cpt

MARK TWAIN

JURNALUL LUI ADAM ȘI AL EVEI

S L Clemens

Mark Twain

MARK TWAIN

JURNALUL LUI ADAM ȘI AL EVEI

Traducere din limba engleză
Carmen Pațac

The Diaries of Adam and Eve
Mark Twain

Ilustrație copertă: Lester Ralph

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

Jurnalul lui Adam și al Evei
Mark Twain

Copyright © 2016 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Corector: Corina Tăbăraș
Tehnoredactare și prepress: Ana Vârtosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TWAIN, MARK
Jurnalul lui Adam și al Evei / Mark Twain;
trad.: Carmen Pațac – București: Litera, 2016

ISBN 978-606-33-0828-4

I. Pațac, Carmen (trad.)
821.135-93-34

CRONOLOGIE

1835

La 30 noiembrie se naşte, în Florida (SUA), Samuel Langhorne Clemens, al cincilea copil al lui Jane Lampton şi al lui John Marshall Clemens, judecător de pace şi negustor păgubos.

1839

Familia Clemens se mută în târguşorul Hannibal (Missouri), de pe malul fluviului Mississippi.

1848

Samuel Clemens este ucenic-tipograf la gazeta locală *Missouri Courier.*

1851

Îl ajută pe fratele său Orion Clemens să editeze un alt ziar local, *The Hannibal Journal.*

1852

În revista *The Carpet Bag* din Boston publică schiţa umoristică *Cum l-a băgat în sperieţi filfizonul pe colonist*, semnată cu iniţialele S.L.C.

1853

Pleacă din Hannibal pentru a cutreiera ţara. Lucrează ca ucenic-tipograf la St. Louis, Philadelphia şi New York.

1855

Lucrează în tipografia ziarului *Evening News* din St. Louis, apoi în tipografia fratelui său Orion, stabilit între timp la Keokuk.

1856

În ziarul *Daily Post* din Keokuk îi apar câteva scrisori semnate cu pseudonimul Thomas Jefferson Snodgrass.

1857

Își începe ucenicia ca pilot pe un vas fluvial de pe Mississippi.

1858

La 9 septembrie obține brevetul de pilot. Colaborări nesemnate la ziarul *Crescent* din New Orleans.

1859

Pe la începutul lui mai, în revista *True Delta* din New Orleans îi apare o parodie la adresa bătrânului pilot Isaiah Sellers, care semna cu pseudonimul Mark Twain articolele sale cu sfaturi pentru navigatori. Scriitorul preia acest pseudonim, semnând cu el colaborările sale la ziar.

1863

Începând din 2 februarie își semnează cu pseudonimul Mark Twain colaborările la ziar (mai ales reportaje despre adunarea legislativă recent înființată în Carson City, capitala Teritoriului Nevada.)

1864

În primăvară pleacă la San Francisco, unde lucrează un timp ca reporter la ziarul *Morning Call*. Colaborează la revistele literare *The Golden Era* și *The Californian* (editată de Bret Harte).

1865

Reîntors în San Francisco, după câteva luni petrecute într-o regiune minieră din California, așterne pe hârtie o anecdotă auzită de la un miner; la îndemnul umoristului Artemus

Ward, o va dezvolta într-o schiță, pe care o va trimite revistei *Saturday Press* din New York; va fi publicată la 18 noiembrie, sub titlul *Broasca săltăreață din ținutul Calaveras.*

1867

În mai îi apare prima carte *Broasca săltăreață din ținutul Calaveras și alte schițe.* În iunie se îmbarcă pe vaporul *Quaker City,* pentru a trimite reportaje ziarului *Alta California* și ziarului newyorkez *Tribu Tie* despre călătoria prin Europa și Orientul Mijlociu, întreprinsă de un grup de turiști americani pioși. La întoarcerea din călătorie, face cunoștință la New York cu Olivia Langdon, sora unuia dintre pasagerii de pe *Quaker City.*

1869

În iulie apare *Ageamiii în străinătate.*

1870

La 2 februarie are loc căsătoria lui Mark Twain cu Olivia Langdon, în orășelul Elmira. Tânăra pereche se stabilește la Buffalo, unde Twain devine coproprietar al ziarului local *The Express.* În noiembrie i se naște un fiu, botezat Langdon.

1871

Twain se mută împreună cu familia la Hartford (Connecticut).

Mark Twain în 1867

1872

În martie i se naște o fetiță, Olivia Susan (Susy). În iunie moare Langdon, fiul lui. Twain întreprinde prima călătorie în Anglia. Îi apare volumul *La trântă cu viața*.

1873

Din nou în Anglia, împreună cu soția și cu fetița lui. Spre sfârșitul anului apare *Epoca aurită*, scrisă în colaborare cu Charles Dudley Warner.

1874

În iunie i se naște a doua fetiță, Clara Langdon. Toamna, familia se instalează în casa nouă, construită la Hartford, în care va locui timp de aproape două decenii. În noiembrie, revista *Atlantic Monthly* din Boston, condusă de scriitorul William Dean Howells, îi publică schița *O poveste adevărată*.

1875

Apare volumul *Schițele noi și mai vechi ale lui Mark Twain*.

1876

Spre sfârșitul anului apare volumul *Aventurile lui Tom Sawyer*.

1880

În iulie se naște a treia fiică a scriitorului, botezată Jane (Jean). Apare *O raită prin străinătate*.

1881

Apare *Prinț și cerșetor*.

1882

Twain face o călătorie cu vaporul pe Mississippi și-și revede meleagurile copilăriei. Apare volumul *Furtul elefantului alb*.

1883

Apare *Viața pe Mississippi*.

1884

Apare *Aventurile lui Huckleberry Finn* în editura patronată de Twain și condusă de nepotul său, Charles Webster.

1888

Primește titlul de Master of Arts al Universității Yale.

1889

Apare *Un yankeu la curtea regelui Arthur*.

1891

Pleacă împreună cu familia în Europa, unde va rămâne până în 1895 (locuind în Germania, Franța, Italia). Trimite corespondențe din Europa ziarului *Sun* din New York.

1893

Apare volumul *Bancnota de un milion de lire și alte povestiri noi*.

Twain în laboratorul lui Nikola Tesla, 1894

1894

Apare *Tom Sawyer în străinătate*; de asemenea, *Wilson Zevzecul*, publicat în foileton în revista *Century* (între decembrie 1893 și iunie 1894).

1895

Vara, Twain pornește într-un turneu în jurul lumii, pentru a-și achita datoriile. Citește din opera lui în o sută de orașe din America, Asia, Australia, Africa de Sud.

1896

Își încheie turneul în vară, la Capetown și pleacă în Anglia. Între timp, în SUA, i-a apărut, fără semnătură, volumul *Amintirile personale ale Ioanei d'Arc*. Cu semnătură îi va apărea volumul *Tom Sawyer detectiv și alte povestiri*.
În august moare de meningită fiica lui Twain, Susy, rămasă la Hartford.

1897

Apare volumul *Urmând linia Ecuatorului*, publicat în Anglia sub titlul *Alte raite prin străinătate*. În 1897–1900 Twain locuiește la Viena și la Londra, precum și în Elveția.

Placă pe Sydney Writers Walk comemorând vizita lui Mark Twain în 1895

1898

În revista *Harper Magazine* îi apare articolul „Vremuri agitate în Austria". Twain începe să-și scrie *Autobiografia*.

1899

Începe să apară, în editura American Publishing Company, așa-numita „Uniform Edition" a operelor lui Twain (în 22 de volume).

1900

În octombrie Twain se întoarce în Statele Unite și se stabilește la New York, unde desfășoară o intensă activitate publicistică și oratorică.

1903

Toamna, pleacă în Italia împreună cu familia, deoarece soția lui este grav bolnavă și i se recomandă „o schimbare de aer".

1904

La 5 iunie moare, într-o casă de lângă Florența, Olivia Langdon Clemens, soția scriitorului. Acesta se întoarce în SUA și se stabilește la New York. Apare *Fragmente din jurnalul lui Adam*.

Fotografie făcută lui Mark Twain în 1908, folosind autocromia, un procedeu inventat de frații Lumiere

1906

Publică, într-un tiraj limitat şi fără semnătură, eseul filosofic *Ce este omul?*. Apare *Moştenirea de 30 000 de dolari*.

1907

La 26 iunie i se decernează, la Oxford, titlul de doctor în litere (conferit şi lui Rudyard Kipling etc.).

1908

Vara, se stabileşte la Redding (Connecticut), într-o vilă anume construită pentru el de către arhitectul Howells, fiul prietenului său, şi botezată Stormfield.

1909

Moare în ziua de 21 aprilie, la Redding.

Mark Twain, la decernarea titlului de doctor în litere din partea Universităţii Oxford

JURNALUL LUI ADAM ȘI AL EVEI

Partea I

Fragmente din jurnalul lui Adam

Luni. Creatura asta nouă cu părul lung mă cam încurcă. Îmi dă mereu târcoale și mă urmărește. Nu prea-mi place asta fiindcă nu-s obișnuit cu societatea. Mai bine stătea cu celelalte animale... Azi e timp noros, bate vânt de la răsărit. Cred c-o să vină ploaia peste noi... „Noi"? De unde-am scos și cuvântul ăsta? Ah, mi-aduc aminte: îl spune mereu creatura cea nouă.

Marți. Mă tot uit la cascadă. E mare și cred că-i cel mai frumos lucru de pe tot domeniul. Creatura cea nouă îi zice cascada Niagara. De ce, nu prea știu. Pretinde că seamănă cu cascada Niagara, dar ăsta nu-i un motiv. Mi se pare că bate câmpii. Eu unul n-am apucat încă să dau nume la nimic. În schimb, creatura cea nouă dă nume la tot ce-i iese-n cale. Eu nici n-apuc să protestez. Și găsește mereu același pretext: că *seamănă* cu ceva. Să luăm, de exemplu, pasărea Dodo. Zice că, de cum te uiți la ea, nu se poate să nu vezi că *seamănă* cu pasărea Dodo. Așa că, fără doar și poate, va trebui să poarte numele ăsta. N-am chef să mă enervez pentru atâta lucru.

Oricum, tot n-ar sluji la nimic. Auzi colo, Dodo! Seamănă aia cu pasărea Dodo cum semăn eu!

Miercuri. Mi-am făcut un adăpost pentru ploaie, dar n-am avut parte de liniște. Creatura cea nouă a venit înăuntru fără s-o cheme nimeni. Când am încercat s-o dau afară, a scos apă pe găurile cu care se uită, pe urmă a șters-o cu dosul labelor și-a făcut zgomotul pe care-l fac celelalte animale când sunt supărate. Tare-aș vrea să tacă din gură, dar vorbește tot timpul. Și asta, la biata creatură, sună ca un fel de bălmăjeală repezită. Nici nu prea știu cum să-i spun. N-am mai auzit niciodată voce omenească până acum, și orice sunet nou și deosebit care se rătăcește în liniștea solemnă a singurătății visătoare din jur îmi rănește auzul și-mi pare o notă falsă. Și sunetul ăsta nou e atât de-aproape! Îl aud lângă umăr, la ureche, întâi într-o parte, pe urmă-n cealaltă. Iar eu sunt obișnuit cu sunete mai mult sau mai puțin îndepărtate.

Vineri. Orice-aș face, creatura o ține pe-a ei și dă nume la toate. Nici nu se sinchisește. Pentru domeniu aveam un nume foarte bun. Suna muzical și drăguț: GRĂDINA RAIULUI. Eu îi spun mai departe tot așa, dar numai pentru mine, nu în public. Creatura cea nouă zice că, de vreme ce peste tot sunt numai păduri, stânci și priveliști frumoase, nu aduce câtuși de puțin cu o grădină. Zice că *seamănă* cu un parc și cu nimic altceva *decât* cu un parc. Prin urmare, fără să mă consulte, l-a rebotezat PARCUL CASCADEI NIAGARA. Mi se pare destul de arbitrar. A și apărut o inscripție:

NU CĂLCAȚI PE IARBĂ.

S-a zis cu traiul meu fericit de odinioară.

Sâmbătă. Creatura cea nouă mănâncă prea multe fructe. Foarte probabil, în curând n-o să ne mai ajungă nici unuia din noi. Iarăși „noi" – cuvântul *ei.* Dar acuma-i și-al meu, de când îl aud așa de des. Foarte multă ceață de dimineață. Eu unul nu ies pe ceață. Ea iese. Iese pe orice vreme și pe urmă vine înăuntru cu picioarele pline de noroi. Și vorbește. Ce plăcut și liniște era înainte aici!

Duminică. Am scos-o la cap. Ziua asta e din ce în ce mai greu de suportat. În noiembrie trecut a fost aleasă ca zi de odihnă și păstrată ca atare de atunci încoace, înainte aveam șase din astea pe săptămână. Azi dimineață am prins-o pe creatura cea nouă că încerca să ia mere din pomul cu fructul oprit.

Luni. Creatura cea nouă spune că o cheamă Eva. Merge, n-am nimic împotrivă. Zice c-are nume, ca s-o chem când vreau să vină. I-am spus atunci că-i inutil. Cuvântul m-a ridicat evident în ochii ei, fiindcă e într-adevăr un cuvânt pe cinste, care merită să fie repetat, îmi mai zice că nu e o creatură oarecare, e o *ea,* ceea ce-i destul de neconcludent, dar, oricum, pentru mine-i totuna. Puțin îmi pasă ce e. Numai de și-ar vedea de-ale ei și n-ar mai trăncăni atâta.

Marți. A umplut tot domeniul cu nume execrabile și inscripții respingătoare:

SPRE BULBOANĂ
SPRE INSULA CAPRELOR
SPRE GROTA VÂNTURILOR

Zice că din parc s-ar putea face o stațiune de vară frumușică, dacă ar fi la modă așa ceva. Stațiune de vară, altă scorneală de-a ei. Numai vorbe fără noimă. Ce-i aia stațiune de vară? Mai bine n-o întreb, că prea are mania explicațiilor.

Vineri. S-a apucat să mă bată la cap să nu mai trec prin cascadă. Ce-o fi rău în asta? Zice că i se face părul măciucă. Mă-ntreb de ce. Așa am făcut de când mă știu. Mi-a plăcut întotdeauna să mă arunc în apa rece. Bănuiesc că pentru asta e făcută cascada. După câte văd, n-are alt rost și trebuie să fi fost și ea făcută pentru ceva. Eva zice că apa aia mare a fost făcută doar pentru decor, ca rinocerul și mastodontul.

Am trecut prin cascadă într-un butoi, dar ei nu i-a plăcut. Pe urmă într-o albie, dar tot degeaba. Am înotat prin bulboană și în torentul cascadei înfășurat în frunze de smochin, care au suferit mari stricăciuni. Să te ții după aia reproșuri peste reproșuri, fiindcă am fost așa de extravagant. Prea mi se pun bețe-n roate aici. Am nevoie de-o schimbare de decor.

Sâmbătă. Marți noaptea am evadat. După două zile de drum, mi-am construit alt adăpost, într-un loc ferit, și am șters cât am putut urmele pe care le lăsasem. Dar m-a urmărit o fiară pe care a îmblânzit-o ea și la care-i spune lup. Ea s-a pus iar să facă zgomotul ăla jalnic și să scoată apă pe găurile cu care se uită. N-am avut încotro și-a trebuit să mă-ntorc cu ea. Sunt hotărât să emigrez din nou când s-o ivi ocazia. Se-apucă de-o mulțime de lucruri

trăsnite: printre altele, studiază de ce animalele numite lei și tigri se hrănesc cu iarbă și flori când, spune ea, dinții pe care-i au arată că-s meniți să se mănânce unii pe alții. Asta-i o prostie, pentru că, dacă ar face așa, ar însemna să se ucidă între ei și ar inaugura astfel așa numita „moarte". Iar moartea, din câte am aflat, n-a pătruns încă în parcul ăsta. Ceea ce, în anumite privințe, reprezintă o pierdere.

Duminică. Am scos-o la cap.

Luni. Cred că știu pentru ce-i făcută săptămâna: ca să te poți odihni după truda de duminică. Mi se pare o idee bună... S-a urcat iarăși în copacul ăla. Am aruncat cu bulgări de pământ în ea. Și am dat-o jos de-acolo. Zicea că n-o vede nimeni. O fi crezând c-a găsit o justificare ca să se-aventureze în chestii primejdioase, i-am spus care-i părerea mea. Cuvântul „justificare" i-a stârnit admirația și cred că și invidia totodată. E exact cuvântul care-mi trebuie.

Marți. Mi-a spus că e făcută dintr-o coastă de-a mea.

E cel puțin dubios, ca să nu zic altfel. Nu-mi lipsește nici o coastă... E foarte îngrijorată din pricina șoimului ei. Zice că iarba nu-i prieește și se teme că n-o să mai aibă cu ce-l ține. Crede c-a fost făcut să mănânce mortăciuni. Șoimul trebuie să se descurce cu ce i se dă. Doar n-o să-ntoarcem toate rânduielile cu susu-n jos numai ca să-i facem lui pe plac.

Sâmbătă. Ieri se privea în iaz, așa cum face mereu, și a căzut în apă. Mai-mai să se sufoce. Zice c-a fost cât se poate de neplăcut. Asta a făcut-o să compătimească

vietățile care trăiesc acolo și pe care ea le numește pești – pentru că ține-n continuare să dea câte-un nume la toate lucrurile, care nici măcar n-au nevoie de nume, de vreme ce nu răspund la el. Dar nici n-are vreo importanță pentru ea, fiindcă, orice s-ar spune, tot neroadă e. Așa că aseară a scos o grămadă de pești din iaz și i-a adus înăuntru. Mi i-a pus în pat ca să le fie și lor cald. M-am uitat azi la ei din când în când și nu mi se par mai fericiți decât înainte. Doar că stau mai liniștiți. La noapte am să-i dau afară. Nu mă mai culc cu ei, fiindcă sunt lipicioși și nu-i comod să dormi printre ei când n-ai nimic pe tine.

Duminică. Am scos-o la cap.

Marți. Acuma s-a împrietenit cu un șarpe. Animalele celelalte sunt fericite că le lasă-n pace. Făcea tot felul de experiențe cu ele și le sâcâia. Cât despre mine, sunt bucuros că șarpele vorbește, așa că am și eu un pic de tihnă.

Vineri. Zice că șarpele o povățuiește să-ncerce fructul din copacul ăla, c-o să se-aleagă cu o educație vastă, desăvârșită și de soi. I-am spus c-o să se mai aleagă cu ceva: o s-aducă moartea pe lume. Mare greșeală am făcut. Mai bine-mi țineam gura. Așa, i-am dat o idee: că ar putea să-și salveze șoimul din ghearele suferinței și ar face rost de carne proaspătă s-alunge tristețea leilor și tigrilor. Am sfătuit-o să se țină departe de copac. Mi-a răspuns că nici nu-i trece prin cap. Nu-mi miroase a bine. O să emigrez.

Miercuri. Am trecut printr-o mulțime de peripeții. Aseară am reușit să scap și-am mers călare toată noaptea, cât am putut de repede, ca să ies din parc și să m-ascund

pe vreun alt tărâm, până nu-ncepe vânzoleala. Dar n-a fost să fie-așa. Cam la o oră după răsăritul soarelui, treceam călare peste o câmpie smălțată cu flori. Mii de animale pășteau, dormeau sau se hârjoneau între-ele ca de obicei. Dintr-odată au început să scoată țipete înfricoșătoare, într-o clipă, o agitație frenetică a pus stăpânire pe toată întinderea. Fiecare fiară încerca să-și ucidă vecinul. Știam ce se-ntâmplase: Eva mâncase din fructul ăla și moartea își făcuse apariția în lume... Tigrii mi-au sfâșiat calul, fără să le pese că le-am strigat să se potolească, ba mai mult, m-ar fi sfâșiat și pe mine, dacă aș fi rămas pe loc, ceea ce n-am făcut, ci m-am îndepărtat în mare grabă... Am nimerit în locșorul ăsta, afară din parc, unde am dus-o foarte bine câteva zile. Dar m-a găsit. De cum a dat de mine, a și botezat locul Tonawanda. Zice că *seamănă* cu Tonawanda. De fapt, nu mi-a părut rău c-a venit. Pe-aici nu prea sunt de-ale gurii și ea mi-a adus câteva din merele-alea. A trebuit să le mănânc fiindcă nu mai puteam de foame. Fapta a fost în totală contradicție cu principiile mele, dar constat că principiile nu fac nici cât o ceapă degerată, dacă n-ai burta plină... A venit înfășurată-n crengi și mănunchiuri de frunze și, când am întrebat-o ce-nseamnă prostia aia și-am dat să i le smulg și să le-arunc cât colo, a-nceput să chicotească și s-a roșit toată. Nu mai văzusem niciodată una ea asta. Auzi colo, să chicotești și să roșești. Treaba mi s-a părut prostească și nelalocul ei. Mi-a zis c-o să văd și eu în curând cum vine asta. Așa a și fost. Înfometat cum eram, am lăsat

deoparte mărul mâncat doar pe jumătate (fără-ndoială cel mai frumos pe care-l văzusem vreodată, ținând seama de faptul că sezonul era pe sfârșite) și m-am împodobit cu ramurile și crengușele aruncate pe jos. Apoi i-am vorbit cu oarecare severitate și i-am poruncit să-mi mai aducă și să nu mai fac-atâta pe nebuna. S-a conformat, după care ne-am strecurat până la locul unde se-necăiraseră fiarele și am făcut rost de câteva piei. Am pus-o să le prindă cap la cap și ne-au ieșit niște veșminte pentru când om apărea și noi în lume. Sunt, ce-i drept, cam incomode, da-s cochete. Și la haine, asta-i toata chestia... Descopăr c-am în ea o companie bună. Acum, că mi-am pierdut domeniul, m-aș simți singur și aș fi trist fără ea. Încă ceva: zice că s-a dat ordin ca de-acum înainte să muncim ca să ne câștigăm existența. O să-mi fie de ajutor. Eu am să supraveghez toată treaba.

Peste zece zile. Zice că *eu* sunt de vină c-avem destinul pe care-l avem! Pare sinceră când povestește cum a asigurat-o șarpele că fructul oprit nu e mărul, ci castana. Atunci i-am răspuns că eu n-am nici o vină, fiindcă n-am mâncat castane deloc. Dar mi-a spus că tot șarpele a informat-o că, la figurat, „castană" înseamnă o glumă veche și prăfuită. Când am auzit una ca asta, am pălit. Făcusem multe glume ca să-mi treacă de urât și poate unele erau chiar de felul ăsta, deși, când le-am făcut, eu credeam sincer că-s noi. M-a întrebat dacă făcusem vreuna când a venit nenorocirea. N-am avut încotro și a trebuit să recunosc că făcusem una în sinea mea,

nu cu voce tare. Tocmai mă gândeam la cascadă și-mi ziceam: „Ce minunat e să vezi masa asta imensă de apă cum se rostogolește la vale!" Cât ai bate din palme, mi-a venit o idee nemaipomenită, așa că i-am dat drumul de îndată: „Dar și mai minunat, ar fi s-o vezi cum se rostogolește *la deal!*" Era cât pe-aci să mă prăpădesc de râs, când natura-ntreagă s-a dezlănțuit într-un tumult de moarte, iar eu a trebuit să fug ca să scap cu viață. „Așa, așa! a făcut ea triumfătoare. Tărășenia asta a pomenit-o și șarpele. A zis că-i castana originară și-i de-o vârstă cu lumea și pământul." Vai, da, sunt într-adevăr vinovat! De n-aș fi fost atât de spiritual! Ah, de n-aș fi avut niciodată ideea aia sclipitoare!

Peste un an. I-am spus Cain. L-a prins ea pe când puneam eu capcane pe malul dinspre miazănoapte al lacului Erie. L-a găsit printre copacii doborâți, la câteva mile de adăpostul nostru – vreo patru, nu știe nici ea precis, într-un fel, seamănă cu noi. S-ar putea să ne fie chiar rudă. Așa crede ea, dar mi se pare că greșește. Dimensiunile diferite duc la concluzia că e un animal nou și total deosebit de celelalte – poate vreun pește, deși, când l-am pus în apă să văd ce face, s-a dat la fund. Ea s-a aruncat să-l scoată înainte ca experimentul să poată clarifica problema. Cred totuși că-i peste, dar pe ea n-o interesează ce cred eu și nu mă lasă să-l pun la-ncercare. Asta n-o mai înțeleg. Mi se pare că apariția creaturii i-a schimbat total caracterul și-a făcut-o complet nereceptivă la experiențe. Lighioana asta o preocupă mai mult decât oricare

alt animal și ea nu e-n stare să spună de ce. Mintea i-a luat-o razna, se vede cât de colo. Uneori plimbă peștele-n brațe câte-o jumătate de noapte, când ăla plânge că vrea-n apă. În asemenea ocazii, varsă apă prin găurile cu care se uită, bate peștele ușurel pe spate, scoate pe gură niște sunete mângâietoare ca să-l liniștească și arată într-o mie de feluri cât o doare și ce griji își face. N-am mai văzut-o făcând asta cu nici un pește și chestia mă pune serios pe gânduri. Înainte de a rămâne noi fără domeniu, avea obiceiul să strângă puii de tigru pe lângă ea și să se joace cu ei. Dar nu-mi aduc aminte să le fi purtat atâta de grijă când nu le pria mâncarea.

Duminică. Duminica nu muncește. Se tolănește istovită pe undeva și-i place să se hârjonească cu peștele. Scoate tot felul de sunete caraghioase ca să-l distreze și se preface că-i mănâncă labele. Să-l vezi cum mai râde. Treaba asta mă face să cam am îndoieli... A început să-mi placă și mie duminica. E foarte obositor să supraveghezi toată munca o săptămână-ntreagă. Ar trebui să fie mai multe duminici. Pe vremuri treceau greu, acum, însă, sunt binevenite.

Miercuri. Nu e pește. Nu mă dumiresc deloc ce e. Când nu-i place un lucru, scoate tot felul de sunete curioase și drăcești, iar când îi place, face „gu-gu". Nu-i ca noi, fiindcă nu merge pe picioare. Nu-i pasăre, că nu zboară. Nu-i nici broască, că nu țopăie, și nu-i șarpe, că nu se târăște. Sunt convins că nu-i pește, cu toate că n-am avut ocazia să văd dacă știe sau nu să înoate. Nu face decât să

stea culcat, mai ales pe spate, cu picioarele-n sus. N-am mai văzut niciodată un animal care să facă așa ceva. Am și zis că, după părerea mea, suntem în fața unei enigme. Dar ea și-a arătat doar admirația, fără să-nțeleagă cuvântul. Mi se pare că-i ori o enigmă, ori un soi de gândac. Dacă moare, îl desfac să văd din ce-i făcut. În viața mea nu m-a uimit ceva în halul ăsta.

Peste trei luni. Uimirea crește în loc să scadă. Acuma creatura nu mai stă culcată. A pornit-o în patru labe. E totuși altfel decât celelalte animale cu patru picioare. Pe-alea din față le are grozav de scurte și, prin urmare, mai tot trupul îi stă în sus, într-un mod foarte incomod și deloc plăcut la vedere. E construit cam ca noi, dar felu-n care se mișcă dovedește că nu-i din stirpea noastră. Picioarele din față-s scurte și cele din spate lungi. Asta arată că e-nrudit cu cangurul. E însă o deviere de la specia propriu-zisă, de vreme ce cangurul sare, iar ăsta nu. E totuși un soi curios și interesant, care n-a mai fost catalogat. Din moment ce eu l-am descoperit, m-am simțit îndreptățit să iau toate măsurile pentru a-mi asigura recunoașterea meritului. Așa că mi-am legat numele de al lui, drept care l-am botezat *Cangurum Adamiensis*... Când a apărut, a fost probabil un exemplar tânăr, fiindcă de-atunci a crescut din cale-afară. Acum e de vreo cinci ori mal mare. Când nu-i place ceva, e-n stare să facă o gălăgie de douăzeci și două până la treizeci și opt de ori mai mare decât la început. Constrângerea n-are nici un efect asupra lui, din contră. Din acest motiv, am abandonat procedeul. Eva

îl împacă prin metoda convingerii și cu obiecte pe care îmi spusese mai înainte că n-o să i le dea. După cum se știe, eu nu eram acasă când a apărut el și ea mi-a povestit că l-a găsit în pădure. Mi se pare curios că ăsta-i singurul exemplar, dar probabil c-așa stau lucrurile, fiindcă, de săptămâni întregi, mă tot căznesc să mai găsesc unul ca să-l adaug la colecție și să aibă și ăstalalt cu ce să se joace. Cu siguranță ar fi mai liniștit și l-am putea îmblânzi mai ușor. Dar n-am mai găsit nici unul, nici măcar vreo rămășiță și, ce-i mai curios, nici o urmă. După cum se pare, trăiește pe pământ, fiindcă n-are încotro. Atunci cum se face că nu lasă urme? Am pus o mulțime de capcane, dar fără folos. Se prind toate animalele mici, în afară de ăsta. Animalele intră-n capcană din pură curiozitate, cred, ca să vadă la ce e bun laptele de-acolo. Fiindcă de băut, nu beau niciodată din el.

Peste trei luni. Cangurul crește înainte într-un mod ciudat și derutant. N-am mai pomenit animale care să crească așa de-ncet. Acum are blană pe cap. Nu-i ca blana de cangur, ci exact ca părul nostru, numai că-i mult mai fin și mai moale și, în loc să fie negru, e roșu. Simt că-mi pierd mințile când văd evoluția capricioasă și enervantă a acestui specimen zoologic neclasificat. Dac-aș mai prinde unul! Dar n-am nici o nădejde. Ce mai încolo-ncoace, e-o varietate nouă, și ăsta-i singurul exemplar. Am prins un cangur adevărat și l-am adus înăuntru. Mă gândeam că ăluia mic i-ar plăcea să-l aibă tovarăș, în lipsa unei rude sau a unui alt animal de care

să se simtă apropiat, care să-l consoleze în jalnica lui situație, singur printre străini ce nu-i cunosc obiceiurile, sau să-l facă să se simtă înconjurat de prieteni. Mare greșeală din partea mea! Când a dat cu ochii de cangur, l-au apucat pandaliile. M-am lămurit că nu mai văzuse niciodată așa ceva. Mi-e milă de năbădăiosul ăla mititel, dar n-am ce să-i fac. Măcar de l-aș îmblânzi, dar nici vorbă de-așa ceva! Cu cât mă străduiesc mai mult, cu atâta-i face mai rău. Mă doare sufletul când îi văd izbucnirile de durere și pasiunea. Am vrut să-l las să plece, dar ea, nici să n-audă. Mi se pare o cruzime din partea ei, și nu-i era-n fire. Totuși s-ar putea să aibă dreptate: s-ar simți poate și mai singur, fiindcă, dacă eu n-am fost în stare să-i găsesc încă unul la fel, el nici atât n-o să fie.

Peste cinci luni. Nu e cangur. Nu, fiindcă se ține de degetul ei, se ridică și face așa câțiva pași pe picioarele dinapoi. După aia cade. O fi un soi de urs. Totuși n-are coadă – cel puțin până acum – și nici blană, decât pe cap. Crește-ntruna mai departe. Curios, fiindcă urșii nu mai cresc când ajung la vârsta asta. După catastrofă, urșii s-au făcut periculoși. În consecință, nu-s prea încântat să-l mai știu prin preajmă fără botniță. M-am oferit să-i fac și rost de-un cangur, dacă-l lasă pe-ăsta să plece. Degeaba. E hotărâtă să ne bage-n cine știe ce nebunie păguboasă, înainte, până nu-și pierduse mințile, nu era așa.

Peste două săptămâni. M-am uitat în gura lui. Încă nu-i nici o primejdie fiindcă are numai un dinte. Și încă n-are coadă. Face mai multă gălăgie decât înainte, mai

ales noaptea. M-am mutat afară, dar în fiecare dimineață, la micul dejun, mă uit să văd dacă nu i-a mai ieșit vreun dinte. Dacă i se umple gura de dinți, o să-l izgonesc – eu sau fără coadă – fiindcă, în fond, un urs n-are nevoie de coadă ca să fie periculos.

Peste patru luni. O lună am fost plecat la vânătoare și pescuit în regiunea la care-i zice ea Buffalo – nu știu de ce, poate numai fiindcă nu-i nici un bizon pe-acolo..[1] Între timp, ursul a-nvățat să meargă singur pe picioarele din spate și zice „tata" și „mama". Fără doar și poate, e-o specie nouă. Asemănarea asta cu vorbele noastre poate fi desigur pur accidentală, fără vreun înțeles anume, dar, chiar așa, e un lucru extraordinar pe care nu-l poate face nici un alt urs. Imitarea graiului, împreună cu absența generală a blănii și lipsa totală a cozii, sunt indicii suficiente ca avem de-a face cu un nou soi de urs. Studierea lui în continuare va fi extrem de interesantă. Între timp o s-o pornesc într-o expediție, departe, prin pădurile din nord, pentru o cercetare amănunțită. Trebuie să mai existe pe undeva vreun exemplar, care-o să fie desigur mai puțin primejdios în compania propriei sale specii. Am să plec la drum de îndată. Dar mai întâi îi pun botniță.

Peste trei luni. Vânătoarea a fost foarte, foarte obositoare, dar fără, succes. Până m-am întors eu, ea nu s-a urnit de-acasă, dar a mai prins unul! Ăsta, da, noroc!

---

[1] Buffalo – bizon (în limba engleză în original)

Puteam eu să bântui prin codri încă o sută de ani, că tot n-aș fi dat peste ce căutam.

Peste o zi. L-am comparat pe cel nou cu cel vechi și se vede cât se poate de clar că sunt din același neam. Pe unul aș fi vrut să-l împăiez pentru colecție. Nu știu din ce motive, ea se opune, așa că am abandonat ideea, deși cred că-i o greșeală. Știința ar suferi o pierdere ireparabilă dacă specimenele astea ar dispărea. Cel vechi s-a mai îmblânzit. Poate să râdă și să vorbească ca un papagal. A-nvățat asta, fără-ndoială, cât a stat cu papagalul, fiindcă la el facultatea imitativă e deosebit de dezvoltată. Mira-m-aș să fie o varietate nouă de papagal. Totuși n-ar trebui să mă mir, pentru că până acum a fost tot ce-ți trece prin minte, începând cu primele zile când era pește. Cel nou e tot așa de urât cum era cel vechi la început. Are același ten roșiatic, ca de carne crudă, și același cap ciudat, fără blană pe el. Ea îi spune Abel.

Peste zece ani. Sunt *băieți.* Am descoperit asta demult. Ne-au indus în eroare dimensiunile mici și aspectul imatur pe care-l aveau când au venit. Nu eram obișnuiți cu așa ceva. Abel e băiat bun, dar lui Cain i-ar fi prins bine să rămână urs. După atâția ani, îmi dau seama că am judecat-o greșit pe Eva. E mai bine să trăiești în afara grădinii cu ea, decât înăuntru fără ea. La început, credeam că vorbește prea mult. Acum mi-ar părea rău să-i amuțească glasul și să dispară din viața mea. Binecuvântată fie castana care mi-a scos-o-n cale și m-a învățat să-i cunosc bunătatea inimii și farmecul firii!

Partea a II-a

Jurnalul Evei

(Traducere după original)

Sâmbătă. Astăzi împlinesc o zi. Am venit pe lume ieri. Cel puțin așa cred. Presupun numai, fiindcă alaltăieri, dacă a existat o asemenea zi, eu nu eram de față, altfel mi-aș fi adus aminte. Desigur, s-ar fi putut întâmpla să fie așa fără ca eu sa bag de seamă. În orice caz, am să fiu foarte atentă și, de-or mai fi și alte alaltăieri, am să iau notă. Ar fi bine să-ncep chiar acum, ca să nu încurc lucrurile, fiindcă instinctul îmi spune că amănuntele astea or să aibă cândva o oarecare însemnătate pentru istorie. Mă simt ca o experiență, exact ca o experiență. Nimeni n-ar putea să simtă lucrul ăsta mai tare ca mine, așa că încep să fiu convinsă că asta sunt: o experiență și nimic mai mult.

Sunt o experiență, asta am înțeles. Dar oare oi fi eu totul? Nu, nu cred. Și restul trebuie să fie tot o parte din experiență. Eu sunt elementul principal, dar zic că și restul joacă un rol. Oare locul meu o fi sigur sau trebuie să mă zbat ca să-l păstrez? Poate-ar fi mai bine să mă zbat. Instinctul îmi spune că ochiul vigilent este chezășia puterii. (Mi se pare o maximă bună pentru o jună ca mine.)

Totul arată mai bine azi decât ieri. Ieri, grăbiți să termine treaba, au lăsat munții într-un hal fără de hal. Câteva câmpii erau atât de pline de resturi și gunoaie că

te-apuca jalea. Operele de artă, nobile şi frumoase, n-ar trebui făcute în pripă. Această lume nouă şi măreaţă e într-adevăr o operă nobilă şi frumoasă. Şi e desigur minunat de aproape de perfecţiune, în ciuda timpului scurt în care a fost creată. În unele locuri sunt prea multe stele şi în altele prea puţine. Dar asta se poate îndrepta fără îndoială. Noaptea trecută luna s-a desprins, a alunecat şi-a căzut de la locul ei. Mare pierdere! Mă doare sufletul când mă gândesc. Dintre toate obiectele de decor nici unul nu-i seamănă ca frumuseţe şi perfecţiune. Trebuiau s-o fixeze mai bine. De-am putea s-o punem la loc!

Dar cine ştie pe unde o fi? în plus, cine-o găseşte o s-o ascundă. Nu mă-ndoiesc deloc, fiindcă şi eu aş face la fel. Zic că-s cinstită în orice alte privinţe, dar încep să-mi dau seama, că miezul firii mele este iubirea de frumos, pasiunea pentru frumos, şi deci n-ar fi înţelept să mi se-ncredinţeze luna altei persoane, fără ca persoana-n chestiune să ştie de aste. Dacă aş găsi o lună ziua, aş da-o înapoi, de teamă să nu mă vadă cineva. Dar dac-aş găsi-o pe întuneric, sunt sigură c-aş născoci un motiv ca să nu spun la nimeni şi s-o ţin pentru mine. Îmi plac tare mult lunile. Sunt atât de frumoase şi de romantice! De-am avea cinci sau şase, nu m-aş duce niciodată la culcare. Aş sta tot timpul întinsă pe malul acoperit cu muşchi şi m-aş uita la ele.

Sunt bune şi stelele. Mi-aş pune câteva în păr. Dar nu cred c-apuc. Nici n-o să vă vină să credeţi dacă vă spun ce departe sunt, deşi nu par. Noaptea trecută, când au

apărut pentru prima oară, am încercat să dau jos cu bățul vreo câteva. Spre mirarea mea, nu le-am ajuns.

Pe urmă am încercat s-arunc cu bulgări de pământ în ele, până am obosit, dar tot degeaba. Asta, fiindcă sunt stângace și nu prea țintesc bine. Chiar când am țintit într-una pe care n-o vroiam, n-am reușit s-o nimeresc pe cea bună, deși dădeam pe-aproape. Am văzut bulgărele negru zburând de patruzeci-cincizeci de ori spre grămezile aurii, gata-gata să le lovească. Dacă m-ar mai fi ținut puterile, poate c-aș fi doborât vreuna.

Dar așa, am plâns nițel, lucru firesc pentru o fată de vârsta mea, și, după ce m-am odihnit, am luat un coș și-am pornit-o spre partea cealaltă a cercului, unde stelele erau atât de-aproape de pământ că le-aș fi cules cu mâna. Era mai bine așa, fiindcă le puteam lua ușurel, fără să le sparg. Erau totuși mai departe decât îmi închipuisem și, în cele din urmă, n-am avut încotro și-a trebuit să mă dau bătută. Eram atât de obosită c-abia îmi mai târam picioarele. Și pe deasupra, mă dureau de-mi ieșeau ochii.

N-am mai putut să mă-ntorc acasă. Era prea departe și se făcuse frig. Am dat peste niște tigri și m-am cuibărit printre ei. A fost grozav de plăcut. Aveau respirația dulce și parfumată fiindcă se hrănesc cu căpșuni. Nu mai văzusem tigri, dar i-am recunoscut îndată, după dungi. Dac-aș găsi o blană de tigru, mi-aș face o pelerină splendidă.

Astăzi am niște idei mai clare despre distanțe. Până acum eram așa de dornică să ating cu mâna orice lucru frumos, că mă năpusteam orbește să-l apuc, chiar când

era prea departe și n-ajungeam până la el, ori mai aproape decât credeam și, vai, mai avea și-o grămadă de spini! Am învățat ceva. Am făcut și-o axiomă din capul meu, prima din viața mea: *Experiența care s-a zgâriat se ferește de spini.* Sună bine dacă mă gândesc ce tânără sunt.

Ieri după-masă m-am ținut după cealaltă experiență, de departe, ca să încerc să stabilesc ce e. Nu m-am dumirit încă. Cred totuși că e bărbat. N-am mai văzut un bărbat, dar asta pare, așa că acuma-s sigură că e bărbat, îmi dau seama că-mi zgândăre mal mult curiozitatea decât oricare altă reptilă. Dacă e cumva reptilă, și presupun că e; căci are părul zbârlit, ochii albaștri și seamănă cu o reptilă. N-are șolduri și se subțiază ca un morcov. Când stă-n picioare, se deșiră ca o turlă de sondă. Așadar cred că e reptilă, cu toate că s-ar putea să fie vreo construcție.

La început mă speriam și-o luam la fugă de câte ori se întorcea către mine, fiindcă-mi închipuiam c-o să mă ia la goană. Cu timpul, mi-am dat seama că vrea numai să scape de mine, așa că nu mi-a mai fost frică. Am urmărit-o câteva ore. M-am ținut la douăzeci de pași după ea. Asta o scotea din sărite. În cele din urmă s-a săturat și s-a cocoțat într-un pom. Am așteptat o bucată de vreme, pe urmă am lăsat totul baltă și am plecat acasă.

La fel și astăzi. Am făcut-o să se cațere din nou în copac.

Duminică. E tot în copac. Ai zice că se odihnește, dar știu că nu e decât un tertip. Duminica nu-i zi de odihnă. Pentru asta avem sâmbăta. Pare o creatură care se dă-n vânt după odihnă. Eu aș obosi de-atâta odihnă. Obosesc

și de stat pe lângă copac, să mă uit la ea. Mă întreb la ce-o fi bună. N-am văzut-o niciodată făcând ceva.

Noaptea trecută au adus luna înapoi și-am fost *foarte* bucuroasă. Frumos din partea lor! A alunecat din nou și a căzut, dar acuma nu-mi mai fac griji. Când ai asemenea vecini! O s-o aducă ei înapoi. Ce păcat că nu pot și eu să-mi arăt cumva recunoștința! Le-aș trimite niște stele, doar avem din belșug. Vreau să spun că eu am, nu noi, fiindcă reptilei nu-i pasă de lucruri din astea.

Are gusturi proaste și nu e deloc amabilă. Ieri în amurg, când m-am dus la ea, coborâse din copac și-ncerca să prindă peștișorii ăia pătați care se joacă în iaz, așa c-a trebuit s-arunc cu bulgări de pământ după ea, ca să se urce din nou în pom și să-i lase-n pace. Mă-ntreb dacă pentru *asta* e făcută. N-are nici un pic de suflet? Nu i-e milă de ființele-alea mici? Să fi fost oare concepută și făcută pentru asemenea fapte urâte? S-ar părea că da. Am nimerit-o cu un bulgăre de pământ după ureche și-atunci a grăit. Asta m-a făcut să tresar. Nu mai auzisem alte vorbe, doar pe-ale mele. Pe-ale ei nu le-nțelegeam. Păreau totuși expresive.

Când am văzut că vorbește, mi s-a redeșteptat interesul, fiindcă sunt moartă după vorbit. Vorbesc toată ziua, ba chiar și-n somn. Și spun lucruri foarte interesante. Aș fi de două ori mai interesantă dacă aș găsi pe cineva cu care să vorbesc. La nevoie, nu m-aș mai opri deloc.

Dacă reptila asta e bărbat, nu pot să-i zic *ea,* nu-i așa? N-ar fi gramatical. Trebuie să fie un el. Da, așa cred. Deci s-ar declina așa: nominativ – el, genitiv – al lui,

dativ – lui. Prin urmare, am să-l consider bărbat și-am să-i spun *el,* până s-o dovedi că e altceva. Mi-ar fi mai ușor fără atâtea îndoieli!

Peste o săptămână. Duminică. M-am ținut după el toată săptămâna și-am încercat să fac cunoștință. Am vorbit numai eu, fiindcă el e timid, dar nu m-a deranjat. Cred că-i face plăcere prezența mea. Am folosit pluralul „noi", fiindcă mi s-a părut că-l flatează.

Miercuri. Acuma ne-nțelegem de minune și ne cunoaștem din ce în ce mai bine. Nu mai încearcă să mă evite, semn că-i place compania mea. Îmi pare bine și-ncerc să mă fac utilă în orice chip, ca să cresc în ochii lui. De vreo două zile m-am apucat să dau nume la toate lucrurile pe care le ia în mână. A fost o mare ușurare pentru el, fiindcă nu-i defel înzestrat în privința asta, și mi-e evident foarte recunoscător pentru tot. Nu-i în stare să găsească un nume rațional să-l scoată din încurcătură, dar eu nu-i arăt că i-am observat defectul. Ori de câte ori apare vreo creatură nouă, i-o iau înainte și-i dau un nume, ca să nu fie el pus în situația de-a tăcea stingherit. L-am scutit astfel de multe neplăceri. Eu n-am un asemenea defect. Știu cum se numește un animal din momentul în care-l zăresc. N-am nevoie de timp de gândire. Cum îl văd, îmi și vine-n minte numele, așa ca dintr-o inspirație, și fără-ndoială chiar este o inspirație, fiindcă sunt sigură că, puțin mai înainte, nici nu-l știam. Mi se pare că numai forma și modul în care se manifestă un animal îmi și sugerează numele lui.

Când a apărut pasărea Dodo, el a crezut că-i o pisică sălbatică. I-am citit asta-n ochi. Dar l-am salvat. Și-am avut grijă să nu-l fac să se simtă umilit. Am zis așa, ca-n treacăt, fără să dau impresia că spun un lucru nou: „Ia uite, mă prind că asta-i o pasăre Dodo!“ Apoi *am* explicat, fără să am aerul că explic, de unde știu că-i Dodo.

Deși cred c-a fost nițel înciudat că eu știam ce animal e și el nu, nu m-am îndoit nici o clipă că mă admiră. Asta mi-a făcut mare plăcere și m-am gândit cu mulțumire, de mai multe ori, înainte de-a adormi. Și uite-așa, un flecușteț ne poate face fericiți când știm că l-am câștigat prin meritele noastre!

Joi. Prima supărare. Ieri m-a ocolit. Parcă n-avea chef de mine. Nu mi-a venit să cred. Mi-am zis că-i o greșeală, fiindcă mie-mi place la nebunie să fiu cu el și să-l ascult. Nu pricep de ce e rău cu mine. Doar nu i-am făcut nimic. Dar, întrucât asta era situația, am plecat și-am stat singură în locul unde l-am văzut în dimineața când am fost făcută și când nu știam ce e, deci nu-mi păsa de el. Acum era trist acolo. Totu-mi amintea de el și inima-mi era ca de plumb. Nu prea mă lămuream eu de ce. Era un simțământ nou. Nu-l mai avusesem. Era ciudat și de neînțeles.

Când s-a lăsat noaptea, n-am mai putut suporta singurătatea și m-am dus la adăpostul cel nou pe care-l construise. Vroiam să-l întreb cu ce-i greșisem, ca să-mi repar greșeala și să fiu iar demnă de atenția lui. Dar m-a dat afară-n ploaie. Atunci am știut pentru prima oară ce e supărarea.

Duminică. Acum e din nou bine și sunt fericită. Au fost zile grele, dar încerc să nu mă mai gândesc la ele.

Am vrut să-i fac rost și lui de mere din alea, dar nu-s în stare să arunc bine la țintă. Am dat eu greș, dar cred c-a apreciat intenția mea. Zicea că-s fructe oprite și că am să dau de bucluc. Dacă pot să-i fac o plăcere, de ce să mă gândesc la ce-o să mi se-ntâmple?

Luni. Azi dimineață i-am spus cum mă cheamă. Credeam că-l interesează; Nici nu s-a sinchisit. Ciudat. Dacă mi-ar spune cum îl cheamă, mie nu mi-ar fi indiferent. Cred că numele lui mi-ar suna mai frumos decât orice cuvânt.

Vorbește foarte puțin. Asta poate pentru că nu-i prea deștept. Simte asta și încearcă să ascundă. Ce păcat! La urma urmelor; deșteptăciunea nu-nseamnă nimic. Adevăratele comori le găsești în suflet. Aș vrea să-l fac să înțeleagă că o inimă bună și iubitoare e un lucru de preț și că, dac-o ai pe asta, nu-ți mai trebuie nimic altceva. Vroiam să-l fac să priceapă că, unde-i minte fără suflet, acolo e sărăcie.

Are un vocabular destul de bogat, deși vorbește atât de puțin. Azi dimineață a folosit un cuvânt surprinzător de bun. Fără discuție și-a dat seama că-i bun, fiindcă l-a mai folosit de două ori, așa, ca din întâmplare. Nu l-a potrivit grozav, dar a dovedit că dispune de anumite resurse. Fără îndoială sămânța asta o să dea roade dacă o să fie cultivată.

De unde-o fi luat cuvântul? Eu nu-mi aduc aminte să-l fi folosit vreodată.

Nu, nici nu l-a interesat cum mă cheamă. Am încercat să-mi ascund nemulțumirea, dar nu cred c-am reușit. M-am așezat pe malul acoperit cu mușchi și mi-am băgat picioarele în apă. Stau aici de câte ori mi-e dor de compania cuiva pe care să-l privesc și cu care să schimb o vorbă. Nu pot zice că-mi ajunge silueta cea albă și frumoasă desenată în iaz, dar oricum, mai bine cu ea decât singură cuc. Vorbește când vorbesc și eu, e tristă, când sunt și eu tristă, mă consolează cu înțelegere. „Nu fi supărată, sărmană fată fără prieteni, îmi spune ea, eu sunt prietena ta." Da, mi-e prietenă bună, singura mea prietenă. E sora mea.

N-am să uit niciodată prima despărțire de ea! Niciodată, niciodată n-am s-o uit! Inima mi-era ca de plumb. Mi-am spus: „Numai pe ea o aveam și uite că s-a dus". În disperare îmi ziceam: „Frânge-te, inimă! Nu mai pot îndura viața asta!" și mi-am ascuns fața în mâni. Nimic nu mă mai putea mângâia. Când mi-am luat mâinile de la ochi, am văzut-o iar acolo, albă, strălucitoare și frumoasă. I-am sărit în brațe.

A fost o fericire fără margini. Mai simțisem fericirea înainte, dar nu așa. Acum era extaz. De-atunci nu m-am mai îndoit niciodată de sora mea. Uneori dispărea o oră, poate două, chiar toată ziua, dar eu o așteptam și eram sigură c-o să vină. Îmi ziceam: „E ocupată sau a plecat într-o călătorie, dar vine ea". Așa se și-ntâmpla: venea

întotdeauna. Noaptea, însă, nu venea dacă era întuneric. E sperioasă, mititica de ea. Venea pe clar de lună. Mie nu mi-e frică de-ntuneric, dar ea-i mai tânără decât mine. Eu m-am născut înaintea ei. I-am făcut vizite nenumărate. E mângâierea și refugiul meu în clipe grele, și viața mi-e plină de asemenea clipe.

Marți. Am lucrat toată dimineața la amenajarea domeniului. M-am ferit de el cu bună știință, în nădejdea c-o să se simtă singur și-o să vină. Dar n-a venit.

La prânz am făcut o pauză și m-am odihnit. M-am jucat cu albinele și fluturii, m-am desfătat cu florile, creaturile astea frumoase care iau din cer zâmbetul Domnului și-l păstrează de-a pururi! Am împletit ghirlande, și cununi din flori și m-am împodobit cu ele în timp ce mâncam – mere, bineînțeles. Apoi m-am așezat la umbră, tânjind și așteptând. Dar n-a venit.

Nu-i nimic. La urma urmei n-ar fi avut nici un rost, fiindcă lui tot nu-i plac florile. Zice că nu-și pierde timpul cu ele și nu-i în stare să le deosebească unele de altele. Își închipuie, pare-mi-se, că astfel de sentimente sunt nobile. Nu-i pasă de mine, nu-i pasă de flori, nu-i pasă de cerul pictat al înserării. Dar oare ce l-o mai fi interesând pe lumea asta? Că eu nu l-am văzut preocupat decât să-și construiască colibe unde să se-ascundă de ploaia bună și curată, să dea cu pepenii de pământ, să guste strugurii și să-ncerce fructele din copaci cu mâna, ca să vadă ce se mai întâmplă cu toate aceste bunuri ale lui?

Am pus jos un băț uscat și-am încercat să-l găuresc cu altul. Aveam eu un plan mai vechi. Dar ce spaimă am tras! Din gaură a-nceput să se înalțe o șuviță subțire, albăstruie și străvezie. Când am văzut una ca asta, am lăsat totul baltă și-am fugit! Credeam că-i un duh și mi-a fost tare frică. Dar m-am uitat înapoi și-am văzut că nu se luase după mine. M-am sprijinit de-o stâncă să mă odihnesc și să-mi trag răsuflarea până mi-o trece tremuratul. Cu chiu, cu vai m-am târât înapoi, la pândă, gata s-o iau din nou la sănătoasa dacă o fi nevoie. Când am ajuns pe-aproape, am dat la o parte crengile unei tufe de trandafiri și m-am uitat printre ele. Tare-aș fi vrut să fie bărbatul prin preajmă, să vadă cât de isteață și de drăguță eram, dar duhul dispăruse. M-am dus și-am găsit în gaura bățului un strop de pulbere roșiatică fină. Am băgat degetul s-o pipăi, dar am strigat „Auuu!" și l-am tras repede afară. Mă durea îngrozitor. L-am băgat în gura. Mă legănam de pe-un picior pe celălalt și mă văitam. În cele din urmă m-am simțit mai bine și-am început să cercetez curioasă.

Mă tot întrebam ce era pulberea aia roșiatică. Deodată mi-a venit în minte numele, deși nu-l mai auzisem. Era *foc!* Eram mai sigură ca oricând, așa că i-am zis foc fără să ezit nici un pic.

Creasem ceva ce nu mai existase până atunci. Adăugasem un lucru nou nenumăratelor bunuri ale pământului. Eram tare mândră de asta și-am vrut să alerg la el să-i spun, cu gând că o să-i câștig prețuirea. Dar m-am mai gândit

și-am rămas pe loc. Nu, n-o să-i pese. O să mă-ntrebe la ce folosește. Și ce să-i spun? De-ar fi măcar *bun* la ceva... Dar e numai frumos, un lucru frumos și-atât...

Am oftat și nu m-am dus. Nu-i bun la nimic. Nu poate să ridice o colibă, nu poate să facă pepenii mai buni, nici să coacă fructele mai repede. E-o zădărnicie, o prostie, o deșertăciune. Nici nu s-ar uita la el și mi-ar arunca vorbe tăioase. Dar eu pun preț pe el. I-am spus: „Oh, focule, te iubesc, scumpă creatură trandafirie, fiindcă ești *frumos* – și asta-i destul!" Mă gândeam să-l strâng la piept. Dar m-am ferit s-o fac. Apoi am mai făcut o maximă din capul meu. Cam semăna cu prima și mă tem că-i doar un plagiat: *Experiența care s-a fript se ferește de foc.*

M-am pus din nou pe treabă. După ce-am făcut o grămăjoară bunicică de praf de foc, l-am răsturnat peste-o mână de iarbă uscată, cu gând să-l duc acasă ca să mă joc cu el. Dar pe drum l-a ațâțat vântul și-a început să mă-mproaște îngrozitor. Atunci l-am aruncat și-am fugit. Duhul albăstrui a prins să se înalțe. Se-ntindea și se-ncolăcea ca un nor. Pe dată mi-a venit în minte numele lui – *fum!* – deși, pe cuvântul meu, până atunci nu mai auzisem niciodată de fum.

Curând au țâșnit prin fum niște limbi strălucitoare, roșii și galbene, pe care le-am numit *flăcări*. Găsisem cuvântul potrivit, deși erau primele flăcări pe lumea asta. S-au cățărat în copaci. Luceau splendid prin perdeaua de fum. Am început să bat din palme, să râd și să țopăi de bucurie, atât era de ciudat, de frumos, de fermecător!

El a venit în fugă, s-a oprit și-a privit un timp mut. Apoi a întrebat ce e. Of, de ce-o fi pus întrebarea așa de direct! Trebuia să-i spun ceva, nu? I-am răspuns că e foc. Nu i-a plăcut deloc că eu știu și el trebuie să-ntrebe, dar nu-i vina mea. N-am avut de gând să-l supăr. După o pauză a întrebat:

– Cum a venit?

Altă întrebare pusă direct, la care a trebuit să răspund direct:

– Eu l-am făcut.

Focul se-ntindea tot mai mult. El s-a dus până la marginea locului ars, s-a oprit, s-a uitat în jos și-a întrebat:

– Ce-s ăștia?

– Cărbuni.

A ridicat unul să-l cerceteze, dar s-a răzgândit și l-a pus iar jos. Apoi a plecat. Nu-l interesează *nimic*.

Pe mine mă interesa. Era cenușă moale, delicată și frumoasă. Am știut imediat ce este. Și jarul. Am recunoscut și jarul. Mi-am găsit merele și le-am tras bucuroasă afară. Sunt tânără și pofta mea de mâncare e nestăvilită. Dar, mare dezamăgire: plesniseră toate și nu mai erau bune. Părea că nu mai erau bune. Dar m-am înșelat, fiindcă erau mai bune decât cele crude. Tare frumos e focul. Cred că într-o zi o să fie folositor.

Vineri. L-am văzut din nou lunea trecută la căderea nopții, o clipă, numai o clipă. Speram să mă laude c-am încercat să aduc îmbunătățiri pe domeniu. Avusesem numai intenții bune și muncisem din greu. Dar el nu era

mulțumit. Mi-a întors spatele și-a plecat. Era supărat și de altceva. Că încercasem din nou să-l conving să nu mai treacă prin cascadă. Și asta, fiindcă focul trezise în mine un sentiment cu totul nou, complet diferit de dragoste, durere și celelalte, pe care le descoperisem deja: frica. E oribilă! Mai bine n-o aflam niciodată. Mi-aduce clipe grele și-mi strică fericirea. Mă face să mă înfior, să dârdâi, să mă cutremur. Dar n-am putut să-l conving, fiindcă el n-a descoperit încă frica, așa că n-are cum să mă înțeleagă.

Fragment
din jurnalul lui Adam

Poate c-ar trebui să țin cont că e foarte tânără – o fetișcană abia – și să fiu îngăduitor. E toată numai curiozitate, neastâmpăr, viață. Pentru ea lumea e vrajă, miracol, mister, bucurie. Când găsește o floare nouă, de încântare nu mai poate rosti nici un cuvânt. Trebuie s-o mângâie și s-o alinte. O miroase, îi vorbește și revarsă asupra ei un șuvoi de nume tandre. O amețesc culorile: stâncile brune, nisipul galben, mușchiul cenușiu, frunzișul verde, cerul albastru, zorile sidefii, umbrele purpurii ale munților, insulele aurii plutind pe mările sângerii în amurg, luna palidă lunecând prin mantia de nori zdrențuită, perlele stelelor licărind în imensitatea spațiului. După cât văd eu, nici una din astea nu are vreo valoare practică. Dar toate au culoare și măreție, așa că ei i-e de ajuns

să-și piardă cumpătul. Dacă s-ar potoli și-ar rămâne așa câteva minute, mi-aș putea odihni și eu ochii. Și cred că m-ar bucura vederea ei. Sunt chiar sigur că m-ar bucura, pentru că încep să-mi dau seama că-i o creatură deosebit de atrăgătoare: mlădioasă, zveltă, delicată, unduioasă, bine făcută, sprintenă, grațioasă. Odată se suise pe-un bolovan. Era albă ca marmura și scăldată în *soare.* Cu capul dat pe spate și mâna streașină la ochi, privea zborul unei păsări pe cer. A trebuit să recunosc că e frumoasă.

Luni la amiază. Dacă există ceva pe planeta asta care să n-o intereseze, acel ceva nu e pe lista mea. Mie unele animale îmi sunt indiferente, ei, nici unul. Nu face nici o deosebire, se ocupă de toate și le crede pe toate neprețuite. Orice animal nou e binevenit. Când brontozaurul a pus piciorul lui de uriaș în tabără, l-a întâmpinat ca pe-un bun câștigat, în timp ce eu l-am privit ca pe-o nenorocire. E un exemplu pentru neconcordanța caracteristică punctelor noastre de vedere. A vrut să-l dreseze. Atunci i l-am oferit în dar pentru gospodărie și am spus că mă mut. Ea crede c-ar putea fi domesticit prin tratament blând, ca să devină un bun animal de casă. I-am spus că un animal de casă înalt de douăzeci și unu de picioare și lung de optzeci și patru n-ar fi cel mai potrivit lucru de ținut prin preajmă, fiindcă, chiar cu cele mai bune intenții sau fără să vrea să facă vreun rău, ar putea să se-așeze pe casă și s-o strivească. Nu-i greu deloc să-i citești în ochi cât e de distrat.

Îi rămăsese inima la monstrul ăla și nu putea să se despartă de el în ruptul capului. Se gândea să deschidă

o lăptărie și voia s-o ajut să-l mulgă. Dar n-am acceptat. Era prea riscant. Nu era de sexul potrivit și, oricum, n-aveam nici scară. Atunci a vrut să se suie călare pe el, ca să admire priveliștea. Treizeci sau patruzeci de picioare din coada lui se-ntindeau pe pământ ca un copac prăbușit, și ea a crezut c-ar putea să se cațere pe-acolo. Dar s-a înșelat. Când a ajuns în locul cel mai abrupt, care era și cel mai alunecos, a pornit-o înapoi la vale. Cât pe-aci să-și rupă ceva, de nu eram eu.

Dacă era mulțumită? Nu, nimic n-o mulțumește, dacă nu e demonstrat. Teoriile neverificate nu sunt de domeniul ei și, prin urmare, nu le acceptă. Recunosc că e o orientare corectă, care mă atrage și pe mine. Îi simt influența și, dacă aș sta mai mult cu Eva, cred că mi-aș însuși-o. Ei bine, pentru colosul ăsta mai avea un plan de rezervă: se gândea că, dacă l-am face să fie blând și prietenos, l-am putea pune să stea în râu, în chip de pod. S-a dovedit că era deja destul de blând, cel puțin în ceea ce-o privește. A-ncercat ea să-și aplice teoria, dar iar a zbârcit-o. De fiecare dată când îl făcea să se-așeze cum trebuie în râu și ieșea apoi pe mal să treacă pe deasupra, ieșea și el și se ținea după ea, ca un munte plin de fidelitate. Aidoma celorlalte animale. Toate făceau la fel.

Vineri. Marți, miercuri, joi și astăzi au trecut fără să-i văd. E mult când ești singură. Mai bine singură decât să stai în calea altora.

Am *nevoie* de companie – cred c-am fost făcută pentru asta – așa că m-am împrietenit cu animalele.

Sunt de-a dreptul fermecătoare și cât se poate de vesele și respectuoase. Nu par niciodată plictisite și nu te fac sa te simți nepoftită. Îți zâmbesc, dau din coadă – dacă au – și sunt gata oricând să se hârjonească, să plece cu tine la drum sau să facă orice-ți trece ție prin cap. Cred că sunt politețea întruchipată. În toate zilele astea m-am distrat de minune și nu m-am simțit nici o clipă singură. Singură! Nu, niciodată n-am fost singură! Au mișunat mereu în jurul meu, pe vreo patru-cinci acri, de nici nu le puteai număra. Dacă te urci pe-o piatră din mijloc și te uiți la spinările îmblănite, toată întinderea e atât de veselă și împestrițată de culori și sclipiri neastâmpărate în lumina soarelui, atât de vălurită, c-ai putea crede că-i lac, dacă n-ai ști ce e. Și stolurile de păsări prietenoase, care stârnesc uragane în înalturi cu vâjâitul aripilor. Iar când soarele se răsfrânge în tumultul ăsta de pene, se ridică din ele o vâlvătaie în toate culorile de-ți ia vederea.

Am făcut călătorii lungi și am văzut o bună parte a lumii. Aproape toată, cred. Așa că-s primul și singurul om călător. La drum, priveliștile sunt mărețe. Nu găsești pe nicăieri ceva să le semene. Ca să fie mai plăcut, călăresc pe câte-un tigru sau leopard. Sunt moi și au spinări rotunde, care mi se potrivesc. Sunt niște animale tare drăguțe. La drumuri lungi sau dacă vreau să admir priveliștea, merg călare pe un elefant. De ridicat, mă ridică el cu trompa, dar de coborât pot să cobor și singură. Când poposim, el se-așază, iar eu îmi dau drumul pe spate-n jos.

Păsările și animalele sunt toate prietene și nu se ceartă niciodată pentru nimic. Vorbesc și între ele și cu mine, dar, zic eu, vorbesc o limbă străină, fiindcă eu nu deslușesc nici un cuvânt din ce spun ele. Ele, însă, mă-nțeleg destul de des când le răspund, mai cu seamă câinele și elefantul. Mi-e cam rușine, fiindcă se vede că-s mai deștepți decât mine și-mi sunt, deci, superiori. Și asta mă supără, de vreme ce eu am pretenția că sunt experiența principală. Nici nu mă gândesc să fiu altceva.

Am învățat o mulțime de lucruri, așa că acum am o cultură chiar dacă la-nceput n-o aveam. La-nceput eram ignorantă. Mă simțeam umilită, pentru că, deși urmăream cu atenție, n-am fost niciodată în stare să mă aflu pe aproape când curgea apa în sus. Dar acuma nu-mi mai pasă. Am făcut experiență după experiență, până am aflat că apa nu curge-n sus decât pe întuneric. Iar asta o știu fiindcă iazul nu se golește niciodată, ceea ce s-ar întâmpla cu siguranță dacă apa nu ar veni înapoi noaptea. Cel mai bine e să dovedești lucrurile prin experiențe pe viu. Atunci *știi*. Pe câtă vreme dacă depinzi de bănuieli și presupuneri, n-ai s-ajungi niciodată om cu cultură.

Unele lucruri *nu poți* să le afli, dar n-o să știi niciodată că nu poți, dacă bănuiești sau presupui numai. Nu, trebuie să ai răbdare și să-ți continui experiențele până când afli că nu poți să afli. Și e minunat că-i așa. Lumea e-atât de interesantă! Dacă n-ar fi nimic de descoperit, lumea ar fi plicticoasă. Chiar când încerci să descoperi și nu descoperi e la fel de interesant ca atunci când încerci să descoperi și

descoperi, ba chiar, nu știu de ce, mai interesant. Secretul apei a fost o comoară până când l-am descoperit. Pe urmă emoția a dispărut și m-am pomenit cu o senzație de gol.

Din experiențe știu că lemnul înoată, ca și frunzele uscate și penele și-o mulțime de alte lucruri. Prin urmare, din toate aceste dovezi cumulate poți ști că și o stâncă o să înoate. Dar poți numai spune pur și simplu că știi, fiindcă n-a existat; cel puțin până acum, nici o cale prin care să se facă dovada. O să găsesc eu o cale și-atunci o să dispară preocuparea asta. Lucrurile astea mă întristează. În clipa când o să aflu tot, n-o să mai fie nici o emoție, iar eu mă dau în vânt după emoții! Cu gândul la asta, noaptea trecută nici n-am putut dormi.

La început, nu-mi dădeam seama pentru ce sunt făcută. Acuma cred că pentru a scoate la lumină tainele acestei lumi minunate, pentru a mă bucura și a-i mulțumi Dătătorului c-a născocit toate astea. Cred că mai sunt încă multe lucruri de învățat, cel puțin așa sper. Dacă nu fac risipă și nu mă grăbesc prea tare, o să mai dureze săptămâni și săptămâni întregi. Așa nădăjduiesc. Când arunci un fulg în sus, plutește-n aer până nu-l mai vezi. Pe urmă arunci un bulgăre și vezi că nu dispare, ci vine înapoi de fiecare dată. Am tot încercat, și se-ntâmplă mereu la fel. Mă întreb *de ce.* Sigur că *nu cade,* dar de ce *pare* că-i așa? Bănuiesc că-i o iluzie optică. Numai una din ele e iluzie, dar nu știu care. Poate fulgul, poate bulgărele. Nu pot să dovedesc care din ele, pot numai să demonstrez că fie unul, fie celălalt e un fals și să las pe altul să aleagă.

M-am uitat atent și știu că stelele n-or să țină mult. Am văzut câteva din cele mai bune cum se topesc și cad de pe cer. De vreme ce unele pot să se topească, pot să se topească toate, și dacă pot să se topească toate, pot să se topească în aceeași noapte. O să vină clipa asta dureroasă, știu bine. Am să stau în fiecare noapte să le privesc, cât o să pot să mă țin trează, să-mi imprim în minte câmpiile scânteietoare, în așa fel ca, atunci când o să dispară cu toate, să pot reașeza în gând acel încântător noian pe cerul întunecat, să sclipească iarăși îndoit de vălul lacrimilor mele.

DUPĂ IZGONIREA DIN RAI

Când privesc înapoi, Grădina îmi pare un vis. A fost frumoasă, neasemuit de frumoasă, încântător de frumoasă. Acum am pierdut-o și n-o s-o mai văd niciodată.

Am pierdut Grădina, dar l-am găsit pe *el* și sunt mulțumită. Mă iubește cât poate, iar eu îl iubesc cu toată forța firii mele pline de pasiune, ceea ce, cred eu, este normal pentru sexul căruia îi aparțin. Dacă mă întreb de ce-l iubesc, descopăr că nu știu și, de fapt, nici nu prea mă sinchisesc să aflu. Cred mai degrabă că genul ăsta de dragoste nu e un produs al raționamentelor și statisticilor, cum ar fi dragostea unora pentru reptile sau alte animale. Cred că trebuie să fie cam așa: iubesc anumite păsări pentru cântul lor. Pe Adam nu-l iubesc pentru cântul lui.

Nu, nici gând. Cu cât cântă mai mult, cu atât mai puțin mă împac cu asta. Și totuși îl rog să cânte, fiindcă vreau să învăț să-mi placă tot ce-l interesează pe el. Sunt sigură c-o să învăț, pentru că, dacă la-nceput nu puteam să suport, acuma pot. Când cântă el, se acrește laptele. Dar nu-i nimic, o să mă obișnuiesc cu laptele acru.

Nu pentru agerimea minții, îl iubesc. Nu, nici gând. Nu-i el de vină pentru agerimea asta – atâta câtă este – fiindcă nu și-a făcut-o singur. E-așa cum l-a lăsat Dumnezeu, dar nici nu trebuie mai mult. Intenția a fost bună, sunt sigură. Mintea o să i se deschidă cu timpul, chiar dacă nu dintr-o dată. Și-apoi nu-i nici o grabă: e destul de bun așa cum e.

Nu pentru purtarea lui tandră și atentă sau pentru delicatețe îl iubesc. Nu. Are lipsuri din punctul ăsta de vedere, dar e destul de bun și-așa și se face tot mai bun pe zi ce trece.

Nu pentru hărnicia lui îl iubesc. Nu, nici gând. Știu că o are în el și nu-nțeleg de ce-o ascunde de mine. Asta-i singura mea mâhnire. Altfel, e sincer și deschis, acum. Sunt sigură că nu-mi ascunde nimic altceva. Doar asta. Mă doare să știu că are secrete față de mine și uneori gândul ăsta nu mă lasă să dorm. Am să mi-l izgonesc din minte. N-o să-mi mai tulbure fericirea, care altminteri mai are-un pic și dă pe dinafară.

Nu pentru învățătura lui îl iubesc. Nu, nici gând. A învățat singur și știe o mulțime de lucruri. Partea proastă e că lucrurile cu pricina nu sunt cum le știe el.

Nu pentru cavalerism îl iubesc. Nu, nici gând. M-a pârât, dar nu-l învinuiesc. Cred că asta-i o particularitate a sexului său și nu l-a făcut el. Sigur că eu nu l-aș fi pârât niciodată, mai curând aș fi murit. Dar și asta-i o particularitate de sex, așa că nu pot să mă laud, fiindcă nu eu l-am făcut.

Atunci pentru ce-l iubesc? *Pur și simplu, pentru că e bărbat.* Așa cred.

Are un fond bun și pentru asta-l iubesc, dar l-aș iubi și fără. Dacă m-ar bate sau mi-ar arunca vorbe de ocara, l-aș iubi mai departe. Sunt sigură. E-o chestiune de sex. Așa cred.

E puternic și chipeș și-l iubesc pentru asta. Îl admir și-s mândră de el, dar l-aș iubi și dacă n-ar avea nici una din calitățile astea. Dacă ar fi urât, tot l-aș iubi. Și dacă ar fi o stârpitură l-aș iubi. Aș munci pentru el ca o sclavă, m-aș ruga pentru el și aș veghea lângă patul lui, până când mi-aș da ultima suflare.

Da, cred că-l iubesc pur și simplu, pentru că-i *al meu* și pentru că-i *bărbat.* Bănuiesc că n-am nici un alt motiv. Cred prin urmare că-i așa cum am spus la-nceput; genul ăsta de dragoste nu e un produs al raționamentelor și statisticilor. Ea vine nu se știe de unde și nu se poate explica. Nici nu-i nevoie.

Așa gândesc eu. Dar sunt numai o fetișcană, prima care a stat să studieze această problemă, și s-ar putea, în ignoranța și lipsa mea de experiență, să n-o fi înțeles bine.

50

Patruzeci de ani mai târziu

Ruga mea, dorința mea fierbinte e să trecem împreună peste pragul acestei vieți. E o dorință ce n-o să piară niciodată de pe pământ. O să sălășluiască în sufletul fiecărei soții care iubește, până la sfârșitul timpurilor. Și o să poarte numele meu.

Dar dacă trebuie ca unul din noi să plece mai întâi, ruga-mi este să fiu eu aceea. El e puternic, eu sunt slabă. Eu nu-i sunt atât de necesară pe cât îmi este el mie. Fără el, viața n-ar mai fi viață. Cum aș putea-o îndura? Ruga asta e și ea nemuritoare și o să dăinuie cât o să dăinuie stirpea mea. Sunt prima soție; și în ultima soție o să mă repet.

La mormântul Evei

Adam: Unde era ea, *acolo* era raiul.

CEASUL

Istorioara plină de-nțeles

Ceasul meu cel nou, frumosul de el, mersese un an și jumătate fără s-o ia-nainte sau să rămână-n urmă, fără să se oprească sau să i se rupă ceva. Ajunsesem să-l cred infailibil în materie de oră exactă și-mi băgasem în cap că n-are moarte. Dar într-o seară l-am lăsat neîntors. M-am bocit pe chestia asta de parc-aș fi avut în față semnul sigur al prăpădului ca va să fie. Încet-încet mi-a venit inima la loc. Am mutat limbile la nimereală și-am trimis la plimbare presimțirile și superstițiile ce mă năpădiseră. A doua zi m-am înfățișat la cel mai bun bijutier ca să aflu exact cât e ora. Tartorul stabilimentului mi-a luat ceasul din mână și s-a pus să mi-l potrivească. Pe urmă a zis:

– E cu patru minute-n urmă. Trebuie reglat avansul.

Am încercat să-l opresc pe individ, să-l fac să-nțeleagă că ceasul meu neprețuit mergea ca pe roate. Da' nici gând! Dovleacul ăla umblător nu vedea decât că rămăsese cu patru minute-n urmă și că avansul *trebuia* reglat un pic. Așa că, pe când îi dădeam disperat târcoale și-l imploram să-mi lase ceasornicu-n pace, el, cu calm și cruzime, săvârși reprobabila faptă. Ceasul meu a-nceput

s-o ia-nainte. Zilele treceau și el mergea din ce în ce mai repede, într-o săptămână temperatura i-a crescut cu furie și pulsul i-a ajuns la 150 da bătăi la umbră. În două luni lăsase de căruță toate ornicele din oraș și-o luase-naintea almanahului cu treisprezece zile și un pic. În octombrie mai erau încă frunze galbene, dar el ajunsese frumușel în noiembrie și-i creștea inima de bucurie când dădea cu ochii de zăpadă. Mi-a apropiat în așa hal termenul pentru chirie, note de plată și alte asemenea lucruri, că n-am mai putut să suport. L-am dus la ceasornicar ca să-l pună la punct. Tipul m-a-ntrebat dacă-l mai reparasem vreodată. I-am spus că nu, nu fusese nevoie. Cu o expresie de fericire vicioasă, s-a uitat la ceas și, tremurând de curiozitate, l-a desfăcut. Pe urmă și-a băgat în ochi ceva ca un păhărel de azvârlit zarurile și s-a binoclat la rotițe. Mi-a spus că trebuie curățat, uns și reglat – să vin peste-o săptămână. După curățat, uns și reglat, ceasul meu s-a lenevit din cale-afară. Batea la fel de rar ca clopotul cel mare din turla bisericii. Am început să pierd trenurile, ratam toate-ntâlnirile, nu mai ajungeam la masă. Ce făceau alte ceasuri în trei zile, al meu făcea în patru și mă lăsa cu revolta-n suflet. Încet-încet am dat înapoi spre ieri, apoi spre-alaltăieri, pe urmă spre săptămâna care trecuse și, pâș-pâș, mi-a venit ideea că, singur și neștiut de nimeni, mă târam spre săptămâna dinaintea celei care trecuse și că lumea nici nu se mai vedea. Îmi dădeam seama că-mi descopăr un nemărturisit sentiment de solidaritate cu concetățeana mea, mumia de la muzeu, și-ardeam de

nerăbdare să fac schimb de impresii cu ea. M-am dus din nou la ceasornicar. Am așteptat până l-a desfăcut în bucăți și-am aflat că nesuferita de casetă a arcului „își cam luase nasu' la purtare", da-i vine el de hac în trei zile. După asta, ceasul mergea bine *în ansamblu,* dar atât. Jumătate de zi mergea ca vântul și ca gândul. Făcea atâta tărăboi, lătra, șuiera, chiuia, strănuta și fornăia, că nici măcar nu-mi mai trecea prin minte să mă gândesc ce neplăceri îmi face. Și cât o ținea așa, nici un ceas din țară nu se-ncumeta să se măsoare cu el. După-masă se punea pe tândălit și nu se lăsa până nu-l ajungeau din urmă toți codașii pe care-i întrecuse pân-atunci. Așa că, după douăzeci și patru de ore, venea în fața judecății la timp și cu reputația nepătată. În ansamblu mersese bine, deci nimeni nu-i putea găsi vreo vină; își făcuse datoria, și cu asta, basta! Dar cum nu-mi ține de cald dacă am un ceas care merge bine în ansamblu, am dus mașinăria la alt ceasornicar. Am aflat c-avea fusul rupt. I-am spus omului că-mi pare bine că doar asta-i hiba. Ca să fiu sincer, habar n-aveam ce-i ăla fus, da' n-am crezut că-i de demnitatea mea să-mi scot la iveală ignoranța în fața unui necunoscut. I-a reparat fusul și-am dat de altă belea: ce câștiga-ntr-o parte, pierdea-n alta. O lua un timp la goană și pe urmă stătea, după aia iar o lua la goană și-așa mai departe. Pauzele și le fixa după bunul lui plac. Când o pornea, avea recul ca o muschetă. Vreo câteva zile mi-am pus perniițe pe piept. Până la urmă, însă, l-am dus din nou la ceasornicar. La altul. Omu' l-a desfăcut

bucățică cu bucățică și-a-ntors epava pe față și pe dos. S-a uitat cu lupa, apoi a spus că, după toate aparențele, e ceva-n neregulă cu trăgaciul. L-a potrivit și l-a pornit din nou. Acum toate erau bune și frumoase, numai că, de-ndată ce-ajungea la zece fără zece, limbile se-mpreunau ca lamele de foarfecă și din momentul ăla o luau la picior împreună. Nici cel mai bătrân om din lume n-ar fi fost în stare să spună ce oră e după un ceas ca ăsta. Așa c-am purces din nou la drum și-am dus șmecheria la reparat. Individul mi-a spus că geamul se-ndoise și arcul se strâmbase. A mai adăugat că și capacul trebuia schimbat. După toate astea, ceasul meu a prins să meargă fără cusur numai că, din când în când, după ce-și vedea liniștit de treabă aproape opt ore, rotițele dinăuntru o zbugheau ca din pușcă și se puneau să bâzâie ca bondarii. Cât ai zice pește, limbile-ncepeau să se-nvârtească așa de repede, că pur și simplu-și pierdeau individualitatea și păreau o plăpândă pânză de păianjen peste cadranul ceasului. În șase-șapte minute, ceasul meu neprețuit dădea gata toate cele douăzeci și patru de ore, pe urmă făcea poc! și se oprea. Cu inima grea m-am mai dus o dată la alt ceasornicar și m-am uitat cum îl desface-n bucățele. Mi-am pregătit niște întrebări ca să-l supun unui interogatoriu sever fiindcă prea se-ngroșase gluma. Ceasul costase două sute de dolari, dar, după socotelile mele, dădusem două sau trei mii ca să-l repar. Pe când mă uitam eu așa, am descoperit în ceasornicar o veche cunoștință, un mecanic de pe un vas cu aburi din tinerețea mea. Nici măcar nu

fusese un mecanic bun. Omul a cercetat toate piesișoarele cu atenție, așa cum făcuseră și ceilalți ceasornicari, și și-a dat verdictul cu aceeași siguranță ca și confrații lui:

– Scoate abur prea mult. Dacă vreţi să puneți cheia franceză pe supapa de siguranță!

I-am spart capu-acolo-n prăvălie și-am plătit pentru înmormântare.

Unchiul William (fie-i țărâna ușoară!) spunea că orice cal e bun pân-o ia razna prima dată și orice ceas e bun până-ncape pe mâna unui ceasornicar. Și tot el se-ntreba ce s-o fi ales cu liota aia de spoitori, armurieri, cizmari, mecanici și fierari carc-au dat chix în meseria lor. Dar n-a aflat vreodată răspunsul.

POVESTEA BĂIEȚELULUI CUMINTE

A fost odată un băiețel cuminte pe care-l chema Jacob Blivens. Își asculta totdeauna părinții, chiar dacă lucrurile pe care i le cercau ei erau din cale-afară de absurde și de iraționale. Își învăța totdeauna lecțiile și nu întârzia niciodată la cursurile de la școala duminicală. Nu chiulea nici când judecata lui sănătoasă îi spunea că-i lucrul cel mai bun pe care-l are de făcut. Băieții ceilalți nu-l puteau înțelege-n ruptul capului. Se purta așa de ciudat! Nu mințea, chiar dacă n-ar fi convenit s-o facă. Spunea numai că nu-i frumos să minți și asta-i ajungea. Era atât de cinstit că-ți venea pur și simplu să râzi de el. Comportarea ciudată a lui Jacob întrecea orice-nchipuire. Nu juca bile duminica, nu fura ouăle din cuiburile păsărilor, când vedea un flașnetar nu-i dădea maimuței monede încinse, într-un cuvânt parcă nu-l interesa nici una din distracțiile pe care și le-ar fi permis orice om cu mintea-ntreagă. Ceilalți băieți au încercat să deslușească ce-i în capul lui, au încercat să-l înțeleagă, da' mare lucru n-a ieșit de-aici. După cum am mai spus, au reușit doar să-și facă o vagă idee cum că „i-ar fila o lampă". Așa că l-au luat sub aripa lor ocrotitoare și n-au lăsat răul să se-atingă de el.

Băiețelul ăsta cuminte citea toate lecțiile din cartea de școală. Erau bucuria vieții lui. Credea în băieții cuminți care-apăreau în lecțiile cu pricina și-și punea orbește nădejdea-n ei. Tânjea să vadă unu-n carne și oase, da' n-a fost să fie. Se vede treaba că dăduseră toți ortu' popii înainte de-a se naște el. Cum găsea-n carte unu' din cale afară de cuminte, repede-repede citea sfârșitul ca să vadă ce s-a ales de el (fiindcă eroul nostru era gata să străbată mile-ntregi doar-doar l-o zări). Dar fără folos: băiețelul cuminte din carte murea totdeauna în ultimul capitol. Apărea și-o poză de la-nmormântare: în jurul gropii deschise erau toate neamurile și colegii de la școală (colegii de școală cu pantaloni prea scurți și pălărioare prea mari). Toată lumea vărsa lacrimi amare-n batiste de-un iard și jumătate. Numai de-astea avea-ntotdeauna parte bietul de el. N-ajungea niciodată să vadă vreun băiețel cuminte fiindcă eroul murea invariabil în ultimul capitol.

Jacob nutrea nobila ambiție s-apară într-o carte de școală. Vroia s-apară acolo, vroia să se vadă-n poze care să-l arate cum, plin de strălucire, refuza să-i spună maică-si minciuni, iar ea izbucnea în lacrimi de fericire; în poze care să-l arate în prag cum dă un bănuț unei biete cerșetoare cu șase copii și-i spune să-l cheltuiască pe ce-o vrea ea, dar să nu facă risipă fiindcă-i păcat, în poze care să-l arate cum, mărinimos, se-ncăpățânează să nu-l pârască pe băiețelul cel rău care-l pândește-n fiecare seară după colț când vine de la școală, îl bate măr, pe urmă-l fugărește pân-acasă, strigă „He-he-he!" și-o ia

din loc. Asta era ambiția tânărului Jacob Blivens. Dorea să se vadă-ntr-o carte de școală. Uneori i se cam făcea părul măciucă gândindu-se că băieții cuminți mureau totdeauna fără doar și poate. Lui îi plăcea viața, știți bine, și-asta era treaba cea mai incomodă când venea vorba de băieții din cărțile de școală. Știa că dacă ești neînchipuit de cuminte, așa cum erau băieții din cărți, cumințenia asta-ți vine de hac mai repede ca oftica. Știa că băieții ăia n-au rezistat nici unul prea mult și i se rupea inima când se gândea c-o să-l bage-ntr-o carte pe care n-o s-apuce s-o vadă; sau, chiar dacă o s-apară cartea-nainte de-a trece el în lumea celor drepți, n-o să aibă prea mult succes fără poza de la-nmormântarea lui, la sfârșit. Ce carte de școală mai e și aia dacă nu-l lasă, pe patul de moarte, să dea și el obștii câteva povețe! Așa că, până la urmă, cum era și firesc, s-a hotărâ! să facă tot ce putea în condițiile date: să supraviețuiască, s-o ducă așa cât l-or ține curelele și să aibă discursul gata când i-o bate ceasul.

Dar, nu știu de ce, nimic nu-i ieșea ca lumea acestui băiețel cuminte. Lui nu-i mergeau lucrurile cum le mergeau băieților cuminți din cărți. Întotdeauna ei se-alegeau cu distracția, iar băieții răi cu picioarele rupte. Dar în cazul lui ruginise-un șurubel pe undeva și toate-i ieșeau pe dos. Când l-a văzut pe Jim Blake furând mere, s-a dus glonț să-i țină o predică despre băiețelul cel rău care-a căzut din mărul vecinului și și-a rupt mâna, Jim a căzut și el din pom, da' peste *Jacob* a căzut, și *Jacob* și-a rupt mâna, în timp ce Jim n-a avut nici pe dracu'. Eroului

nostru nu-i intra asta-n cap nici să-l pici cu ceară. Cărțile nu pomeneau nimic despre-o asemenea tărășenie.

Odată niște băieți răi au împins un orb în noroi. Jacob s-a dus într-un suflet să-l ridice și să primească binecuvântarea-i. Orbul, nici pomeneală să-l binecuvânteze. I-a tras una cu bastonu-n cap și-a zis că-l prinde el când l-o împinge din nou și apoi s-o preface că-l ajută. Nici asta nu se potrivea cu ce scria-n cărți. Jacob le-a citit iar din scoarță-n scoarță pe toate, doar-doar o da de ceva care seamănă cu asta.

Avea și el o dorință arzătoare: să găsească un câine șchiop care n-avea unde să stea, era mort de foame și hăituit, să-l aducă acasă, să-l mângâie și să obțină astfel recunoștința veșnică-a câinelui în cauză. Până la urmă a găsit unul și treaba asta l-a făcut fericit, nevoie mare. L-a luat acasă și l-a-ndopat. Când să-l mângâie, potaia s-a dat la el, i-a rupt hainele, în afara celor care-i acopereau partea din față a corpului, și-a făcut acolo un bâlci de toată minunea. Băiatul s-a dus din nou la sursă, dar nici acum n-a reușit să găsească o explicație. Câinele era ca ăia din cărți, de aceeași rasă, dar se purta altfel. Orice făcea băiatul ăsta, numai de bucluc dădea. Aceleași lucruri pentru care băieții din carte se umpleau de glorie, lui îi aduceau numai belele.

Într-o duminică mergea la școală. Niște băieți răi o porniseră cu barca cu pânze și-și făceau de cap de parcă toată lumea era a lor. El i-a văzut și-a rămas cu gura căscată, fiindcă știa din carte că băieții care se duc cu barca duminica se înecă toți până la unul. A plecat în grabă cu

pluta după ei să le spună ce-i așteaptă, dar s-a lovit de-un buștean și-a căzut în apă. Cineva l-a scos din apă destul de repede. Doctorul a scos apa din el și l-a pus din nou în stare de funcționare cu aerul din propriii lui plămâni. Băiatul, însă, a răcit și-a zăcut la pat după aia nouă săptămâni. Absolut inexplicabil, băieții cei răi din barcă s-au distrat grozav toată ziua și, cu totul surprinzător, s-au întors acasă teferi și nevătămați. Jacob Blivens zicea că așa ceva nu există-n cărți. Era pur și simplu mut de uimire.

Când s-a pus din nou pe picioare, își cam pierduse curajul, dar era hotărât să meargă mai departe cu orice risc. Știa că experiența lui de până acum nu era demnă să intre-ntr-o carte. Dar nu-și făcea încă probleme, că tot nu trăise cât scrie-n carte că trebuie să trăiască băieții cuminți. Spera să se remarce cu ceva dac-o să-l țină balamalele până i-o veni sorocul. Chiar dacă se-alege praful de toată strădania lui, are la o adică discursul funerar și-asta nu-i de colea.

S-a dus din nou la sursă și-a descoperit că venise timpul s-o pornească pe mare ca băiat de serviciu. A vorbit c-un căpitan de vas și i-a spus cum stă treaba. Când omul l-a-ntrebat de recomandări, Jacob a scos mândru o broșurică și i-a arătat cuvintele: „Lui Jacob Blivens, cu afecțiune de la profesorul său". Dar căpitanul, un tip vulgar și necioplit, i-a retezat-o:

– Ei, l-a dracu'! Și ce dacă? Înseamnă că știi să speli vase sau să umbli cu găleata cu zoaie? Nici poveste!

Treaba asta a pus capac la toate. Lui Jacob nu i se mai întâmplase o asemenea chestie. Niște cuvinte de laudă de

la un profesor, așternute pe o broșurică, nu dăduseră niciodată greș când era vorba să se umble la sentimentele cele mai delicate ale căpitanilor de vas și să deschidă calea spre toate onorurile și măririle. Nu, niciodată nu dăduseră greș în cartea pe care-o citise el. Nu-i venea să creadă și pace!

Băiatului ăstuia toate-i mergeau anapoda. Nimic nu-i ieșea cum scria la carte. Într-o zi, pe când era-n căutare de băieței răi ca s-aibă și el cui freca ridichea, a găsit o liotă-ntreagă în vechea turnătorie de fontă. Puneau la cale o glumă nevinovată pe spinarea a paisprezece sau cincisprezece câini. Îi legaseră unul după altul și se pregăteau să le pună-n coadă cutii goale de nitroglicerină ca să fie, mai frumoși. Lui Jacob i s-a muiat inima. S-a așezat băiatul pe una din cutiile-alea (ce dacă-i plină de unsoare? Lui nu-i pasă de nimic când e datoria la mijloc), a prins de zgardă primul câine din coloană și-a aruncat o privire plină de dojană spre răutăciosul de Tom Jones. Dar chiar atunci a apărut curcanul de McWelter spumegând de furie. Băieții cei răi și-au luat cu toții tălpășița. Jacob Blivens, conștient de nevinovăția lui, s-a sculat în picioare și-a dat drumu' la unul din discursurile-alea impunătoare, parcă desprins din cartea de școală, care-ntotdeauna încep cu „Vai, domnule!", în totală contradicție cu faptul că nici un băiat de pe lumea asta, cuminte sau nu, nu-și începe niciodată tirada cu „Vai, domnule!" Dar polițaiul n-a avut răbdare s-asculte și restul. L-a luat pe Jacob de urechi, l-a târnuit și i-a ars una la spate. Cât ai clipi, acel băiețel cuminte a țâșnit prin

acoperiș și-a prins să se-nalțe către soare, târând după el, precum o coadă de zmeu, resturi din cei cincisprezece câini. Pe fața Pământului n-a rămas nici urmă din poliţai sau din vechea turnătorie de fontă. Cât despre tânărul Jacob Blivens, bietul de el, n-a mai avut nicicând ocazia să-și țină discursul funerar după ce s-a chinuit atâta să-l facă (numai dacă nu l-o fi ținut în fața păsărilor cerului). Căci, deși cea mai mare parte din sus-numita persoană s-a reîntors direct în vârful unui copac dintr-un ţinut vecin, restul s-a-mpărţit între patru orașe. Așa se face c-au pornit cinci anchete care să stabilească dacă era mort sau nu și cum de s-a-ntâmplat. Pe viața mea că n-ați văzut vreodată-un băiat atât de-mprăștiat. [1]

Astfel a pierit băieţelul cel cuminte care-a făcut tot ce-a putut, dar nu i-a ieșit ca-n carte. Toţi cei care-au făcut ce-a făcut el au dus-o bine, în afară de el. Cazul lui e pe drept cuvânt ieșit din comun. Probabil că niciodată nu i se va găsi vreo explicaţie.

---

[1] Catastrofa cu glicerina e împrumutată dintr-un articol de ziar, pe al cărui autor vi l-aș spune dacă l-aș ști. (M.T.)

ALONZO FITZ CLARENCE, ROSANNAH ETHELTON ȘI IUBIREA LOR CEA MARE

1

Într-o dimineață de iarnă, cu ger năprasnic de crăpau pietrele, orașul Eastport din statul Maine stătea cuminte sub stratul gros de zăpadă care se-așternuse peste tot. Forfota obișnuită a străzilor era lipsă la apel. Puteai să te uiți mult și bine-n zare că n-ai fi văzut decât un pustiu alb, alb de tot, și-o tăcere care i se potrivea de minune. Să nu mă-nțelegeți greșit. N-am vrut să spun că puteai să *vezi* tăcerea. Nicidecum, puteai numai s-o auzi. Trotuarele erau, ce mai încolo-ncoace, niște șanțuri adânci și nesfârșite, cu ziduri de zăpadă abrupte așezate de-o parte și de alta. Din loc în loc se-auzea râcâitul slab venit parcă de nu știu unde, al unei lopeți de lemn. Dacă aveai și ochi destul de ageri, nu ți-era greu să vezi în depărtare o siluetă neagră care se-apleca, dispărea-ntr-unul din șanțurile-alea și-apărea apoi din nou peste o clipă c-o mișcare ce-ar fi putut să-nsemne că scosese o lopată de zăpadă. Trebuia însă să ai ochi de vultur, fiindcă silueta neagră nu pierdea timpul aiurea. Una-două arunca lopata cât colo și-o tulea în casă trăgându-și palme ca să se-ncălzească. Da, era al

dracului de frig, așa că nici oamenii care dădeau zăpada, nici alții nu prea stăteau pe-afară.

Deodată cerul s-a întunecat. S-a stârnit și vântul și-a-nceput să sufle-n rafale zdravene și hachițoase, zburătăcind nori de zăpadă măruntă spre înalturi, înainte și-n alte direcții. Îmboldite de-o asemenea rafală, mormane mari și albe se-așezau de-a curmezișul străzii ca niște morminte, într-o clipă, altă rafală le aranja invers, smulgând o pulbere fină de pe crestele lor înguste, întocmai cum furtuna pe mare smulge fluturași de spumă de pe crestele valurilor.

O a treia rafală mătura și lăsa locul ca-n palmă, dac-așa-i venea ei. Făceau pe nebunele, se jucau, dar fiecare-n parte și toate la un loc au mai aruncat niște zăpadă-n șanțurile de pe trotuare, ca să știe-o socoteală.

Alonzo Fitz Clarence stătea în salonașul lui tihnit și elegant. Era-mbrăcat într-un halat de casă din mătase albastră, cu manșete și garnituri din satin de culoarea cârmâzului, matlasate cu figuri complicate. Avea-n față resturile de la micul dejun. Delicatul serviciu de masă, care costase-o grămadă de bani, dădea un plus de farmec și-armonie întregii camere. În cămin, limbile de foc se jucau vesele.

O rafală de vânt zgâlțâi ferestrele cu furie. Un val de zăpadă le izbi cu zgomot ca și cum le-ar fi spălat ca să zicem așa. Burlacul nostru tânăr și frumos murmură ca pentru sine:

– Înseamnă c-astăzi se stă-n casă. Mă rog, asta e, dar mie cine-mi ține de urât? Mama ar fi ceva, și mătușa Susan

la fel, dar pe ele le am mereu pe lângă mine. Într-o asemenea zi insuportabilă e nevoie de ceva nou, de-un element proaspăt care să-ți facă mai picantă captivitatea. Sună frumos, dar nu-nseamnă nimic. Ce, parcă moare careva dc nerăbdare să-și pipăreze captivitatea? Dimpotrivă, vrea s-o-ndulcească.

Se uită la ceasul franțuzesc de pe polița căminului:

– Iar merge-aiurea. Habar n-are pe ce lume e și, când are, minte de-ngheață apele, așa că... ce mi-e una, ce mi-e alta! Alfred!

Nici un răspuns.

– Alfred!... Bun băiat servitorul ăsta, dar pe el și pe ceas să nu pui bază.

Alonzo întinse mâna spre perete și apăsă pe butonul unei sonerii electrice. Așteptă puțin, apoi apăsă din nou. Mai așteptă câteva clipe, pe urmă spuse:

– S-a stricat bateria. Sunt sigur c-asta e. Dar fiindcă tot m-am apucat de treabă, nu mă las până nu-mi spune careva cât e ceasul.

Se duse spre tubul acustic din perete, fluieră în el și strigă „mamă" o dată și-ncă o dată.

– Degeaba. Și la mama s-a stricat bateria. N-am cum să dau de ăia de la parter. Nici o speranță.

Se așeză la un pupitru din lemn de trandafir, își sprijini bărbia pe marginea din stânga și glăsui ca și cum ar fi conversat cu dușumeaua:

– Mătușă Susan!

O voce gravă și plăcută răspunse:

– Tu ești, Alonzo?

– Da, eu sunt. Mi-e prea lene și mă simt prea bine ca să cobor până jos. Sunt la ananghie și zău dacă văd cine mi-ar putea da o mână de-ajutor.

– Doamne, dar ce s-a-ntimplat?

– Destule, fii fără grijă!

– Nu-mi pune nervii la-ncercare, dragul meu. Ce e?

– Vreau să știu cât e ceasul.

– Strengarule, ce sperietură mi-ai tras! Asta-i tot?

– Tot, pe cuvânt! Liniștește-te! Spune-mi cât e ceasul și ai de la mine-o binecuvântare.

– Nouă și cinci. Nu te costă nimic, ține-ți binecuvântarea pentru tine.

– Mulțumesc. Binecuvântarea asta pe mine tot nu m-ar fi adus la sapă de lemn, mătușico, iar dumneata nu te-ai fi-mbogățit chiar atât ca să nu mai ai nevoie și de alte venituri.

Se sculă-n picioare murmurând:

– Nouă și cinci (și se-ntoarse spre ceas). Aha, făcu el, mergi mai bine ca de obicei. Ai zbârcit-o numai cu treizeci și patru de minute. Ia să văd... Treizeci și trei cu douăzeci și unu fac cincizeci și patru. Cincizeci și patru ori patru fac două sute treizeci și șase. Iau unu și rămâne două sute treizeci și cinci. Asta e.

Mută limbile ceasului până la unu fără douăzeci și cinci și-i spuse:

– Bagă de seamă! Dacă nici acum nu ești în stare să mergi ca lumea un timp... te dau de pomană!

Se-așeză din nou la pupitru și strigă:

– Mătuşă Susan!

– Da, dragă.!

– Ai mâncat?

– Cum să nu! Acum o oră.

– Ai treabă?

– Nu, coseam. De ce?

– Ai musafiri?

– Nu, dar aştept pe cineva la nouă şi jumătate.

– Ehe, şi mie mi-ar surâde-aşa ceva! Mă simt singur. Vreau să schimb şi eu câteva vorbe cu un om.

– Foarte bine, schimbă-le cu mine.

– Dar e ceva foarte personal.

– Nu-ţi face griji. Dă-i drumul că-s numai eu în cameră.

– Nici nu ştiu dacă să-ndraznesc sau nu, dar...

– Dar ce? Hai, nu-ţi fie teamă. Alonzo, ştii doar că poţi avea încredere-n mine, nu?

– Simt şi eu asta, mătuşă, dar treaba-i foarte serioasă. Mă afectează profund pe mine şi toată familia, chiar şi-ntreaga comunitate.

– Hai, Alonzo, spune-mi. N-am să suflu o vorbuliţă. Ce e?

– Mătuşă, dac-aş îndrăzni...

– Hai, te rog, zi mai departe! Ţin la tine, ştii ce simt pentru tine. Spune-mi tot. Ai încredere-n mine. Ce e?

– Vremea!

– Ei, fir-ar să fie de vreme! Zău dacă-nţeleg cum te lasă inima să te porţi aşa cu mine, Lon.

– Ia-o-ncet, mătușică scumpă, și iartă-mă. Îmi pare rău, zău că-mi pare rău. Nu mai fac. Mă ierți?

– Da, fiindcă ești sincer, deși știu că n-ar trebui. Cum o să uit de asta, iar ai să-ți bați joc de mine.

– Nu, n-am să-mi mai bat, pe cuvânt de onoare. Dar ce vreme! Doamne, ce vreme! Trebuie să-ți menții buna dispoziție pe cale artificială. Ninge, suflă vântul. E vijelie și-un ger cumplit! Pe la tine cum e vremea?

– Caldă, ploioasă și te predispune la melancolie. Cioclii merg pe stradă cu umbrelele deschise și apa șiroindu-le de pe fiecare spiță. Din cât văd eu de-aici, afară a crescut un trotuar de umbrele pe două rânduri. Am făcut focul ca să mă-nveselesc și-am deschis ferestrele ca să vină răcoare. Dar degeaba. De-afară nu vine nimic, decât adierea îmbălsămată de decembrie cu dulcea-i povară de miresme zeflemitoare răspândite de florile care, desfătându-se în abundența lor fără de margini, au pus stăpânire pe tărâmul de afară, pe când sufletul omului se întristează, și îi flutură prin fața ochilor splendoarea lor strălucitoare, pe când sufletul lui se căiește și inima i se frânge.

Alonzo deschise gura să spună: „Ar trebui s-o scrii și s-o pui în ramă“, dar se opri fiindc-o auzi pe mătușă-sa vorbind cu altcineva. Se duse la fereastră și se uită cum bântuia iarna pe-afară. Vijelia-nvârtejea zăpada mai furioasă ca oricând. Obloanele se trânteau și păcăneau. Un câine bătut de soartă și tremurând din toate mădularele, cu capul plecat și coada scoasă din funcție, se lipea de-un perete ca să se-ascundă de vântul năprasnic. O tânără

înota prin zăpada până la genunchi și-și ferea fața de șfichiuirea gerului. Gluga impermeabilului îi venise peste cap. Pe Alonzo îl trecură fiorii.

– Decât asta, zise el suspinând, mai bine mocirla, ploaia clocită sau chiar obrăznicăturile-alea de flori!

Plecă de la fereastră. Făcu un pas și se opri s-asculte, îi ajunseră la urechi frânturi melodioase și pierite dintr-un cântec bine-cunoscut. Rămase pe loc, pierdut, cu bărbia sprijinită-n piept. Nemișcat, sorbea melodia cu nesaț și-abia mai respira. Interpretarea cam șchiopăta pe ici, pe colo, dar lui Alonzo i se părea și mai încântătoare, nicidecum umbrită de cusururi. Cusururile apăreau numai la refren, unde notele a treia, a patra, a cincea, a șasea și a șaptea o luaseră binișor pe-alături. Când se termină cântarea, Alonzo trase adânc aer în piept și spuse:

– Oh, n-aș fi crezut în vecii vecilor că *In the Sweet By-and-By* poate să sune-așa cum l-am auzit acum!

Se duse repede la pupitru, ciuli un pic urechile și zise pe-un ton confidențial, parcă ferindu-se să nu-l afle cineva:

– Mătușico, cine-i îngerul care-a cântat?

– Persoana pe care-o așteptam la nouă și jumătate. Stă la mine-o lună-două. Am să te prezint. Domnișoară...

– Ferească sfântul! Numai un pic, mătușă Susan! Totdeauna-mi faci câte una de-asta!

O zbughi în dormitor și-ntr-o clipă se și-ntoarse c-o schimbare vizibilă-n aspectu-i exterior.

– Dracu' s-o ia de treabă, spuse el cu arțag. Auzi colo! Ar fi fost în stare să mă prezinte-acestui îngeraș așa cum

eram, în halatul albastru ca cerul cu revere roșii ca focul. Femeile-astea nu s-ar gândi un pic nici să le pici cu ceară!

Se duse grăbit spre pupitru. Rămase acolo-n picioare și-i dădu drumul nerăbdător:

– Mătușico, acuma-s gata!

Se puse pe zâmbit și reverențe cu toată convingerea și eleganța de care era-n stare.

– Foarte bine. Domnișoară Rosannah Ethelton, dă-mi voie să-ți prezint pe nepotul meu cel mai drag, domnul Alonzo Fitz Clarence. Amândoi îmi sunteți simpatici și-am să vă las să vă țineți de urât pân-aranjez cu niște treburi prin casă. Stai jos, Rosannah! Stai jos, Alonzo! Pa, pa! Vin numaidecât:

În tot timpul ăsta Alonzo făcuse reverențe și zâmbise unor domnișoare imaginare, invitându-le să ia loc pe niște scaune imaginare. În sfârșit se așeză și el și-și zise-n gând: „Așa noroc, mai rar. N-au decât să bată vânturile cât or vrea! Și să spulbere zăpada! Și cerul n-are decât să se zborșească până i s-o acri! Puțin îmi pasă!"

Să lăsăm aceste tinere persoane să trăncănească până s-or cunoaște bine, iar noi să ne permitem a arunca o privire iscoditoare asupra celei mai candide și mai diafane dintre ele. Așadar, persoana-n chestiune stătea singură, degajată și grațioasă, într-o cameră mobilată cu gust, evident salonașul unei femei rafinate și cu mult cap, dacă e să ne luăm după semne și simboluri. De exemplu, lângă un fotoliu comod ce dădea cu fundul de podea se afla o delicată măsuță, pe care se-nghesuiau tot felul de flecușțe

trebuitoare lucrului de mână. Deasupra tuturor trona un coşuleţ brodat cu multă fantezie. De sub capacul căscat ieşeau la iveală jurubiţe de lână multicoloră şi-o grămadă de-alte fire şi firicele care-atârnau în voia soartei. Pe podea se lăfăiau peticuţe vopsite-n roşu de alizarină, albastru de Berlin şi-alte fâşii de teapa lor, căpeţele de panglică, un mosor sau două, o foarfecă şi-o legătură (sau poate mai multe) de şnururi de mătase colorată. Pe-o sofa luxoasă, tapiţată c-un soi de ţesătură indiană, neagră cu fire aurii printre care se furişau alte fire nu chiar aşa de îndrăzneţe la culoare, se vedea un pătrat mare de ceva alb şi grosolan. Aici crescuse un buchet de flori sub îngrijirea atentă a croşetei. Mâţa casei trăgea la aghioase pe-această operă de artă. Într-un bovindou, te-ntâmpină un şevalet cu un tablou neisprăvit şi-alături, pe un scaun, o paletă cu nişte pensule. De cărţi dădeai la tot pasul: Robertson şi-ale lui predici, Tennyson, Moody şi Sankey, Hawthorne, *Rob şi prietenii lui*, cărţi de bucate, cărţi de rugăciuni, cărţi cu modele şi, desigur, cărţi, despre tot felul de odioase şi exasperante oale din ceramică. Era şi-un pian acolo, c-o puzderie de partituri deasupra şi mai multe dedesubt. Tablouri găseai cu grămada pe pereţi, pe poliţa căminului şi, ca să n-o mai lungim, peste tot. Aşezate-n poziţii avantajoase, se ofereau vederii statuete, bibelouri ciudate şi fără noimă, rarităţi de porţelanuri scumpe şi deosebit de înspăimântătoare. Bovindoul dădea într-o grădină inundată de strălucirea florilor şi a tufelor exotice şi de prin partea locului.

Dar suava jună era cel mai gingaş subiect de contemplaţie pe care-l oferea întreg peisajul de-afară şi de dinăuntru: trăsături fine, ieşite parcă de sub dalta unui sculptor grec, obraji ca albul fără de prihană al florii de camelie ce parc-a-mprumutat o tentă purpurie de la surata ei de-alături, din grădină; ochi mari, albaştri cu gene lungi şi arcuite; mimică pornită din naivitatea copilului şi candoarea puiului de căprioară; cap superb, încoronat de aurul îmbelşugat al părului; siluetă mlădioasă şi-mplinită, cu gesturi şi mişcări trădându-i graţia-nnăscută.

Hainele şi podoabele scoteau la iveală acea armonie aleasă pe care-o poate da numai cultura ce-ntregeşte-un gust select şi natural. Rochia era din tul simplu de-un roşu aprins, croită pe bie şi-nconjurată de trei rânduri de volane bleu, garnisite cu şnur roşu pal, de catifea; deasupra avea un şal din tarlatan roşu închis, garnisit cu colţişori din satin stacojiu; crinolina de culoarea grâului copt, largă şi despicată-n faţă, încerca să se-ncheie cu nasturi de sidef şi şnururi argintii (tot harnaşamentul ăsta era ţinut în poziţie de hamuri din catifea de-un galben deschis); basca din talie era din rips de-o culoare ca levănţica, înviorată de dantele de Valenciennes; decolteu adânc, mâneci scurte; în jurul gâtului, o bentiţă castanie paspoalată cu mătase de-un roz delicat; în corsaj se-ascundea o batistă de-un galben cald, dintr-un material simplu, în trei fire vopsite înainte de-a fi ţesute; brăţări de coral şi-un medalion atârnând de un lănţişor; pieptănătura era împodobită cu nu-mă-uita şi lăcrămioare, strânse-n jurul unei minunate cale.

Cam atât. Şi totuşi fata era dumnezeiesc de frumoasă în veşmântu-i modest. Cum să fi arătat oare gătită de serbare sau de bal?

Tot timpul a vorbit cu Alonzo fără s-aibă habar de iscodirea noastră. Clipele zburau şi ea tot mai vorbea. Dar nu trecu mult şi ochi-i căzură-ntâmplător pe ceas. Se făcu roşie ca focul şi trânti un dulce:

– La revedere, domnule Fitz Clarence. Trebuie să plec neîntârziat.

Sări ca arsă şi-aproape nici nu-l auzi pe tânărul care-i spuse şi el la revedere. Strălucitoare, graţioasă şi radiind de frumuseţe, se uită mirată la ceasul acuzator. Îşi desfăcu buzele ţuguiate şi exclamă:

– Unsprezece şi cinci! Aproape două ore şi-aş fi zis că n-au trecut nici douăzeci de minute! Of, Doamne, ce-o să creadă-acuma despre mine?

Exact în acelaşi moment Alonzo se holba şi el la ceasul lui.

– Trei fără douăzeci şi cinci, făcu el. Aproape două ore şi n-aş fi crezut c-au trecut mai mult de două minute! Te pomeneşti că iar mi-a tras clapa ceasul ăsta. Domnişoară Ethelton! Numai o secundă, te rog. Mai eşti acolo?

– Da, dar fii scurt fiindcă-s tare grăbită.

– Vrei să-mi spui, te rog, cât e ceasul?

Fata roşi din nou şi murmură ca pentru ea: „Vai, câtă cruzime să mă-ntrebe-aşa ceva!“ Apoi răspunse c-o nepăsare simulată la perfecţie:

– Unsprezece şi cinci.

– Mulțumesc frumos. Trebuie să pleci acuma, nu-i așa?

– Da, trebuie.

– Ce rău îmi pare!

Nici un răspuns.

– Domnișoară Ethelton!

– Da!

– Mai... mai ești acolo, nu-i așa?

– Da, dar te rog grăbește-te. Vrei să-mi spui ceva?

– Eh, eu... mă rog, nimic deosebit. Mă simt foarte singur aici. Îți cer cam mult, știu, dar n-ai vrea să mai stai de vorbă cu mine din când în când? Adică dacă nu te-ar deranja prea mult.

– Nu știu, dar o să mă mai gândesc. Am să-ncep.

– Vai, mii de mulțumiri, domnișoară Ethelton!... Doamne, uite că a plecat și m-au năpădit din nou norii negri, zăpada-nvârtejită și vânturile pustiitoare! Dar mi-a spus *la revedere*. N-a spus bună dimineața. A spus la revedere!... Înseamnă că nu-i nimic în neregulă cu ceasul. Cum au mai zburat orele-astea două! Ca vântul și ca gândul!

Se așeză-n fotoliu și-o vreme se uită visător la foc.

Pe urmă spuse oftând:

– Ce minunat! Cu două ore-n urmă eram liber ca pasărea cerului și-acum inima mi-a zburat la San Francisco.

Cam în același timp Rosannah Ethelton, stând cu cartea-n mână în scaunul de lângă fereastra dormitorului ei și privind în gol la ploaia care spăla podul Golden Gate, își șoptea sieși:

– Câtă deosebire-ntre el și amărâtul de Burley, cu capul lui sec-și prăpădita de maimuțăreală tâmpită!

2

Patru săptămâni mai târziu, într-un salon somptuos de pe Telegraph Hill, domnul Sidney Algernon Burley întreținea buna dispoziție a oaspeților. Imita vocile și gesturile unor actori cu priză la public, ale unor oameni de litere din San Francisco și-ale unor indivizi peste care dăduse buzna norocul. Era îmbrăcat festiv și-arăta bine, dacă lăsăm la o parte faptul nesemnificativ c-avea un ochi nițel cam zbanghiu. Părea jovial. Cu toate astea, însă, nu-și dezlipea privirea de la ușă. Aștepta neliniștit s-apară cineva. Chiar atunci se ivi un lacheu pus la patru ace, care-i spuse gazdei ceva. Gazda dădu din cap în semn c-a-nțeles. Atât i-a fost de ajuns domnului Burley. Vioiciunea începu să-i scadă puțin câte puțin. Într-un ochi i se prelinse o undă de amărăciune, în celălalt o umbră sinistră și-amenințătoare.

Oaspeții se retraseră la timp. Rămas singur cu gazda, domnul Burley îi spuse:

– Nu mai încape nici o îndoială. Mă evită. Mereu găsește câte-o scuză. De-aș putea s-o văd, să-i vorbesc măcar un minut... dar nesiguranța asta...

– Domnule Burley, cred că vă-nșelați. Poate-i totul doar o întâmplare. Mergeți sus în salonaș și destindeți-vă puțin. Eu mai am de spus servitorilor una, alta, tocmai mi-a venit ceva-n minte, și pe urmă mă duc la ea-n cameră. Nu vă faceți griji. Am s-o conving să vă vorbească.

Domnul Burley urcă scările cu gândul să se ducă-n salonaș. Când trecu pe lângă odaia „mătușii Susan" (ușa

era ușor întredeschisă), auzi un râs vesel pe care-l recunoscu imediat. Așa că, fără să bată la ușă sau să spună ceva, intră plin de încredere. Nici n-apucă să-și facă simțită prezența, că-i și ajunseră la urechi niște vorbe ce-i răvășiră sufletul și-i înghețară sângele tânăr în vine.

Scumpo, am primit-o! spunea o voce.

– Și eu, dragule! zise Rosannah Ethelton, care era cu spatele.

O văzu cum se-apleacă și mai mult. O auzi cum sărută ceva, și nu numai o dată, ba chiar de câteva ori! Sufletul domnului Burley sângeră. Discuția care-i zdrobise inima continuă:

– Rosannah, îmi închipuiam că ești frumoasă, dar poza-i nemaipomenită, uluitoare, orbitoare!

– Alonzo, sunt așa de fericită că mi-o spui. Știu că nu-i adevărat, dar sunt *atât* de recunoscătoare că totuși crezi asta! Îmi închipuiam c-ai un profil nobil, însă frumusețea și măreția originalului întrec biata născocire a minții mele.

Burley auzi din nou răpăiala de sărutări.

– Mulțumesc, Rosannah, draga mea! Fotografia mă măgulește, dar nu trebuie să te gândești la asta. Iubito?

– Da, Alonzo.

– Sunt așa de fericit, Rosannah!

– Oh, Alonzo, nimeni până la mine n-a știut ce-i iubirea și nimeni după mine n-o să știe ce-i fericirea. Plutesc într-o lume de vis, într-un tărâm fără de margini, plin de extaz fermecător și incredibil!

– Oh, Rosannah mea, căci eşti a mea, nu?

– Cu totul, da, cu totul sunt a ta, Alonzo, acum şi pentru totdeauna! Toată ziua şi toată noaptea-n vis n-aud decât un singur cântec c-un dulce refren; „Alonzo Fitz Clarence. Alonzo Fitz Clarence, Eastport, statul Maine!"

– Lua-l-ar dracu! Acum îi ştiu adresa! răcni Burley în sinea sa şi-o zbughi afară.

În spatele lui Alonzo, fără ca el s-o ştie, stătea maică-sa, uimirea în persoană. Era înfăşurată-n blănuri din cap până-n picioare. Nu i se vedeau decât ochii şi nasul. Puteai s-o iei ca pe-o alegorie-a iernii, căci era plină de zăpadă.

În spatele Rosannah-ei, fără ca ea s-o ştie, stătea „mătuşa Susan", de asemenea uimirea în persoană. Puteai s-o iei ca pe-o alegorie-a verii, căci era-mbrăcată în haine subţiri şi-şi răcorea c-un evantai faţa-mbrobonată de sudoare.

Amândouă matroanele aveau lacrimi de bucurie-n ochi.

– Asta era vasăzică! făcu doamna Fitz Clarence. Alonzo, Alonzo, de-aia n-a putut nimeni să te scoată din camera ta de şase săptămâni încoace!

– Asta era vasăzică! făcu mătuşa Susan. Rosannah, Rosailnah, de-aia stai ca o pustnică de şase săptămâni încoace!

Tinerii au sărit ca arşi în picioare. Ruşinaţi, stăteau ca nişte negustori de lucruri furate care-aşteaptă verdictul judecătorului Lynch.

– Fii binecuvântat, băiatul mamei! Sunt fericită că eşti fericit. Vino să te strâng în braţe, Alonzo!

– Fii binecuvântată, Rosannah, de dragul scumpului meu nepot. Vino să te strâng în brațe!

Ce-a urmat a fost un conglomerat de inimi și lacrimi de bucurie pe Telegraph Hill și-n Eastport Square.

În amândouă locurile matroanele-au chemat servitorii. Unuia i s-a ordonat:

– Pune lemne pe foc și-adu-mi o limonadă cât mai fierbinte!

Celuilalt i s-a ordonat:

– Stinge focul ăsta și-adu-mi două evantaie din frunze de palmier și-un ulcior cu apă rece ca gheața!

Celor doi tineri li s-a cerut să se retragă, iar matroanele s-au așezat să discute pe-ndelete despre surpriza cea plăcută și să facă planuri pentru nuntă.

Cu câteva minute înainte, domnul Burley ieșise în goană din casa de pe Telegraph Hill, fără să dea ochii cu cineva sau să-și ia rămas-bun. Șuiera printre dinți, imitând fără voie un actor de melodramă la mare vogă:

– Cu el nu se va mărita în veci! Jurat-am! Până ce natura își va fi lepădat haina de hermină a iernii ca să înveșmânteze veselia primăverii, Rosannah va fi a mea!

3

Două săptămâni mai târziu. Vreo trei-patru zile la rând, de câteva ori pe zi, un cleric zbanghiu de-un ochi, foarte spilcuit și cu-nfățișare cucernică, îi făcuse vizite

lui Alonzo. Dacă ne luăm după cartea de vizită, era reverendul Melton Hargrave din Cincinnati. Spunea că părăsise amvonul din motive de sănătate. Dac-ar fi spus din motive de sănătate precară, probabil c-ar fi fost o exprimare greşită, judecând după aspectu-i sănătos şi constituţia-i robustă. Era inventatorul unui aparat ce-avea să îmbunătăţească legăturile telefonice şi spera să-şi câştige pâinea cea de toate zilele vânzând dreptul de-a-l folosi.

– În prezent, spunea el, oricine poate face-o derivaţie de la un fir de telegraf care-aduce un cântec sau un concert dintr-un stat într-altul. Îşi cuplează aici propriul telefon şi astfel fură un mic fragment din muzica în trecere. Invenţia mea va pune capăt acestei stări de lucruri.

– Dar bine, spuse Alonzo, dacă proprietarului nu-i lipseşte ce i s-a furat, de ce s-ar sinchisi?

– Nu se sinchiseşte, zise reverendul.

– Atunci? făcu Alonzo-ntrebător.

– Să presupunem, replică reverendul, să presupunem că, în locul muzicii furate pe drum, pe fir vin dulci vorbe de iubire având un caracter extrem de personal şi sfânt.

Alonzo se cutremură din toată fiinţa.

– Domnule; e o invenţie de-o valoare inestimabilă, spuse el. Trebuie s-o am cu orice preţ.

Dar, absolut inexplicabil, invenţia întârzia undeva pe drumul care venea din Cincinnati. Nerăbdătorul Alonzo abia mai avea putere s-aştepte. Gândul c-ar putea să-mpartă vorbele dulci ale Rosannah-ei cu vreun pungaş destrăbălat i se-nfipsese ca un pumnal în inimă.

Reverendul venea des, deplângea întârzierea și spunea ce măsuri luase ca să grăbească lucrurile. Treaba asta-i aducea un pic de alinare lui Alonzo.

Într-o dimineață reverendul urcă scările și bătu la ușa lui Alonzo. Nici un răspuns. Intră, se uită curios în jur, închise ușa cu grijă și se repezi la telefon. În receptor răsunau din depărtări măiestrele triluri ale lui *Sweet By-and-By*. Ca de obicei cântăreața o zbârcea la cele cinci note de după primele două din refren. Reverendul o-ntrerupse cu un glas ce-l imita perfect pe-al lui Alonzo. Adăugase chiar o ușoară tentă de nerăbdare:

– Iubito!

– Da, Alonzo.

– Te rog, săptămâna asta nu mai cânta drăcia aia. Încearcă să găsești ceva modern.

Pe scări se auzi pasul sprințar al omului nebun de fericire. Zâmbind diavolește, reverendul își găsi iute adăpost după faldurile draperiilor grele. Alonzo intră și se repezi într-un suflet la telefon.

– Rosannah scumpă, cântăm ceva?

– Ceva *modern*? întrebă ea cu amărăciune sarcastică-n glas.

– Da? dac-așa vrei tu.

– Cântă singur dacă-ți place.

Arțagul din voce îl uimi și-l îndureră pe tânărul nostru erou.

– Rosannah, ce-i cu tine? Nu te mai recunosc.

– Presupun că tot ce-ai auzit mi se potrivește cum ți s-au potrivit și dumitale cuvintele amabile pe care le-ai spus, domnule Fitz Clarence.

– *Domnule* Fitz Clarence? Rosannah, dar n-am spus nimic nelalocul lui.

– A, sigur. Atunci înseamnă că te-am înțeles eu greșit și, prin urmare, cu umilință-ți cer iertare. Ha, ha, ha! Doar tu singur ai spus: „Nu-l mai căuta astăzi".

– Ce să nu cânți astăzi?

– Cum ce? Cântecul de care-ai zis tu, că de-altul n-am vorbit. Greu mai ești de cap!

– Dar n-am pomenit de nici un cântec.

– Nu, n-ai pomenit, dragul de tine!

– Nu, n-am pomenit.

– Mă simt obligată să-ți atrag atenția c-ai pomenit.

– Și eu mă văd forțat să repet că *n-am* pomenit.

– Altă mitocănie! Mi-ajunge, domnule, n-am să te iert în vecii vecilor. Totul s-a sfârșit între noi.

Se auzi apoi un plâns înăbușit.

– Vai, Rosannah, spuse repede Alonzo, fă să dispară cuvintele pe care le-ai spus. E-un mister nedezlegat aici, o groaznică greșeală. Cu mâna pe inimă-ți mărturisesc că niciodată n-am zis ceva despre vreun cântec. Nu te-aș jigni pentru nimic în lume... Rosannah, draga mea... Spune-mi ceva, te rog!

Urmă o pauză. Apoi Alonzo auzi suspinele fetei tot mai departe și-nțelese că plecase de la telefon. Se ridică

oftând din adâncul sufletului și ieși grăbit din cameră, spunându-și:

– Am să cutreier toate instituțiile filantropice și-am să scotocesc toate sălașurile sărăciei ca s-o găsesc pe mama. O s-o convingă ea pe Rosannah că niciodată nu mi-a trecut prin cap s-o jignesc.

Peste-un minut reverendul stătea chircit deasupra telefonului ca o pisică ce-și cunoaște prada. N-avea timp de așteptat. Tremurând de plâns, o voce slabă și plină de căință se auzi în receptor:

– Alonzo, dragul meu, am greșit. *Nu* puteai să spui tu vorbele alea așa de nemiloase. Trebuie să fi fost cineva care ți-a imitat vocea, din răutate sau în glumă.

Reverendul răspunse rece, împrumutând glasul lui Alonzo:

– Ai spus că s-a sfârșit totul între noi. Fie cum vrei tu. Nu-mi pasă de căința ta și ți-o desfid!

Apoi, radiind pentru victoria-i diavolească, plecă și nu se mai întoarse niciodată cu invenția lui închipuită.

După patru ore apăru și Alonzo cu maică-sa, pe care-o scosese din sălașul ei preferat de sărăcie și viciu. Sunară la San Francisco, dar nu răspunse nimeni. Așteptară ce-așteptară, dar telefonul tot fără glas rămase.

În cele din urmă, când la San Francisco apunea soarele, iar la Eastport trecuseră trei ore și jumătate de la lăsarea serii, veni răspuns la acel „Rosannah“ repetat în disperare.

Dar vai, era glasul mătușii Susan:

– N-am fost acasă toată ziua. Acum am picat şi eu. Mă duc s-o caut.

Cei doi aşteptară două minute, cinci, zece. Apoi o voce speriată rosti aceste cuvinte distrugătoare:

– A plecat cu bagaj cu tot. A spus servitorilor că se duce-n vizită la altă prietenă. Pe masa din camera ei am găsit o scrisorică. Ascultaţi: „Am plecăt. Nu încerca să-mi dai de urmă. Mi-e inima zdrobită. N-ai să mă mai vezi niciodată. Spune-i c-am să mă gândesc la el de câte ori o să cânt *Sweet By-and-By,* dar niciodată la vorbele grele pe care le-a spus despre acest cântec. Asta-i scrisoarea. Alonzo, Alonzo, ce s-a-ntâmplat?

Dar Alonzo era alb şi rece ca un mort. Maică-sa dădu în lături draperiile de catifea şi deschise fereastra. Aerul rece îl învioră pe tânăr şi-i dădu putere să-i povestească mătuşii trista întâmplare; în timpul ăsta maică-sa se uita la o carte de vizită ce răsărise pe podea dintre faldurile draperiilor. Pe ea scria: „Domnul Sidney Algernon Burley, San Francisco".

– Ticălosul! răcni Alonzo şi-o zbughi să-l caute pe falsul, reverend, ca să-l facă praf şi pulbere.

Cartea de vizită îi explicase totul. Cât îşi făcuseră unul altuia mărturisiri, îndrăgostiţii îşi vorbiseră despre foştii iubiţi şi fostele iubite şi dăduseră-n ei cu tot noroiul din lume pentru defectele şi slăbiciunile lor. Aşa fac mereu îndrăgostiţii. Treaba asta are pentru ei o fascinaţie ce rivalizează cu vorbele dulci şi giugiuleala.

4

În următoarele două luni s-au întâmplat multe lucruri. Foarte curând s-a auzit că Rosannah, biata orfană năpăstuită de soartă, nici nu se-ntorsese la bunica ei la Portland, statul Oregon, nici nu-i trimisese vreo vorbă, în afară de copia scrisorii-ndurerate al cărei original îl lăsase-n casa de pe Telegraph Hill. Fără doar și poate, cel care-i oferise adăpost – în cazul că fata mai era printre cei vii – se lăsase convins să nu-i trădeze-ascunzătoarea. Toate eforturile de a-i da de urmă eșuaseră.

Să fi renunțat Alonzo la ea? Nu era el omul.

„Când o s-o copleșească tristețea, o să cânte cântecul ăla suav și-am s-o găsesc", își spuse el.

Își luă valiza și-un telefon portabil, zise vreo câteva orașului natal și-o porni în lume. Cutreieră mai multe state-n lung și-n lat. Străinii se uitau întruna mirați la omul răvășit, palid și distrus de suferință, care, în locuri singuratice și bătute de vântul iernii, se cățăra cu sârg pe câte-un stâlp de telegraf, stătea acolo cocoțat o oră, lipindu-și trist urechea de-o cutiuță, pe urmă cobora oftând și, sfârșit, pleca mai departe. Uneori trăgeau în el, cum fac țăranii când văd un aeronaut, căci îl credeau nebun periculos. Prin urmare hainele-i erau cam zdrențuite de gloanțe, iar persoana-i dureros de sfâșiată. Dar el îndura totul în tăcere.

La-nceput, pe când abia pornise-n pelerinaj, spunea adesea:

– Oh, numai de-aș auzi *Sweet By-and-By!*

Dar către sfârşit vărsa lacrimi amare şi zicea:

– Oh, de-aş mai auzi şi altceva!

Astfel trecu o lună şi-alte trei săptămâni după ea. În cele din urmă nişte creştini cu inimă de aur puseră mâna pe el şi-l băgară-ntr-un azil particular din New York. Nu s-a văitat. Nici nu putea, pentru că-l părăsiseră puterile, şi-odată cu ele şi curajul şi speranţele. De milă, supraveghetorul îi cedă salonaşul său comod şi dormitorul şi-l îngriji c-un devotament plin de iubire.

Spre sfârşitul săptămânii pacientul se dădu pentru prima oară jos din pat. Stătea culcat pe-o canapea. Înconjurat de perne, şi-asculta tânguirea tăiosului vânt de martie şi tropăitul înfundat de pe stradă, căci era şase seara şi New York-ul se-ntorcea de la lucru. Focul zglobiu şi câteva lămpi de masă înveseleau atmosfera odăii. Înăuntru era deci cald şi bine, deşi afară totul era pustiu şi despuiat, înăuntru era lumină şi strălucire, deşi afară era beznă şi mohoreală, de parcă peste tot ar fi ars doar lămpi cu gaz. Alonzo zâmbea abia vizibil, cugetând că dragostea lui nebună-l făcuse s-apară smintit în ochii lumii. Tocmai îşi reluase firul gândurilor, când îi ajunse la urechi o melodie vagă şi dulce. Venea de-atâta de departe şi suna atâta de pierit, c-ai fi zis că nu-i decât stafia unui cântec. Tânărul rămase ca trăsnit. Ascultă cu gura căscată şi respiraţia tăiată. Cântecul curgea lin. Alonzo aşteptă şi ascultă mai departe. Pe urmă se sculă încet, fără să ştie de el.

– Ea e! Ea e! exclamă în cele din urmă. O, notele alea false şi nepământeşti!

Se târâ nerăbdător spre colțul din care veneau sunetele, smulse draperia și dădu de-un telefon. Se aplecă și, pe când ultima notă se stingea încet, izbucni:

– O slavă Domnului că te-am găsit! Rosannah, draga mea. spune-mi ceva! Misterul nemilos a fost dezlegat. Nemernicul de Burley mi-a imitat vocea și te-a jignit cu vorbele lui nerușinate!

Urmă o pauză. Alonzo aștepta cu respirația tăiată și pauza i se păru o veșnicie. Apoi se auzi un scâncet slab, ce se schimbă în glas de om:

– Vai, Alonzo, mai spune-o dată vorbele-alea neprețuite!

– Ăsta-i adevărul, adevărul gol-goluț, scumpa mea Rosannah. Am să ți-o dovedesc.

– Oh. Alonzo, nu mă părăsi. Nu mă lăsa singură nici un minut. Vreau să te simt lângă mine. Spune-mi că n-o să ne mai despărțim niciodată. Oh, clipa asta minunată, clipa asta binecuvântată, clipa asta de neuitat!

– N-o s-o lăsăm să piară, odorul meu. An de an, când ceasul va bate ora asta scumpă, o s-o sărbătorim aducându-i prinos. An de an, cât om trăi.

– Așa vom face, Alonzo, așa vom face!

– Iubita mea, de-acuma-ncolo la ora șase și patru minute seara...

– La ora douăsprezece și douăzeci și trei de minute ziua...

– Rosannah, draga mea, unde ești?

– În Honolulu, arhipelagul Hawaii. Dar tu unde eşti? Nu mă părăsi, nu mă lăsa nici o clipă singură, nu pot să-ndur. Eşti acasă?

– Nu, dragostea mea, sunt la New York, în muncile doctorilor.

Un strigăt de agonie zbârnâi ca un ţânţar strivit, fiindcă, după cinci sute de mile de drum, îl cam lăsaseră puterile. Alonzo spuse repede:

– Linişteşte-te, fetiţa mea! Nu-i nimic rău. Mă-nzdrăvenesc văzând cu ochii sub dulcea putere tămăduitoare a prezenţei tale. Rosannah?

– Da, Alonzo. Ce spaimă am tras! Zi mai departe.

– Rosannah, spune-mi când va fi ziua fericită.

Urmă o mică pauză. Pe urmă o voce slabă şi temătoare răspunse:

– M-am înroşit toată, dar de bucurie, de fericire. Ai vrea... ai vrea să fie repede?

– Chiar în seara asta, Rosannah. Să nu mai riscăm vreo-ntârziere. Hai s-o facem acuma, chiar în scara asta, chiar în clipa asta.

– Oh, nerăbdătorule mic şi drag! N-am pe nimeni aici decât pe bunul meu unchi (misionar ca şi tatăl lui), care-acum a ieşit la pensie. Nu-i decât el şi nevastă-sa. Ce n-aş da să fie-aici mama ta şi mătuşa ta Susan!

– Mama *noastră* şi mătuşa *noastră* Susan, scumpa mea Rosannah!

– Da, mama *noastră* și mătușa *noastră* Susan. Sunt fericită să spun așa, dacă ție-ți face plăcere. Tare-aș vrea să fie amândouă aici!

– Și eu. Ce-ar fi să-i telegrafiezi mătușii Susan? Oare cât i-ar trebui să vin-aici?

– Vaporul pleacă din San Francisco poimâine. Drumul durează opt zile. Ar fi aici pe treizeci și unu martie.

– Atunci să zicem întâi aprilie. Da, Rosannah?

– Doamne, ferește! Vrei să fie-o păcăleală, Alonzo?

– Noi o să fim cei mai fericiți că-n ziua aceea soarele va lumina întreaga suprafață a globului, așa că de ce ne-ar păsa? Hai să fie întâi aprilie, dragostea mea!

– Fie întâi aprilie, o spun cu toată inima.

– Oh, ce fericiți o să fim. Spune și ora, Rosannah!

– Îmi place dimineața, e-așa de veselă. Opt dimineața-ți convine, Alonzo?

– E cea mai minunată oră a zilei, căci atunci vei fi a mea.

O vreme se auzi un zgomot slab, dar îndârjit, ca și cum niște spirite fără trup și cu buze de lână și-ar fi dat, sărutări. Apoi Rosannah spuse:

– Scuză-mă numai un pic, dragul meu. A venit cineva și sunt chemată chiar acum.

Tânăra fată se duse-ntr-un salon mare și se-așeză la o fereastră care-ți dezvăluia un peisaj minunat. La stânga se vedea minunata vale Nuuana, străjuită de alaiu-i de flori tropicale-mbujorate și de grațioșii-i palmieri de cocos cu frunziș bogat. Se mai vedeau dealurile înveșmântate în verdele strălucitor al grădinilor de lămâi, chitri și

portocali. Și se vedea și prăpastia în trepte unde regele Kamehameha și-a împins dușmanii ca să-i nimicească, un loc care, fără îndoială, a dat uitării crâncena-i istorie, căci azi, ca-ntotdeauna la amiază, zâmbește în lumina curcubeielor strălucitoare. Drept în față se vedea orașul pitoresc și, din loc în loc, grupuri de băștinași tuciurii care se bucurau de vremea zăpușitoare. La dreapta, în depărtare, oceanul fără astâmpăr își răsucea coama albă în lumina soarelui.

Rosannah așteptă în straiele-i albe și subțiri ca pânza de păianjen. Își făcea vânt cu evantaiul ca să-și răcorească fața-mbujorată și-nfierbântată. Un localnic cu o cravată albastră, prăpădită, și cu ce mai rămăsese dintr-o pălărie de mătase, băgă capul pe ușă și-anunță:

– *Haole*[1] din San Francisco!

– Poftește-l aici, spuse fata îndreptându-se de spate și luându-și un aer demn.

Intră domnul Sidney Algernon Burley, îmbrăcat din cap până-n picioare în haină diafană, care-ți lua ochii cu strălucirea ei. Cu alte cuvinte. Îmbrăcat în cea mai ușoară și mai albă pânză irlandeză. Plin de nerăbdare, o porni repede spre Rosannah, dar fata făcu un gest și-i aruncă o privire care-l țintui pe loc.

– Am venit așa cum am promis, șoptise ea glacial. Ți-am dat crezare, am cedat stăruințelor tale și-am spus c-o s-aleg ziua. O să fie pe întâi aprilie, ora opt dimineața. Acum du-te.

---

[1] Persoană străină de localnicii din Hawaii – de obicei, un alb (M.T.)

– Oh, draga mea, nu mi-ar ajunge-o viață-ntreagă să-mi exprim recunoștința pe care...

– Nici un cuvânt mai mult. Scutește-mă de prezența ta și de alte discuții până la ora amintită. Gata, fără rugăminți. Așa vreau eu!

După plecarea lui Burley, fata se trânti sfârșită într-un fotoliu, căci necazurile pe care le-ndurase o sleiseră de puteri.

– Am scăpat ca prin urechile acului! spuse ea. Să fi pus întâlnirea c-o oră mai devreme... Doamne, ar fi fost groaznic! Cum am scăpat! Și când mă gândesc c-ajunsesem să cred că-l iubesc pe monstrul ăsta perfid, mincinos și-nșelător! Oh, ce-o să se mai căiască pentru mârșăvia lui!

Haideți să terminăm cu povestea asta, fiindcă și-așa, nu mai sunt multe de spus. Pe data de doi aprilie, următorul anunț apărea în ziarul *Advertiser* din Honolulu:

CĂSĂTORII În localitate, prin telefon, ieri dimineață, la ora opt, s-a oficiat, de către reverendul Nathan Hays, ajutat de reverendul Nathaniel Davis din New York, căsătoria domnului Alonzo Fitz Clarence din Eastport, statul Maine, S.U.A., cu domnișoara Rosannah Ethelton din Portland, statul Oregon, S.U.A. A fost de față doamna Susan Howland, prietenă a miresei, ca invitată a reverendului Hays și a soției sale, unchiul și, respectiv, mătușa miresei. A fost de față și domnul Sidney Algernon Burley din San Francisco, care nu a rămas

până la terminarea ceremoniei. Minunatul iaht al căpitanului Hawthorne, împodobit cu gust, era pregătit și aștepta. Fericita mireasă și prietenii ei au plecat imediat într-o călătorie de nuntă la Lahaina și Haleakala.

În aceeași zi ziarele din New York publicau următorul anunț:

CĂSĂTORII În localitate, ieri, prin telefon, la două și jumătate noaptea, s-a oficiat, de către reverendul Nathaniel Davis, asistat de reverendul Nathan Hays din Honolulu, căsătoria domnului Alonzo Fitz Clarence din Eastport, statul Maine, cu domnișoara Rosannah Ethelton din Porland, statul Oregon. Au fost de față rudele și mai mulți prieteni ai mirelui, cărora li s-a servit un mic dejun copios și care s-au distrat foarte bine până aproape de răsăritul soarelui. Apoi au plecat în călătorie de nuntă la Aquarium, căci starea sănătății mirelui nu permitea deplasarea la o distanță mai mare.

Către sfârșitul acelei zile memorabile, domnul și doamna Alonzo Fitz Clarence erau total absorbiți într-o dulce conversație despre călătoriile lor de nuntă. Deodată tânăra soție scoase un țipăt:

– Vai, Lonny, am uitat! Am făcut ce-am zis c-o să fac.

– Zău, scumpeteo?

– I-am tras o păcăleală de întâi aprilie. Și i-am și spus-o. O ce surpriză-ncântătoare! Să-l fi văzut cum stătea

în haine negre, șiroind de sudoare (căci mercurul termometrului mai avea puțin și ieșea din tub) și-așteptând să se-nsoare. Trebuia să-i fi văzut mutra când i-am șoptit la ureche. Ah, răutatea lui m-a costat mulți ghimpi în inimă și-o mare de lacrimi, dar i-am plătit-o. Răzbunarea și-a făcut loc și-a ieșit din inima mea, așa că l-am rugat să stea și i-am spus că-l iert. Dar n-a vrut. A spus c-o să se răzbune, c-o să ne facă viața iad. Dar nu e-n stare, nu-i așa, dragule?

– Nici pomeneală, scumpa mea Rosannah!

Când scriu aceste rânduri, mătușa Susan, bunica din Oregon și tinerii însurăței sunt fericiți cu toții și au multe șanse să rămână așa. Mătușa Susan a adus mireasa din arhipelag, a însoțit-o pe pamântul nostru și-a avut fericirea să fie martoră la întâlnirea delirantă a unor soți care se adorau, dar nu se văzuseră niciodată până-n clipa aceea.

Va fi de ajuns un singur cuvânt despre nemernicul de Burley, ale cărui mașinații murdare erau cât pe ce să distrugă viețile și inimile bieților noștri prieteni. Într-o încercare mișelească de-a pune mâna pe un meșter schilod și neajutorat care, i se păruse lui, îi adusese-o ușoară jignire, a căzut într-un cazan cu ulei încins și și-a dat duhul înainte de-a putea fi nimicit.

EDWARD MILLS ȘI GEORGE BENTON

Poveste

Cei doi erau rude de departe, veri de la a șaptea spiță sau cam așa ceva. Nu ieșiseră încă din scutece când au rămas orfani. Soții Brant i-au luat la ei, că tot n-aveau copii, și-n curând au prins amândoi drag de năpârstoci. Părinții adoptivi nu conteneau să le spună:

– Fii curat ca lacrima, cinstit, cumpătat, harnic, gândește-te la semenii tăi și succesul în viață ți-e asigurat!

Până s-o-nțeleagă, copiii au auzit maxima de mii de ori. N-ajunseseră să știe „Tatăl nostru", dar pe-asta erau în stare s-o spună ca pe-o poezie. Era scrisă pe ușă și-a fost probabil primul lor exercițiu de citire. Avea să fie legea de aur a vieții lui Edward Mills. Uneori soții Brant mai schimbau exprimarea:

– Fii curat ca lacrima, cinstit, cumpătat, harnic, gândește-te la semenii tăi și niciodată n-o să duci lipsă de prieteni!

Micul Mills era o mângâiere pentru cei din jur. Când voia bomboane și nu le primea, înțelegea și se descurca și fără. Când micul Benton voia bomboane, plângea

după ele până le primea. Micul Mills avea grijă de jucării. Micul Benton le strica totdeauna-n doi timpi și trei mișcări. Pe urmă făcea tărăboi cu-atâta îndârjire că, pentru liniștea casei, micul Edward se lăsa convins să-i dea propriile lui jucării.

Când copiii au mai crescut, George și-a cam pus părinții la cheltuială. N-avea grijă de haine și, în consecință, apărea adesea cu haine noi, ceea ce nu se-ntâmpla cu Eddie. Băieții creșteau repede. Eddie era o mângâiere tot mai mare, George, o problemă tot mai mare. Dacă Eddie vroia ceva, era de ajuns să-i spui: „Ar fi mai bine dacă nu te-ai duce", însemnând dacă nu te-ai duce la scăldat, la patinaj, la iarbă verde, la cules de fragi și mure, la circ și la alte asemenea distracții după care se-nnebunesc băieții. Pentru George, însă, *nici un răspuns* nu era de ajuns. Trebuiau să-i cânte cu toți în strună, fiindcă altfel devenea tiranic. Bineînțeles, nimeni nu se scălda mai abitir, nu patina mai mult, nu mergea mai des după fragi și mure (și-așa mai departe) decât el, nimeni nu se distra mai bine decât el. Soții Brant, oameni la locul lor, nu lăsau băieții să stea la joacă după nouă în serile de vară. La ora cu pricina îi trimiteau la culcare. Eddie rămânea ascultător în pat, dar George mai totdeauna ieșea tiptil pe fereastră către ora zece și-și făcea de cap până la miezul nopții. Părea cu neputință să-l dezbari de obiceiul ăsta urât. Soții Brant au izbândit până la urmă: dându-i mere și bile, l-au „convins" să stea în casă. Bieții de ei își iroseau tot timpul și puterea încercând zadarnic să-l aducă pe

George pe calea cea bună. Cu lacrimi de recunoștință-n ochi spuneau că Eddie nu le cerea nimic: era atât de bun, atât de atent, atât de perfect în toate cele.

Băieții s-au făcut mari. Nu peste mult timp i-au dat pe amândoi să-nvețe-o meserie. Edward s-a dus de bunăvoie, George a fost convins cu bani și vorbe dulci. Edward lucra bine și cu tragere de inimă și astfel i-a scutit pe bunii soți Brant de alte cheltuieli. Și ei și meșterul nu se mai opreau din laude. George, însă, a luat-o la sănătoasa. Domnul Brant a pierdut o grămadă de bani și-a avut multă bătaie de cap ca să-l găsească și să-l aducă-napoi. Un pic mai încolo băiatul a șters-o din nou. Alți bani, altă bătaie de cap. A fugit și-a treia oară, dar n-a plecat cu mâna goală: a furat câteva lucruri ca să le ia cu el. Iar bătaie de cap și bani aruncați în vânt. În plus, domnul Brant cu greu a reușit să-l convingă pe meșter ca băiatul să rămână nepedepsit, deși furase.

Edward a lucrat cu sârg și cu timpul a ajuns un partener în toată regula al meșterului lui. George nu se dezmințea deloc: umplea de mâhnire inimile iubitoare ale binefăcătorilor săi ninși, de ani și-avea grijă să-i țină tot timpul cu inima strânsă, gata oricând să-l scoată din încurcături. De mic copil, Edward se dăduse-n vânt după școala de duminică, după societățile unde se dezbăteau probleme arzătoare, după munca de misionar atât de prost plătită, după organizațiile care luptau împotriva fumatului, după asociațiile ce combăteau faptele nelegiuite și după alte asemenea lucruri. Când s-a făcut om

în toată firea, a ajuns un sprijinitor (tăcut, dar constant și de nădejde) al bisericii, al societăților care propovăduiau cumpătarea și-al tuturor mișcărilor ce ținteau să-l ajute pe om și să-i înnobileze sufletul. Treaba asta a trecut neobservată. N-a atras nimănui atenția, fiindcă era „înclinația lui firească".

Până la urmă bătrânii și-au dat obștescul sfârșit. Prin testament își exprimau mândria plină de iubire pentru Edward și-i lăsau bruma de avere lui George, fiindcă el „avea nevoie de ea", în timp ce, „mulțumită unei providențe generoase", lucrurile nu stăteau la fel cu Edward. Averea îi revenea lui George cu o condiție: cu banii moșteniți băiatul trebuia să intre-n afaceri alături de Edward. În caz contrar, totul trecea în contul unei societăți de binefacere numite „Prietenul pușcăriașului". Bătrânii au lăsat o scrisoare prin care-l rugau pe neprețuitul lor fiu Edward să le ia locul ca păzitor a lui George, să-l ajute și să-l apere, așa cum făcuseră ei.

Edward s-a supus ascultător și l-a luat pe George partener în afaceri. Nu prea făcea George multe parale în ultima vreme cam trăgea la măsea și nu i-a trebuit cine știe cât s-ajungă un bețivan cum scrie la carte. Pe față în ochi, treaba asta se vedea din plin și impresia nu era deloc plăcută. De câtva timp Edward făcea curte unei fete blânde și suave. Se iubeau la nebunie și... Dar cam pe-atunci George a-nceput să se țină de capul ei cu lacrimi în ochi și implorări în glas. În cele din urmă fata s-a dus plângând la Edward și-a spus că avea de-mplinit o datorie

mare și sfântă și nu-i era îngăduit s-o lase prada dorințelor ei egoiste: trebuia să se mărite cu „sărmanul George" și „să-l aducă pe calea cea bună". O să-i zdrobească inima lui Edward, știa bine, și-așa mai departe, dar datoria-i datorie. Așa că s-a măritat cu George. Inima lui Edward mai-mai să se frângă, ca și a ei, dealtfel. Cu toate astea, Edward și-a revenit și s-a-nsurat cu altă fată, nemaipomenită și ea.

În amândouă familiile au apărut copiii. Mary a făcut tot ce-a putut să-l aducă pe George pe calea cea bună, dar prea erau multe de făcut. George i-a dat înainte cu băutura și nu peste mult timp a ajuns să-și terorizeze nevasta și copilul. O grămadă de oameni s-au agitat pentru George; (de fapt, făceau mereu treaba asta), dar el, calm, a luat asemenea strădanii drept cuvenite lui și datoria lor și nici prin gând nu i-a trecut să se dea pe brazdă. Tot acum s-a apucat de cărți. Juca pe-ascuns și se-ngloda în datorii. A-mprumutat bani în numele firmei, cu toată discreția de care era-n stare, și-a dus lucrurile-atât de departe și cu-atâta iscusință, că-ntr-o dimineață șeriful a sechestrat bunurile firmei, iar cei doi veri s-au trezit fără lețcaie-n pungă.

Erau vremuri grele și s-au făcut și mai grele. Edward și-a mutat familia-ntr-un pod și s-a pus să bată străzile zi și noapte, doar-doar o găsi de lucru. A implorat să i se dea de lucru, dar n-a picat nimic. A văzut cu uimire că persoana lui nu mai era așteptată cu nerăbdare, a văzut cu uimire și durere că interesul pe care i-l arătaseră oamenii de-atâta vreme pălise repede și dispăruse. Și totuși, *trebuia* să găsească de lucru. Așa că și-a-nghițit amarul și-a căutat

mai departe. Până la urmă a găsit: căra-n spate cărămizi pe-o scară și deci era plin de recunoștință. Dar după asta nimeni nu-l mai cunoștea, nimeni nu se mai sinchisea de el. N-a mai putut să-și plătească cotizațiile la diverse organizații pentru înnobilarea sufletului din care făcea parte și-a trebuit să-ndure amarnica durere de-a fi exclus.

Edward a dispărut din conștiința și interesul public cât ai zice pește și tot atât de repede George și-a făcut simțită prezența. Într-o bună zi l-au găsit, beat și jerpelit, întins cât era de lung într-un șanț. O membră a asociației doamnelor filantroape care luptă-mpotriva alcoolului l-a pescuit de-acolo, a pus șaua pe el, a alcătuit o listă de subscripție în folosul lui, nu l-a lăsat să se-atingă de băutură o săptămână-ntreagă și i-a făcut rost de o slujbă. În presă a apărut relatarea de rigoare.

Astfel atenția generală s-a îndreptat asupra bietului George. O grămadă de oameni și-au oferit serviciile și-au ajutat oaia rătăcită să se-ntoarcă pe calea cea bună, dându-i sprijin moral și-ncurajare. Două luni în șir n-a pus strop de băutură-n gură și tot timpul a fost răsfățatul celor virtuoși. Pe urmă s-a prăbușit... În șanț, iar supărarea și jelania au cuprins lumea-ntreagă. Dar asociația nobilelor doamne l-a salvat din nou. L-au spălat, l-au hrănit, l-au ascultat cum se căiește printre lacrimi și i-au făcut iar rost de slujbă. În presă a apărut, și de data asta, relatarea de rigoare. Tot orașul s-a-necat în lacrimi de fericire pentru că fusese salvată biata oiță și victimă neputicioasă a clondirului fatal. S-a organizat o adunare în

folosul cumpătării şi, după ce-au ascultat cu toţii câteva tirade emoţionante, preşedintele a spus mişcat:

– Acum vom strânge semnături şi cred că vi s-a rezervat un spectacol pe care puţini din cei de faţă vor fi în stare să-l urmărească fără ca lacrimile să le curgă şiroaie pe obraji.

A urmat o pauză plină de semnificaţii şi-apoi George Benton, c-un alai de membre ale Ordinului Cumpătării cu eşarfă roşie după el, s-a urcat pe podium şi a semnat angajamentul că n-o să mai pună gura pe băuturi alcoolice cât o trăi. Au răbufnit ropote de aplauze şi asistenţa a vărsat lacrimi de fericire. Toată lumea a strâns cu putere mâna noului convertit. A doua zi i-au mărit salariul. Numele lui era pe buzele tuturor. Devenise eroul urbei. În presă a apărut relatarea de rigoare.

Din trei în trei luni, cu regularitate de ceasornic, George Benton se prăbuşea, dar de fiecare dată se găseau unii care-l salvau cu devotament, îl aduceau pe calea cea buna şi-i găseau de lucru. În cele din urmă l-au dus prin ţară să ţină predici, ca un beţiv dat pe brazdă ce era. Făcea săli pline şi lăsa-n urma lui binefaceri cu toptanul.

Era atât de cunoscut în urbea sa natală şi inspira atâta încredere (în perioadele lui de trezie), încât a reuşit să se folosească de numele unui cetăţean de vază ca să ia o sumă uriaşă de la bancă. S-au făcut presiuni serioase ca să fie scăpat de urmările falsului, dar succesul n-a fost chiar deplin: i-au dat totuşi doi ani de stat la răcoare. Când, după un an, eforturile neprecupeţite ale binevoitorilor au fost încununate de succes şi George a ieşit din închisoare

cu grațierea-n buzunar, societatea „Pritenul pușcăriașului" îl aștepta la poartă c-o ofertă de serviciu și-un salariu frumușel. Toți ceilalți binevoitori au părăsit anonimatul și i-au dat sfaturi, curaj și ajutor. Odată, când era la ananghie, Edward Mills ceruse de lucru la societatea „Prietenul pușcăriașului", dar întrebarea ce i s-a pus („Ați fost vreodată-n pușcărie?") a clasat definitiv problema.

În vremea asta Edward Mills înfrunta liniștit vitregia soartei. Sărăcia-i mai dădea târcoale, dar intrase-n posesia unui salariu mulțumitor și sigur, căci acum lucra la o bancă și era casierul respectat și de nădejde al acesteia. George Benton nu s-a arătat niciodată-n preajma lui și nimeni n-a spus cum c-ar fi-ntrebat vreodată de el. George lipsea mult din oraș. Se-auzeau lucruri rele despre el, dar nimeni nu știa nimic precis.

Într-o noapte de iarnă, niște indivizi mascați au făcut o spargere la bancă. Edward Mills era singur. Indivizii i-au cerut să le spună „combinația" de la casa de bani. Edward nu s-a lăsat intimidat. Indivizii l-au amenințat că-i fac de petrecanie. Edward i-a anunțat că patronul și-a pus toată-ncrederea-n el și că, deci, nu poate să trădeze o asemenea încredere; o să moară dacă e nevoie, dar cât mai suflă, trebuie să-i fie credincios; n-o să le dezvăluie „combinația". Indivizii l-au lichidat.

Detectivii au pornit-o pe urmele criminalilor și-au aflat că tartorul fusese George Benton. Toată lumea compătimea văduva și orfanii mortului. Toate ziarele din întreaga țară au cerut tuturor băncilor din întreaga țară

să probeze lumii-ntregi cât au preţuit fidelitatea şi eroismul casierului ucis, oferind o contribuţie bănească substanţială pentru ajutorarea familiei, care-acum era lipsită de mijloace. S-au strâns peste cinci sute de dolari, bani gheaţă, adică, în medie, aproape trei optimi de cent de la fiecare bancă din ţară. Banca la care lucrase casierul şi-a dovedit recunoştinţa străduindu-se să convingă opinia publică (dar nereuşind, spre ruşinea şi dezonoarea ei) că socotelile nepreţuitului ei slujitor nu erau tocmai curate ca lacrima şi că el însuşi îşi dăduse-n cap c-o măciucă şi-şi făcuse creierii terci ca să nu fie prins şi pedepsit.

George Benton a fost adus în faţa justiţiei. Se pare c-atunci, în marea lor solicitudine pentru bietul George, au uitat cu toţii de văduvă şi de orfani. S-au pus la bătaie bani şi relaţii, dar fără vreun folos: a fost condamnat la moarte. Guvernatorul s-a pomenit copleşit de cereri pentru comutarea pedepsei sau graţiere. Le-aduceau tinere cu ochii scăldaţi în lacrimi, fete bătrâne şi-ndurerate, delegaţii de văduve-nduioşătoare, cârduri de orfani care-ţi sfâşiau inima. Dar nu, cum rar i se-ntâmplă, guvernatorul nu s-a dat bătut.

Acum George Benton îşi întorsese faţa spre religie, îmbucurătoarea veste s-a răspândit în toate părţile. Din momentul acela celula lui a fost tot timpul plină de fete, femei şi flori proaspete. De dimineaţă până seara se-nălţau rugi, se cântau imnuri, se trimiteau mulţumiri la ceruri, fără nici un fel de pauză, decât cinci minute, din când în când, ca să se servească gustări şi băuturi răcoritoare.

Treaba asta a ținut până l-au spânzurat. George Benton a mers mândru, cu gluga neagră, și-așa s-a arătat în fața celei mai dulci și milostive asistențe-nlăcrimate pe care-o putuse da la iveală regiunea. Pe mormânt avea flori proaspete în fiecare zi – o vreme – iar pe piatra funerară erau încrustate următoarele cuvinte, sub o mână care-arăta în sus: „A dus lupta cea dreaptă".

Pe piatra funerară a bravului casier fusese săpată următoarea inscripție: „Fii curat ca lacrima, cinstit, cumpătat, harnic, gândește-te la semenii tăi și niciodată n-ai..."

Nu se știe cine-a dispus să fie lăsată așa, dar asta a fost dispoziția.

Se spune că familia casierului e strâmtorată acum. Și ce dacă? O grămadă de oameni, care știau s-aprecieze adevărata valoare și nu vroiau să lase nerăsplătită o faptă atât de vitejească și de cinstită ca a lui, au strâns 42 000 de dolari... și au construit o biserică memorială.

O ÎNTÂMPLARE CIUDATĂ

Dacă m-ajută memoria, am să vă spun povestea pe care-am auzit-o chiar din gura maiorului:

În iarna lui 1862–63 eram comandantul garnizoanei Fort Trumbull din New London, statul Connecticut. Viața de-acolo n-o fi fost ea chiar așa de agitată ca viața „de pe front", da-n felul ei era destul de agitată. N-aș putea zice că ne lâncezea mintea din lipsă de subiecte care s-o pună la contribuție. Și nu lâncezea pentru că printre altele, peste tot în nord umblau zvonuri ciudate cum că spioni din sud mișunau în toate părțile și se pregăteau să ne-arunce-n aer pozițiile din nord, să dea foc hanurilor, să bage-n orașe haine contaminate și fel de fel de chestii de-astea. Cred că-ți aduci aminte. Toate-aveau menirea să ne țină treji și s-alunge din viața de garnizoană bine cunoscuta ei monotonie. Pe urmă, noi eram post de recrutare, adică n-aveau vreme de dormit, de visat ori de umblat brambura. Cu toată vigilența, cincizeci la sută din recruții zilei ne scăpau printre degete și-o-ntindeau chiar în noaptea următoare. La înrolare, recrutul primea destui bani. Își permitea deci să „ungă" santinela cu trei–patru sute de dolari (ca să nu-l vadă când o șterge)

și-i mai rămânea și lui o sumă frumușică, o avere-n toată regula pentru un om sărac. Da, cum ți-am mai spus, viața de-acolo nu prea ne dădea ocazii de leneveală.

Ei bine, eram odată singur la cartierul general și scriam ceva. Deodată a apărut în ușă un băiat de vreo 14–15 ani, palid și zdrențăros. S-a înclinat frumos și-a întrebat:

– Aici se primesc recruții, nu?

– Da, aici.

– Domnule comandant, vă rog luați-mă și pe mine.

– Ferească sfântul! Ești prea tânăr, băiete dragă, și prea mic.

Pe chip i-a apărut dezamăgirea, ce iute a trecut în deznădejde. Băiatul s-a îndepărtat încet, ca și cum ar fi vrut să plece. A stat un pic în cumpănă, pe urmă a venit clin nou la mine și mi-a spus cu un glas care mi-a mers la inimă:

– N-am nici casă, nici prieteni pe lumea asta. Dacă m-ați putea primi și pe mine...

Ce să mai vorbim, nici nu-mi trecea prin cap așa ceva și i-am spus-o asta cât am putut de blând. Pe urmă l-am poftit să se-așeze lângă sobă ca să se-ncălzească.

– Deocamdată să-ți dau ceva de mâncare, am adăugat. Ți-o fi foame.

Nu mi-a răspuns. Nici nu era nevoie. Recunoștința din ochii-lui mari și blânzi era mai grăitoare decât toate vorbele din lume. Băiatul s-a așezat lângă sobă, iar eu mi-am văzut mai departe de scris. Din când în când mă uitam pe furiș la el. Am observat că hainele, deși mânjite și rupte, erau din material bun. Se vedea că le lucrase o mână pricepută. La fel

şi pantofii. Lucrul ăsta nu mi se părea lipsit de semnificaţie. Nu mi-a scăpat nici faptul c-avea voce plină şi melodioasă, ochi trişti în care se puteau citi multe şi comportare demnă de om cu educaţie. Se vedea că bietul băiat era năpăstuit de soartă. Deci prezenta interes pentru mine.

Nu ştiu cum m-am luat cu treaba şi-am uitat de băiat cu totul. Habar n-am cât am stat aşa, da-n cele din urmă mi-am ridicat ochii spre el din întâmplare. Era cu spatele la mine, totuşi îi vedeam un obraz. Pe obrazul acela curgea în tăcere un pârâiaş de lacrimi.

„Cerule mare, mi-am spus, am uitat că bietul băiat e mort de foame".

Pe urmă am zis cu glas tare, gândindu-mă să-mi răscumpăr cruda greşeală:

– Vino, dragul meu, O să mănânci cu mine. Tot sunt eu singur azi.

M-a privit din nou cu ochii plini de recunoştinţă şi faţa i s-a luminat de fericire. A stat în picioare lângă masă, cu mâinile pe speteaza scaunului, până m-am aşezat. Pe urmă s-a aşezat şi el. Am luat cuţitul şi furculiţa şi, ce să-ţi mai spun, am rămas cu ele-n mână şi cu gura căscată. Băiatul, cu capul plecat, spunea în şoaptă rugăciunea. M-a năpădit noianul amintirilor dragi din copilărie, când eram la mama acasă. Suspinând, mă gândeam cât de mult mă-ndepărtasem de religie, de-acest balsam al sufletului rănit, de mângâierea, aleanul şi sprijinul ei.

Mâncam, dar nu puteam să nu observ că tânărul Wicklow (Robert Wicklow se numea băiatul) se pricepea

să umble cu șervețelul. Mă rog, mi-am dat seama că știa să se poarte-n lume (amănuntele nu contează). Era de-o sinceritate totală și *asta* m-a cucerit pe loc. Am vorbit mai mult despre el și nu mi-a fost greu să-i aflu povestea. Când mi-a spus că s-a născut și-a crescut în Louisiana, l-am privit cu și mai multă simpatie fiindcă stătusem și eu acolo o bucată de Vreme, știam toată regiunea „de coastă" a Mississippiului și mi-era dragă. Plecasem de-acolo de mult, dar nu era chiar atât de mult de-atunci ca să nu mă mai intereseze locurile. Numele care-i răsăreau pe buze îmi sunau familiare-n urechi. Atât de familiare c-am cârmit discuția în așa fel ca să le tot aud: Baton Rouge, Plaquemine, Donaldsonville, Sixty-mile Point, Bonnet-Carre, Stock Landing, Carrollton, Steamship Landing, Steamboat Landing, New Orleans, strada Tchoupitoulas, Esplanada, Rue des Bons Enfants, hanul St. Charles, cartierul Tivoli, Shell Road, lacul Pontchartrain. Îmi creștea inima când auzeam de *R. E. Lee, Natchez, Eclipse, General Quitman, Duncan F. Kenner* și alte vase cu pânze de-odinioară, atât de cunoscute mie. Mă simțeam ca și cum m-aș fi dus din nou acolo. Numele astea-mi aduceau în minte vremurile de demult. Pe scurt, iată povestea micului Wicklow:

Când a izbucnit războiul, băiatul stătea lângă Baton Rouge cu tatăl lui și-o mătușă bolnavă. Locuiau pe-o plantație mare și mănoasă care, cu cincizeci de ani în urmă, intrase-n posesia familiei lor. Tatăl era partizan al Uniunii. L-au persecutat în toate chipurile, dar el a rămas fidel principiilor lui. Până la urmă, într-o noapte,

niște indivizi mascați au pus foc și casa a ars până-n temelii. Cei trei au trebuit să fugă ca să scape cu viață. Plecau dintr-un loc într-altul, hăituiți, și-n scurtă vreme-au cunoscut din plin amarul, foamea și durerea. Într-un târziu mătușa și-a găsit liniștea de veci: mizeria și chinul au ucis-o. Femeia a murit în câmp, ca o cerșetoare fără adăpost, sub ropotul ploii și bubuitul tunetului. Nu mult după aceea tatăl a fost prins de-o bandă înarmată. Și-n timp ce fiul se ruga de ei și-i implora, tatăl a fost pus în ștreang chiar în fața lui. (Când povestirea ajunse-n punctul acesta, ochii băiatului sclipiră trist. Și ca și cum ar fi vorbit cu sine, spuse: „Dacă nu mă pot înrola, nu-i nimic. Oi găsi eu o cale... oi găsi eu o cale...“). De cum s-a constatat moartea tatălui, fiul a fost anunțat că, dacă nu părăsește zona în 24 de ore, n-o să-i fie moale. În aceeași noapte băiatul s-a furișat pe malul fluviului, la debarcaderul de lângă plantație. Nu peste mult timp a acostat acolo *Duncan F. Kenner.* Băiatul a trecut înot și s-a ascuns în ioia legată la pupa vasului. Înainte de ivirea zorilor, *Duncan* ajunsese la Stock Landing. Copilul a zbughit-o neobservat spre mal. De-acolo a luat-o la picior și-a mers trei mile până la un unchi de-al lui, care stătea la New Orleans, pe Good-Children Street. Dar și unchiul ăsta era partizan al Uniunii, așa că nu i-a trebuit mult ca să-și dea seama c-ar fi mai bine să plece din sud. Prin urmare, el și micul Wicklow s-au îmbarcat pe furiș pe-un vas cu pânze și-așa au ajuns la New York. Au tras la Astor House. Un timp tânărul Wicklow s-a simțit bine, căci

hoinărea pe Broadway și admira ciudatele privelişti ale nordului. Dar până la urmă a apărut o schimbare, și nu în bine. Unchiul fusese vesel la-nceput. Acum, însă, părea îngrijorat și trist. Mai mult chiar, era plin de hachițe și-i sărea țandăra din te miri ce. Zicea că banii se duc și alții nu mai vin („n-ajung ei nici pentru unu', darmite pentru doi"). Apoi, într-o dimineață, n-a mai apărut deloc. N-a mai venit la micul dejun. Băiatul a-ntrebat de el și i s-a spus că unchiul achitase nota de plată c-o seară-n urmă și plecase. Funcționarul zicea că la Boston, dar nu știa sigur.

Micul Wicklow era acum singur, fără nici un prieten. Nu prea știa el ce să facă, dar și-a zis c-ar fi mai bine s-o pornească pe urmele unchiului, poate l-o găsi. La debarcaderul unde acostau navele cu aburi a aflat că bruma de bani din buzunar n-o să-i fie de ajuns până la Boston. O să-i ajungă totuși până la New London. Așa că și-a luat bilet, hotărât să se lase-n seama providenței. O reuși el cumva să meargă mai departe. De trei zile și trei nopți batea străzile din New London. Numai din mila altora mai apucase să ia câte-o-mbucătură și să mai tragă câte-un pui de somn. Până la urmă tot s-a dat bătut, că-l părăsiseră și curajul și speranțele. De l-ar putea lua-n armată, n-ar fi nimeni mai recunoscător ca el. Dacă nu-l primesc ca soldat, n-ar putea oare să intre ca ajutor pe lângă toboșar? Oh, și cum și-ar mai da silința să-i mulțumească pe toți! Ce-ndatorat le-ar fi!

Lăsând amănuntele la o parte, asta-i povestea tânărului Wicklow exact cum mi-a spus-o el.

– Dragul meu, i-am zis, acum ești printre prieteni. Nu-ți face griji.

Doamne, cum i s-a mai luminat fața! L-am chemat pe sergentul John Rayburn (e din Hartford și stă tot acolo, poate-l știi) și i-am ordonat:

– Rayburn, băiatul să fie-ncartiruit cu muzicanții. O să-l bag ca ajutor pe lângă toboșar. Te rog să ai grijă de el și să vezi dacă e tratat ca lumea.

Cum bănuiești, relațiile dintre comandantul postului și micul toboșar s-au încheiat aici. Totuși mititelul năpăstuit și fără prieteni continua să mă preocupe. Mi-era milă de el. Îl urmăream cu speranța c-o să-l văd luminându-se la față, c-o să-l văd vesel și vioi. Dar nici gând. Zilele treceau și el rămânea ca mai-nainte. Nu se lipea de nimeni. Era mereu gânditor, ca dus de pe lume. În ochi i se citea numai tristețe. Într-o dimineață, Rayburn mi-a cerut permisiunea să-mi vorbească-ntre patru ochi.

– Sper că nu vă supărați, domnule comandant, spuse el. Adevăru-adevărat e că muzicanții-s tare zgândăriți și careva tot ar fi venit la dumneavoastră până la urmă.

– Da' ce-i, care-i buba?

– Wicklow, domnule comandant. Nici nu știți cât îs de porniți toți muzicanții-mpotriva lui.

– Ei, zi mai departe! Și ce face?

– Se roagă, domnule comandant.

– Se roagă?

– Da, să trăiți. Muzicanții nu mai au pic de tihnă din cauza rugăciunilor lui. Cum se scoală dimineața, asta face,

la prânz tot asta, și noaptea, ei bine, noaptea parcă-i apucat. De somn, nici pomeneală. Credeți c-ajunge careva să dea geană-n geană? Se urcă omu' la tribună, ca să zic așa, și dă drumu' la rugăciuni. Da' când se pornește, nu mai e chip să-l oprești. Începe cu dirijorii și se roagă pentru el. Pe urmă trece la primu' gornist și se roagă și pentru ăsta. Dăpă aia vine la rând ăla de la toba mare. Îl înhață și pe el ca pe ceilalți. Și-o ține așa până termină toată, fanfara. Mare comedie iese! Și-atâta suflet pune băiatu' ăsta, c-ai zice c-o-ntinde acușica spre lumea celor drepți și că n-o să aibă liniște acolo-n cer dacă nu ia după el toată muzica. Și-i alege pe sprinceană, să-i aibă la-ndemână când o fi să tragă-o cântare națională cum se cere pe-acolo. Să știți, dom'le comandant, că poți arunca-n el cu toți bocancii din lume. Degeaba. E-ntuneric și, pe lângă asta, el nici nu se roagă pe cinstite. Se-așază-n genunchi după toba mare și poa' să plouă cu bocanci că pe el îl doare-n cot. Îi dă-nainte cu rugata' de parcă toată bubuiala ar fi aplauze. Băieții-i strigă: „Da' taci odată", „Slăbește-ne", „Trageți, dom'le, cu pușca-n el", „Mai du-te, frate, la plimbare" și tot felu' de chestii de-astea. Ei și ce? Lui nici că-i pasă. Îl lasă rece. (O mică pauză.) Da' zăpăcitu' ăla mic are și el o parte bună. Se scoală dimineața și cară-napoi toată armata aia de bocanci, îi alege frumos și-i pune pe fiecare la locu' lui. Atâta au aruncat în el că știe-acuma fiecare bocanc din fanfară al cui e și de unde vine. Poate să-i aleagă și cu ochii-n- chiși. (Urmează o altă pauză, pe care-abia m-am abținut să n-o-ntrerup.) Da' ce-i mai rău e că dacă termină

cu rugatu' – când în sfârșit se-ntâmplă și una ca asta – se pornește să *cânte* din gură. Știți doar ce voce dulce are când vorbește. Nu vă mai spun că, dacă-i aude glasu', și-un câine – cât o fi el de câine – se-nmoaie și vine de-i linge mâna. Pe cuvânt de-onoare, dom' comandant, n-are pereche când cântă. Muzica de flaut e ca hârșâitu' de ferăstrău pe lângă glasu' lui. O, Doamne, îngână așa molcom și dulce, pe-ntuneric, că te face să crezi c-ai și ajuns în ceruri.

Și ce-i rău în toată treaba asta?

Păi tocmai asta e, dom'le comandant. Să-l auzi cântând „Sunt sărac, nenorocit și orb", să-l auzi cântând o dată, și simți cum te topești și ți se umplu ochii de lacrimi. Mie mi-e totuna *ce* cântă, da' când îl aud, îmi merge la inimă. Te-ntoarce-n locu' tău de baștină și te-aduce iar aici. Te face de te simți bruta cea mai fără suflet, mai nerecunoscătoare de pe pământ. Și când se pornește cu cântece de-ale lui de-acasă... când se pune să cânte de mamă, de copilărie și-amintiri de demult, de toate câte s-au dus, de prieteni vechi care-au murit sau nu mai sunt lângă tine, îți aduce-n minte tot ce-ai iubit și-ai pierdut în viață. E-așa de frumos, e nepământesc de frumos, dom'le comandant. Și, cerule mare, cum îți mai frânge inima! Toată fanfara, toți până la unu' toate pramatiile alea plâng în hohote. Nici nu-ncearcă s-ascundă că plâng. Și tot ăia care-aruncau cu bocancii-n băiat sar ca arși din păt și vin de-l strâng în brațe. Da, așa fac. Îl scaldă-n lacrimi și-l alintă și-l roagă să-i ierte. Și dacă-n clipa aia un regiment întreg ar vrea să se-atingă de-un singur fir de păr din capu' mieluțelului

ăluia de băiat, s-ar lua toţi la bătaie cu regimentu', chiar de-ar fi un corp de armată.

Altă pauză.

– Asta-i tot? l-am întrebat.

– Da, să trăiţi!

– Ei, Doamne, şi de ce se plâng? Ce vor?

– Ce vor? Cerul să vă aibă-n pază, dom'le comandant, vor să nu-l mai lăsaţi să cânte.

– Ia uite la ei! Da' n-ai spus că muzica aia-i nepământească?

– Păi tocmai asta e! E *prea* nepământească. Muritorii nu pot să-ndure. Te răscoleşte, te-ntoarce pe dos. Prafu' s-alege de sufletu' tău. Te face să te simţi rău, să vezi că doar pierzania te-aşteaptă. Te face să te căieşti întruna. Nimic nu-ţi mai tihneşte şi nici o alinare nu-ţi mai găseşti în viaţă. Şi p-ormă, vedeţi, lacrimile-alea... dimineaţa le e ruşine băieţilor să se uite unu' la altu'.

– E-un caz ciudat, o plângere cam neobişnuită. Vor să nu-l mai audă cântând, nu-i aşa?

– Da, dom'le comandant, asta vor. Nu-ndrăznesc să ceară prea mult. Le-ar plăcea grozav să scape de toată comedia cu rugatu' sau măcar s-o mai ajusteze pe ici, pe colo, da' greutatea-i cu cântatu'. Dac-ar putea măcar s-o termine cu cântatu', cu rugatu' s-ar mai descurca ei. E-al dracului de greu să te tot piseze cineva aşa, da' ar vedea ei cum s-ar descurca.

I-am spus sergentului c-am să mă mai gândesc la treaba aia. În aceeaşi noapte m-am furişat în cazarma

muzicanților și-am tras cu urechea. Rayburn nu pusese nimic de la el. Am auzit vocea care se ruga în întuneric. Am auzit blestemele muzicanților care-și ieșiseră din pepeni după ce-nduraseră atâta. Am auzit grindina bocancilor care vâjâiau prin aer, pocnetele și bufniturile de pe lângă toba mare. Toată scena m-a mișcat, da' m-a și amuzat. Un pic mai târziu, după o tăcere impresionantă, a-nceput curtatul. Doamne, cât patos, câtă vrajă! Nimic pe lume nu era așa de suav, de blând, de delicat, de sfânt, de mișcător. Am plecat repede de tot. Începusem să am niște senzații nepotrivite pentru comandantul unei fortărețe.

A doua zi am dat ordin să se oprească rugăciunea și cântatul. Au urmat trei sau patru zile cu-atâta agitație și sâcâială, din cauza recruților care după ce luau banii o-ntindeau, că nici nu m-am mai gândit la micul toboșar. Da-ntr-o dimineață, vine la mine sergentul Rayburn și-mi spune:

– Băiatu' ăla nou se poartă tare ciudat, dom'le comandant.

– Cum adică?

– Scrie tot timpu'.

– Scrie? Ce scrie? Scrisori?

– Habar n-am, da' cum e liber, o pornește și-și bagă nasu' peste tot, numa' el singur-singurel. Să fiu al naibii dacă mai e vreun colțișor, vreun ungher unde să nu fi ajuns. Mereu o pornește cu hârtia și creionu' după el și mâzgălește-acolo ceva.

Vestea asta nu mi-a picat bine deloc. Am vrut să n-o iau în seamă, da' nu era momentul să trec cu vederea

nimic din ce-ar putea să trezească o bănuială cât de vagă. Aici, în nord, se-ntâmplau o grămadă de lucruri care ne făceau să fim mereu în alertă și să suspectăm întruna câte ceva. Mi-am adus aminte faptul, nu lipsit de importanță, că băiatul venea din sud, din inima sudului, din Louisiana, și mi-am dat seama că-n situația actuală asta nu era de natură să mă liniștească. Totuși mi-am călcat pe inimă și i-am dat lui Rayburn un ordin. Mă simțeam ca un tată care are de gând să-și expună fiul rușinii și insultelor. I-am spus lui Rayburn să nu scoată o vorbă, să pândească momentul potrivit și să-mi aducă, de câte ori poate, câteva din mâzgălelile-alea, fără să bage băiatul de seamă. I-am mai cerut s-aibă grijă, nu cumva să prindă puștiul de veste că-l urmărim. I-am ordonat să-i lase libertatea pe care-o avusese și pân-atunci, dar să pună oameni pe urmele lui când iese-n oraș.

În următoarele două zile Rayburn mi-a raportat de mai multe ori. Nici un rezultat. Băiatul tot mai scria, dar cum apărea Rayburn în preajma lui, băga nepăsător hârtia-n buzunar. Intrase de două ori într-un grajd vechi și părăsit din oraș, stătuse-acolo un minut sau două și ieșise. Lucrurile-astea nu le puteam trata cu indiferență. Nu prevesteau nimic bun. M-am văzut obligat să recunosc că nu prea-mi convenea treaba. M-am dus în biroul meu și-am trimis după adjunct. Adjunctul era un ofițer inteligent și cu judecată, fiul generalului James Watson Webb. Păru uimit și-ngrijorat Am discutat îndelung problema și-am ajuns la concluzia c-ar merita să facem o cercetare secretă.

M-am hotărât să mă ocup personal de asta. Așa c-am pus să mă scoale la două noaptea. Nu mult după aceea eram în cazarma muzicanților. Sforăiau de zor, iar eu mă târam pe burtă pe podea. Fără să deranjez pe nimeni, am ajuns în cele din urmă la patul vagabondului meu. Trăgea băiatul la aghioase... I-am înșfăcat hainele și raniță și m-am furișat înapoi târâș. Când m-am întors în birou, acolo l-am găsit pe Webb. Mă aștepta, nerăbdător să afle rezultatul. Ne-am pus amândoi pe scotocit. Hainele ne-au adus prima decepție. În buzunar n-am găsit decât hârtie nescrisă și-un creion. Nimic altceva în afară de-un cuțit mare și tot felul de fleacuri inutile pe care băieții le strâng și la care țin ca la ochii din cap. Plini de speranțe, am luat raniță la forfecat. Nici acolo nimic, doar o palmă morală pentru noi, adică o mică Biblie care-avea scris pe prima pagină: „Străine, fii bun cu băiatul meu de dragul mamei lui".

M-am uitat la Webb. Lăsase ochii-n pământ. Și eu i-am lăsat. N-am scos nici unul o vorbă. Cu respect am pus cartea de unde o luasem. Imediat Webb s-a ridicat și-a plecat fără-un cuvânt. Am stat puțin, pe urmă mi-am luat inima-n dinți și-am pornit în neplăcuta-mi misiune. Târându-mă pe burtă ca-nainte, am dus înapoi ce furasem. Se pare că asta era poziția cea mai potrivită pentru treaba-n care mă băgasem.

M-am bucurat din tot sufletul când am scăpat de corvoadă.

A doua zi, cam pe la prânz, Rayburn a venit ca de obicei să-mi dea raportul. I-am tăiat-o scurt:

– Termină cu prostiile! Ne-am speriat de-un biet mieluşel, care n-are pe sufletul lui decât o carte de rugăciuni.

Sergentul spuse mirat:

– Da' dumneavoastră-aţi dat ordinu'. Io v-am adus o scrisoare de-a lui.

– Ce-ai adus?! Cum ai pus mâna pe ea?

– M-am uitat pe gaura cheii şi-am văzut că scria. M-am chibzuit io şi când am zis că-i gata cu scrisu', am tuşit nişel. Atunci a boţit hârtia şi-a aruncat-o-n foc. S-a uitat dacă vine cineva şi p-ormă s-a aşezat fără grijă de parcă nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase. Când am văzut aşa, m-am băgat pe fir şi l-am trimis în misiune. Nici că i-a păsat. A luat-o din loc cât ai bate din palme. Focul era de cărbuni şi nu-l făcuse de mult. Scrisoarea nimerise dup-un cărbune mai mare şi nu se vedea. Da' io am scos-o. Ia uitaţi-vă, nici măcar nu s-a pârlit!

M-am uitat la hârtie şi-am citit câteva rânduri. I-am spus sergentului să-l trimită pe Webb la mine. Iată cum suna scrisoarea:

Fort Trumbull, 8

DOMNULE COLONEL, M-am înşelat în privinţa calibrului celor trei tunuri cu care am încheiat lista. Sunt de optsprezece livre, restul de arme sunt aşa cum am spus. Garnizoana rămâne cum am raportat anterior, cu o mică deosebire: cele două companii de infanterie uşoară, care trebuiau să fie detaşate pe front, stau deocamdată pe loc. Nu ştiu cât timp, dar o să aflu în curând.

Avem certitudinea că, luând toate acestea în considerație, lucrurile ar trebui amânate pâ...

Aici scrisoarea se termina brusc, fiindcă Rayburn tușise și-l întrerupsese pe băiat. Toată afecțiunea mea pentru băiat, tot respectul pentru el și mila pentru nenorocirea lui dispărură ca prin farmec, sub amara demascare a acestor acte josnice, făcute cu sânge rece.

Dar să nu ne pierdem vremea cu nimicuri. Aveam treabă, și-o treabă care cerea să i se dea imediat o atenție deosebită. Webb și cu mine ne-am gândit în fel și chip și-am întors problema pe toate părțile.

– Ce păcat că l-a-ntrerupt! spuse Webb. O să se-amâne ceva. Până când? Și ce anume-o să se-amâne? Poate c-ar fi scris și asta vipera aia cu numele Domnului pe buze!

– Da, așa-i, am zis eu, ne-a scăpat un amănunt. Și cine-s „noi" ăia din scrisoare? Or fi conspiratorii din fort sau de-afară?

Acel „noi" era îngrijorător de sugestiv. Oricum, n-avea rost să ne pierdem timpul cu ghicitul, așa că ne-am apucat de treburi mai practice. Mai întâi am hotărât să dublăm numărul santinelelor și să fim cu ochii-n patru. Pe urmă ne-am gândit să-l chemăm pe Wicklow și să-l silim să mărturisească tot. Dar ne-am dat seama că nu-i lucrul cel mai deștept și că putem trece la asta numai dacă nu izbutim cu toate celelalte. Trebuia să punem mâna pe mai multe scrisori. Așa c-am început să facem planuri. Și-acum ne-a venit ideea cea mare: Wicklow nu mergea

niciodată la poștă, probabil că poșta lui era grajdul părăsit. Am trimis după omul meu de încredere (un neamț tânăr pe nume Steme, un fel de detectiv din născare), i-am spus toată povestea și i-am ordonat să se-apuce de treabă, într-o oră am aflat că Wicklow scria din nou. Puțin după aceea mi s-a raportat că ceruse voie să iasă-n oraș. A fost reținut un pic și-ntre timp Sterne a luat-o la picior și s-a ascuns în grajd. N-a trecut mult și-a apărut Wicklow venind agale. S-a uitat în jur, a ascuns ceva în grămăjoara de gunoi dintr-un colț și-a plecat din nou, nepăsător. Steme s-a repezit la ce-ascunsese Wicklow – era o scrisoare – și-a venit cu ea în dinți. N-avea adresă și nici semnată nu era. După ce repeta ce citiserăm noi, mergea mai departe cu:

Credem că e cel mai bine să se amâne până pleacă cele două companii: Adică noi, cei patru de aici, gândim așa. N-am luat legătura cu ceilalți de teamă să nu atragem atenția. Zic patru fiindcă am pierdut doi. Abia se înrolaseră și intraseră pe fir că i-au și trimis pe front. Va fi absolută nevoie să luăm doi oameni în locul lor. Cei doi care au plecat sunt frații de la Thirty-mile Point. Trebuie să vă spun ceva de importanță capitală, dar nu am încredere în această metodă de comunicare. O să încerc cu cealaltă.

– Ticălosul! făcu Webb. Cine-ar fi crezut că-i spion? Dar acuma, asta e. Să punem cap la cap datele pe care le-avem, așa cum sunt, și să vedem cum stau lucrurile. Unu, printre noi se află un spion, pe care-l știm. Doi, mai sunt alți trei, pe care nu-i știm. Trei, spionii ăștia au ajuns

aici prin simplul procedeu al înrolării în armata americană și, evident, doi din ei s-au păcălit și-au fost trimiși pe front. Patru, sunt ajutoare de spioni „afară", numărul nu se cunoaște. Cinci, Wicklow știe ceva de mare importanță și se teme să comunice prin „această metodă", o să-ncerce „cu cealaltă", Așa stau lucrurile-acum. Să-l înhățăm pe Wicklow și să-l facem să mărturisească? Ori poate-i mai bine să-l prindem pe cel care ia scrisorile din grajd și să-l facem pe *el* să vorbească? Sau să tăcem mâlc pân-aflăm și-alte lucruri?

Ne-am decis pentru ultima variantă. Era clar că nu trebuia să luăm pe moment măsuri disciplinare fiindcă, evident, conspiratorii aveau s-aștepte până la plecarea celor două companii de infanterie ușoară. I-am dat mână liberă lui Sterne și i-am spus să facă pe dracu-n patru ca să afle „cealaltă" metodă de comunicare a lui Wicklow. Aveam de gând să jucăm tare și pentru asta ne-am pus în cap, cât om putea, să nu le dăm spionilor nimic de bănuit. I-am ordonat lui Sterne să se-ntoarcă imediat la grajd și, în caz că-i drumul liber, s-ascundă scrisoarea unde-o pusese Wicklow și s-o lase-acolo ca s-o ia conspiratorii.

Până la lăsarea întunericului nu s-a mai întâmplat nimic. Era frig, beznă, lapoviță și sufla un vânt tăios. Totuși, în noaptea aia am ieșit de câteva ori din culcușul meu cald și-am făcut rondul ca să văd dacă toate-s la locul lor și dacă santinelele sunt pe poziție. De fiecare dată le-am găsit' treze la datorie. Nu-i nevoie să mai spun că umblau zvonuri despre un pericol misterios, iar dublarea gărzii

fusese-un fel de confirmare a acelor zvonuri. Odată, către dimineață, l-am întâlnit pe Webb. Luase-n piept vântul năpraznic. Am aflat atunci că și el făcuse rondul de câteva ori ca să vadă dacă totul merge cum trebuie.

Întâmplările de-a doua zi au cam precipitat lucrurile. Wicklow a mai scris o scrisoare. Sterne s-a dus în grajd înaintea lui și l-a văzut când a lăsat-o acolo. Cum a dispărut Wicklow, Sterne a pus mâna pe ea, s-a strecurat afară și l-a urmărit pe micul spion de la distanță. Pe urmele lui Sterne venea un detectiv în civil. Ne gândiserăm c-ar fi bine s-avem legea la-ndemână în caz de nevoie. Wicklow s-a dus la gară și a stat acolo pân-a venit trenul de New York. Cerceta cu privirea marea de oameni care coborau din vagoane. Deodată și-a făcut apariția șchiopătând un domn în vârstă, cu ochelari mari, verzi și cu baston. S-a oprit pe-aproape de Wicklow și-a-nceput să se uite-n jur de parcă aștepta ceva. Cât ai bate din palme, Wicklow s-a smuls de la locul lui, i-a vârât în mână un plic, apoi a-ntins-o și s-a făcut nevăzut în mulțime. În secunda următoare Sterne înșfăcase scrisoarea. Imediat a pomit-o spre detectiv și i-a spus în trecere:

– Urmărește-l pe bătrân. Nu-l pierde din ochi.

Apoi Sterne a zbughit-o printre ceilalți și-a venit drept la fort.

Ne-am închis pe dinăuntru și-am ordonat soldaților din gardă să nu lase pe nimeni să intre.

Am deschis întâi scrisoarea din grajd. Iată conținutul:

SFÂNTĂ ALIANȚĂ, Am găsit la locul știut, în tun, ordinele de la *Șef,* lăsate acolo aseară. Văd că se face abstracție de instrucțiunile primite altădată de la organul subordonat. Am pus în tun semnul obișnuit că ordinele au ajuns la cine trebuie.

– Dar băiatul nu-i supravegheat în permanență? întrerupse Webb.

I-am răspuns că da. Fusese sub supraveghere strictă de la capturarea scrisorii anterioare.

– Atunci, cum a putut să bage sau să scoată ceva din tun fără să fie prins?

– Nu prea-mi miroase mie-a bine treaba asta, am spus.

Nici mie, făcu Webb. E clar că printre santinele sunt conspiratori. Fără complicitatea lor, într-un fel sau altul, n-ar fi putut face nimic.

L-am chemat pe Rayburn și i-am ordonat să inspecteze bateriile, poate-o găsi ceva. Pe urmă ne-am apucat să citim scrisoarea mai departe:

Noile ordine sunt foarte categorice și cer ca *MMMM* să fie *FFFF* la 3 noaptea. Or să vină două sute, în grupuri mici, cu trenul sau altfel, din diverse direcții, și vor fi la ora stabilită la locul înțelegerii. O să comunic semnul astăzi. Succesul pare sigur. Cred că totuși a răsuflat ceva, fiindcă a fost dublat numărul santinelelor și șefii au făcut rondul de câteva ori noaptea trecută. W.W. vine din sud azi și o să primească ordine secrete prin cealaltă metodă. Toți șase trebuie să *fiți* la 166 la ora două fix noaptea. Acolo vă întâlniți cu B.B., care o să vă explice pe larg.

Parola e aceeași ca rândul trecut, dar inversată – puneți la sfârșit prima silabă, și la început ultima silabă. *ȚINEȚI MINTE XXXX*. Nu uitați! Curaj! Înainte de răsăritul soarelui veți fi eroi. Gloria voastră va dăinui de-a pururi. *Veți* scrie o pagină nemuritoare în cartea istoriei. *AMIN*.

– Ei, drace! pufni Webb. Se-ngroașă gluma, după cum văd.

I-am spus că, fără-ndoială, lucrurile-ncepuseră să ia o-ntorsătură foarte periculoasă și-am continuat:

– Se pune la cale ceva pe viață și pe moarte, asta-i clar. Termenul e la noapte. Și-asta-i clar. Natura acțiunii, adică felul ei, se-ascunde-n spatele acelor M și F, dar scopul și ținta, zic eu, sunt elementul surpriză, și capturarea postului. Trebuie să acționăm repede și precis. Cred că n-avem nimic de câștigat dacă, în ce-l privește pe Wicklow, mergem mai departe cu politica noastră clandestină. *Trebuie* să aflăm, și asta cât mai repede, unde e „166" ca să descindem acolo la două noaptea. Fără doar și poate, calea cea mai scurtă e să-l forțăm pe băiat să spună. Dar mai întâi, înainte de-a face vreo mișcare, trebuie să prezint faptele Ministerului de Război și să cer acordarea de puteri depline.

A fost pregătit conținutul cifrat care să fie transmis prin cablu. L-am citit, l-am aprobat și i-am dat drumul.

Imediat ce-am terminat de discutat scrisoarea, am deschis-o pe cea smulsă de la domnul șchiop. În plic nu erau deeât niște foi goale! A fost ca o căldare cu apă rece pentru curiozitatea și nerăbdarea noastră-nflăcărată. În clipa aceea, mintea ne era la fel de goală ca hârtia din plic,

însă de două ori mai tâmpită. Dar numai în clipa aceea, pentru că, bineânțeles, ne-am gândit imediat la cerneala simpatică. Am ținut hârtia aproape de foc și-am așteptat să vedem ce va apare sub influența căldurii. Dar n-au apărut decât niște semne slabe din care n-am scos nimic. L-am chemat pe medicul garnizoanei și i-am ordonat să facă toate analizele pe care le știe pân-o găsi-o pe cea bună; și să ne informeze neîntârziat despre conținutul scrisorii. Treaba asta ne-a dat al dracului de furcă. Nu-i de mirare că ne-am ieșit din pepeni. Doar pierduserăm atâta amar de vreme. Așteptaserăm și noi să aflăm din scrisoarea aia ceva din secretele complotului și când colo...

Își făcu apariția sergentul Rayburn, care trase din buzunar o sfoară cu trei noduri, lungă cam de-un picior.

– Am găsit-o-ntr-un tun la capul podului, spuse el. Am scos dopurile la toate tunurile și m-am uitat atent. N-am găsit decât sfoara asta.

Deci sforicică asta era „semnul" lui Wicklow că ordinele „Șefului" ajunseseră la destinație. Am ordonat arestarea tuturor santinelelor care făcuseră de gardă lângă tunuri în ultimele douăzeci și patru de ore. Urmau să stea-n camere separate și n-aveau voie să comunice decât în prezența și cu acordul meu.

De la Ministerul de Război sosi o telegramă, în care se spunea:

SUSPENDAȚI HABEAS CORPUS. INSTITUIȚI LEGEA MARȚIALĂ ÎN ORAȘ. FACEȚI ARESTĂRILE

NECESARE. ACȚIONAȚI VIGUROS ȘI PROMPT. ȚINEȚI MINISTERUL LA CURENT.

Aveam acum posibilitatea să acționăm. Am trimis oameni să-l aresteze-n liniște pe domnul cel șchiop și tot în liniște să-l aducă-n fort. L-am pus sub pază și i-am interzis să vorbească cu cineva sau să i se vorbească. La-nceput îi cam venea să facă tărăboi, dar până la urmă s-a lăsat păgubaș.

Am fost înștiințați că Wicklow fusese văzut înmânând ceva unor recruți și că, imediat după aceea, recruții-n cauză au fost prinși și arestați. Asupra fiecăruia s-a găsit o bucățică de hârtie, pe care scria cu creionul:

AL TREILEA ȘIR AL VULTURULUI. ȚINEȚI MINTE XXXX 166

Potrivit instrucțiunilor primite, am telegrafiat un mesaj cifrat ministerului despre progresele înregistrate și-am descris bilețelul de mai sus. Ni se părea c-avem o poziție destul de bună, așa că ne puteam permite să dăm jos masca față de Wicklow. Am trimis să-l cheme. Între timp am primit și scrisoarea cu cerneală simpatică. Medicul ne informa-n scris că pân-acum scrisoarea ieșise cu bine la toate analizele lui, dar că mai putea să facă și-alte analize dacă doresc.

Chiar atunci a intrat Wicklow. Arata cam istovit și-n-grijorat, dar se stăpânea și părea că se simte-n largul lui. Poate că bănuia ceva, pe față însă sau în

comportament nu se vedea nimic. L-am lăsat s-aștepte-n picioare câteva clipe, apoi-i-am spus cu blândețe:

– Băiete dragă, de ce te duci atâta la grajdul părăsit?

– Nici eu nu știu prea bine domnule comandant, îmi răspunse el simplu și nestânjenit. N-am nici un motiv anume, doar că-mi place să fiu singur și mă amuză să mă duc acolo.

– Te amuză, nu zău?

– Da, domnule comandant, răspunse el cu aceeași simplitate și nevinovăție ca mai-nainte.

– Și nu mai faci nimic altceva acolo?

– Nu, domnule comandant, spuse el ridicându-și ochii mari și blânzi, în care se citea uimirea de copil.

– Ești sigur?

– Da, domnule comandant, sunt sigur.

– Wicklow, de ce scrii așa de mult? l-am întrebat după o pauză.

– Eu? Nu scriu mult, domnule comandant.

– Nu?

– Nu, domnule comandant. A, vă gândiți la mâzgălelile alea ale mele? Da, mai mâzgălesc și eu câte ceva ca să mă distrez.

– Ce faci cu mâzgălelile-alea?

– Nimic, domnule comandant, le-am aruncat la gunoi.

– Nu le-ai trimis nimănui?

– Nu, domnule comandant.

– I-am băgat sub nas scrisoarea către „Colonel".

A tresărit ușor, dar și-a revenit imediat. O ușoară roșeață i-a colorat obrajii.

– Atunci pe-asta cum de-ai trimis-o?

– N-am... n-am avut nici un gând rău, domnule comandant.

– Nici un gând rău! Deconspiri armele și situația postului și n-ai nici un gând rău?

A lăsat capu-n jos și-a rămas așa fără să scoată un cuvânt.

– Haide, vorbește, lasă minciunile! Pentru cine era scrisoarea asta?

Începuse să dea semne de disperare, dar s-a adunat repede și-a răspuns cu seriozitate-n glas:

– Am să vă spun adevărul, domnule comandant, tot adevărul. Scrisoarea nu era pentru nimeni. Am scris-o doar ca să mă distrez. Abia acum-mi dau seama ce greșeală, ce prostie-am făcut. Dar asta-i singura abatere, domnule comandant, pe cuvânt de onoare!

– Ei, mă bucur că-i așa. Cam periculos să scrii asemenea scrisori. Ești sigur că numai pe-asta ai scris-o?

– Da, domnule comandant, sunt sigur.

Avea un tupeu nemaipomenit. A spus minciuna cu cel mai firesc aer de sinceritate. Am stat un pic să-mi potolesc furia, care-ncepuse să se-arate, și-apoi i-am spus:

– Wicklow, ia gândește-te bine și vezi dacă nu mă poți ajuta în două-trei probleme minore pe care vreau să le aflu.

– Cu toată plăcerea, domnule comandant.

– Atunci, pentru început, cine-i „Șeful“?

Ne-a aruncat o privire mirată și s-a trădat un pic, dar asta a fost tot. Într-o clipă s-a-nseninat la față și-a răspuns liniștit:

– Nu știu, domnule comandant.

– Nu știi?

– Nu știu.

– Ești *sigur* că nu știi?

A tot încercat să se uite-n ochii mei, dar încordarea era prea mare. Și-a lăsat încet bărbia-n piept și-a rămas mut. Se juca nervos cu un nasture, un gest care te făcea să-ți fie milă de el în ciuda faptelor lui mârșave. Am rupt tăcerea c-o-ntrebare:

– Cine-s cei din „Sfânta Alianță"?

S-a cutremurat și-a făcut un gest cu mâinile de-aș fi zis că, ajuns la disperare, ne imploră îndurarea. Dar n-a scos un sunet. A rămas mai departe cu ochii țintuiți în podea. Stăteam și ne uitam la el, așteptându-l să vorbească. Lacrimi mari au început să i se rostogolească pe obraji. A rămas în continuare tăcut.

– Trebuie să-mi răspunzi, băiete, i-am zis eu după un timp, și să-mi spui adevărul. Cine-s cei din „Sfânta Alianță"?

Plângea pe-nfundate.

– Răspunde la-ntrebare! l-am cam repezit eu.

S-a căznit să-și stăpânească inflexiunile vocii și-apoi, ridicând privirea în semn de implorare, a spus cu greu printre suspine:

– O, fie-vă milă de mine, domnule comandant! Nu pot să vă răspund fiindcă nu știu.

– Ce?!!!

– Da, așa e, domnule comandant, vă spun adevărul. Pân-acuma nici n-am auzit de „Sfânta Alianță". Pe cuvânt de onoare, domnule comandant.

– Cerule mare! Uite, am aici cealaltă scrisoare a ta. Vezi cuvintele „Sfinta Alianță"? Acum ce mai spui?

– M-a privit în ochi cu aerul unuia căruia i s-a făcut o mare nedreptate, apoi a spus cu obidă:

– Domnule comandant; e-o glumă plină de cruzime. Cum de-au putut să-mi facă una ca asta mie, care-am încercat din toate puterile să fac numai ce trebuie și n-am jignit pe nimeni cu nimic? Cineva mi-a imitat scrisul. N-am scris niciodată așa ceva și nici n-am văzut scrisoarea asta pân-acum.

– Vai, mincinos nerușinat ce ești! Dar de asta ce spui?

Am scos furios din buzunar scrisoarea cu cerneală simpatică și i-am vârât-o sub nas. S-a făcut alb la față, ca un mort. S-a clătinat puțin, apoi s-a sprijinit de perete ca să nu cadă. În clipa următoare ne-a-ntrebat c-o voce așa de slabă c-abia l-am auzit:

– Și-ați... ați citit-o?

Probabil c-a aflat adevărul de pe fețele noastre înainte să pot scoate acel „da" mincinos, căci am văzut clar că și-a recăpătat curajul în priviri. Am așteptat să spună ceva, dar tăcea ca mormântul. În cele din urmă l-am întrebat:

– Ce-ai de spus la toate astea din scrisoare?

Mi-a răspuns cu o perfectă stăpânire de sine:

– Nimic, în afară de faptul că toate-s inofensive şi nevinovate şi nu pot face rău nimănui.

Eram într-o oarecare-ncurcătură, fiindcă n-aveam cum să-i dovedesc că n-are dreptate. Nu prea ştiam pe ce cale s-o apuc. Totuşi mi-a venit o idee salvatoare.

– Eşti sigur, l-am întrebat, că nu ştii nimic de Şeful şi „Sfânta Alianţă" şi că n-ai scris scrisoarea de care zici că-i falsă?

– Da, domnule comandant, sunt sigur.

Am scos uşurel sfoara cu noduri şi i-am plimbat-o prin faţa ochilor fără să zic nimic. S-a uitat la ea indiferent, apoi la mine-ntrebător. Îmi punea răbdarea la grea-ncercare. Totuşi m-am stăpânit şi i-am spus, cu vocea mea cea de toate zilele:

– Wicklow, vezi asta?

– Da, domnule comandant.

– Ce e?

– Pare-o bucată de sfoară.

– *Pare? Este* o bucată de sfoară. N-o recunoşti?

– Nu, domnule comandant, spuse el cu tot calmul pe care-l puteau da la iveală cuvintele.

Stăpânirea lui era de-a dreptul uimitoare! Ara tăcut câteva clipe. Vroiam ca tăcerea să dea şi mai multă prestanţă vorbelor ce-aveau să vină. Apoi m-am ridicat şi i-am pus mâna pe umăr.

– Bietul de tine! i-am spus grav. La ce bun? Semnul ăsta pentru „Şeful", sfoara asta cu noduri, pe care am găsit-o într-unul din tunurile de la capul podului...

– Ați găsit-o în tun? Doamne, nu, nu se poate! Nu ziceți c-ați găsit-o în tun, poate-ntr-o crăpătură a dopului! Acolo trebuia să fie, într-o crăpătură!

S-a lăsat în genunchi cu mâinile-mpreunate și și-a ridicat ochii spre cer. Când te uitai la el, ți se făcea milă. Era pământiu și desfigurat de groază.

– Nu, a fost în tun.

– Vai de mine, am încurcat-o. Doamne sfinte, sunt pierdut!

A sărit în picioare ca ars și-a țâșnit ca din pușcă. Se ferea-n lături să nu punem mâna pe el și făcea pe dracu-n patru să iasă din cameră. Dar scăpare n-avea, bineînțeles. Pe urmă a căzut iar în genunchi și, plângând de ți se rupea inima, mi-a îmbrățișat picioarele. Mă ținea strâns și-mi cerșea îndurare:

– O, fie-vă milă de mine! Îndurați-vă de-un biet nenorocit! Nu mă dați pe mâna lor. Nu m-ar cruța o clipă măcar. Păziți-mă, scăpați-mă! Vă spun tot!

Ne-a luat câtva timp să-l liniștim, să-l facem să-și uite frica, să-l aducem cât de cât la o judecată normală. Pe urmă am început să-l interoghez. Îmi răspundea spăsit, cu ochii plecați în pământ, și din când în când își ștergea lacrimile care curgeau șiroaie.

– Deci, în străfundul sufletului, ții tot cu sudul, nu?

– Da, domnule comandant.

– Și ești spion?

– Da, domnule comandant.

– Și-ai acționat în urma unor ordine clare, venite din afară?

– Da, domnule comandant.

– De bunăvoie?

– Da, domnule comandant.

– Poate și cu bucurie?

– Da, domnule comandant. N-are rost să tăgăduiesc. Sudul e patria mea, inima mea e și ea din sud și bate pentru sud.

– Deci povestea pe care mi-ai spus-o, cu persecuția și nedreptățile suferite de familia ta, a fost confecționată special pentru ocazia asta?

– Ei... ei mi-au cerut să v-o spun, domnule comandant.

– Și poți să-i trădezi, să-i nimicești pe cei care s-au îndurat de tine și ți-au dat adăpost? Vezi cât ești de ticălos, cum te-au dus alții de nas?

Plânsul cu sughițuri a fost singurul răspuns.

– Bine, hai să lăsăm asta și să trecem la treabă. Cine-i „Colonelul" și unde e?

A început să plângă amarnic. Încerca să ne-nduplece, doar-doar l-om lăsa în pace să nu ne mai răspundă. Ne-a spus c-o să-l omoare dacă suflă o vorbă. L-am amenințat că-l bag la carceră și-l încui acolo dacă nu ne destăinue informațiile cerute. Totodată i-am promis c-o să-l apăr dacă mărturisește totul cinstit. Drept răspuns, și-a pus lacăt la gură și-a făcut pe încăpățânatul. Nu l-am putut scoate din asta nici în ruptul capului. În cele din urmă am pornit-o împreună spre celulă. O singură privire

aruncată-n bezna carcerei l-a făcut să-și schimbe convingerile. A început să plângă, să mă implore și-a declarat c-o să ne spună tot.

L-am adus deci înapoi, iar el mi-a dezvăluit cine-i „Colonelul" și mi l-a descris amănunțit. Spunea că poate fi găsit la hanul cel mare din oraș și că umblă în civil. A trebuit să-l amenințe din nou ca să-l divulge și să-mi dea semnalmentele „Șefului". Mi-a zis că Șeful e cunoscut sub numele de R.F. Gaylord și stă la New York, pe Bond Street 15. Am telegrafiat șefului poliției din metropolă, dându-i numele și semnalmentele individului, și-am rugat ca Gaylord să fie arestat și reținut până trimit după el.

– Acum, am zis eu, se pare că există niște conspiratori „afară", posibil în New London. Spune-mi cum îi cheamă și care-s semnalmentele lor.

Mi-a spus numele și mi-a dat semnalmentele a trei bărbați și două femei, care stăteau cu toții la hanul cel mare. Am trimis oameni discret, și ei i-au arestat și pe ăștia, și pe „Colonel", și i-au închis în fort.

– Mai departe, vreau să știu totul despre cei trei tovarăși de conspirație pe care-i ai în fort.

Era cât pe-aci să scape de mine c-o minciună, cel puțin așa cred, dar am scos la iveală enigmaticele bucățele de hârtie pe care le găsiserăm la cei doi. Gestul a avut un efect salutar. L-am anunțat, că i-am pus la păstrare pe doi din ei și-aștept să mi-l spună pe-al treilea. Asta l-a băgat în sperieți.

– Vai, strigă el, vă rog, nu! Nici n-aș apuca să mă dezmeticesc că m-ar și omorî.

I-am spus să nu-și facă griji, că-i o prostie. O să pun pe cineva să se țină după el ca să-l apere. În plus, indivizii-n cauză nici n-or să aiba arme-asupra lor. Am dat ordin să fie chemați la aliniere toți recruții noi. Bietul băiat a ieșit în față tremurând ca varga și-a pornit-o-n lungul șirului, încercând, pe cât îl țineau puterile, să pară indiferent. În cele din urmă a spus un singur cuvânt unuia din recruți și, până să facă ei cinci pași, individul cu pricina a și fost arestat.

Wicklow s-a întors la noi. Cum a ajuns, am cerut să fie aduși cei trei. L-am chemat în față pe unul și-am spus:

– Ei, Wicklow, ai grijă să nu te-abați de la adevăr nici cu-atâtica. Cine-i omul ăsta și ce știi de el?

Fiindcă tot „o băgase pe mânecă", Wicklow și-a ațintit privirile asupra recrutului în cauză și, nepăsător de urmări, a spus fără ezitare următoarele:

– E-un tip din New Orleans, pe-adevăratul lui nume George Bristow. Acum doi ani a fost locotenent pe pachebotul de coastă *Capitol*. E-un individ periculos și-a făcut pușcărie de două ori pentru omucidere: o dată pentru c-a ucis un marinar pe nume Hyde c-o manetă de cabestan și-a doua oară pentru c-a omorât un salahor care refuzase s-arunce sonda, deși asta nu era treaba lui. E spion și-a fost trimis aici de Colonel cu-această misiune precisă. Era locotenent secund pe *St. Nicholas* când a sărit vasu-n aer în apropiere de Memphis, în '58. Oamenii erau cât

pe-aci să-l linșeze fiindcă jefuise morții și răniții când îi duceau cu barca la țărm.

Și tot așa, a spus întreaga biografie a omului, de la un cap la altul. Când a terminat, l-am întrebat pe celălalt: Ce-ai de zis la toate astea?

– Vă rog să mă scuzați, domnule comandant, că trebuie să spun un asemenea lucru în prezența dumneavoastră, dar e cea mai sfruntată minciună pe care-am auzit-o vreodată!

L-am trimis din nou la-nchisoare și i-am chemat pe ceilalți, unul câte unul. Tot nimic. Băiatul spunea cu lux de amănunte povestea fiecăruia, fără să se poticnească la vreo faptă sau cuvânt. Dar de la nemernicii ăia n-am putut scoate decât că erau indignați de-o asemenea minciună. De mărturisit, n-au mărturisit nimic. I-am trimis și pe ei la loc în carceră și, pe rând, i-am chemat pe toți ceilalți deținuți. Wicklow n-a scăpat nimic. A spus de fiecare din ce oraș venea și ne-a dat amănunte despre rolul fiecăruia în conspirație.

Toți au tăgăduit cele afirmate de puști și nimeni n-a mărturisit nimic. Bărbații turbau de furie, femeile s-au pus pe bocit. După spusele lor, erau cu toții oameni nevinovați de undeva din vest și iubeau Uniunea mai presus de orice pe lume. Dezgustat, am băgat toată gașca la răcoare și m-am apucat din nou să-l iscodesc pe Wicklow.

– Unde-i 166 și cine-i B.B.?

Dar *aici* se hotărâse să pună punct. Nici vorbele dulci, nici amenințările nu l-au înduplecat. Timpul zbura. Era

cazul să luăm măsuri severe. L-am pus să se ridice pe vârfuri și l-am atârnat de-o bară, legându-l strâns de degetele mari de la mâini. Durerea creștea și-i smulgea niște urlete de abia le puteam suporta. Dar am rămas ferm pe poziție. Curând a scos un strigăt ascuțit:

– Vă rog, dați-mă jos și vă spun!

– Nu, întâi spui și pe urmă te dau jos.

Fiecare clipă era o agonie pentru el, așa că i-a dat drumul:

– 166 e la hotelul Vulturul!

Vulturul era un fel de han nenorocit în josul apei, locul de-ntâlnire al muncitorilor de rând, al hamalilor din port și-al indivizilor cu reputație nu prea curată.

L-am dat jos și i-am cerut să-mi spună scopul conspirației.

– Să ocupe fortul la noapte a zis încăpățânatei printre sughițuri.

– Am în mână toți capii conspirației?

– Nu. Îi aveți pe toți, în afară de ăia care se-ntâlnesc la 166.

– Ce-nseamnă „Țineți minte XXXX“?

Nici un răspuns.

– Care-i parola pentru 166?

Nici un răspuns.

– Ce-nseamnă grămezile-alea de litere „FFFF“ și „MMMM“? Răspunde că iar dai de dracu'!

– Nu vă mai spun *nimic*. Mai bine mor. Și-acuma faceți ce vreți.

– Gândește-te bine, Wicklow. Ăsta-i ultimul tău cuvânt?

A răspuns ferm, fără vreo ezitare-n glas:

– E ultimul meu cuvânt. Așa cum îmi iubesc patria năpăstuită și urăsc tot ce-i sub soarele-ăsta din nord, așa am să mor, dar nu vă mai spun nimic.

L-am legat din nou ca mai-nainte. Când durerea ajungea la paroxism, țipetele sfâșietoare ale nenorocitului îți frângeau inima. Dar n-am mai scos nimic de la el. La toate întrebările răspundea cu-același urlet:

– Ce dacă o să mor? O să mor și gata, dar n-o să vă mai spun nimic!

N-aveam de ales. Ne-am dat bătuți. Eram convinși că mai degrabă o să moară decât să vorbească. Așa că l-am dat jos și l-am băgat într-o celulă, sub pază severă.

Apoi, vreo câteva ore, ne-am făcut de lucru cu niște telegrame pe care le-am trimis la Ministerul de Război și cu pregătirile pentru atacul de la 166.

Cumplită a mai fost noaptea aia neagră și năprasnică! Se aflase câte ceva și toată garnizoana era-n alertă. Garda s-a triplat și nu te puteai mișca, înăuntrul garnizoanei sau în afara ei, fără să fii oprit cu muscheta-n dreptul tâmplei. Totuși Webb și cu mine ne făceam mai puține griji decât înainte fiindcă, ne gândeam noi, conspirația era cam destrămată. Doar puseserăm mâna pe-o grămadă din capii ei!

Eram hotărât să fiu la timp la 166 ca să-l prind pe B.B., să-i pun călușul și să rămân pe-acolo ca să pun mâna și pe ceilalți când or veni. Noaptea, cam pe la unu și-un

sfert, am ieșit tiptil din fort cu șase zdrahoni bătăioși din trupele regulate ale S.U.A. după mine. Îl luaserăm și pe Wicklow cu mâinile legate la spate. I-am spus că mergem la 166 și că, dacă aflu că iar m-a mințit și caută să ne inducă-n eroare, o să trebuiască să ne-arate drumul bun sau să suporte consecințele.

Ne-am apropiat pe furiș de han și-am făcut recunoașterea terenului. La bar ardea o lumină, dar restul clădirii era cufundat în întuneric. Am încercat ușa din față. S-a deschis și-am intrat ușurel, închizând-o-n urma noastră. După asta ne-am scos încălțările și-am pornit spre bar. Proprietarul, un neamț, adormise-ntr-un fotoliu. L-am trezit încet și i-am spus să se descalțe și s-o ia-nainte. I-am atras totodată atenția să nu scoată un sunet. A făcut ce-am spus noi, fără să crâcnească, dar era clar că-l treceau fiorii de spaimă. I-am ordonat să ne ducă la 166. Am urcat două sau trei șiruri de trepte, ușor de parc-am fi fost niște mâțe-n șir indian. Ne-am oprit în fundul unei săli lungi, în fața unei uși. Prin oberliht se vedea licărirea slaba a unei lumini. Proprietarul mă căută-n întuneric și-mi șopti că acolo era 166. Am încercat ușa. Era-ncuiată pe dinăuntru. I-am ordonat ceva în șoaptă unuia din soldații mei mai voinici. Ne-am proptit amândoi cu umărul în ușă și, c-o opintire, am făcut-o să sară din țâțâni. Am zărit o siluetă într-un pat și pe urmă am văzut-o cum stinge lumânarea. Lumina a dispărut și-am rămas în bezna ca de smoală. Dintr-un salt am fost pe patul acela și l-am țintuit cu genunchii pe omul de-acolo. Ostaticul meu

s-a zvârcolit din toate puterile. I-am pus mâna stângă-n gât și-așa am putut să-l țin pe individ, apăsându-l bine cu genunchii. Am scos imediat revolverul, i-am tras cocoșul și, ca să ia aminte, i-am lipit țeava rece de obraz.

– Aprindeți careva un chibrit! am strigat. L-am prins viu.

Au făcut precum le-am spus. Flacăra unui chibrit a izbucnit în beznă. M-am uitat la ostaticul meu. Cerule mare, era o tânără fată!

Am luat mâna de pe ea și m-am dat jos din pat. Mi-era așa de rușine! Fiecare se uita uluit la cel de lângă el. Surpriza fusese-atât de neașteptată și copleșitoare, că nu ne mai mergea la nici unul nici gura, nici mintea. Fata a început să plângă și și-a tras cearșaful peste cap. Proprietarul spuse plin de umilință:

– Fiica mea a făcut ceva ce nu trebuia, *nicht wahr*[1]?

– Fiica dumitale? Asta-i fata dumitale?

– Da, e fata, mea. Chiar aseară a venit din Cincinnati și-i un pic cam bolnavă.

– Ei, lua-o-ar naiba de treabă! Iar a mințit băiatul ăla! N-am dat nici de 166, nici de B.B. Acu-i acu'! Wicklow, du-ne la adevăratul 166, altfel... Hei, dar unde-i băiatul?

O-ntinsese. O luase la sănătoasa. Și, culmea, n-am fost în stare să-i dăm de urmă. Era o situație a dracului de grea. Mă tot întrebam cum am putut să fiu așa de idiot să nu-l leg de unul din oamenii mei. Dar, oricum, n-avea

---

1 Nu-i așa? (în limba germană în original)

rost să mă mai frământ acum. Lucrurile erau cum erau. Ce-mi rămânea de făcut? Asta era marea problemă. La urma urmei, fata *putea* foarte bine să fie B.B. În ce mă privește, nu credeam deloc, dar asta nu era o dovadă. Așa că-n cele din urmă mi-am băgat oamenii într-o cameră goală chiar vizavi de 166, le-am spus să-nșface pe oricine s-apropie de ușa fetei și până la noi ordine, să-l țină pe proprietar sub pază severă. Pe urmă am plecat în grabă spre fort ca să văd dacă lucrurile mai erau la locul lor.

Da, erau toate la locul lor și-așă au și rămas.

N-am închis ochii toată noaptea ca să mă conving c-așa era. Nu s-a-ntâmplat nimic. Nici nu pot să spun cât de bucuros am fost c-am văzut zorile mijind din nou și c-am putut telegrafia ministerului că steagul american flutură încă peste Fort Trumbull.

Mi s-a luat de pe inimă o piatră cât toate zilele. Totuși, cum era și normal, n-am slăbit paza și nici n-am lăsat-o mai moale cu treaba. Am chemat arestații la mine, unul câte unul, și i-am hărțuit cu ora. Încercam să le trag mărturisirile cu cleștele, dar n-am avut succes. N-au făcut decât să scrâșnească din dinți de furie și să-și smulgă părul din cap. Dar de divulgat, n-au divulgat nimic.

Pe la prânz au venit vești despre fugar. Fusese văzut, la șase dimineața, la vreo opt mile spre vest. Imediat am trimis pe urmele lui un locotenent de cavalerie și-un soldat. După vreo douăzeci de mile au dat cu ochii de el. Se cățărase pe-un gard, sărise peste el și se-ndrepta abia târându-și picioarele spre o casă veche de la capătul

satului, dincolo de-un câmp noroios. Cei doi au luat-o printr-o margine de pădure, au făcut un ocol și s-au apropiat de casă din direcția opusă. Pe urmă s-au dat jos de pe cai și s-au năpustit în bucătărie. Nu era nimeni. S-au strecurat în cealaltă cameră. Nici acolo nu era nimeni. Ușa dintre camera aceea și cea din față era deschisă. Când să treacă prin ea, au auzit o voce groasă. Cineva-și făcea rugăciunea. S-au oprit plini de respect. Locotenentul a băgat capul pe ușă și a văzut un bătrân și-o bătrână îngenuncheați în colțul camerei. Se ruga bătrânul. Tocmai când a terminat rugăciunea, tânărul Wicklow a deschis ușa din față și-a intrat. Amândoi bătrânii s-au repezit la el și l-au strâns în brațe, mai-mai să-l sufoce.

– Băiatul nostru! strigau ei. Dragul de el! Slavă cerului! L-am găsit din nou! Murise și-a înviat din morți!

Ei, domnul meu, ce crezi că-nseamnă toate astea? Drăcușorul ăla se născuse și crescuse-acolo și nu se-ndepărtase niciodată mai mult de cinci mile, până-n ziua când, cu două săptămâni în urmă, nimerise-n birou la mine și mă-mbrobodise cu siropul ăla de poveste! Asta-i adevăru-adevărat. Bătrânul era taică-său, un preot învățat, ieșit la pensie, iar bătrâna, maică-sa.

Să-ncerc acum să-ți explic câteva lucruri despre băiat și comportarea lui ciudată. S-a dovedit că citea pe rupte romane de duzină și ziare cu povestiri de senzație. Nici nu-i de mirare că negrele mistere și eroismul de paradă erau la ele-acasă și i se potriveau ca o mănușă. Pe urmă a tot citit relatări din ziare despre infiltrarea unor spioni

din sud în rândurile noastre, despre planurile lor mârșave și despre cele două-trei izbânzi uimitoare ale lor. Și tot citind așa, a prins gust de-un asemenea subiect. Câteva luni avusese-un prieten din nord, un tip cu gură bogată și imaginație rebelă, care fusese niște ani buni „strângător de parale" (adică ajutor de contabil) pe câteva pacheboturi între New Orleans și diverse localități la două-trei sute de mile în sus pe Mississippi. De-aici venea ușurința cu care pomenea nume și-alte amănunte din locurile acelea. Înainte de război stătusem și eu vreo două-trei luni în zona aceea, așa că puștiului nu i-a fost greu să mă ducă de nas. Dar dacă ștrengarul s-ar fi apucat să povestească toate alea unui localnic din Louisiana, omul l-ar fi prins cu mâța-n sac în doi timpi și trei mișcări. Știi de ce-a zis că mai bine moare decât să dea pe față secretele lui de trădător? Pur și simplu pentru că habar n-avea ce sunt. Nu-nsemnau nimic. Le născocise fără să se gândească nici înainte, nici după. Și, luat așa pe nepusă masă, nu fusese-n stare să scornească ceva care să le dea vreun sens. De exemplu, n-avea cum să ne dezvăluie ce se-ascundea-n scrisoarea cu cerneală simpatică, pentru simplul motiv că nu se-ascundea nimic. Era o foaie goală și-atâta tot. Nu băgase nimic în tun și nici n-avusese vreodată de gând să facă așa ceva, fiindcă scrisorile lui erau adresate unor persoane-nchipuite. Când lăsa una-n grajd, o lua-napoi pe cea pe care-o pusese-acolo c-o zi în urmă. Așa că n-avea habar de sfoara cu noduri, fiindcă o vedea prima oară când i-am arătat-o eu. Dar când i-am spus de unde venea,

a intrat în joc imediat și, cu înclinația lui romantică, a făcut pe loc din țânțar armăsar. L-a născocit pe domnul Gaylord. Pe Bond Street nu era nici o casă la numărul 15, fiindcă fusese dărâmată cu trei luni în urmă. L-a născocit pe „Colonel". Și tot născocite erau și poveștile (mai-mai că-ți venea să le crezi) despre amărâții ăia pe care i-am băgat la zdup și cu care l-am pus față-n față. Născocit era și B.B., chiar și 166 (de ce nu?) fiindcă, până ne-am dus noi la hanul Vulturul, băiatul habar n-a avut că există un asemenea număr acolo. La nevoie, era gata să-ți pună pe masă orice și pe oricine. Dacă vorbeam de spionii „din afară", la comandă-mi pomenea niște necunoscuți pe care-i văzuse la han și pe care, din întâmplare, știa cum îi cheamă. Oho, în cele câteva zile pline de freamăt a trăit într-o lume romantică, minunată și doldora de mistere. Cred că pentru el a fost o lume *adevărată* pe care-a trăit-o cu tot sufletul.

Dar ne-a dat de furca, nu glumă, și ne-a umilit cât n-am putut duce. Vezi, din cauza lui am ținut în fort la arest vreo 15–20 de oameni cu santinele la ușă. Mulți erau soldați și d-alde ăștia, așa că n-a trebuit să le cer scuze. Dar ceilalți erau cetățeni de vază din toată țara și pentru ei n-ar fi ajuns scuzele nici dacă le-aș fi adus cu carul. S-au agitat, au vorbit în dreapta, au vorbit în stânga și ne-au dat bătaie de cap, mamă, Doamne! Și cucoanele-alea două... una era nevasta unui membru al Congresului din Ohio, cealaltă era sora unui episcop din vest. Ei, bine, m-au făcut de două parale, mi-au arătat că nu dau nici

o ceapă degerată pe mine, m-au împroșcat cu lacrimi de furie. Toate astea m-au făcut să nu le uit multă vreme pe cele două, și-așa o să fie și de-aci încolo. Bătrânul șchiop, cu ochelari, era directorul unui colegiu din Philadelphia. Venise la-nmormântarea unui nepot. Cum bănuiești, nu-l văzuse-n viața lui pe Wicklow. Ei bine, nu numai c-a pierdut înmormântarea și a stat la răcoare ca spion din sud, dar Wicklow s-a apucat, acolo la mine-n birou, și mi l-a-ncondeiat fără să clipească drept falsificator de bani, negustor de sclavi, hoț de cai și incendiator din cel mai renumit cuib de pungași din Galveston. Se pare că bietul bătrân n-a putut niciodată să uite asta.

Și Ministerul de Război! Dar mai bine să tragem cortina peste episodul ăsta.

NOTĂ. I-am arătat maiorului manuscrisul și el mi-a spus:

– Habar n-ai de termeni militari și din cauza asta ai făcut câteva greșeli. Da-s nostime, așa că lasă-le-n pace! Militarii-o să zâmbească când le-or vedea, iar ceilalți nici măcar, n-o să știe care sunt. Principalele fapte le-ai prins bine și le-ai descris exact în ordinea în care s-au petrecut.

M.T.

POVESTEA CU STAFIA

Am închiriat o cameră mare pe Broadway, într-o clădire imensă. Pân-am venit eu, ani de zile nu stătuse nimeni la etajele de sus. Praful și pânza de păianjen, singurătatea și tăcerea puseseră de mult stăpânire pe-ntreg sălașul. În prima seară când m-am dus la mine-n cameră, mi se părea că bâjbâi printre morminte și tulbur liniștea morților. Niciodată pân-atunci nu simțisem așa de tare că mă năpădesc superstițiile, că mă-ncolțește frica. Urcam scările și-am cotit-o dup-un colț învăluit în beznă. Mi-a venit pe față plasa roasă de vreme a unei pânze de păianjen și-am văzut că nu mi se mai dezlipește de pe obraz. M-au trecut fiori reci de parc-aș fi dat nas în nas c-o fantomă.

Când am ajuns în sfârșit în cameră, m-am simțit fericit. Am încuiat ușa pe dinăuntru și-am lăsat afară mucegaiul și-ntunericul. În cămin flăcările jucau vesele. M-am așezat în fața focului cu un mângâietor sentiment de ușurare. Am stat așa două ore gândindu-mă la toate câte-au fost. Mi-au revenit în minte scene de demult și, din negura vremurilor, am rechemat chipuri aproape uitate. Am ascultat, ca-n vis, glasuri ce-au amuțit pentru vecie și cântece familiare cândva, pe care nu le cântă acuma nimeni. Și pe când reveria mea se domolea trecând

într-un patetism din ce în ce mai trist, urletul vânturilor de-afară se transforma în vaiet, bătaia ploii înfuriate-n geam se regăsea-ntr-un ciocănit ușor, iar zgomotele străzii amuțeau unul câte unul. Pașii grăbiți ai ultimului drumeț întârziat dispăreau în depărtare și nu se mai auzea nimic în urma lor.

Focul se stinsese. M-a apucat frica de singurătate. M-am sculat și mi-am scos hainele. Mergeam prin cameră în vârful picioarelor. Ce-aveam de făcut, făceam pe furiș, de parcă m-aș fi învârtit printre dușmani și mi-ar fi fost o teamă de moarte, nu cumva să-i scol din somn. M-am băgat în pat și mi-am tras pătura peste cap. Am stat așa culcat și-am ascultat ploaia, vântul și, de undeva de departe, scârțâitul slab al obloanelor. Legănat de cântul lor, am adormit.

Am dormit adânc, dar cât, nu știu. Deodată m-am trezit. Parcă așteptam ceva și mă treceau fiori de spaimă. Nici o mișcare-n jur. Nimic, doar inima, pe care-o auzeam cum bate. Pătura a prins să alunece ușor spre capătul patului. Puteam să cred c-o trage cineva. Eram ca țintuit locului și-mi simțeam limba ca de plumb. Iar pătura aluneca mai departe-nadins. Am rămas cu pieptul gol. Atunci am prins-o cu mare greutate și mi-am tras-o peste cap. Am așteptat să văd ce-o să se mai întâmple. Din nou am simțit că-mi trage cineva pătura cu-ndârjire, și din nou, câteva secunde care mi s-au părut un secol, am rămas încremenit cu pieptul dezgolit. Până la urmă mi-am adunat toate puterile, am apucat bine pătura,

am tras-o la loc și-am ținut-o cu nădejde. Am așteptat. Peste puțin am simțit cum cineva o trage ușor înapoi. Am apucat-o din nou, ceva mai bine. De data asta nu mai simțeam c-o trage, simțeam că omul se opintește-ntruna și din ce în ce mai tare. M-au părăsit puterile și m-am dat bătut. Pentru-a treia oară pătura a fugit de pe mine. Am scos un geamăt. Dinspre piciorul patului a venit, ca răspuns, alt geamăt. Broboanele de sudoare-mi stăteau pe frunte ca mărgelele. Eram mai mult mort decât viu. În clipele-acelea am auzit pași grei prin cameră, pași de elefant, ziceam eu, că n-aduceau deloc cu mersul omului. Dar se-ndepărtau, așa că-ncepea să mi se ia o piatră de pe inimă. I-am auzit cum se-apropie de ușă, trec fără să miște zăvorul sau lacătul, se-ndepărtează pe coridoarele mohorâte, apasă dușumelele și grinzile care scârțâie din toate-ncheieturile. Apoi tăcerea s-a înstăpânit din nou.

Când m-am mai liniștit, mi-am spus:

„E vis, e-un vis urât și-atâta tot".

Am stat așa culcat și m-am tot gândit pân-am ajuns să mă conving singur că fusese-ntr-adevăr un vis. Apoi râsul binefăcător mi-a descrețit fruntea și fericirea m-a cuprins din nou. M-am sculat și-am aprins lampa. Când am văzut că zăvoarele și lacătele erau la fel cum le lăsasem, din nou râsul liniștitor și-a luat zborul de pe buzele mele, umplându-mi inima și descrețindu-mi fruntea. Mi-am scos pipa și-am aprins-o. Voiam să m-așez lângă foc, când buf! pipa mi-a alunecat printre degetele lipsite de vlagă. Sângele mi-a fugit din obraji și mi s-a tăiat respirația.

Credeam că mă sufoc. În cenușa din fața căminului, lângă urma pe care-o lăsasem eu cu piciorul gol, mai era una. Și era atât de mare că, uitându-te la amândouă, ai fi zis c-aveam picioare de copil. Înseamnă că, *într-adevăr,* avusesem un musafir, și-așa se explicau pașii de elefant.

Am stins lampa și m-am vârât în pat. Eram înțepenit de frică. Am stat așa multă vreme, cu urechile ciulite, încercând să desluș esc vreun contur în beznă. Pe urmă am auzit un râcâit deasupra, ca și cum un corp greu s-ar fi hârșâit de dușumea. Apoi am auzit cum cineva-l trântește de podea și cum, ca răspuns la bufnitură, mi se zguduie ferestrele. Am auzit zgomotul înăbușit al ușilor trântite în cine știe ce colț îndepărtat al casei. Am auzit pași care, din când în când, se furișau în sus și-n jos pe scări și coridoare. Uneori zgomotele astea se apropiau de ușa mea, stăteau o clipă-n așteptare și dispăreau din nou. Am auzit zornăitul slab al lanțurilor prin vreo galerie-ndepărtată și l-am ascultat cum vine mai aproape. Venea pe scări parcă abia târându-se. Strigoiul înainta cu greu și zăngănitul lanțurilor ce se loveau de fiecare treaptă îi însoțea orice mișcare. Am auzit cuvinte spuse-n șoaptă, țipete înăbușite brusc, foșnet de veșminte nevăzute și fâlfâit de aripi ascunse vederii. Atunci am început să-mi dau seama că intrase cineva în cameră, că nu eram singur. Pe lângă pat am auzit suspine și șoapte misterioase, am simțit respirația unor ființe. Pe tavan, chiar deasupra capului, au apărut trei globulețe de lumină fosforescentă. Au sclipit câteva clipe acolo și-apoi două mi-au căzut pe obraz, iar

una pe pernă. Le-am simțit, calde, împrăștiindu-se ca niște stropi. Intuiția-mi spunea că, în cădere, se transformaseră în picături de sânge. N-am avut nevoie de lampă ca să mă conving. Pe urmă am văzut fețe palide, învăluite într-o lumină difuză, și brațe albe, ridicate spre cer, care pluteau prin aer despărțite de trup. Pluteau o clipă și-apoi dispăreau. Șoaptele, vocile și celelalte sunete au dispărut și ele. Tăcerea solemnă le-a luat locul. Așteptam s-aud ceva. Simțeam c-o să-mi dau duhul dacă nu fac lumină-n cameră. Eram pierit de frică. M-am ridicat încet în capul oaselor. O mână rece și umedă mi s-a lipit de față. Pe loc m-au părăsit puterile și-am căzut pe spate ca un slăbănog neputincios. Pe urmă am auzit un foșnet de veșminte. Părea că se-ndreaptă spre ușă și iese din cameră.

Când liniștea s-a așternut din nou, m-am dat jos din pat tiptil și, lipsit de vlagă cum eram, am aprins lampa, îmi tremura mâna ca unui moșneag de o sută de ani. Lumina m-a făcut să-mi vin un pic în fire. M-am așezat pe marginea patului și am căzut într-un fel de visare, contemplând urma lăsată în cenușă de piciorul uriaș. Puțin mai târziu contururile au început să se desfacă și să se șteargă. Mi-am ridicat privirea spre flacăra lămpii cu gaz și-am văzut-o cum se stinge încet-încet. În aceeași clipă am auzit din nou pașii de elefant. Simțeam cum se apropie tot mai mult, străbătând camerele năpădite de mucegai. Flacăra lămpii pâlpâia din ce în ce mai slab. Tropăitul ajunse-n fața ușii și se opri. Lumina albastră avea paloarea chipului de mort. Totul în jur era învăluit

ca-ntr-un amurg spectral. Ușa nu s-a deschis, dar am simțit o slabă adiere care mi-a mângâiat obrajii. În momentul acela mi-am dat seama c-aveam în față o făptură imensă, înfășurată parcă-ntr-o mantie de nori. Mă uitam fascinat. O lumină palidă a trecut peste Făptură. Încet-încet, faldurile mantiei de nori luau o formă bine conturată. A apărut un braț, apoi picioarele, trupul și-n cele din urmă un chip mare și trist s-a ivit din încâlceala de nori. Despuiat de veșmântu-i străveziu, maiestuosul Uriaș din Cardiff[1] s-a arătat deasupra mea, nud și musculos, o rară desfătare oferită din tavan ochilor mei.

Toată groaza ce mă cuprinsese a dispărut ca prin farmec. Și-un copil știe c-o făptură c-o asemenea mutră inofensivă nu poate să-ți facă nici un rău. Buna dispoziție mi-a revenit imediat și, ca să nu se lase mai prejos, flacăra lămpii cu gaz a prins să ardă și ea mai tare. Cred că nici un proscris însingurat n-a fost vreodată mai bucuros la vederea unui semen decât am fost eu când l-am văzut pe acest uriaș prietenos.

– A, tu erai? i-am spus eu. Să știi că de două-trei ceasuri încoace am trecut printr-o spaimă soră cu moartea. Cu toată sinceritatea-ți spun că-mi pare bine că te văd. Dac-aș avea un scaun să... Stai un pic, nu te-așeza acolo!

---

[1] Uriașul din Cardiff este o falsă relicvă preistorică, expusă acum la muzeul Farmer din Cooperstown. În 1868 George Hall a sculptat din ipsos statuia unui om, pe care a îngropat-o la Cardiff. Descoperită în anul următor, a fost prezentată drept sculptură preistorică sau „omul împietrit", până ce autorul însuși a mărturisit adevărul. (n.tr.)

Prea târziu. Până să-l opresc eu, se și așezase și buf! s-a trezit pe podea. În viața mea n-am văzut un scaun desfăcut în atâtea surcele ca ăsta.

– Nu, nu, ai să faci praf toa...

Și iarăși prea târziu. S-a mai auzit o trosnitură și alt scaun s-a desfăcut în elementele-i de bază.

– Mai dă-o dracului de treabă! Ce, nu te mai ajută capu' deloc? Vrei să faci țăndări toată mobila? Uite-aici, nătărăule-mpietrit...

Dar în zadar. Până s-apuc eu să-l opresc, se și așezase pe pat și-l prefăcuse-ntr-o tristă grămadă informă.

– Ei, ce vrea să fie toată asta? Mai întâi vii pe-aici ca o căruță hodorogită și-aduci după tine-o liotă de strigoi, de m-au trecut sudorile morții, iar după aia, când mă fac că nu văd o totală lipsă de bun-simț din partea ta în privința costumului (lucru care n-ar fi tolerat de oamenii cu educație decât într-un teatru respectabil, și nici acolo dacă nudul ar avea sexul tău), îți arăți recunoștința făcând surcele toate alea pe care te-așezi. Și de ce, la urma urmei? Ție-ți faci tot atâta pagubă cât îmi faci și mie. Ți-ai vătămat noada, și-ai lăsat pe jos numai aschii din șolduri. Odaia mai-mai că seamănă c-un depozit de marmură. Ar trebui să-ți fie rușine. Doar ești destul de mare ca să știi atâta lucru!

– Bine, n-o să-ți mai sfărâm mobila. Da' ce să fac? N-am mai stat jos de-un secol.

Și ochii i s-au umplut de lacrimi.

– Bietul de tine! am făcut eu. Îmi pare rău c-am fost așa de aspru. Sunt sigur că și tu ești orfan. Dar așază-te aici pe podea. Ești greu și nici un alt obiect nu te poate ține. Și, pe lângă asta, cum să stăm la palavre dacă tu ești acolo, pe tavan, deasupra mea? Așază-te aici jos. Eu o să mă cațăr pe-un scaun din ăla-nalt de casierie și-așa o să stăm de vorbă la același nivel.

S-a așezat pe podea, și-a aprins pipa pe care i-am dat-o eu, și-a aruncat pe umeri una din păturile mele roșii, mi-a-ntors ligheanul cu sus-n jos și și l-a pus pe cap în chip de coif. Așa se simțea bine și era o apariție foarte pitorească. Pe urmă eu am aprins focul din nou. El și-a strâns picioarele, ca și cum s-ar fi așezat turcește, și și-a îndreptat spre foc tălpile mari și ciuruite ca un fagure de miere.

– Dar ce-i cu gambele și cu tălpile tale? De ce-s așa de ciuruite?

– Niște degerături cumplite. Le-am făcut pe când stăteam acolo, sub ferma lui Newell. Da-mi place locul. Îl iubesc cum își iubește orice om casa părintească. Nicăieri nu mă simt mai liniștit ca acolo.

Am trăncănit amândoi vreo jumătate de oră. L-am văzut cam obosit și l-am întrebat dacă e chiar așa sau mi se pare mie.

– Obosit? a zis el. Da, cred c-așa e. Și-acuma o să-ți spun tot, fiindcă te-ai purtat cu mine atât de frumos. Sunt duhul Omului împietrit de peste drum, de la muzeu. Sunt stafia Uriașului din Cardiff. N-am liniște, n-am pace până ce oamenii n-or să-ngroape din nou hoitul ăla. Acuma

spune și tu, ce era să fac ca să-i hotărăsc să-mi îndeplinească dorința? Nu-mi rămânea decât să bag spaima-n ei, să bântui locul unde se află hoitul. Așa c-am bântuit muzeul noapte de noapte. Am adus și alte spirite să-mi dea o mână de-ajutor. Dar n-a fost de nici un folos, că nu era nimeni la muzeu în miez de noapte. Pe urmă mi-a venit ideea să bântui nițel pe-aici. Mi-am dat seama că, dacă m-aude careva, o să reușesc cu siguranță, fiindc-aveam cea mai bună companie pe care o găsești în moartea veșnică. Noapte de noapte am tremurat cu toții în încăperile-astea, am zornăit lanțurile după noi, am gemut, am bolborosit, am mers pe scări în sus și-n jos până când, ca să fiu sincer, m-a ajuns și pe mine oboseala. Dar aseară am văzut lumină-n camera ta. Mi-am adunat puterile și-am pornit-o la atac cu elanul pe care-l aveam cândva. Dar acuma-s sfârșit, nu mai am vlagă-n mine. Te implor, dă-mi o speranță cât de mică!

Într-un acces de enervare mi-am părăsit poziția înaltă și-am exclamat:

– Asta le-ntrece pe toate! E culmea culmilor! Păi bine, fosilă nenorocita ce ești, cum ai putut face o gafă ca asta? Te-ai zbătut atâta pentru nimic? Ai bântuit propria ta copie făcută din ipsos. Adevăratul Uriaș din Cardiff, e în Albany [1]. Ce dracu', nici măcar ce-a rămas din tine nu știi?

---

[1] Un fapt. Falsul inițial a fost copiat cu ingeniozitate, hoțește și a fost expus la New York drept „singurul și veritabilul" Uriaș din Cardiff (spre dezgustul de nedescris al celor care dețineau colosul adevărat), în timp ce acesta din urmă atrăgea un public larg la un muzeu din Albany. (M.T.)

În viața mea n-am văzut rușinea și umilința vrednică de plâns apărând atât de clar pe fața cuiva.

Omul împietrit s-a ridicat încet în picioare și m-a întrebat:

– Spune-mi sincer, chiar așa e?

– Cum te văd și cum mă vezi.

Și-a scos pipa din gură și a pus-o pe polița căminului, pe urmă a stat o clipă în cumpănă (fără să-și dea seama, în virtutea unei vechi obișnuințe, și-a pus mâinile în locul unde-ar fi trebuit să fie buzunarele pantalonilor și, gânditor, și-a lăsat bărbia-n piept) și a spus în cele din urmă:

– Ei bine, în viața mea nu m-am simțit atât de ridicol. Omul împietrit i-a vândut pe toți și acum înșelătoria asta meschină s-a sfârșit cu vânzarea propriei sale stafii. Fiule, dacă mai ai vreo urmă de milă-n tine pentru o biată fantomă fără prieteni ca mine, nu lăsa să se afle treaba asta. Gândește-te cum te-ai simți *tu* dacă te-ai fi făcut de râsul lumii cum m-am făcut eu.

I-am auzit tropăitul maiestuos pierzându-se în întuneric. Pas cu pas dispărea pe scări în jos și-apoi în strada părăsită. Mi-a părut rău că plecase, bietul de el. Dar și mai rău mi-a părut că plecase cu pătura mea roșie și cu ligheanul.

FAMILIA McWILLIAMS ȘI SISTEMUL DE ALARMĂ CARE TE APĂRĂ DE HOȚI

Discuția trecea alene de la vreme la recoltă, de la recoltă la literatură, de la literatură la cancanuri, de la cancanuri la religie. După toate astea, deodată sări și nimeri pe subiectul sistemelor de alarmă care te apără de hoți. Abia acum domnul McWilliams dădu primele semne cum că l-ar interesa discuția. De câte ori văd un indiciu ca ăsta pe mutra lui, iau cunoștință de el și mă cufund în tăcere. Astfel, distinsul domn are ocazia să-și descarce sufletul. Iată ce mi-a spus cu o emoție pe care nu prea era-n stare să și-o stăpânească:

Domnule Twain, nu dau doi bani pe sistemele alea de alarmă, care cică te apără de hoți, nu dau nici o ceapă degerată pe ele și-am să-ți spun de ce. Când eram aproape gata cu casa, am văzut că ne mai rămăseseră niște bani. N-apucase să afle instalatorul de ei, de-asta-i mai aveam, îi țineam pentru luminarea neștiutorilor, fiindcă eu, în mod cu totul inexplicabil, nu i-am înghițit niciodată pe ignoranți. Dar doamna McWilliams a zis că nu, mai bine să ne punem o instalație de alarmă care te apără de hoți. Am consimțit la compromisul ăsta. Trebuie să-ți spun de la bun început că de câte ori eu vreau ceva, iar doamna McWilliams vrea altceva și ne hotărâm să facem ce vrea

ea – cum se-ntâmplă-ntotdeauna – ea numește asta compromis. Foarte bine. A venit specialistul de la New York, a instalat sistemul de alarmă, ne-a luat 325 de dolari și ne-a spus că de-acum înainte putem dormi fără grijă. Așa s-a și-ntâmplat un timp, cam vreo lună. Pe urmă, într-o noapte, am simțit miros de fum și am fost sfătuit să mă scol să văd ce se-ntâmplă. Am aprins o lumânare și am pornit-o- spre scări. Pe drum am dat nas în nas cu un hoț care ieșise dintr-o cameră cu un coș de tinichele-n brațe. Pe-ntuneric le luase drept argint masiv. Tipul fuma pipă.

– Prietene, i-am spus, în camera asta nu se fumează.

Mi-a mărturisit că era străin și, deci, nu puteam să-i cer să știe obiceiurile casei. Mi-a zis că fusese și-n alte familii, la fel de onorabile, și nicăieri nu i se făcuse un asemenea reproș. A adăugat că, după câte știe el din proprie experiență, oricum asemenea reguli n-au fost nicicând valabile pentru hoți.

– Atunci dă-i-nainte cu fumatul, dac-așa-i obiceiul, i-am spus. Sunt totuși de părere că a acorda unui hoț un privilegiu care i se refuză unui episcop e un semn clar de slăbiciune morală. Dar lăsând asta la o parte, ce treabă ai dumneata să intri-n casă pe căi atât de-ascunse și de clandestine fără să dai drumul la alarmă?

S-a uitat la mine încurcat și copleșit de rușine și mi-a spus cu jenă:

– Vă rog din suflet să mă scuzați. Habar n-am avut de alarma dumneavoastră, că altfel i-aș fi dat drumul. V-aș fi recunoscător să n-ajungă asta la urechile părinților mei, fiindcă-s bătrâni și neputincioși și o asemenea

încălcare (desfrânată, după toate aparențele) a sacrosanctelor practici ale civilizației noastre creștine ar putea frânge prea brutal fragila punte ce se-ntinde-n întuneric între prezentul palid și evanescent și marile străfunduri solemne ale eternității. Aveți cumva un chibrit?

– Sentimentele astea îți fac cinste, i-am zis, dar, dacă-mi dai voie să-ți spun, metafora nu e punctul dumitale forte. Lasă-ți coapsa-n pace. Genul ăsta de chibrit se-aprinde numai pe cutie și arareori acolo, dacă experiența mea poate fi luată-n considerație. Dar să ne-ntoarcem la oile noastre: cum ai intrat aici?

– Printr-o fereastră de la etajul unu.

Chiar așa făcuse. Am recuperat tinichelele la preț de amanetare, minus cheltuielile de publicitate, i-am spus hoțului noapte bună, am închis fereastra-n urma lui și m-am întors la cartierul general ca să dau raportul. Dimineața am trimis după specialist. Omul a venit și ne-a explicat că alarma „nu pornise" fiindcă numai parterul era conectat la instalație. Ce tâmpenie crasă! Cu alte cuvinte, era ca și cum te-ai fi dus pe câmpul de bătaie cu armură doar la picioare. De data asta specialistul a legat tot etajul întâi la sistemul de alarmă, ne-a tapat de 300 de dolari și s-a dus la ale lui. Nu mult după aceea, într-o noapte, am dat de un hoț la etajul doi. Era pe punctul s-o ia pe scară-n jos cu diverse obiecte ce ne aparțineau. Primul impuls a fost să-i sparg capul c-un tac de biliard, dar al doilea a fost să mă abțin, fiindcă individul se așezase-ntre mine și suportul pentru tacuri. Cel de-al doilea impuls a fost, clar, mai sănătos, așa că mi-am pus pofta-n

cui și-am abordat problema compromisului. Am recuperat obiectele la prețurile dinainte, după ce-am scăzut zece la sută pentru folosirea scării, fiind vorba de propria mea scară, și a doua zi am trimis din nou – după specialist. Ne-a conectat și etajul doi și ne-a luat alți 300 de dolari.

Semnalizatorul ajunsese la niște dimensiuni formidabile. Avea 47 de etichete cu numele diverselor camere și hornuri și ocupa locul unui dulap obișnuit. Clopotul era cât un lighean. Îl țineam la cap, deasupra patului. De la noi pornea un fir până la grajd, în camera vizitiului, unde, lângă pernă, era fixat un alt mândru clopot.

Am fi putut dormi în pace acum, dacă n-ar fi existat un mic defect. În fiecare dimineață la cinci, bucătarul deschidea ușa de la bucătărie în interes de serviciu, și-atunci să te ții! Clopotul se punea pe treabă. Când s-a-ntâmplat asta prima dată, mi-am zis că precis venise sfârșitul lumii.

Și nu mi-am zis în pat (vai de mine!), ci jos din pat. Fiindcă, trebuie să-ți spun, primul defect al acelui clopot infernal e că te zburătăcește prin toată casa, te izbește de pereți, pe urmă te face covrig și te pune să te fâțâi ca un păianjen pe plită până se-ndură careva și-nchide ușa de la bucătărie. Adevăru-adevărat e că nu există pe lume vreun vuiet care să semene nici pe departe cu vuietul înfricoșător pe care-l face clopotul ăla. Ei bine, pacostea asta avea loc regulat în fiecare dimineață la cinci și ne fura trei ore de somn. Pentru că, vezi bine, când te scoală nenorocitul ăla, nu te scoală pe ici, pe colo, te scoală cu conștiință cu tot și, prin urmare, ești bun sculat vreo optsprezece ore după aia, optsprezece ore de cea mai inimaginabilă

trezie pe care-ai văzut-o vreodată-n viață. Mai demult ne-a murit un străin în casă. Am plecat și l-am lăsat peste noapte-n camera noastră. Crezi că străinul a așteptat Judecata de Apoi? *Nu,* domnul meu, nici pomeneală. A doua zi la cinci s-a sculat cu cea mai mare promptitudine și fără pic de ostentație. Știam c-așa o să fie, știam asta foarte bine. Și-a încasat asigurarea pe viață și a trăit fericit după aceea, căci existau dovezi cu duiumul cum că murise fără doar și poate.

Și uite-așa, încetul cu încetul, mă apropiam de-o lume mai bună datorită calvarului zilnic. Până la urmă am chemat iar specialistul. A tras un fir în afara ușii și a pus acolo un întrerupător, motiv pentru care Thomas, valetul, făcea-ntotdeauna o mică greșeală: când se ducea la culcare, răsucea întrerupătorul și scotea din funcție instalația pentru toată noaptea. O punea iar pe picioare în zori, tocmai când bucătarul era cu mâna pe clanța ușii de la bucătărie, oferind astfel clopotului posibilitatea, să dea cu noi de-a azvârlita prin casă și uneori chiar să spargă câte-o fereastră cu persoanele noastre. După o săptămână am înțeles și noi că toată treaba cu-ntrerupătorul era o păcăleală și-o capcană. Am descoperit și o bandă de hoți care stătuseră la noi în casă în tot timpul ăsta. Nu chiar ca să fure (fiindcă nu prea mai era mare lucru de furat), ci ca să se-ascundă de poliție. Îi cam încolțise și s-au gândit, foarte sănătos, că detectivilor n-o să le treacă niciodată prin cap că o bandă de hoți s-ar putea adăposti într-o casă de care toată lumea știe c-avea cel mai impunător și complicat sistem de alarmă din toată America.

Am trimis din nou după specialist. De data asta i-a venit o idee genială: a fixat instalația în așa fel că, dacă deschideai ușa de la bucătărie, o scoteai din funcțiune. Era o idee demnă de toată lauda și posesorul ei ne-a taxat în mod corespunzător. Probabil c-ai și ghicit rezultatul. Puneam în funcțiune instalația în fiecare noapte înainte de culcare, fiindcă nu mai aveam încredere în slaba memorie a lui Thomas. De cum se stingeau luminile, hoții intrau în bucătărie și scoteau instalația din funcțiune, fără s-aștepte până dimineața când sosea bucătarul. Vezi în ce circumstanțe agravante eram? Luni de zile n-am putut primi oaspeți care să rămână la noi peste noapte. Nici un pat din casă nu era liber. Toate erau pline de hoți.

În cele din urmă am găsit eu soluția. Specialistul a venit și a tras un alt fir pe sub pământ până la grajd. A montat acolo un întrerupător, pentru ca vizitiul să poată pune sau scoate instalația din funcțiune. Treaba mergea ca pe roate. A urmat o perioadă de calm, când am invitat din nou lume și-am simțit și noi că trăim.

Dar nu după multă vreme instalația aia neînfrânată a mai născocit o trăsnaie. Într-o noapte de iarnă ne-a zburat din pat subit clopotul diavolesc. Am șontâcăit amândoi până la semnalizator, am aprins lumina și am văzut cuvântul „Camera copiilor". Doamna McWilliams a căzut ca moartă, iar eu era cât pe-aci să fac la fel. Am pus mâna pe pușcă și, cu arma-n mână, m-am apucat să-l cronometrez pe vizitiu în timp ce bâzâitul înfricoșător mergea-nainte. Știam că și pe el l-a sculat clopotul de lângă pernă și c-o să vină cu pușca de cum și-o pune hainele pe,

el. Când mi-am făcut eu socoteala că e momentul, m-am dus tiptil. În odaia de lângă camera copiilor și m-am uitat pe geam. Jos, în curte, am deslușit vag silueta vizitiului, care ținea pușca-n poziție de tragere și aștepta momentul prielnic. Atunci m-am repezit în camera copiilor și am tras. În aceeași clipă vizitiul a tras și el în străfulgerarea roșie care ieșise din pușca mea. Amândoi am nimerit ținta: eu am șontorogit o doică, iar el mi-a zburat tot părul de la ceafă. Am aprins lampa și am telefonat după doctor. Nu era nici urmă de hoț și nimeni nu-ncercase să deschidă vreo fereastră. Lipsea un ochi de geam, dar pe-acolo intrase glonțul vizitiului.

Totul rămânea învăluit într-un mister de nepătruns: un sistem de alarmă care te apără de hoți o „pornește" singur în toiul nopții, fără să fie măcar picior de hoț prin preajmă!

Specialistul a venit ca de obicei și ne-a explicat c-a fost „alarmă falsă". A spus că dispozitivul era fixat cam sumar. Așa c-a revizuit fereastra de la camera copiilor, a cerut iar o sumă de bani și a plecat într-ale lui.

Câte-am pătimit noi în următorii trei ani din cauza alarmei false nici o pană nu poate descrie. Timp de trei luni săream mereu cu pușca la camera indicată și vizitiul venea mereu la atac cu bateria lui, ca să-mi dea o mână de-ajutor. Dar niciodată n-aveam în ce trage. Toate ferestrele erau neatinse. A doua zi chemam specialistul. El venea, fixa ferestrele cu pricina ca să tacă mâlc vreo săptămână și nu uita niciodată să trimită nota de plată, care arăta cm așa:

Cablu	2,15 dolari
Niplu	0,75 dolari
Două ore muncă	1,50 dolari
Ceară	0,47 dolari
Bandă	0,34 dolari
Şuruburi	0,15 dolari
Încărcat baterie	0,98 dolari
Trei ore muncă	2,25 dolari
Sfoară	0,02 dolari
Unsoare	0,66 dolari
Extract Pond	1,25 dolari
Arcuri	2,00 dolari
Taxe rutiere	7,25 dolari
	19,77 dolari

Până la urmă s-a-ntâmplat ce era firesc să se-ntâmple: după ce-am sărit la trei-patru sute de alarme false, nu le-am mai băgat în seamă. Da, pur şi simplu mă sculam calm când alarma-ncerca să dea cu mine de-a azvârlita prin casă, mă uitam calm la semnalizator, pe urmă deconectam camera respectivă de la sistemul de alarmă şi mă-ntorceam în pat ca şi cum nu s-ar fi-ntâmplat nimic. Mai mult chiar, lăsam camera deconectată de-a pururi şi nu mai chemam specialistul. N-are rost să mai spun că, încetul cu încetul, am deconectat *toate* camerele şi maşinăria-ntreagă a trecut pe linie moartă.

În perioada asta lipsită de apărare s-a abătut, asupra noastră calamitatea calamităţilor. Într-o noapte au intrat hoţii şi au luat toată instalaţia! Da, domnul meu.

N-au mai lăsat nimic din ea. Și-au adunat puterile și-au smuls-o. Arcuri, sonerii, clopote, baterii, toate. Au scos din ea o sută cincizeci de mile de sârmă de cupru. Au cărat toată țârâitoarea și nu ne-au lăsat nici de sămânță.

Am avut multă bătaie de cap ca s-o aducem înapoi, dar până la urmă am reușit, cu bani. Cei de la firma care furnizează sisteme de alarmă ne-au spus că toată instalația trebuie pusă la punct: la ferestre trebuie arcuri noi, brevetate de ei, care să nu lase să se producă alarmă falsă, și la aceasta se adaugă un ceas nou, brevetat de ei, care să scoată și să pună instalația în funcțiune dimineața și seara, fără ajutorul omului. Părea o treabă bună. Au promis să termine totul în zece zile. Ei au început să lucreze, iar noi am plecat în vacanță. Au lucrat vreo câteva zile, pe urmă au plecat *ei* în vacanță. După asta au apărut hoții și și-au început *ei* vacanța de vară. Când ne-am întors toamna, casa era goală ca dulapul cu bere când ai zugravi la lucru. Am luat mobilă nouă și am trimis să-l cheme-n grabă pe specialist. Omul a venit, și-a terminat treaba și ne-a spus:

– Ceasul e reglat să pună în funcțiune instalația noaptea la zece și s-o scoată din funcțiune dimineața la șase fără un sfert. Tot ce-aveți de făcut e să-l întoarceți o dată pe săptămână și să-l lăsați în pace. Are el grijă de alarmă.

După asta au urmat trei luni foarte liniștite. Bine înțeles că nota de plată, era cam pipărată. Eu le spusesem că nu dau un ban până nu mă conving că mașinăria cea nouă merge fără cusur. Timpul prevăzut era de trei luni. Așa c-am achitat nota de plată și exact a doua zi clopotul s-a pus să bâzâie la zece dimineața ca 10 000 de roiuri de

bondari luate la un loc. Potrivit instrucțiunilor primite, am învârtit limbile cu douăzeci și patru de ore și chestia asta a deconectat sistemul de alarmă. Noaptea, altă dandana. A trebuit să mai dau o dată ceasu-nainte cu douăzeci și patru de ore ca să conectez din nou sistemul de alarmă. Nebunia asta a ținut vreo săptămână-două, pe urmă a venit specialistul și a pus un ceas nou. În următorii trei ani a pus câte un ceas nou din trei în trei luni. Dar de fiecare dată nimerea-n bară. Toate ceasurile lui aveau o perversiune: conectau sistemul de alarmă ziua și *nu* îl conectau noaptea. Și dacă le forțai cu mâna, cum te-ntorceai cu spatele, o făceau iar pe-a lor.

Asta e povestea sistemului de alarmă, exact așa cum s-a-ntâmplat. N-am omis nimic și nici n-am spus ceva cu răutate. Da, domnul meu, așa e. După ce-am dormit nouă ani cu hoții-n casă, după ce-am dat la bani de m-am uscat pe-un sistem de alarmă ca să-i apere pe ei, nu pe mine, după ce-am plătit din buzunar (fiindcă nenorociții nu s-au simțit să contribuie și ei, acolo, măcar cu un cent), i-am spus doamnei McWilliams că m-am săturat până-n gât de toată afacerea. Așa că, având deplina ei aprobare, am demontat toată șandramaua, am dat-o pe-un câine și-am împușcat câinele. Nu știu ce crezi *dumneata* despre asta, domnule Twain, dar *eu* cred că toate-s făcute exclusiv în interesul hoților. Da, stimate domn, un sistem de alarmă e întruchiparea combinată a tot ce reprezintă un incendiu, o răzmeriță și un harem, dar, în același timp, nu are nici unul din avantajele compensatorii, de-un fel sau altul, care apar de obicei la o asemenea întruchipare combinată. La revedere! Cobor aici.

DOUĂ POVESTIOARE

PRIMA: OMUL CARE AVEA SĂ-I SPUNĂ CEVA DIRECTORULUI GENERAL

Acum câteva zile, în această a doua lună a lui 1900, a trecut într-o după-masă un prieten pe la mine. Eram tot aici, la Londra. Suntem la o vârstă când bărbații care-și omoară timpul cu tutun și trăncăneală nu prea mai vorbesc de plăcerile vieții, ci mai degrabă de sâcâielile ei. Nici n-am apucat bine să schimbăm două-trei vorbe, că amicul a și-nceput să facă cu ou și cu oțet Ministerul de Război. Mi-am dat seama c-avea un prieten care inventase ceva ce-ar fi putut fi de mare ajutor soldaților din Africa de Sud. Era o cizmă ușoară, foarte ieftină și fără moarte. Nu intra apa-n ea și-și păstra forma și rezistența. Autorul invenției vroia să rețină atenția guvernului, dar era un necunoscut și știa că ăia de sus n-o să dea nici doi bani pe ce-avea el de spus.

– Înseamnă că-i un tâmpit. Ca noi toți, dealtfel, l-am întrerupt eu. Zi mai departe.

– De ce vorbești așa? Omu-a spus adevărul.

– Omu-a spus o minciună. Dă-i 'nainte.

– Am să-ți dovedesc că...

– N-ai să-mi dovedești nimic. Sunt foarte bătrân și foarte-nțelept. Nu mă contrazice. N-are sens și m-ai jigni. Zi-nainte.

Foarte bine, dar stai puțin. Eu nu-s un oarecare și totuși nici eu n-am reușit să fac s-ajungă vorbele prietenului meu la urechile directorului general al Departamentului pentru piele de pantofi.

– Iar minți. Dă-i drumul mai departe.

– Dar nu mint deloc. Pe cuvânt de onoare că n-am reușit.

– Nu m-am îndoit câtuși de puțin. Știam dinainte. Nici nu trebuia să-mi spui.

– Atunci unde-i minciuna?

– Minciuna e când zici că n-ai putut să reții imediat atenția directorului general cu ce-avea să-i spună persoana-n chestiune. Mare gogoașă! Ai fi putut s-o faci și încă foarte repede.

– Dacă-ți spun că n-am putut! Au trecut trei luni de-atunci, și tot nimic.

– Păi cred și eu. Știam și fără să-mi spui tu. Ai fi putut să-i reții imediat atenția dac-ai fi lucrat cu cap. Tot așa și-amicul tău.

– Dar cu cap am lucrat.

– Aș!

– De unde știi? Ai tu idee cum s-au petrecut lucrurile?

– Habar n-am. Dar cu cap n-ai lucrat. Bag mâna-n foc că-i așa cum spun eu.

– Cum poți să știi dacă habar n-ai ce metodă am folosit?

– Văd ce-a ieșit și asta-i dovada cea mai bună. N-ai lucrat cu cap. Sunt foarte bătrân și foarte-nț...

– Știu placa. Vrei totuși să m-asculți ca să-ți spun ce-am făcut? Cred c-o să-ți dai seama dac-am lucrat cu cap sau nu.

– Nu-i nevoie. Mi-am și dat seama. Dar zi-nainte dacă ții cu tot dinadinsul să te desfășori. Sunt foarte bă...

– Asta nici n-o mai discutăm, e așa cum spui tu. M-am apucat să scriu o scrisoare politicoasă directorului general al Departamentului pentru piele de pantofi. Vroiam să-i expli...

– Îl cunoști personal?

– Nu.

– Unu la zero pentru mine. De la bun început ai pornit-o fără cap. Zi mai departe.

– În scrisoare vorbeam pe larg despre valoarea inestimabilă și costul extrem de scăzut al invenției și mă ofeream să...

– Să te duc la o-ntrevedere? Sunt sigur c-așa ai făcut. Doi la zero pentru mine. Sunt foar...

– Trei zile n-a dat nici un răspuns.

– Păi bineînțeles, cum altfel! Și-altceva?

– Pe urmă mi-a trimis câteva rânduri înțepate, mulțumindu-mi pentru osteneală și propunându-mi...

– Nimic.

– Exact. Propunându-mi nimic. Apoi i-am scris mai pe larg și...

– Trei la zero...

– ...și n-am primit nici un răspuns. Pe la sfârșitul săptămânii am scris din nou și, cu oarecare asprime-n ton, am solicitat răspuns la scrisoare.

– Patru la zero. Și mai ce?

– Am primit un răspuns în care mi se spunea că scrisoarea nu ajunsese la destinație și mi se cerea o copie. Am cercetat la poștă și am descoperit că *ajunsese* la destinație. Dar n-am zis nimic și-am trimis o copie. Au trecut două săptămâni fără nici un semn. Între timp mi-a mai scăzut înflăcărarea și-am ajuns la temperatura de scrisoare politicoasă. Pe urmă am scris și-am cerut o întrevedere pentru a doua zi. Spuneam că, dacă nu primesc nici un semn de la el în timp util, am să-i iau tăcerea drept aprobare.

– Cinci la zero.

– Am ajuns la douăsprezece fix. Mi s-a oferit un scaun în antecameră și mi s-a spus să aștept. Am așteptat până la unu și jumătate. După care am plecat rușinat și furios. Am mai așteptat o săptămână ca să mă liniștesc. Pe urmă am scris iar și am fixat altă-ntrevedere cu el pentru a doua zi la prânz.

– Șase la zero.

– Mi-a răspuns că-i de acord. Am fost punctual și am frecat un scaun până la două și jumătate. După toate astea am plecat și m-am jurat că nu mai dau în veci pe-acolo. Pentru lipsă de politețe, ineficiență, incapacitate,

indiferență față de interesele armatei, directorul general al Departamentului pentru piele de pantofi din cadrul Ministerului de Război este, după pare!..

– Pace ție! Sunt foarte bătrân și foarte-nțelept și am văzut o grămadă de oameni, aparent inteligenți, care n-au avut destulă minte ca să lucreze cu cap când e vorba de-un lucru așa de simplu și ușor ca ăsta. Pentru mine nu ești ceva ieșit din comun. Am cunoscut personal milioane și miliarde ca tine. Ai pierdut trei luni fără rost. Inventatorul a pierdut trei luni. Soldații au pierdut trei... nouă luni în total. Acum o să-ți citesc o povestioară pe care-am scris-o noaptea trecută. După asta, mâine la prânz ai să te duci la directorul general și ai să tratezi problema.

– Minunat! Îl cunoști?

– Nu, dar ascultă povestea!

A DOUA:
CUM A AJUNS VORBA COȘARULUI LA URECHILE ÎMPĂRATULUI

Venise vara. Toți oamenii zdraveni se-ncovoiau sub povara arșiței îngrozitoare, iar mulți dintre cei șubrezi erau pe moarte și nu mai știau de ei. De săptămâni întregi armata-și subția rândurile din cauza dizenteriei, pacostea soldatului, și mare lucru nu se putea face. Doctorii erau disperați. Toate leacurile și știința lor, care făcuseră cândva parale (deși nu foarte multe), erau acum de

domeniul trecutului și aveau șanse destule să rămână-n continuare piese de muzeu.

Împăratul a poruncit să fie aduși înaintea lui doctorii cei mai grozavi ca să țină sfat cu ei, fiindcă era tare-ngrijorat. A fost foarte aspru și le-a cerut să dea socoteală pentru că lasă soldații să se prăpădească. I-a întrebat dacă-și cunosc meseria sau nu. Ce erau ei, vindecători sau ucigași? După asta ucigașul șef, care era și cel mai bătrân doctor din țară și cel mai venerabil după toate aparențele, a răspuns:

– Măria Ta, am făcut tot ce ne-a stat în putere, dar, din motive-ntemeiate, ce-am făcut noi n-a ajutat mai la nimic. Nici un doctor și nici un leac nu pot vindeca boala asta. Numai natura și o constituție robustă mai pot face ceva. Sunt bătrân și știu asta bine. Nici un doctor și nici un leac n-o pot vindeca. Repet și-accentuez. Uneori ai zice că ajută puțin, foarte puțin, dar de regulă fac mai mult rău.

Împăratul era cam grosolan și se-nfuria ușor, așa că i-a potopit cu tot felul de vorbe neobrăzate și ocări și i-a alungat să nu-i mai vadă-n ochi.

N-a trecut o zi și a căzut și el la pat, ros de-aceeași boală crâncenă. Vestea s-a dus din gură-n gură, răspândind consternarea-n toată împărăția.

Nu se vorbea decât de pacostea asta cumplită. Deprimarea era generală, pentru că foarte puțini mai întrevedeau vreo speranță. Împăratul însuși era tare melancolic.

– Facă-se voia Domnului! spuse el, oftând. Să vină ucigașii din nou s-o terminăm odată!

Ucigașii au venit, i-au luat pulsul și l-au pus sa scoată; limba. Au adus toată farmacia și i-au turnat-o pe gât. Pe urmă s-au așezat și au așteptat răbdători. Că doar nu erau plătiți cu bucata, ci cu anul.

2

Tommy avea șaisprezece ani. Era tare deștept, dar nu făcea parte din lumea bună. Rangu-i era prea umil pentru asta și munca-i prea josnică. De fapt, era munca cea mai de jos. Băiatu-l ajuta pe taică-su să golească gunoiul și să-l care noaptea cu căruța. Tommy avea un prieten la cataramă, pe Jimmy coșarul, un băiețel de paisprezece ani, slăbuț, cinstit și harnic, c-o inimă de aur și-o mamă țintuită la pat, pe care-o întreținea din munca lui neplăcută și periculoasă.

Cam la vreo lună după ce-a căzut bolnav împăratul, băieții ăștia doi s-au întâlnit într-o seară pe la nouă. Tommy se ducea la lucrul lui de noapte. Bineînțeles, nu era-n hainele de duminică, ci-n țoalele de lucru, așa că nu prea mirosea frumos. Jimmy venea acasă după o zi de muncă. Era mai negru decât și-ar putea închipui cineva. Avea pe umăr periile și la brâu traista cu funingine. Doar ochii vioi i se vedeau pe fața neagră ca tăciunele.

S-au așezat pe caldarâm să stea nițel la taifas. Cum era de așteptat, vorbeau de-un singur lucru: pacostea țării, boala împăratului. Jimmy avea un plan mare și-ardea de nerăbdare să-l dezvăluie.

– Tommy, pot să-l vindec pa Măria-Sa. Știu cum.

– Ce spui? Tu? făcu Tommy mirat.

– Da, eu.

– Bine, mă, nătărăule, nu-s în stare ei doctorii cei mai buni...

– Treaba lor. Eu sunt. Pot să-l vindec în cincisprezece minute.

– Ei, las-o-ncolo! Ce tot îndrugi?

– Eu spun ce știu, și cu asta basta!

Jimmy era atât de serios, că l-a făcut și pe Tommy să se potolească.

– Jimmy, bănuiesc că nu-ți bați joc de mine. Chiar așa e? Poți tu să-l vindeci?

– Pe cuvânt.

– Și ce-ai de gând? Cum o să-l vindeci pe Măria-Sa?

– Am să-i spun să mănânce o felie de pepene copt.

Răspunsul l-a uluit pe Tommy și băiatul a-nceput să râdă cu gura până la urechi de-o asemenea idee năstrușnică; nu se mai putea opri nicicum. Dar s-a oprit totuși când a văzut că-l jignise pe Jimmy. L-a bătut pe genunchi ușor, cu prietenie, fără să se sinchisească de funingine, și i-a spus:

– Îmi iau râsu-napoi, Jimmy, n-am vrut să te supăr și promit că nu mai fac. Știi, mi s-a părut tare caraghios, fiindcă mă gândeam că, de câte ori dă dizenteria-ntr-o tabără de soldați, doctorii scriu acolo că, dacă prind pe careva c-aduce pepeni roșii, o să-l bată cu pisica cu șapte cozi până n-o mai putea să se țină pe picioare.

– Știu, fir-ar ai naibi de idioți! spuse Jimmy printre lacrimi, cu furie-n glas. Pepenii roșii sunt cu nemiluita. N-ar fi trebuit să moară nici un soldat.

– Dar, Jimmy dragă, cine ți-a băgat ideea asta-n cap?

– Nu-i idee, e un fapt. Îl știi pe zulusu' ăla cu păr cărunt! Ei bine, de multă vreme vindecă o grămadă de lume. Mama l-a văzut cu ochii ei. Și eu l-am văzut. Nu-ți trebuie decât o felie-două de pepene roșu. Nu contează dacă te-ai îmbolnăvit acuma sau bolești mai de mult. Te vindecă și gata.

– Tare ciudată treabă. Dar, Jimmy, dac-așa stau lucrurile, ar trebui să-i spună cineva și-mpăratului.

– Așa zic și eu. Mama a tot spus în dreapta și-n stânga și trăgea nădejde c-o s-ajungă vorba la Măria-Sa. Dar oamenii-s și ei niște bieți neștiutori și habar n-au cum să facă una ca asta.

– Păi sigur, cum să știe capetele-alea pătrate! spuse Tommy cu dispreț. Las' pe mine. O să vezi c-o s-ajungă vestea la-mpărat.

– Tocmai tu te-ai găsit? Nu vezi că duhnești ca un dihor?

Acum era rândul lui Jimmy să râdă pe săturate. Dar Tommy, îndârjit, l-a pus la punct cât ai bate din palme:

– N-ai decât să râzi, dar fac eu s-ajungă vestea la Măria-Sa.

Vorbele lui sunau așa de sigur și-ncrezător, că te impresionau.

– Îl cunoști pe-mpărat? întrebă Jimmy grav.

– Dacă-l cunosc? Doamne, ce-ți iese din gură! Cum să-l cunosc!

– Atunci cum o să faci ce-ai spus?

– Foarte simplu și ușor. Ghici? Tu ce-ai face, Jimmy?

– I-aș trimite o scrisoare. Până-n clipa asta nu m-am gândit deloc, dar pun prinsoare c-așa o să faci și tu.

– Pe ce pui prinsoare că nu? Ia zi, cum ai trimite tu scrisoarea?

– Cum? Prin poștă, cum altfel?

– Păi bine, frate, nu-ți trece și ție prin cap că orice aiurit din împărăție tot așa ar trimite-o? zise Tommy făcându-l praf cu disprețul lui. Vrei să spui că nici măcar nu ți-a dat în gând?

– Nu prea, spuse Jimmy rușinat.

– Dacă n-ai fi așa de mic și fără experiență, poate că ți-ar fi trecut prin cap una ca asta. Uite, Jimmy, când se-mbolnăvește un *general oarecare, un poet, un actor sau orice alt om care are un pic de faimă,* toți aiuriții dau buzna să trimită prin poștă tot felul de leacuri care mai de care mai tâmpite. Dar când se-mbolnăvește împăratu', ce zici tu că se-ntâmplă?

– Păi, după cât mă duce pe mine mintea, zic că-i mai rău, spuse Jimmy sfios.

– Așa și e! Fii atent, Jimmy. Noapte de noapte cărăm din dosul palatului câte șase căruțe de scrisori din alea. Acolo le-aruncă oamenii de la curte. Optzeci de mii de secrisori pe noapte! Crezi că le citește cineva? Da' de unde!

Nu pune nimeni mâna pe ele. Dac-ai scri-o, și scrisoarea ta la fel ar păți. Dar trag nădejde că n-o să faci una ca asta.

– Nu, suspină Jimmy zdrobit.

– Nu-ți face griji, Jimmy, o să iasă bine pân' la urmă. Găsim noi o cale. Ai să vezi c-o s-ajungă vorba ta la urechile-mpăratului.

– Vai, Tommy, dac-ai face tu asta, o să țin la tine toată viața.

– Îți spun eu c-o fac! Fii fără grijă și lasă totu-n seama mea. Bizuie-te pe mine.

– Păi mă și bizui, Tommy, fiindcă tu știi o grămadă de lucruri. Nu ești ca alți băieți care habar n-au de nimic. Și cum ai să faci?

Tommy era foarte-ncântat. S-a așezat și-a-nceput să vorbească liniștit:

– Îl știi pe amărâtu' ăla zdrențăros care-și zice măcelar fiindcă umblă c-un coș după el și vinde ficat stricat și carne pentru pisici? Ei bine, pentru început am să-i spun *lui*.

Jimmy rămase decepționat, amărât din cale-afară.

– Uite ce e, Tommy, făcu el, nu-i frumos să vorbești așa. Știi c-am pus tot sufletu-n treaba asta și nu se cade să-mi spui lucruri d-astea.

Tommy l-a bătut afectuos pe umăr și i-a zis:

– Nu-ți face griji. Știu eu pe ce cale s-o apuc și-o să te convingi și tu cât de curând. Corcitura aia de măcelar o să-i spună bătrânei care vinde castane la colțu' străzii. E prietena lui cea mai bună. Am să-i zic și eu să-i spună.

Pe urmă, dac-o rogi, ea o să-i spună mătușă-si, bogătana cu fructăria din colț, la câteva străzi mai încolo. Bogătana o să-i spună prietenului ei, cel cu prăvălia cu vânat. El o să-i spună prietenului lui, sergentul de poliție. Sergentu' o să-i spună căpitanului, căpitanu' o să-i spună judecătorului din oraș, judecătoru' din oraș o să-i spună lu' cumnatu-su, judecătoru' ținutului, judecătoru' ținutului o să-i spună șerifului, șerifu' o să-i spună lordului primar, lordu' primar o să-i spună președintelui consiliului, președintele consiliului o să-i spună...

– Măiculiță, da' asta-i o chestie nemaipomenită, Tommy! Cum de...

– ... contraamiralului, contraamiralu' o să-i spună vicelui, vicele o să-i spună comandantului escadrei albastre, comandantu' escadrei albastre o să-i spună comandantului escadrei roșii, comandantu' escadrei roșii o să-i spună comandantului escadrei albe, comandantu' escadrei albe o să-i spună primului lord al amiralității, primu' lord al amiralității o să-i spună președintelui Camerei comunelor, președintele...

– Haide, Tommy! Mai ai un pic și-ajungi!

–... o să-i spună mai-marelui peste câinii palatului, mai-marele peste câinii palatului o să-i spună rândașului șef, rândașu' șef o să-i spună mai-marelui peste grajduri, mai-marele peste grajduri o să-i spună primului sfetnic al împăratului, primu' sfetnic o să-i spună șambelanului, șambelanu' o să-i spună mai-marelui peste servitorii curții, mai-marele peste servitorii curții o să-i

spună pajului care gonește muștele de pe fața împăratului, iar pajul o să se lase-n genunchi și-o să-i șoptească Măriei-Sale. Și cu asta ne-am atins scopu'!

– Trebuie să strig de trei ori „ura", Tommy. E cel mai grozav plan din lume. Cum de ți-a venit în minte?

– Stai jos și-ascultă la mine. Am să-ți spun câteva lucruri și ai grijă să nu le uiți cât trăiești. Care-i prietenul tău cel mai bun, prietenu' căruia n-ai putea și n-ai vrea să-i refuzi nimic?

– Cum adică? Tu, Tommy. Ce dracu', nu știi atâta lucru?

– Să zicem că vrei să-i ceri omului care vinde carne pentru pisici să facă ceva pentru tine. Ce să mai vorbim! Îl cunoști bine și știi că te-ar trimite la dracu' în doi timpi și trei mișcări. E genu' ăsta de om. Da', după tine, el e prietenu' meu cel mai bun și s-ar face luntre și punte ca să m-ajute. Ar face orice pentru mine, nu contează. Acuma te-ntreb pe tine. Ce e mai cu cap: să te duci la el și să-l rogi să-i spună femeii cu castanele despre leacul tău cu pepene roșu sau să-mi zici mie să fac asta?

– Să-ți zic ție, cum altfel. Zău, Tommy, că nu m-aș fi gândit niciodată. E nemaipomenit!

– Vezi, asta-i filozofia. E mare lucru. Să știi că e. Toate pornesc de la o chestie: orice om, mic sau mare, are-un prieten la care ține și pentru care-ar face orice – auzi, orice – din toată inima. Așa că nici nu-mi pasă de unde-o pornești, știu numai că poți face vorbele s-ajungă la urechile oricui. Nu-mi pasă nici cât ești tu

de nepricopsit, nici cât e el de domn. E-așa de simplu. Nu trebuie să găsești decât *primul* prieten, și cu asta basta. Nu mai ai nimic de făcut în toată chestia. Prietenu-și găsește singur alt prieten de care are nevoie, ăla-l găsește pe-al treilea și-așa mai departe: prieten după prieten, verigă după verigă, ca un lanț. Și cu lanțu' ăsta poți ajunge, cât de sus sau cât de jos vrei.

– Nemaipomenit, Tommy!

– Simplu ca bună ziua. Dar ai văzut tu pe careva să-ncerce? Nu, fiindcă toți sunt niște tâmpiți. Se duc la un străin pe care nici măcar nu-l cunosc sau îi scriu o scrisoare. Păi cum dracu' să iasă ceva! Dar așa le trebuie, împăratu' nu mă cunoaște. Ce dacă? Mâine tot o să mănânce pepene. Ai să vezi. Hopa, ia stai nițel! Uite-l p-ăla cu carnea pentru pisici. Salut, Jimmy. Fug că vreau să-l prind din urmă.

De prins, l-a prins din urmă și i-a și spus:

– Ascultă, bă, vrei să faci ceva pentru mine?

– Eu? Cum să nu? Doar știi că-s omu' tău. Zi numai ce-i, c-am și întins-o!

– Spune-i femeii cu castane că facă pe dracu-n patru ca s-ajungă vorbele astea la prietena ei cea mai bună. Să-i spună să le zică și ea mai departe.

I-a șoptit totul cuvânt cu cuvânt și pe urmă a zis:

– Acu' șterge-o!

În clipa următoare vorbele coșarului o porniseră spre împărat.

3

Trecu o zi. Bătuse miezul nopții și doctorii palatului șopoteau între ei. Erau tare îngrijorați fiindcă împăratului i se făcuse rău de tot. Nu puteau să nu vadă că, de fiecare dată când turnau iar toată farmacia-n el, împăratului îi era și mai rău. Îl ardea la inimă fiindcă se-așteptau la asta. Bietul împărat era stors de vlagă. Stătea cu ochii-nchiși, fără să miște. Iar pajul preferatul lui, gonea muștele și plângea încetișor. Deodată băiatul a auzit foșnetul mătăsos al draperiei. S-a întors și l-a văzut pe mai-marele peste servitorii curții, care se uita pe furiș înăuntru și-i făcea semn de zor să iasă nițel. Pajul a șters-o în vârful picioarelor și s-a dus la veneratul său prieten, mai-marele peste servitorii curții.

– Băiatu' meu, numai tu poți să-l convingi, îi spuse mai-marele peste servitorii curții. Fă ce știi, dar convinge-l să mănânce astea, că numai așa scapă.

– Pun capu' jos c-o să le mănânce!

Erau câteva felii mari de pepene proaspăt.

A doua zi s-a dat sfoară-n țară că-mpăratul se făcuse bine și-i spânzurase pe doctori. Bucuria a cuprins întreaga-mpărăție și toată lumea se pregătea cu febrilitate ca să dezlege misterul.

După micul dejun, Măria-Sa a căzut pe gânduri. Era nespus de recunoscător și-ncerca să găsească o răsplată destul de mare pentru binefăcătorul lui. Avea totul pregătit în minte, așa că l-a chemat pe paj și l-a-ntrebat dacă

născocise el leacul. Băiatul a spus că nu, îl luase și el de la mai-marele peste, servitorii curții.

Împăratul i-a spus să plece și a căzut din nou pe gânduri. Mai-marele peste servitorii curții era conte. Ce-ar fi să-l facă duce și să-i dea o moșie-ntinsă de-a unuia din opoziție? A trimis după el și l-a-ntrebat dacă de la el pornise leacul. Dar mai-marele peste servitorii curții era om cinstit și-a recunoscut că leacul i-l spusese marele șambelan. Împăratul i-a spus să plece și a mai căzut o dată pe gânduri. Șambelanul era viconte. Ce-ar fi să-l facă conte și să-i dea o avere mare? Dar șambelanul l-a trimis la primul sfetnic, și din nou Măria-Sa a căzut pe gânduri. Și-a stors creierul și-a găsit o răsplată mai mică. Primul sfetnic l-a trimis mai departe, așa că împăratul a trebuit să stea și să chibzuiască, pentru ca să găsească o altă răsplată, micșorată corespunzător.

Pe urmă, ca să termine-odată cu cercetarea aia plicticoasă și să grăbească lucrurile, a trimis după detectivul-șef și i-a dat ordin să găsească sursa leacului, ca să poată și el să-și răsplătească binefăcătorul așa cum se cuvine.

Seara la nouă, detectivul-șef aflase totul. Sursa era un coșar, pe nume Jimmy. Pătruns de emoție până-n fundul sufletului, împăratul a spus:

– Dragul de el, mi-a salvat viața. Dar n-o să-i pară rău.

Și i-a trimis niște cizme de-ale lui (numai 6 pereche avea mai bune ca alea). Lui Jimmy îi erau prea mari, dar i s-au potrivit zulusului, așa că totu-i bine când se sfârșește cu bine.

ÎNCHEIERE
LA PRIMA POVESTIOARA

– Ei, ai văzut cum se procedează?

– Trebuie să recunosc că da. Și-o să fac cum ai zis tu. O să tratez afacerea mâine. Îl cunosc bine pe prietenul cel mai bun al directorului general. O să-mi dea o scrisoare de recomandare cum că propunerea mea este de o reală importanță pentru guvern. Am s-o iau cu mine și, fără să fixez vreo întrevedere, o să i-o trimit în cabinet împreună cu cartea mea de vizită. Și-ai să vezi că n-o să aștept nici două secunde.

Totul s-a adeverit până la ultima literă și guvernul a achiziționat cizmele.

PAȘAPORTUL CARE A ÎNTÂRZIAT PE DRUM

Cu o muscă se face vară.
(Calendarul lui Wilson Zevzecul)

O după-amiază într-o berărie mare pe Friedrichstrasse, la Berlin. Cele o sută de mese rotunde erau ocupate de domni care fumau și beau. Chelneri cu șorțuri albe mișunau încoace și-ncolo, ducând halbe înspumate celor însetați. La o masă de lângă intrarea principală, șase studenți americani, tineri și plini de viață, închinau un pahar de rămas-bun pentru un concetățean de la Yale care, în drumurile sale, petrecuse câteva zile în capitala germană.

– Dar de ce-ți întrerupi voiajul chiar la mijloc, Parrish? întrebă unul din studenți. Ce n-aș da eu să am norocul tău! Ce-ți veni să te-ntorci acasă?

– Chiar așa, întări altul. Ce te-a apucat? Trebuie să te explici, fiindcă toată chestia cam miroase a țicneală. Te-a picnit dorul de casă?

Parrish, cu fața copilăroasă și sinceră, roși ca o fată. După o scurtă ezitare mărturisi. Exact așa era: îl apucase dorul de casă.

– N-am mai fost niciodată plecat de lângă ai mei, zise el, și pe zi ce trece mă simt tot mai singur. N-am mai văzut o față cunoscută de săptămâni întregi. E-ngrozitor.

Am vrut, din mândrie, să merg până la capăt cu excursia asta, dar acum v-am întâlnit pe voi, băieți, și m-ați dat gata. Ați fost ca o binecuvântare pentru mine. N-aș mai putea să-ndur amărăciunea vieții de unul singur. Ei, dac-aș avea o societate! Dar n-am, știți bine, așa că să nu mai vorbim. Când eram puști, îmi ziceau „domnișoara Nancy" și, după cât îmi dau eu seama, și-acuma-s tot așa: sfios ca o fetișcană, fricos și toate celelalte. Trebuia să mă nasc fată! Nu mai pot. Mă duc acasă.

Băieții îl îmbărbătară din toată inima și-i spuseră că face cea mai mare greșeală. Ar trebui, adăugă unul din ei, să vadă cel puțin Petersburgul înainte de-a se întoarce.

– Nu pomeni de-așa ceva, exclamă Parrish rugător. A fost visul meu cel mai drag și-acuma dau cu el de-a azvârlita. Să nu mai scoateți o vorbă pe tema asta, fiindcă mă știu moale ca o cârpă și nu rezist dacă se ține cineva de capul meu. Nu pot merge singur. Ar fi moarte curată pentru mine.

După asta se lovi cu palma peste buzunarul de la piept și adăugă:

– Am aici pavăza împotriva ispitei. Mi-am cumpărat bilet la vagonul de dormit pentru Paris și plec chiar diseară. Și-acuma, să bem în sănătatea mea! Noroc și pentru căminul părintesc!

Își luară rămas-bun și Alfred Parrish rămase singur cu gândurile lui. Dar numai pentru o clipă. Un bărbat bine făcut, între două vârste, vioi ca un om de afaceri și cu un aer hotărât și încrezător care îl trădau pe militar, veni glonț la Parrish de la masa alăturată, se așeză lângă el și-ncepu să-i

vorbească cu interes și seriozitate. Ochii, figura, persoana lui, întreaga-i ființă emanau parcă energie. Scotea aburi și-aproape c-auzeai cum îi țiuie robinetele de control. Îi strânse cordial mâna lui Parrish și pe urmă zise cu tonul cel mai convingător, izvorât dintr-o aprigă convingere:

– A, să nu care cumva! Foarte serios îți spun! O să regreți o viață-ntreagă. Te implor să nu faci asta!

Tonul prietenos și sinceritatea, după toate aparențele, a acestor vorbe aduseră o oarecare înviorare în moralul deteriorat al tânărului. Îl dădură de gol ochii umeziți, dovadă involuntară că era mișcat și plin de recunoștință. Străinul cel vioi observă simptomele și, satisfăcut de reacție, se puse să exploateze avantajul câștigat, fără să mai aștepte vreo mărturie prin viu grai:

– Să nu faci una ca asta! Ar fi o greșeală. Am auzit tot ce-ați vorbit. Iartă-mi indiscreția, dar eram atât de-aproape că nu puteam să n-aud. M-a neliniștit gândul, c-o să-ți întrerupi călătoria când, de fapt, dumneata *vrei* să vezi Petersburgul. Unde mai pui că-i la o aruncătură de băț de-aici. Mai gândește-te, *trebuie* să te mai gândești. E așa de-aproape! Nici n-ai plecat bine, că te-ai și întors. Și cu ce amintiri o să rămâi!

Își continuă pledoaria, zugrăvind un tablou al capitalei ruse, cu toate minunățiile ei. Lui Alfred Parrish îi lăsa gura apă, iar moralul, foarte ridicat acum, îl făcea să ardă de nerăbdare. Apoi...

– Negreșit, trebuie să mergi la Petersburg. *Trebuie!* Să vezi ce mult o să-ți placă. O să fii de-a dreptul încântat. Spun asta, pentru că Petersburgul mi-e tot atât de

familiar ca și ținutul meu de baștină din America. Zece ani, de zece ani îl știu ca-n palmă, întreabă pe oricine de-acolo și-o să-ți spună. Cine nu-l cunoaște pe maiorul Jackson! Până și câinii mă știu. Du-te neapărat. Trebuie să te duci fără doar și poate.

Alfred Parrish fremăta de nerăbdare. O să se ducă. Fața lui spunea asta tot așa de limpede cum ar fi făcut-o vorbele. Deodată, însă, reapăru vechiul spectru și tânărul rosti îndurerat:

– Ah, nu, nu, e-n zadar. Nu pot. Aș muri de singurătate.

– Singurătate?! exclamă maiorul uimit. Vai, dar merg *eu* cu dumneata!

Asta întrecea orice așteptări, dar într-un mod nu tocmai plăcut. Prea se precipitau lucrurile. N-o fi cumva o cursă? Străinul ista n-o fi un șarlatan? De unde atâta dezinteres pentru un necunoscut rătăcitor? Pe urmă se uită la figura radioasă a maiorului, pe care se citea o sinceritate cuceritoare, și se rușina. Dorea din toată inima să iasă din încurcătura în care-l băgase maiorul, dar nu vroia să-i rănească sentimentele. Diplomația, însă, nu era partea lui tare, așa că abordă problema conștient de stângăcia lui și fără prea multă încredere.

– O, nu, nu, sunteți prea amabil! spuse el, într-un elan altruist cam forțat. N-aș îndrăzni... N-aș accepta în ruptul capului să vă deranjați din cauza...

– Să mă deranjez? Nici pomeneală, băiete! Eu oricum plecam diseară, cu expresul de nouă. Vino! O să mergem împreună. N-ai să te simți singur nici o clipă. Hai, spune da!

Deci cu scuzele astea nu mersese. Ce era de făcut? Parrish își pierduse curajul. I se părea că nici un subterfugiu pe care l-ar putea scorni imaginația lui cam sărăcuță n-o să-l scape vreodată de beleaua asta. Trebuia totuși să mai facă un efort. Și-l făcu. Nici nu sfârși bine de expus noul argument, și-și dădu seama că era infailibil:

– Ah, dar din nefericire soarta mi-e potrivnică. Imposibil. Ia uitați-vă.

Și scoase biletele de tren, pe care le puse pe masă.

– Am loc rezervat pentru Paris și, bineînțeles, n-am cum să schimb biletele și cupoanele astea de bagaj. Ar însemna să pierd banii. Și să zicem că mi-aș putea permite să-i pierd. Dacă-mi cumpăr alte bilete, rămân aproape lefter. Ăștia-s toți banii pe care-i am la mine.

Și puse pe masă o hârtie de cinci sute de mărci. Cât ai clipi din ochi, maiorul înhăță biletele și cupoanele și-o luă la picior, exclamând entuziasmat:

– Perfect! Nu-ți face griji. Schimb eu biletele și cupoanele. Mă cunosc toți pe,-aici. Mă știe toată lumea. Așteaptă-mă un pic. Mă-ntorc imediat. O iau și pe asta, adăugă el întinzând mâna după bancnotă. Poate-i nevoie de-o mică diferență pentru celelalte bilete.

Și în momentul următor dispăru pe ușă.

2

Alfred Parrish rămase ca trăsnit. Totul se petrecuse atât de repede! Atât de repede, de cutezător, de incredibil,

de imposibil! Avea gura deschisă, dar limba nu și-o putea mișca. Încercă să strige „Opriți-l!", dar plămânii-i erau goliți de aer. Încercă să-l urmărească, dar picioarele nu făceau decât să-i tremure. Apoi cedară și el se prăbuși pe scaun. I se uscase gâtlejul, gâfâia și-nghițea în sec cu disperare, iar capul îi vâjâia ca o morișcă. Ce să facă? Habar n-avea. Un lucru părea totuși clar: trebuia să se-adune și să-ncerce să dea de urma maiorului. Bineînțeles că individul n-o să ia înapoi banii pe bilete, dar oare o s-arunce și biletele? Nu, o să se ducă cu siguranță la gară și o să le vândă cuiva la jumătate de preț. Și asta chiar astăzi, pentru că mâine, conform regulamentului nemțesc, n-or să mai aibă nici o valoare. Reflecțiile astea îi dădură speranțe și putere, așa că se ridică și o porni. Nici nu făcu bine câțiva pași, și simți deodată că-i vine rău. Se-ntoarse clătinându-se la scaunul lui. Îl lăsaseră puterile de groază. Oare nu l-o fi văzut cineva? Ultimul rând de bere era pe socoteala lui. Nu-l plătise, fiindcă nu mai avea nici un pfenig în buzunar. Era deci ostatic. Cerul știe ce-ar păți dac-ar încerca să plece de-acolo! Era timorat, înspăimântat, zdrobit și nici măcar nu bălmăjea destul de bine nemțește ca să explice situația și să ceară ajutor și înțelegere.

Începură atunci să-l frământe gândurile. Cum a putut să fie așa de prost? Ce l-o fi apucat să asculte cu gura căscată de unul care se vedea cât de colo că-i aventurier? *Și uite că vine și chelnerul!* Se băgă cu nasul în ziar, tremurând. Chelnerul trecu mai departe și asta îl umplu de recunoștință pe eroul nostru. Acele ceasornicului păreau nemișcate. Totuși, nu-și putea dezlipi ochii de la ele.

Se scurseră cu greu zece minute. Iarăși chelnerul! Iarăși nasul în ziar. Chelnerul se opri – parcă preț de-o săptămână – apoi plecă mai departe.

Alte zece minute de chin. Din nou chelnerul. De data asta șterse masa și parcă-i trebui o lună. Pe urmă mai stătu vreo două luni și plecă.

Parrish simțea că nu mai poate să-ndure încă o dată prezența chelnerului. Trebuia să-și încerce norocul, să treacă prin foc și sabie, să evadeze. Dar chelnerul se învârti prin preajmă vreo cinci minute – luni și luni nesfârșite. Parrish se uita la el deznădăjduit și simțea că-l copleșesc toate belelele bătrâneții și-i încărunțește părul încet-încet.

În fine, chelnerul plecă mai departe, se opri la o masă și luă banii, plecă iar mai departe, se opri la altă masă și luă banii și iar plecă mai departe. Parrish își ațintise rugător privirile asupra lui. Inima îi zvâcnea nebunește. Răsuflarea i se frângea mereu în mici suspine de teamă amestecată cu speranță.

Chelnerul se opri din nou la o masă. Parrish își zise: „Acum sau niciodată!“ și porni spre ușă. Un pas... doi... trei... patru... se apropia de ieșire... cinci... Îi tremurau picioarele... parcă se-aud pași grăbiți în urmă, așa o fi?,... inima i se strânse... șase pași... șapte... și iată-l afară!... opt... nouă... zece... unsprezece... doisprezece... dar chiar se aud pași în spate!... dădu colțul s-o ia la sănătoasa... simți o mână grea pe umăr... i se scurse toată vlaga.

Era maiorul. Nu întrebă nimic și nici nu dădu vreun semn că s-ar mira.

– Oamenii ăștia sunt niște încurcă-lume, spuse el eu tonul său reconfortant și glumeț. De asta am întârziat. La casa de bilete era unul nou, care nu mă cunoaște, și n-a vrut să-mi schimbe biletele, fiindcă n-ar fi regulamentar. A trebuit s-alerg după vechiul meu prieten, marele mogul, adică șeful gării... Hei, birjar!... Hai sus, Parrish!... La consulatul rus, birjar, dă-i bice!... Cum îți spuneam, toate astea mi-au luat o groază de timp. Dar s-a aranjat, acuma-i totu-n regulă. Ți-au cântărit și ți-au controlat din nou bagajul, am schimbat biletul și tichetul pentru vagonul de dormit și am aici în buzunar toate documentele, împreună cu restul de bani. Lasă că ți-i țin eu. Mână, birjar, mână! Nu dormi pe capră!

Bietul Parrish făcea eforturi disperate să strecoare un cuvințel, în timp ce birja se îndepărta în goană de berăria păgubită. În cele din urmă reuși. Spuse că vrea să se-ntoarcă imediat ca să-și achite nota.

– Oh, n-ai nici o grijă, replică maiorul liniștit. Nu-i nimic. Mă cunosc ei. Toată lumea mă cunoaște... Am să rezolv asta când mai vin la Berlin. Dă-i bătaie, birjar, dă-i bătaie. N-avem vreme de pierdut...

Ajunseră la consulatul rus imediat după închidere și dădură buzna înăuntru. Nu mai era nimeni, doar un slujbaș. Maiorul îi puse în față cartea de vizită și-i zise în limba rusă:

– Vizați, vă rog, cât mai repede pașaportul acestui tânăr pentru Petersburg...

– Dar, stimate domn, eu nu sunt autorizat s-o fac, iar consulul tocmai a plecat.

– Unde-a plecat?

– La țară, unde stă el.

– Și se-ntoarce...

– Până mâine dimineață nu.

– Ei, drăcie! Uite ce-i, eu sunt maiorul Jackson, mă cunoaște el. Toată lumea ma cunoaște. Pune dumneata viza și spune-i că te-a rugat maiorul Jackson. N-o să zică nimic.

Dar asta ar fi contravenit în mod fatal și descurajant regulamentului. Slujbașul nu putu fi convins. Aproape că leșină când auzi propunerea.

– Ei bine, atunci să-ți spun eu ce să faci, zise maiorul. Uite-aici timbrele și banii pentru viză. Dă-l la vizat mâine dimineață și trimite-l prin poștă.

Omul răspunse cu îndoială în glas:

– Mda, s-ar putea să fie de acord și-atunci...

– S-ar putea? *Sigur* o să fie! Mă cunoaște doar. Toată lumea mă cunoaște.

– Prea bine, spuse slujbașul. Am să-i comunic ce mi-ați spus.

Omul părea năucit și, într-o oarecare măsură, convins, dar adăugă totuși timid:

– Chiar așa însă... să știți că aveți de așteptat la graniță douăzeci și patru de ore și acolo nu prea sunt posibilități de cazare pentru atâta timp.

– Cine s-aștepte? Eu? În nici un caz.

Slujbașul rămase un moment fără glas, apoi îngăimă:

– Bine, domnule. Sper că nu vreți să vi-l trimit la Petersburg!

– Și de ce nu?

– Și titularul s-aștepte la graniță la douăzeci și cinci de mile de-acolo? În condițiile astea, nu i-ar mai fi de nici un folos.

– Cum dracu' s-aștepte? Cine-a zis c-o s-aștepte?

– Păi, știți desigur c-o să-l oprească la graniță, dacă n-are pașaport.

– N-o să-l oprească, n-ai grijă! Inspectorul șef mă cunoaște, ca toată lumea, dealtfel. Am să girez eu pentru acest tânăr. Dumneata trimite pașaportul direct la Petersburg, Hotel de l'Europe, pentru maiorul Jackson. Și spune-i consulului să fie liniștit, că răspund eu de toate.

După o ezitare, slujbașul mai făcu o tentativă:

– Nu uitați, domnule, că sunt riscuri serioase, mai ales acum, când a intrat în vigoare noul edict.

– Care ce spune?

– Zece ani în Siberia pentru cine intră-n Rusia fără pașaport.

– Mmm, fir-ar să fie de treabă!

Asta o spuse în englezește, întrucât limba rusă îi era de prea puțin ajutor în stările sufletești excepționale. Stătu pe gânduri câteva clipe, după care, într-un nou elan, reluă pe rusește:

– S-a făcut! Pune-l în plic și dă-i drumul la Petersburg. Aranjez eu. Mă știe toată lumea acolo, toate autoritățile, toți.

3

Spre încântarea lui Parrish, maiorul se dovedi un admirabil tovarăș de călătorie. Conversația lui, numai raze de soare și culori de curcubeu, scălda în lumină întreaga regiune din jur, înveselind-o și împrospătând-o. Știa o mulțime de lucruri ca să-ți facă viața mai frumoasă și găsea imediat cele mai bune soluții pentru orice. Așa că tot drumul a fost un vis frumos pentru băiatul care, singur și abătut, tânjise atâtea săptămâni după prieteni și casa părintească. La un moment dat, pe când se apropiau de graniță, Parrish spuse ceva de pașapoarte. Pe urmă tresări, ca și cum i-ar fi venit ceva în minte, și-l întrebă pe maior:

– Fiindcă tot vorbeam de pașapoarte. Eu nu-mi aduc aminte dacă dumneavoastră v-ați întors cu pașaportul meu de la consulat. L-ați luat, nu?

– Nu. Vine prin poștă, răspunse maiorul degajat.

– Prin p-poș-poștă? îngăimă tânărul cu răsuflarea tăiată.

Îl năpădiră amintirile despre toate lucrurile îngrozitoare pe care le auzise în legătură cu chinurile și nenorocirile care se-abătuseră asupra străinilor găsiți în Rusia fără pașaport. De spaimă se-ngălbeni până-n albul ochilor:

– Vai, domnule maior! Ah, Dumnezeule! Ce-o să se-aleagă de mine! Cum ați putut face așa ceva?

Maiorul îi puse mâna pe umăr și-i spuse ca să-l liniștească:

– Ei, nu-ți face griji, băiete. Nici să nu-ți pese. Am eu grijă să nu ți se-ntâmple nimic rău. Inspectorul șef mă

cunoaște și am să-i explic totul. O să fie bine, ai să vezi. Nu fi îngrijorat. Le rezolv eu pe toate cât ai bate din palme.

Pe Alfred îl apucă tremuratul și simți că se rupe ceva în el. Dar se strădui să ascundă starea cumplita-n care se afla și să răspundă cu un pic de afecțiune amabilelor consolări și încurajări ale maiorului.

La graniță coborî și se trase deoparte. Era tot mai neliniștit. Maiorul începuse să-și croiască drum prin mulțime ca să-i „explice inspectorului șef" cum stau lucrurile. Așteptarea i se păru lui Parrish nemilos de lungă, dar, în cele din urmă, maiorul își făcu din nou apariția și spuse senin:

– Să vezi drăcovenie! E un inspector nou și nu-l cunosc.

Alfred se prăbuși peste o grămadă de geamantane, scoase un deznădăjduit „Of, Doamne, Doamne, puteam să m-aștept la una ca asta" și alunecă neajutorat și moale. Dar maiorul îl ridică de jos și-l puse pe o ladă. Se așeză și el alături și, ținându-l cu brațul pe după umeri ca să nu cadă, îi șopti la urece:

– Fii fără grijă, băiețaș, fii fără grijă! O să se aranjeze toate! Numai să ai încredere-n mine. Adjunctul inspectorului e miop ca o scrumbie. L-am văzut eu și știu c-așa e. Acum să-ți spun ce facem. Eu mă duc s-arăt pașaportul, pe urmă mă opresc imediat după grilaj, unde-s țăranii ăia cu boccele. Dumneata să fii acolo, că eu m-apropii de grilaj și-ți strecor pașaportul meu printre gratii. După aia te așezi în rând cu el în mână. Restul rămâne în seama providenței și-a scrumbiei mioape. Mai ales în seama scrumbiei. Ai să te descurci, nu te teme.

– Vai de mine, dar înfățișarea dumneavoastră n-aduce cu a mea nici...

– Nu-i nimic. Diferența între cincizeci și unu și nouăsprezece ani e total imperceptibilă pentru scrumbia noastră. Nu te speria! O să meargă ca pe roate.

Zece minute mai târziu, Alfred se îndrepta împleticindu-se spre tren. Era palid și stors de vlagă, dar, mamă, Doamne, ce păcăleală-i trăsese scrumbiei! Era recunoscător ca un câine de pripas care-a scăpat de la hingheri.

– Ți-am spus eu! izbucni maiorul fericit. Știam c-o să meargă ca pe roate dacă te arunci în brațele providenței ca un copil încrezător, fără să-ncerci să-i forțezi mâna. Totdeauna se-ntâmplă așa.

De la graniță la Petersburg, maiorul n-a făcut altceva decât să se ocupe de tânărul său prieten ca să-l aducă în simțiri. I-a pus sângele-n mișcare, l-a smuls din ghearele melancoliei, l-a făcut să simtă din nou că viața e veselă și merită trăită. Așadar, tânărul ajunse în oraș teafăr și nevătămat, descinse la hotel în mare formă și-și spuse numele la recepție. Dar, în loc să-i dea o cameră, funcționarul se uită la el întrebător și așteptă. Maiorul sări prompt în ajutor și spuse cu cordialitate:

– E-n regulă. Pe mine mă cunoști, nu? Pune-l și pe el, că răspund eu.

Funcționarul de la recepție clătină din cap cu un aer grav.

– Totu-i aranjat, adăugă maiorul. Pașaportul o să fie aici în douăzeci și patru de ore. Vine prin poștă. Uite-l pe-al meu. Sosește și-al lui acuma.

Funcționarul era numai politețe și deferență, dar rămase neclintit.

– Credeți-mă c-aș vrea să vă dau camere, domnule maior, spuse el în englezește, și aș face-o dac-aș putea. Dar n-am încotro. Trebuie să-l poftesc să plece. Nu-i pot permite să stea nici un moment aici.

Parrish începu să se clatine și scoase un geamăt. Maiorul îl prinse și-l ținu să nu cadă, apoi îi spuse rugător recepționerului:

– Haide, dragul meu, doar mă cunoști, nu? Toată lumea mă știe. Lasă-l să rămână aici peste noapte și pe cuvânt de onoare că...

– Omul clătină din cap și răspunse:

– Domnule maior, îmi periclitați mie situația și puneți în pericol existența hotelului. Nu... nu-mi place deloc ceea ce trebuie să fac, dar... dar mă văd nevoit să chem poliția.

– Stai puțin, să nu faci una ca asta! Hai, băiete, și nu te teme, că se rezolvă toate până la urmă. Hei, birjar! Suie, Parrish. Du-ne la palat, la șeful Poliției Secrete. Dă-i drumul, birjar, și mână iute! Iute ca vântul! Acuma, c-am scăpat de-acolo, să nu-ți mai faci griji. Prințul Bossloffsky mă cunoaște, mă știe ca pe-un cal breaz. O să pună el lucrurile la punct imediat.

Străbătură în goană străzile animate și ajunseră la palatul luminat feeric. Era însă opt și jumătate și prințul tocmai se pregătea de cină. Deci, le spuse santinela, nu primea pe nimeni.

– Ba pe mine-o să mă primească! declară energic maiorul şi-i dădu cartea de vizită. Sunt maiorul Jackson. Trimite asta înăuntru şi se lămureşte totul.

Nu fără proteste, santinela trimise cartea de vizită înăuntru. Maiorul, şi protejatul său aşteptară în salonul de primire. Într-un târziu veni cineva să-i cheme şi-i conduse în somptuosul birou al prinţului, care-i întâmpină în mare ţinută, înnegurat la chip ca un nor ce prevesteşte furtună. Maiorul îi expuse cazul şi ceru o amânare cu douăzeci şi patru de ore a procedurii legale, până la sosirea paşaportului.

– Imposibil! răspunse prinţul într-o engleză impecabilă. Sunt uluit să aud de un asemenea gest nesăbuit. Aţi introdus tânărul în ţară fără paşaport. Da, domnule maior, sunt de-a dreptul uluit. Asta înseamnă zece ani în Siberia, fără drept de apel... Prindeţi-l! Ţineţi-l bine! (Bietul Parrish se prăvălea iarăşi spre podea.) Uite-aici... repede! Daţi-i asta! Hai, mai ia o-nghiţitură! Prinde bine coniacul, nu, băiete? Acuma te simţi mai bine, bietul de tine! Întinde-te pe canapea. Câtă nechibzuinţă din partea dumneavoastră, domnule maior, să-l vârâţi într-o asemenea încurcătură oribilă!

Maiorul, cu braţele-i puternice, aşeză băiatul comod pe canapea şi, vârându-i o pernă sub cap, îi şopti la ureche:

– Prefă-te cât mai bolnav! Joacă tare că merită. Uită-te la el ce mişcat e. Dacă stai să-l cauţi, are suflet bun. Mai gemi puţin şi strigă „Maică, măiculiţă!“ Pe toţi dracii c-o să-l dea gata.

Și fără să-i spună maiorul, Parrish tot așa ar fi făcut dintr-o pornire firească. „Spectacolul" fu deci oferit prompt și sincer, impresionant de sincer. Maiorul șopti:

– Splendid! Încă o dată. Nici Sarah Bernhardt n-ar fi jucat mai bine.

Grație elocvenței maiorului și suferinței care se citea pe fața tânărului, cei doi câștigară până la urmă partida. Prințul depuse armele.

– Bine, fie, spuse el, deși meritați o lecție care să vă usture. Și-ar trebui să v-o dau. Vă las exact douăzeci și patru de ore. Dacă pașaportul nu sosește până atunci, să nu mai veniți la mine. V-așteaptă Siberia, fără nădejde de iertare.

În vreme ce maiorul și băiatul îl copleșeau cu mulțumiri, prințul chemă doi soldați și le ordonă, în limba lor, să-i însoțească pe străini și să nu-l piardă o clipă clin ochi pe cel tânăr timp de douăzeci și patru de ore. Iar dacă, imediat după aceea, băiatul n-o să poată prezenta pașaportul, să-l întemnițeze la Sf. Petru și Pavel și să vină să raporteze.

Nefericiții se-ntoarseră la hotel cu gardienii după ei, cinară sub ochii lor și stătură în camera lui Parrish până când maiorul se duse la culcare (după ce-l mai înveselise pe băiat). Pe urmă unul din soldați se-nchise în cameră cu Parrish, iar celălalt se lungi afară, de-a curmezișul ușii, și adormi imediat.

Ceea ce nu se-ntâmplă cu Alfred Parrish. Cum rămase singur cu soldatul cel solemn în tăcerea mormântală din jur, buna-i dispoziție fabricată începu să se risipească, curajul stimulat cu hapuri prinse să piardă din combustibil și să revină la normal, iar biata lui inimioară

se chirci ca o stafidă. În treizeci de minute ajunse la fundul sacului: jale, chin, frică și disperare. Mai rău de-atât nu se putea. Să se culce-n pat? Patul nu-i pentru cei de teapa lui, pentru cei loviți de soartă, pentru cei fără scăpare. Să doarmă? Nu e el copilul biblic ca să doarmă în flăcări! Tot ce putea face era să se plimbe prin cameră. Și nu numai că putea, dar *trebuia*. Așa și făcu, ore-ntregi văitându-se, zguduindu-se de plâns și rugându-se.

Apoi, cu inima zdrobită, se gândi ce să lase cu limbă de moarte şi se pregăti, cât îi stătea-n putere, să-și primească soarta. Ca un ultim act așternu pe hârtie următoarea epistolă:

„SCUMPĂ MAMĂ, Când aceste triste rânduri vor fi ajuns la tine, bietul tău Alfred nu va mai fi. Ba nu, mai rău de-atât, mult mai rău! Din vina și nerozia mea am căzut în ghearele unui escroc sau dement. Nu știu care din două, dar, oricum ar fi, sunt pierdut. Uneori îmi vine să cred că e escroc, dar mai tot timpul îmi zic că e numai nebun. Simt că are suflet bun şi generos şi văd bine că face tot ce e omenește posibil ca să mă scape din încurcătura fatală în care tot el m-a vârât.

În numai câteva ore voi intra în ceata fără nume a celor care se târăsc, sub amenințarea cnutului, prin pustietățile troienite ale Rusiei, spre un tărâm al necunoscutului, restriștii și uitării veșnice: Siberia! Nu voi trăi s-ajung acolo. Inima mi-e zdrobită şi voi muri. Dă-i *ei* fotografia mea și roag-o s-o păstreze și să nu mă uite și să trăiască astfel încât, când va veni vremea, să mi se alăture în lumea celor drepți, unde nu există căsătorie și cerere

în căsătorie, unde îndrăgostiții nu se despart și necazul nu vine niciodată. Câinele meu galben dă-i-l lui Archy Hale, iar pe celălalt, lui Henry Taylor; îi las fratelui meu Will jiletca, uneltele de pescuit și Biblia.

Pentru mine nu mai e nici o speranță. Nu am scăpare. Soldatul stă lângă mine cu pușca în mână și nu mă slăbește din ochi decât când clipește. Nu face nici o mișcare, parcă ar fi mort. N-am cum să-l mituiesc, pentru că toți banii mei mi i-a luat nebunul. Scrisoarea mea de credit e în bagaj și poate nu va veni niciodată – *sunt sigur* că nu va veni! Oh, ce se va alege din mine! Roagă-te pentru mine, scumpă mamă, roagă-te pentru bietul tău Alfred. Dar nu va folosi la nimic".

4

A doua zi dimineață, când maiorul îl chemă devreme la micul dejun, Alfred veni tras la față și sleit de puteri. Dădură de mâncare gardienilor, își aprinseră câte un trabuc, iar apoi maiorul își puse limba în mișcare. Sub influența magică a acestuia, speranța reveni treptat în sufletul lui Alfred, care se mai învioră puțin și, încă o dată, aproape se înveseli.

Dar nu vru să iasă din hotel. Siberia, întunecată și amenințătoare, îi stătea ca o piatră pe inimă. Îi dispăruse pofta de privelişti frumoase. Nici n-ar fi putut îndura, i-ar fi fost rușine să iasă pe stradă, să intre în biserici și muzee, cu soldații după el, și să vadă lumea

oprindu-se, holbându-se și comentând. Nu, o să stea aici s-aștepte poșta de la Berlin și-mplinirea destinului. Așa că, toată ziua, maiorul rămase cavalerește în cameră să-i țină de urât. Un soldat se postă ferm și imobil la ușă, cu muscheta la umăr, iar celălalt se așeză să moțăie într-un scaun pe coridor. Și cât fu ziua de lungă, credinciosul veteran depănă amintiri de campanie, evocă lupte și debită neobosit anecdote spumoase. Era hotărât să-l țină-n viață pe studentul în care intrase groaza și să nu-i lase inima să-și încetinească bătăile. Spre sfârșitul zilei, cei doi, urmați de gardieni, coborâră în marea sală de mese și-și ocupară locurile.

– În curând o să se sfârșească și așteptarea asta, suspină bietul Alfred.

Chiar atunci trecură pe lângă ei doi englezi.

– Deci astă-seară n-o să primim scrisori de la Berlin, spuse unul.

Lui Parrish i se tăie răsuflarea. Englezii se așezară la o masă alăturată.

– Nu, nu-i chiar așa. (Lui Parrish îi mai veni inima la loc.) S-a anunțat mai târziu prin telegraf. Trenul a întârziat neobișnuit de mult din cauza accidentului, dar numai atât. O să sosească la noapte, cu trei ore-ntârziere.

De data asta Parrish n-ajunse pe podea fiindcă maiorul sări la timp să-l prindă. Auzise și el și prevăzuse c-așa o să se-ntâmple. Îl ridică pe scaun, îl bătu ușurel pe spate și-i spuse vesel:

– Hai, băiete, fruntea sus! N-ai absolut nici un motiv de-ngrijorare. Am găsit eu o cale să ieșim din impas. Dă-l

încolo de pașaport. N-are decât să-ntârzie și-o săptămână dacă are chef. Ne descurcăm noi și fără el.

Dar lui Parrish îi era prea rău ca să-l audă. Toate speranțele i se spulberaseră și Siberia era la doi pași. Porni pe niște picioare ca de plumb, sprijinit de maior, care-l conduse spre legația americană, îmbărbătându-l pe drum cu asigurări că, la recomandarea lui, ministrul n-o să ezite nici un moment să-i dea un pașaport nou.

– Am întotdeauna pregătit atuul ăsta, pentru orice eventualitate, zise el. Ministrul mă cunoaște, mă cunoaște foarte bine. Am stat împreună ore-n șir printre răniți, la Cold Harbor. De atunci am rămas foarte apropiați sufletește, deși nu prea ne-am mai întâlnit. Curaj, băiețaș, se face lumină la orizont. Pe Dumnezeul meu, mă simt în stare să dobor și munții. Uite c-am și ajuns. S-a zis cu necazurile noastre! Dac-am avut vreodată necazuri.

Lângă ușă strălucea emblema celei mai bogate, mai libere și mai puternice republici de la facerea lumii încoace: discul de pin cu vulturul trufaș desfășurat pe el (capul și aripile le are printre stele și-n gheare ține materiale de luptă de pe vremea bunicii). La vederea acestei privelişti, ochii lui Alfred se umplură de lacrimi, mândria patriotică îi inundă sufletul, imnul național îi răsună în piept, toate temerile și necazurile dispărură ca prin farmec. Și cum să nu, când iată-l aici, în deplină siguranță, în fața acestui prag peste care nici o putere din lume nu s-ar aventura ca să-l înșface!

Din motive de economie, legațiile din Europa ale celei mai puternice republici se compun dintr-o cameră

și jumătate la etajul VIII, când la IX nu mai e loc. Mobilierul se compune dintr-un ministru sau ambasador cu salariu de acar, un secretar de legație care vinde chibrituri și cârpăcește oale sparte ca să facă rost de parale, o fată angajată ca interpretă și pentru alte servicii nenominalizate, câteva poze de vapoare americane, o fotografie în culori a președintelui în exercițiu, un birou, trei scaune, o lampă de petrol, o pisică, un ceasornic și-o scuipătoare cu inscripția în *Domnul Ne E Nădejdea.*

Alaiul, compus din cei doi urmați de escortă, urcă scările. Un bărbat ședea la un birou și scria cu un fel de cui ceva oficial pe hârtie de-mpachetat. Omul se ridică și privi spre noii-veniți. Pisica sări de pe birou și se strecură dedesubt. Fata la toate se-nghesui într-un colț, lângă carafa de vodcă, să facă loc. Soldații se-nghesuiră și ei pe lângă perete și pe lângă ea, cu muschetele la umăr. Alfred radia de fericire. Simțea că e salvat.

Maiorul strânse cordial mâna funcționarului, prezentă repede situația într-un stil ușor și curgător și ceru pașaportul dorit.

Persoana oficială își invită oaspeții să ia loc și spuse:

– Vedeți, eu sunt numai secretarul legației și n-aș vrea să eliberez un pașaport atâta vreme cât ambasadorul se află pe teritoriul Rusiei. E o răspundere mult prea mare.

– Bine, atunci trimiteți după el.

Secretarul răspunse surâzând:

– Ușor de zis, dar mai greu de făcut. E plecat în vacanță, pe undeva prin sălbăticie.

– Ei drăcia dracului! izbucni maiorul.

Alfred gemu. Culoarea îi pieri din obraji și băiatul începu iar s-o ia încetișor la vale. Secretarul zise mirat:

– Dar de ce drăcuiți, domnule maior? Prințul v-a dat douăzeci și patru de ore. Uitați-vă la ceas: mai aveți o jumătate de oră. Trenul trebuie să vină. Pașaportul o să sosească la timp.

– Păi tocmai asta e! Trenul are trei ore întârziere. Libertatea și viața băiatului ăstuia atârnă de niște minute, de numai treizeci de minute! Într-o jumătate de oră o să fie ca și mort, condamnat pe vecie! Ce Dumnezeu, *trebuie* să obținem pașaportul!

– Ah, simt că mor, se văicări băiatul și-și puse capul pe birou, acoperindu-și fața cu mâinile.

În comportarea secretarului se produse o schimbare bruscă. I se risipi tot calmul și, cu ochii aprinși de emoție, omul exclamă:

– Îmi dau seama de groaznica situație, dar, Domnul mi-e martor, nu pot face nimic. Cum să vă ajut?

– Dați-i pașaportul, și cu asta basta!

– Imposibil! Absolut imposibil! Nu știți nimic despre el. Acum trei zile nici nu-l cunoșteați. Nu e chip să-l identifice cineva. S-a zis. E pierdut fără putință de salvare.

Băiatul gemu iar și spuse printre suspine:

– Doamne, Dumnezeule, Alfred Parrish își trăiește ultimele clipe!

În comportarea secretarului se produse o nouă schimbare.

În toiul unui acces pasionat de milă, neputință și deznădejde se opri ca din senin și întrebă, cu un calm

perfect, pe tonul indiferent folosit de obicei când se discută despre vreme în lipsa altui subiect:

– Așa vă numiți?

Băiatul murmură un „da" printre suspine.

– De unde sunteți?

– Bridgeport.

Secretarul dădu din cap. Mai dădu o dată și mormăi ceva în barbă. După un moment continuă:

Născut acolo?

– Nu, la New Haven.

– Aha!

Secretarul îi aruncă o privire maiorului, care asculta concentrat, cu o mutră total nedumerită, și mai degrabă îi sugeră decât îi spuse: „E niște vodcă acolo. Poate le e sete soldaților".

Maiorul sări ca un arc destins și le turnă în pahare, primind pentru asta toată recunoștința persoanelor în cauză. Interogatoriul continuă:

– Cât timp ați stat la New Haven?

– Până la paisprezece ani. M-am întors acum doi ani, ca să intru la Yale.

– Pe ce stradă ați locuit acolo?

– Parker Street.

În ochii maiorului licărea o vagă undă de lumină, cum că-nțelesese jocul. Se uită întrebător la secretar. Secretarul dădu din cap și maiorul turnă vodcă din nou.

– La ce număr?

– N-avea număr.

Băiatul se sculă-n picioare și-l fixă pe secretar cu o privire patetică, vroind parcă să spună: „De ce mă torturați cu prostiile astea, când sunt și-așa destul de nenorocit?

Secretarul continuă fără să-l bage-n seamă:

– Ce fel de casă era?

– Din cărămidă, cu un etaj.

– Avea ieșire direct la stradă?

– Nu, era o curte mică-n față.

– Gard de fier?

– Nu, de uluci.

Maiorul turnă din nou vodcă, fără să mai aștepte instrucțiuni. De data asta umplu paharele ochi. Fața i se luminase și se puteau citi pe ea tot felul de lucruri minunate.

– Ce vezi când intri pe ușă?

– Un vestibul strâmt, cu o ușă-n fund și una la dreapta.

– Altceva?

– Un cuier pentru pălării.

– La dreapta e o cameră?

– Un salon.

– Cu covor?

– Da.

– Ce fel?

– Un Wilton, stil vechi.

– Avea vreun model pe el?

– Da, o vânătoare cu șoimi.

Maiorul aruncă o privire la ceas: mai erau numai șase minute! Luă iarăși carafa și, în timp ce turna, se uită

întrebător la secretar și apoi la ceas. Secretarul încuviință din cap. Maiorul se așeză o clipă-n fața ceasului, ascunzân-du-l vederii, și-i mută limbile cu o jumătate de oră înapoi. Apoi dădu oamenilor de băut porții duble.

– Mai era vreo cameră dincolo de vestibul și de cuier?

– Sufrageria.

– E vreo sobă acolo?

– Un șemineu.

– Părinții dumitale erau proprietarii casei?

– Da.

– Mai sunt și-acum?

– Nu. Au vândut-o când ne-am mutat în Bridgeport.

Secretarul făcu o scurtă pauză, apoi din nou:

– Aveai vreo poreclă printre prietenii cu care te jucai?

Sângele i se urcă încet în obrajii palizi și băiatul își plecă privirea. Câteva clipe parcă se luptă cu sine însuși. Pe urmă zise pe-un ton plângăcios:

– Îmi spuneau „domnișoara Nancy".

Secretarul rămase un pic pe gânduri, apoi mai puse o întrebare:

– Era vreun ornament în sufragerie?

– Păi, da..., adică nu.

– Nici unul? Nimic?

– Nu.

– Cum vine asta? Cam ciudat! Ia mai gândește-te. Tânărul se gândi și se tot gândi. Secretaru-l pândea cu sufletul la gură. Într-un târziu tânărul nostru ridică trist ochii și dădu din cap că nu.

– Gândește-te, mai gândește-te! țipă maiorul, nerăbdător să-i sară-n ajutor; și mai turnă niște vodcă.

– Ia vezi, insistă secretarul. Nu era nici măcar un tablou pe-acolo?

– Ah, ba da! Cum să nu! Dar ați spus ornament.

– Așa! Ce zicea tatăl dumitale de el?

Sângele i se urcă din nou în obraji și băiatul rămase tăcut.

– Zi! făcu secretarul.

– Zi! țipă maiorul, în timp ce, cu mâna tremurându-i, turna vodcă mai mult pe-alături decât în pahare.

– Nu, nu pot să spun ce zicea, murmură băiatul.

– Repede! Repede! îl zori secretarul. Dă-i drumul. Nu mai e timp de pierdut. Căminul și libertatea ori Siberia și moartea atârnă de răspunsul dumitale.

– Oh, fie-vă milă! Tata e preot și...

– Nu contează! Dă-i drumul că altfel...

– Zicea că-i cel mai cumplit coșmar pe care l-a avut vreodată.

– Salvat! urlă secretarul, apucând cuiul și-un formular de pașaport. Te-am identificat. Am locuit în casa aia și am pictat eu însumi tabloul!

– Ah, vino-n brațele mele, băiatul meu! Ai scăpat, bietul de tine! strigă maiorul. Să-i mulțumim de-a pururi Atotputernicului c-a plămădit pe-acest artist! Dacă l-a făcut El.

FABULĂ

A fost odată ca niciodată un pictor. Pictorul ăsta a făcut un tablou mic și foarte frumos și l-a așezat într-un loc ca să-l poată vedea în oglindă.

– Dacă-l pun așa, se dublează distanța și se estompează asperitățile, spuse el. E de două ori mai frumos acuma decât înainte.

Animalele din codru aflară vestea din gura pisicii, pe care o admirau cu toatele pentru că era atât de învățată, fină și civilizată, atât de politicoasă și bine-crescută și le povestea lucruri pe care înainte nu le știuseră și după aceea nici pomeneală să le priceapă. Zvonul cel nou le stârni foarte tare curiozitatea. Se apucară deci să pună sumedenie de întrebări ca să-nțeleagă ca lumea despre ce-i vorba. Întrebară ce-i aia tablou și pisica le explică:

– E ceva neted, uluitor de neted, minunat de neted, încântător de neted și distins. Ah, și cât e de frumos!

Descrierea le aduse în pragul delirului și toate ziseră că ar da orice să vadă o asemenea minune. Ursul mai întreabă:

– Dar ce-are de-i așa frumos?

– Ce să aibă? Înfățișarea! îl lămuri pisica.

Asta le umplu de admirație, dar și de nedumerire. Erau mai curioase ca oricând. Vaca întrebă și ea:

– Ce-i aia oglindă?

– O gaură-n perete, răspunse pisica. Te uiți în ea și vezi tabloul. E așa de delicat, fermecător, eteric și

inspirator în inimaginabila-i frumusețe, că le-apucă amețeala și nu lipsește mult să leșini de extaz.

Măgarul nu spusese încă nimic, dar începu să dea semne cum că se-ndoiește. După părerea lui, asemenea splendoare nu se mai văzuse și probabil că nu se vedea nici acum. Mai spune că, dacă-ți trebuie un car de adjective kilometrice ca să convingi lumea că un lucru e frumos, e cazul să-ți pui niște semne de întrebare.

Era clar că dubiile începeau să aibă efect asupra animalelor, așa că pisica se retrase ofensată. Subiectul fu abandonat câteva zile, timp în care, însă, curiozitatea se trezi din nou la viață și interesul se învioră simțitor. Atunci animalele îl luară la rost pe măgar pentru că, dintr-o simplă bănuială cum că tabloul n-ar fi frumos, dar fără nici o dovadă că e chiar așa, stricase ceva care poate le-ar fi făcut plăcere. Măgarul nici nu se sinchisi. Le spuse calm că exista o singură cale să afle dacă are dreptate el sau pisica: o să meargă să se uite-n gaura cu pricina și, la-ntoarcere, o să le spună ce-a văzut. Animalele răsuflară ușurate și, pline de recunoștință, îl rugară s-o pornească neîntârziat. Așa și făcu.

Dar măgarul nu știa unde trebuie să stea, așa că se așeză, din greșeala, între tablou și oglindă. Ca urmare, tabloul pierdu orice șansă și n-apăru deloc îa vedere.

– A mințit pisica, spuse măgarul odată întors acasă, în gaură nu era decât un măgar. Nici urmă de ceva neted. Era chipeș și simpatic măgarul, dar în afară de el nu mai era nimeni.

Elefantul se minună:

– Ești sigur c-ai văzut bine? Ai fost aproape de el?

– Am văzut bine, oh, Hathi, rege al fiarelor. Am fost atât de aproape, c-am dat nas în nas cu el.

– Foarte curios, zise elefantul. Pisica nu ne-a mințit niciodată până acum – cel puțin din câte știm noi. Să mai meargă cineva să vadă. Baloo, du-te tu și uită-te-n gaură. Pe urmă vino înapoi și spune-ne ce-ai văzut.

Se duse așadar și ursul.

– Au mințit și pisica, și măgarul; raportă ursul la întoarcere. În gaură nu era decât un urs.

Mare fu mirarea și nedumerirea animalelor. Fiecare ardea acum de nerăbdare să afle singur adevărul-adevărat. Elefantul le trimise pe rând la locul cu pricina.

Mai întâi, vaca. Vaca nu găsi în gaură decât o vacă.

Tigrul nu găsi decât un tigru.

Leul nu găsi decât un leu.

Leopardul nu găsi decât un leopard.

Cămila nu găsi decât o cămilă și nimic mai mult.

Hathi spumega de furie și spuse c-o să scoată adevărul la lumină, chiar de-ar fi să meargă în persoană până acolo.

La întoarcere se burzului la toți supușii că-s niște mincinoși și-și arătă mânia nestăvilită față de opacitatea morală și intelectuală a pisicii. Numai un nătâng cu orbul găinilor, zise el, nu e în stare să vadă că-n gaură nu-i nimic în afară de-un elefant.

Morala pisicii

Într-un text găsești orice, dacă te așezi între el și oglinda închipuirii tale. Poate că n-ai să-ți vezi urechile, dar cu siguranță sunt și ele acolo.

STRĂINUL MISTERIOS

Era în iama anului 1590. Departe de lume, Austria se cufundase într-un somn adânc. Trăia încă în Evul Mediu și părea învăluită în el pe vecie. După unii, rămăsese cu secole în urmă. Ziceau că-n Austria ornicul minții și-al sufletului se oprise undeva în epoca adevăratei credințe. O spuneau ca o laudă, nu ca o dojană. Noi așa o și luam și tare ne mândream cu asta. Eram copil, dar mi-aduc aminte ca acum ce mult mă-ncântau astfel de vorbe.

Într-adevăr, Austria ațipise departe de lume, iar satul nostru, pierdut în inima Austriei, ațipise și el. Moțăia fără grijă în liniștea adâncă a dealurilor și pădurilor singuratice și nesfârșită-i era mulțumirea. Veștile din lumea largă rareori îi tulburau visele. Prin față curgea un râu domol. În apa clară se oglindeau norii ca niște corăbii purtate de vânt. În spate se-nălțau stânci împădurite care-nchi- deau o prăpastie adâncă. La marginea prăpastiei se înălța întunecat un castel uriaș, cu un șir nesfârșit de turnuri și bastioane, ascunse sub o armură de viță-de-vie. Dincolo de râu, cam la o leghe spre stânga, se-ngrămădeau dealuri cu veșmânt de codri,

brăzdate de trecători şerpuitoare. Nicicând locurile acestea nu văzuseră lumina soarelui. La dreapta, o altă prăpastie străjuia râul, de aici şi până la poalele dealurilor amintite mai înainte se-ntindea o câmpie nesfârşită, presărată cu căsuţe ce se iveau ici şi colo printre livezi şi pomi cu umbră deasă.

Ţinutul se-ntindea pe mai multe leghe. Stăpânul acestor locuri era un prinţ, ai cărui slujitori se-ngrijeau de buna rânduială a castelului, ca şi cum ar fi aşteptat oaspeţi în fiece zi. Dar nici prinţul, nici ai lui nu veneau pe-acolo decât o dată la cinci ani. Când veneau, parcă poposea însuşi stăpânitorul lumii, cu toată splendoarea împărăţiilor sale după el. Când plecau, lăsau în urmă o linişte ce aducea cu somnul adânc de după o orgie.

Pentru noi, băieţii, Eseldorf era raiul pe pământ. Nu ne prea omoram cu şcoala. În primul rând învăţam să fim buni creştini: s-o venerăm pe Fecioara Maria şi să cinstim biserica şi sfinţii, înainte de toate. În afară de astea nu trebuia să ştim prea multă carte şi, la drept vorbind, nici n-aveam voie. Ştiinţa de carte nu era pentru oamenii de rând, căci putea să le trezească nemulţumirea faţă de soarta pe care le-o hărăzise Domnul, iar Domnul n-ar fi răbdat să-i ştie cârtitori faţă de rânduielile lui. Aveam doi preoţi în sat. Pe unul din ei, părintele Adolf. Îl stimam mult. Era zelos şi plin de ardoare.

Într-un fel, poate că erau pe lume preoţi mai buni decât părintele Adolf, dar la noi în sat nu mai fusese altul atât de respectat de credincioşi. Şi asta pentru că nu-i era

deloc frică de diavol. Dintre toți creștinii pe care i-am cunoscut, numai de el pot spune-așa ceva fără teamă că greșesc. Din cauza asta sătenii îl priveau cu groază. Fiindcă, ziceau ei, trebuie să fie ceva necurat la mijloc. Altfel, de unde atâta curaj și cutezanță? Toți oamenii scrâșnesc din dinți când vorbesc de diavol, dar o fac pătrunși de teamă, nu în bătaie de joc. Cu părintele Adolf lucrurile stăteau cu totul altfel. Îl ocăra pe Necuratul cum îi venea la gură. Dacă-l auzeai încremeneai de spaimă. Uneori îl lua chiar peste picior și atunci credincioșii își făceau cruce și plecau iute de-acolo, de frică să nu se-abată vreo nenorocire-asupra lor.

Părintele Adolf îl întâlnise pe Satan de mai multe ori și-l înfruntase vitejește. Nu se-ndoia nimeni, fiindcă povestise chiar el. N-ascundea deloc treaba asta, ba chiar o trâmbița în toate părțile. Și cel puțin o dată s-a dovedit că spusese adevărul. Se certase cu dușmanul și azvârlise neînfricat cu sticla după el. Pe peretele camerei se vedea și-acum pata sângerie unde se spărsese sticla.

Dar noi pe celălalt preot, pe părintele Peter, îl iubeam cu-adevărat și pentru el suferam dac-avea vreun necaz. Gurile rele ziceau că părintele ar fi spus că Dumnezeu e-așa de bun c-o să găsească El o cale să-i izbăvească pe toți fiii lui de pe pământ. Era groaznic să spui asemenea lucruri, dar nimeni n-a putut dovedi vreodată că părintele Peter spusese chiar așa. Și nici nu-i stătuse-n fire, fiindcă era totdeauna bun, blând și cinstit. Nu l-au învinuit c-ar fi spus asta de la amvon, unde

l-ar fi auzit toți și ar fi depus mărturie, ci într-o discuție pe-afară. Dușmanilor nu le e greu să născocească, iar părintele Peter avea un dușman, și încă unul foarte puternic, pe astrolog. Astrologul sălășluia într-un turn vechi și dărăpănat, în susul văii, și-și petrecea nopțile cercetând stelele. Toată lumea știa că era-n stare să prevestească foametea și războiul. Nu era mare lucru să facă asta, fiindcă mereu bântuia foametea sau vreun război pe undeva. Mai citea viețile oamenilor în stele și-ntr-o carte de-a lui și se pricepea să găsească lucruri pierdute. Așa că toată lumea din sat, în afară de părintele Peter, se temea de el. Până și părintele Adolf, care-l înfruntase vitejește pe diavol, îi arăta astrologului tot respectul, când îl vedea pe uliță cu fesul lui înalt și țuguiat, înveșmântat în mantia lungă și largă cu stele pe ea, cu cartea cea mare sub braț și bastonul despre care se știa că are puteri magice. Chiar și episcopul îi da uneori ascultare, zicea lumea, fiindcă, pe lângă cititu-n stele și prorocire, astrologul făcea mare caz de pioșenia lui. Și asta nu putea să nu impresioneze pe Sfinția Sa.

Părintele Peter, însă, nu dădea doi bani pe astrolog, îl făcea șarlatan și mincinos și-i spunea asta-n față. Îi zicea că n-are în cap pic de știință și n-are puteri mai mari decât un om oarecare sau chiar decât unul prăpădit de tot. Asta i-a adus, bineînțeles, ura astrologului care nu știa cum să facă să-l distrugă. Cu toții am fi băgat mâna-n foc că astrologul născocise toată istoria cu spusele uimitoare ale părintelui Peter și tot el le strecurase episcopului.

Se zicea că părintele Peter spusese vorbele-alea față de nepoată-sa, Marget, deși fata făgăduia și-l implora pe episcop s-o creadă pe cuvânt și să-l cruțe pe bătrânul ei unchi de sărăcie și umilință. Dar episcopul nici n-a vrut s-audă. L-a suspendat pe părintele Peter pe o perioadă nedefinită. N-a ajuns însă să-l excomunice fiindcă n-avea decât mărturia unui singur om. Părintele Peter nu mai slujea de vreo doi ani, iar turma i-o păstorea celălalt preot al nostru, părintele Adolf.

Veniseră vremuri grele pentru bătrânul preot și Marget. Fuseseră cândva răsfățați de soartă, dar după ce s-a abătut asupra lor mânia episcopului, lucrurile s-au schimbat. Mulți prieteni i-au părăsit cu totul, iar ceilalți s-au răcit și s-au ținut cât mai la distanță de cei doi când i-a lovit năpasta. Marget avea optsprezece ani. Era o fată-ncântătoare, cea mai frumoasă din sat, și cu o minte pe măsura frumuseții ei. Dădea lecții de harpă și așa își câștiga singură existența. Elevii însă au părăsit-o rând pe rând. La petrecerile tinerilor nimeni nu-și mai amintea de ea și băieții nu-i mai călcau în casă. Toți o uitaseră, cu excepția lui Wilhelm Meddling – dar de el ar fi putut să se lipsească. Marget și unchiul ei erau triști și părăsiți, îngropați în uitare și rușine. Razele de soare dispăruseră din viața lor. În cei doi ani, treburile au mers din rău în mai rău. Hainele se ponoseau și pâinea se-mpuținea văzând cu ochii. Iar acum cei doi primeau lovitura de grație: Solomon Isaacs, la care

ipotecaseră casa, îi anunță că nu mai aveau de stat în ea decât o singură zi.

2

Eram trei băieți, prieteni nedespărțiți încă din leagăn. Ne legase de la-nceput o mare afecțiune, care se-ntărise cu trecerea anilor. Nikolaus Bauman era fiul primului judecător de la tribunalul din partea locului. Seppi Wohlmeyer era băiatul proprietarului celui mai mare han din sat, „Cerbul de aur", hanul avea o grădină frumoasă cu pomi umbroși, care-ajungeau până pe malul râului, și bărci pe care le puteai închiria ca să faci o plimbare. Eu eram al treilea din grup. Mă cheamă Theodor Fischer. Tata, organistul bisericii, era șeful muzicanților din sat, profesor de vioară, compozitor și paracliser. Strângea și dările către biserică. Într-un cuvânt, era un cetățean căutat de toți și respectat de toată lumea. Noi, copiii, știam dealurile și pădurile cum le știau păsările cerului. Le cunoșteam ca-n palmă, fiindcă hălăduiam pe-acolo când n-aveam altă treabă, adică atunci când nu înotam, nu ne plimbam cu barca, nu pescuiam, nu ne dădeam pe gheață ori pe derdeluș.

Puseserăm stăpânire pe parcul castelului și puțini se puteau mândri c-o asemenea isprăvă. Eram protejații lui Felix Brandt, cel mai bătrân servitor. Ne duceam des la el, noaptea, ca să ne spună povești despre vremuri apuse și

întâmplări ciudate, să fumăm împreună (el ne-n- văţase) şi să bem cafea. Bătrânul fusese în războaie şi luptase la asediul Vienei. Acolo, când i-au bătut şi i-au izgonit pe turci, găsise nişte pungi cu cafea printre lucrurile capturate. Ostaticii turci i-au spus la ce e bună şi l-au învăţat cum să facă din ea o băutură grozavă. Şi-acuma Felix Brandt avea mereu cafea, să bea el sau să-i lase pe neştiutori cu gura căscată. Când era furtună, rămâneam peste noapte-n casa lui. Afară tuna şi fulgera, iar el ne spunea poveşti cu strigoi şi tot felul de grozăvii, ne vorbea de bătălii, crime, schilodiri şi multe altele şi uite-aşa încălzea atmosfera dinăuntru. Mai toate astea le trăise aievea. În viaţa lui văzuse mulţi strigoi, vrăjitori şi vrăjitoare. Într-o noapte se rătăcise în munţi pe-o furtună înfricoşătoare şi, la lumina orbitoare a fulgerelor, îl zărise pe vânătorul sălbatic gonind cu haita lui de câini fantomatici printre cetele de nori. Mai văzuse şi un incub şi de câteva ori zărise liliacul uriaş care suge sângele din gâtul oamenilor adormiţi, făcându-le uşor vânt cu aripile şi ţinându-i aşa toropiţi până-şi dau sufletul.

Ne-nvăţa să nu ne temem de fiinţe supranaturale, cum ar fi strigoii. Zicea că nu fac nici un rău, umblă doar de colo până colo, trişti şi singuratici, şi caută un binevoitor să le dea atenţie şi să aibă milă de ei. Cu timpul nu ne-a mai fost frică, ba chiar ne-am dus noaptea în beciul bântuit de duhuri. Stigoiul a apărut numai o dată ca o umbră fără contur, plutind neauzit prin aer. Pe urmă s-a făcut nevăzut. Iar noi, abia dac-am tresărit, aşa de bine prinsese

învățătura bătrânului. Brandt ne spunea că strigoiul urca uneori până la el și-l trezea noaptea, mângâindu-l pe obraz c-o mână rece și lipicioasă. Dar nu i-a făcut rău niciodată. Căuta doar un suflet înțelegător care să-l bage-n seamă și pe el. Cel mai ciudat e că bătrânul văzuse îngeri, îngeri adevărați, veniți din cer, și vorbise cu ei. N-aveau aripi, purtau haine, glăsuiau, arătau și se comportau ca oamenii. Nici n-ai fi zis că-s îngeri, dacă nu făceau minunile-alea pe care un muritor nu le poate săvârși, și dacă nu dispărea în timp ce vorbeai cu ei, lucru pe care de asemenea nu puteau să-l facă muritorii. Ne mai spunea că îngerii sunt veseli și simpatici, nu posomorâți și triști ca strigoii.

Într-o noapte de mai, am stat de vorbă până târziu despre lucruri din astea. Dimineața ne-am sculat și am mâncat bine cu bătrânul. Pe urmă am coborât în sat, am trecut podul și am urcat dealul în stânga unei coline împădurite, locul nostru preferat. Acolo ne-am tolănit pe iarbă la umbră ca să ne odihnim, să tragem un fum-două și să vorbim de lucruri ciudate. Ne stăruiau încă-n minte, atât de mult ne impresionaseră. De fumat, n-am putut fuma, fiindcă distrați cum eram ne uitaserăm cremenea și amnarul.

Curând un tânăr veni spre noi agale, ieșind dintre copaci. Se așeză pe iarbă și-ncepu să ne vorbească prietenos, de parcă ne-ar fi cunoscut de când lumea. Noi nu i-am răspuns, fiindcă era străin. Nu eram obișnuiți cu străinii și ne feream de ei. Purta haine noi și bune, era chipeș și avea o voce plăcută și un chip care te cucerea.

Era sprinten, grațios și părea în largul lui, nu greoi, stângaci și timid ca alți băieți. Am fi vrut să ne-mprietenim cu el, dar nu știam cum să-ncepem. M-am gândit atunci să-i dau pipa și mă-ntrebam dac-ar socoti-o ca pe-un gest de prietenie. Atunci mi-am adus aminte că n-am cu ce s-o aprind și m-am resemnat cu părere de rău. Dar el m-a privit amuzat și mi-a spus:

– N-ai foc? E, mare lucru! Las' că fac eu rost.

De uimire n-am reușit să-ngân nici o vorbă. Nu spusesem nimic, dar el îmi ghicise gândul. Îmi luă pipa și suflă în ea. Tutunul începu să scânteieze și rotocoale de fum albăstrui porniră să se-nalțe. Am sărit ca arși, gata-gata s-o luăm la sănătoasa, și nici nu-i de mirare. Am făcut chiar câțiva pași, cu toate că el ne ruga să nu fugim și ne spunea să-l credem pe cuvânt că n-are nici un gând rău, vrea doar să fim prieteni și să ne ținem de urât. Ne-am oprit și am rămas pe loc. Eram curioși și uimiți și am fi vrut să ne întoarcem, dar ne temeam. El ne tot îmbia cu vorbe blânde și convingătoare. Pipa n-a făcut explozie și nici altceva nu s-a întâmplat. Puțin câte puțin ne-am recăpătat încrederea. Curiozitatea ne-a ajutat să ne-nvingem teama. Așa că ne-am luat inima-n dinți și-am pornit-o înapoi, dar încet și gata s-o întindem la nevoie.

Tânărul vroia cu tot dinadinsul să ne liniștească și se pricepea de minune. Nu puteai să te-ndoiești și să te temi de un om atât de cinstit, bun, fără ascunzișuri și cu vorba așa de dulce, ca el. Ne-a cucerit îndată și curând eram din nou în largul nostru, mulțumiți și puși pe taifas. Eram

fericiți că găsiserăm un prieten nou. Când a dispărut stânjeneala, l-am întrebat de unde-nvățase să facă lucrul ăla ciudat, iar el ne-a spus ca nu-nvățase de nicăieri. Îl făcea, ca multe alte lucruri ciudate, c-așa-i venea lui.

– Ce mai știi să faci?

– A, știu multe, nici nu pot să le număr.

– Ne arăți și nouă?

– Haide, zău! spuseră ceilalți.

– Dar n-o să fugiți iar?

– Nu, zău că nu. Haide! Vrei?

– Bine, dar nu uitați ce mi-ați promis.

După ce ne-am întărit promisiunea, străinul s-a dus să ia apă dintr-o băltoacă, cu o frunză pe care-o răsucise ca o cupă. Suflă asupra ei și-apoi o aruncă: în fața ochilor he apăru o bucată de gheață de forma unei cupe. Eram uimiți, vrăjiți, dar nu ne mai era frică. Eram fericiți și-l rugarăm să mai facă minuni. Ne împlini dorința și spuse c-o să ne dea ce fructe vrem, chiar dacă le trecuse vremea. Sărirăm toți deodată:

– Portocale!

– Mere!

– Struguri!

– Căutați în buzunare, spuse el.

Acolo erau. Și ce poame de soi! Le-am mâncat și am mai fi vrut, dar nimeni n-a spus nimic.

– Ia mai căutați-vă-n buzunare, spuse el. Mai sunt destule acolo, și nu numai fructe, tot ce vă poftește inima.

Nu-i nevoie să spuneți ce vreți. Cât sunt cu voi, ajunge dacă vă doriți un lucru, ca să-l și aveți.

Așa și era. N-am mai pomenit ceva atât de-ncântător și interesant. Pâine, prăjituri, dulciuri, nuci, tot ce ne dorea inima. El nu mânca nimic. Stătea doar și sporovăia cu noi și făcea minuni peste minuni ca să ne distreze. Făcu o veveriță mititică din lut. Veveriţa se urcă repede într-un copac, se așeză pe o cracă și-ncepu să țipe la noi. Apoi făcu un cățel, nu cu mult mai mare decât un șoarece, și cățelul se luă după veveriță, țopăind în jurul copacului și lătrând de mama focului. Era un câine cât se poate de adevărat. Veveriţa sărea din cracă-n cracă, iar el o urmărea îndârjit, până când dispărură amândoi în pădure. Străinul făcu păsările din lut și le dădu drumul, iar ele o porniră în zbor cântând.

În cele din urmă mi-am luat inima-n dinți și l-am întrebat cine e.

– Sunt un înger, răspunse el simplu, dând drumul altei păsărele și bătând din palme ca s-o facă să zboare.

Ne cuprinse un soi de teamă când îl auzirăm ce spune. Ni se făcu iarăși frică. Dar el ne liniști: n-aveam motiv să ne temem de un înger. Și, oricum, el ne-ndrăgise. Trăncăni mai departe – simplu, natural, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Și-n tot timpul ăsta făcu o grămadă de bărbați și femei cât degetul, care se puseră îndată pe treabă. Curățară și nivelară o palmă de pământ și-ncepură să construiască cu măiestrie un castel în iarbă. Femeile amestecau mortarul, îl puneau în

găleți și-l duceau pe cap până sus pe schele, așa cum fac oamenii la noi de când se știu. Bărbații așezau cărămizile rânduri-rânduri. Cinci sute de suflete mititele roboteau fără-ncetare și-și ștergeau frunțile de sudoare în chipul cel mai firesc. Ne uitam absorbiți la cei cinci sute de omuleți care ridicau castelul, pas cu pas și cărămidă cu cărămidă, îl făceau să prindă formă, plin de armonie. Simțământul acela ciudat și teama se risipiră. În curând ne simțeam din nou în largul nostru. Cerurăm voie să facem și noi niște omuleți, iar el încuviință. Îi spuse lui Seppi să meșterească tunuri pentru apărarea zidurilor, lui Nikolaus să plămădească halebardieri cu platoșe, jambiere și coifuri, iar mie, să fac niște cavalerişti, cu cai cu tot. Ne striga pe nume, dar nu ne spuse de unde le știa. Seppi îl întrebă cum îl cheamă. Străinul răspunse liniștit „Satan", și, cu o aşchie, prinse o femeie gata să cadă de pe schelă. O puse apoi la locul ei și zise:

– Ce proastă! Nu se uită pe unde calcă.

La auzul numelui am rămas ca trăsniți și-am scăpat din mâini tunul, halebardierul și calul, operele noastre, care se făcură țăndări. Satan râse și ne-ntrebă ce s-a întâmplat.

– Nimic, am spus eu, dar mi se pare un nume cam ciudat pentru un înger.

– De ce? întrebă el.

– Păi, e... e... În sfârșit, așa-l cheamă pe... celălalt.

– Da, e unchiu-meu.

O spuse pe un ton rece și indiferent, dar nouă ni se tăie o clipă răsuflarea. Inima ne bătea mai-mai să ne sară din

piept. El parcă nu observase nimic. Cu o atingere repară halebardierul și celelalte și ni le dădu înapoi gata făcute.

– Nu mai țineți minte? ne-ntrebă. Cândva a fost și el înger.

– Așa e, spuse Seppi, uitasem.

– Înainte de cădere era fără pată.

– Da, făcu Nikolaus, nici un păcat nu se-atinsese de el.

– Suntem o familie bună, continuă Satan, dintre cele mai bune. Numai el a păcătuit.

Mi-e greu să descriu tulburarea noastră. Ați simțit poate cum te trec fiorii când vezi un lucru ciudat, fermecător și minunat, ați simțit poate acel amestec de teamă și plăcere că trăiești și poți vorbi. Stai și te uiți pierdut, buzele ți se usucă, răsuflarea ți se taie și pentru nimic în lume n-ai pleca de-acolo. Îmi umbla pe limbă o-ntrebare, ardeam de nerăbdare s-o rostesc, dar mi-era teamă să nu fac o grosolănie. Satan puse jos un bou la care lucra de câtva timp.

– Nu-i nici o grosolănie și, chiar dac-ar fi, eu tot te-aș ierta, îmi spuse. Dacă l-am văzut? De mii și mii de ori. De mic copil, de pe când aveam numai o mie de ani, eram al doilea preferat din toate odraslele familiei – ca să folosesc limbajul vostru. Da, de pe-atunci și până la cădere. Asta face opt mii de ani, după timpul vostru.

– Opt mii!

– Da.

Satan îl privi pe Seppi și continuă parcă să-i răspundă la o-ntrebare nerostită:

– Păi, te cred, arăt ca un băieţandru. Asta şi sunt. Ceea ce voi numiţi timp, la noi are dimensiuni uriaşe. Un înger ajunge la maturitate după multă, multă aşteptare.

Aveam în minte o-ntrebare. Satan se-ntoarse spre mine şi-mi răspunse.

– Am şaisprezece mii de ani, dac-ar fi să-i socotesc după voi.

Apoi se-ntoarse către Nikolaus:

– Nu, căderea nu m-a atins pe mine şi nici restul rudelor. Atâta doar că mi-au dat numele lui, al celui care-a gustat din fructul oprit şi a împins bărbatul şi femeia în ispită. Noi, ceilalţi, n-am cunoscut păcatul şi nu suntem în stare să păcătuim. Suntem şi vom rămâne de-a pururi fără pată. Noi...

Doi omuleţi se ciorovăiau de zor. Parcă era un bâzâit de bondari. Se ocărau şi se blestemau unul pe altul. Pe urmă se prinseră-ntr-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Satan întinse mâna, îi strivi-ntre degete, îi aruncă deoparte şi se şterse de sânge cu batista. Pe urmă luă povestea de unde rămăsese:

– Noi nu suntem în stare să facem rău. Nici n-avem chef să-l facem, fiindcă nu ştim ce-i răul.

Suna ciudat după ceea ce făcuse, dar noi mai că ne-am dat seama, atât eram de zguduiţi şi-ndureraţi de crima absurdă pe care-o săvârşise. Căci era crimă-n toată regula, şi-ncă una fără nici un fel de scuză. Omuleţii nu-i făcuseră nici un rău. Eram tare nenorociţi, fiindcă-l îndrăgiserăm şi-l credeam nobil, frumos şi milostiv. Crezuserăm sincer că-i înger. De unde-atâta cruzime! Vai,

cum scăzuse-n ochii noștri! Și ce mândri fuseserăm de el! El vorbea mai departe netulburat, de parcă nu se-ntâmplase nimic. Povestea despre călătoriile lui, despre lucrurile interesante pe care le văzuse în lumile nemărginite ale sistemelor noastre solare și ala altor sisteme solare îndepărtate, despre obiceiurile nemuritorilor care stau acolo. Într-un fel ne fascina, ne vrăjea, ne incinta, în ciuda priveliștii jalnice care se arăta vederii noastre: nevestele omuleților morți le găsiseră leșurile strivite și-i jeleau vărsând lacrimi amare, în timp ce un preot se ruga în genunchi, cu mâinile încrucișate pe piept. Prietenii se-ngrămădeau în jur cu capetele plecate și descoperite în semn de respect, cu ochii înlăcrimați. Satan nici nu-i bagă în seamă, până când zumzetul slab al bocetelor și rugilor începu să-l sâcâie. Atunci apucă scândura grea pe care stăteam când ne dădeam în leagăn și o puse pe pământ, strivind toți omuleții ăia mărunți ca pe niște muște. Pe urmă își urmă povestea mai departe.

Înger și să ucidă un preot! Un înger să fac-așa ceva! Nu știe ce-i răul, dar nimicește cu sânge rece sute de suflete neajutorate, care nu i-au atins nici măcar un fir de păr! Ne cuprindea groaza pur și simplu când ne gândeam că, în afară de preot, nici un omuleț nu era pregătit pentru moarte, fiindcă nici unul nu ascultase vreodată o slujbă și nu văzuse o biserică. Și toate astea sub ochii noștri! Fuseserăm martori la o crimă. Era de datoria noastră să chemăm legea să-și spună cuvântul.

Dar el vorbea netulburat mai departe, învăluindu-ne cu muzica prevestitoare de moarte a vocii lui. Îi auzeam glasul și uitam de toate. Îl ascultam vrăjiți și plini de iubire. Eram sclavii lui și făcea ce vroia cu noi. Eram beți de fericire, căci puteam să stăm lângă el și să ne uităm la cerul din ochii lui. Simțeam cum extazul ni se scurgea prin vine la simpla atingere a mâinii sale.

3

Străinul văzuse totul, fusese peste tot, știa totul și nu uita nimic. Oamenii de rând își toceau coatele-nvățând, el prindea învățătura din zbor și nu cunoștea oprelişti. Iar când vorbea cu tine, lucrurile îți apăreau vii în fața ochilor. Văzuse facerea lumii și plămădirea lui Adam. Îl văzuse pe Samson dărâmând coloanele și făcând templul una cu pământul. Îl văzuse pe Cezar murind și ne spunea cum se trăiește-n rai. Văzuse păcătoșii perpelindu-se în flăcările iadului și ne făcea și pe noi să vedem aievea toate astea. Le trăiam intens. Parcă eram acolo și le vedeam cu propriii noștri ochi. Lui, însă nici nu-i păsa de ele. Îl amuzau și nimic mai mult. Iadul, nefericiții de prunci, femeile, fetele, flăcăii și bărbații în putere care țipau cerând amarnic îndurare erau o priveliște greu de suportat. El, însă, se uita la ei calm, ca la niște șobolani de pâslă pârliți la lumânare.

Iar când vorbea de bărbații și femeile de-aici, de pe Pământ, de faptele lor, până și de cele mai mărețe, mai

sublime, ne simțeam rușinați fiindcă vedeam că nu dă nici o ceapă degerată pe ei și pe tot ce făcuseră. Vorbea de ei de parcă vorbea de muște. Odată chiar ne-a spus că-i par interesanți oamenii de pe Pământ, cu toate că-s proști și neștiutori, banali și-nfumurați, neputincioși și prăpădiți, o ceată de sărmani zdrențăroși care nu-s buni de nimic. O spunea firesc și fără patimă, ca și cum ar fi vorbit de cărămizi, bălegar sau orice lucru fără viață și simțire. Mi-am dat seama că nu vroia să jignească pe nimeni, da-n mintea mea ziceam că-i prost crescut și n-are maniere.

– Maniere! exclamă el. Păi ăsta-i purul adevăr și-adevărul înseamnă bune maniere. Manierele sunt o născocire. Castelu-i gata. Vă place?

Cum să nu ne placă! Era încântător, delicat și perfect în toate privințele. Nu-i lipseau nici steguleț̦ele din turnuri. Satan ne-ndemnă să aranjăm artileria, să punem halebardierii la rând, să așezăm cavaleria la locul ei. Oamenii și caii noștri erau o nebunie. N-aduceau mai deloc cu ce-avuseserăm noi de gând să facem, fiindcă nu prea ne pricepeam. Satan ne spuse că nu mai pomenise alții mai nepricopsiți. Când i-a atins cu mâna să le dea viață, a fost un circ întreg. Se-mpleticeau, se poticneau, cădeau în nas fiindcă toți aveau un picior mai lung și unul mai scurt. Umblau de parcă erau beți, se clătinau, se târau pe jos și puneau în primejdie viața celor din jur. Până la urmă cădeau grămadă, dând neputincioși din picioare. Ne-a apucat râsul, deși toată scena era jalnică. După asta am băgat țărână-n tunuri ca să tragă o salvă de

salut, dar de proaste și strâmbe ce erau tunurile au explodat. Au omorât niște tunari și i-au schilodit pe alții. Pe urmă Satan ne-a spus că, dacă vrem, o să ne facă furtună și cutremur, dar c-ar fi bine să ne ținem mai departe, ca să fim la adăpost de primejdie. Am vrut să luăm și omuleții cu noi, dar nu ne-a lăsat. Zicea că nu contează și că, dac-o s-avem nevoie, o să facem alții.

Un norișor negru se ivi deasupra castelului. Fulgere și tunete în miniatură începură să-și facă de cap. Pământul se zgâlțâi, iar vântul începu să vâjâie. Se dezlănțui ploaia și toți omuleții se-nghesuiră în castel. Norișorul, tot mai negru, învăluise castelul c-abia îl mai vedeai. Fulgerele brăzdau întruna cerul. Lovit de trăsnet, castelul luă foc. Flăcări roșii și-nfricoșătoare străpungeau norul. Oamenii se năpustiră afară, țipând ca din gură de șarpe. Satan îi împinse înapoi, fără să-i pese de strigătele, rugile și implorările lor. Deodată, în toiul vijeliei, când vântul urla mai tare și tunetul bubuia mai cumplit, pulberăria sări în aer. De cutremur pământul se despică în două și ce mai rămăsese din castel se prăvăli în adânc. Hăul înghițise totul. Închisese-n el castelul și cinci sute de suflete nevinovate. Eram sfâșiați de durere și nu ne puteam stăpâni lacrimile.

– Nu plângeți, zise Satan, ce contează ăștia!

– Dar s-au dus în iad!

– S-au dus. Și ce dacă s-au dus? Facem noi alții.

Zadarnic am fi-ncercat să-l înduioșăm. Nu-ncăpea îndoială că n-avea sentimente și nu putea să-nțeleagă. Era exuberant și vesel de parcă-ar fi avut în față o nuntă,

nu un masacru odios. Ţinea morţiş să ne vadă părtaşi la veselia lui şi cu-atâtea farmece nici nu i-a fost greu. Făcea cu noi ce poftea. Curând dansam pe mormânt şi el ne cânta dintr-un instrument ciudat cu viersul dulce, pe care-l scosese din buzunar. Şi muzica... Dar ce parcă există o astfel de muzică? Poate numai în ceruri. Şi chiar de-acolo o şi adusese. Aşa ne-a spus. Ne plăcea la nebunie. Şi nu ne mai puteam lua ochii de la el. Privirile noastre erau oglinda sufletului şi vorba lor mută era adoraţie. Dansul îl adusese tot din ceruri şi toată fericirea raiului era închisă-n dansul ăsta.

Deodată ne-a ziş că trebuie să plece undeva. Noi n-am suportat gândul despărţirii şi ne-am agăţat de Sătan, implorându-l să mai stea. I-a făcut mare plăcere şi ne-a şi spus-o. Ne-a promis c-o să mai zăbovească un pic ca să schimbăm câteva vorbe. Ne spuse că Satan e chiar numele lui adevărat şi că numai noi trebuie să-l ştim. Pentru ceilalţi îşi găsise altul, foarte obişnuit, cum au oamenii, Philip Traum.

Era un nume ciudat şi prozaic pentru unul ca el. Dar, de vreme ce hotărâse aşa, nu puteam spune nimic. Hotărârea lui era de-ajuns.

Fusese o zi de pomină. În sinea mea ardeam de nerăbdare să le povestesc celor de-acasă tot ce mi se-ntâmplase. Dar el îmi citi gândul şi zise:

– Nu, toate astea vor rămâne taina noastră. Nu mă supăr dac-o să-ncercaţi să le povestiţi, dar am să vă pecetluiesc limbile. Nimic din taina noastră n-o să iasă la iveală.

Eram dezamăgiți, dar n-aveam încotro, așa c-am oftat o dată sau de două ori, și cu asta basta. Vorbeam mai departe și el nu contenea să ne citească gândurile și să ne dea răspuns. Asta mi se părea lucrul cel mai minunat din tot ce făcea.

– O fi minunat pentru voi, îmi întrerupse el șirul gândurilor, dar pentru mine nu-i. Eu nu sunt muritor ca voi. Nu mă măsor după tiparele omenești. Vă știu și vă-nțeleg slăbiciunile fiindcă le-am studiat, dar n-am nici una din aceste slăbiciuni. Carnea din care-s plămădit nu-i adevărată, cu toate c-o simțiți cu mâna. Nici hainele. Eu sunt spirit. Uite că vine părintele Peter.

Ne-am uitat în jur, dar nu era nici țipenie.

– Încă nu se vede, dar o să se-arate el numaidecât.

– Îl cunoști, Satan?

– Nu.

– Nu vrei să schimbi câteva vorbe cu el? Nu-i ca noi, neștiutor și prost. I-ar părea bine să-ți vorbească. Vrei?

– Altă dată, cu plăcere, acum nu. E timpul s-o iau din loc. Uite-l! Acuma-l vedeți și voi. Stați cuminți și să nu suflați un cuvințel.

Într-adevăr, părintele Peter apăru dintre castani. Noi trei ședeam în iarbă, iar Satan pe potecă, în fața noastră. Părintele Peter se apropie încet, cu capul plecat, dus pe gânduri. Sc opri la câțiva pași de noi, își scoase pălăria și-și șterse fruntea cu batista de mătase. Puteai să juri că-i gata-gata să vorbească cu noi, dar n-a zis nimic.

– Nu pricep de ce-am venit aici, își spuse el în barbă. Parcă eram în camera mea, acum câteva clipe. Dar pesemne că de-un ceas visez întruna și-am bătut tot drumul ăsta pân-aici fără să am habar. În zilele-astea tulburi nu prea mă simt nici eu în apele mele.

Apoi plecă mormăind mai departe și trecu chiar prin Satan, ca și cum n-ar fi fost nimic acolo. Cât pe-aci să leșinăm. Ne venea să chiuim, ca atunci când sub ochii tăi se petrece un lucru extraordinar, dar, ciudat, ceva ne-mpiedica și rămăserăm muții Respiram numai foarte repede. Apoi părintele Peter dispăru printre copaci.

– V-am spus eu că sunt spirit? glăsui Satan.

– Da, e limpede, zise Nikolaus, dar noi nu suntem. Pe tine nu te-a văzut sigur, dar nici pe noi? De uitat, se uita la noi, dar parcă nu ne vedea.

– Nu v-a văzut pe nici unul fiindcă așa am vrut eu.

Lucrurile astea romantice și minunate le vedeam cu ochii noștri. Nu era vis și ni se părea prea frumos ca să fie adevărat. Satan stătea acolo ca oricare altul, natural, simplu, fermecător, și sporovăia întruna. Dar ce mai, n-am cuvinte să vă spun ce simțeam. Eram în extaz. Păcat că extazul nu poate fi tradus în vorbe. E ca o muzică, și dacă-i vorbești cuiva de muzică, n-ai cum să-l faci să-nțeleagă ce simți. Ne-a purtat din nou prin vremuri apuse și din nou ni le-a adus în fața ochilor de parc-ar fi fost aievea. Și câte văzuse! Era uluitor. Te uitai la el și-ncercai să-ți închipui ce-ar însemna să ai tu toată experiența asta.

Te simțeai îngrozitor de banal, o ființă cu viață de-o zi, și încă o zi scurtă și prăpădită. El nu făcea nimic să ne mângâie mândria rănită, nimic, nu scotea o vorbă. Totdeauna vorbea de oameni cu aceeași indiferență cu care ar fi vorbit de pietre și grămezi de bălegar sau altele la fel. Era limpede că nu-i păsa de ei. Nu vroia să ne jignească, nu ne-ndoiam de asta. Dar ce, parcă s-a gândit cineva vreodată că jignește-o cărămidă dacă nu-i dă atenție? Pentru noi sentimentele unei cărămizi nu-nseamnă nimic. Nici nu ne pasă dacă are sau nu sentimente.

Odată, când adunase laolaltă cei mai iluștri regi, cuceritori, poeți, profeți, piați și cerșetori, pe toți de-a valma ca pe-o grămadă de cărămizi, de rușine am luat apărarea omului și l-am întrebat pe Satan de ce făcea atâta deosebire între el și oameni. A avut un moment de ezitare. Nu-nțelegea cum de pusesem o-ntrebare așa de ciudată.

– Deosebirea dintre mine și om? zise el. Dintre un muritor și-un nemuritor? Dintre un nor și-un spirit? Ce deosebire e-ntre Cezar și asta? spuse el luând în mână o gâză care se plimba pe scoarța unui copac.

– Nu poți compara lucruri care prin natura lor și distanța care le desparte sunt incomparabile, îmi dădui eu cu părerea.

– Ți-ai răspuns singur la-ntrebare, zise el. Am să-ți mai spun și altele. Omu-i făcut din țărână, am văzut eu când a fost plămădit. Eu nu-s făcut din țărână. Omu-i un sac de boli, un izvor de stricăciuni. Azi e, mâine nu mai e. Se naște țărână și se mistuie duhoare. Eu și alții

ca mine suntem aleșii celor nepieritori. Și-apoi, omul are *simț moral.* Înțelegi? Are *simț moral.* Să fie numai asta, și tot ar ajunge ca să ne deosebim.

Se opri aici ca și cum s-ar fi lămurit totul. Îmi părea rău, fiindcă pe-atunci aveam numai o vagă idee ce-i aia *simț moral.* Știam doar că ne mândream c-avem așa ceva și mă durea când îl auzeam cum vorbește. Mă simțeam ca o fetiță care-și închipuie că toată lumea-i admiră zorzoanele ei cele mai dragi și-apoi aude cum își râd de ea pe la spate. Am tăcut cu toții un timp. Eu unul eram ca bătut. Satan începu din nou să sporovăiască. Nu mult după aceea era atât de sclipitor, vioi și vesel, că-mi recăpătai și eu buna dispoziție. Ne povesti niște istorii tare hazlii care ne făcură să râdem în hohote. Își aduse-aminte că Samson legase torțe aprinse de cozile vulpilor, pe care-napoi le slobozise-n grâul filistinilor, că se cocoțase pe-un gard, pocnindu-se cu palma peste coapse și râzând cu lacrimi, și-apoi își pierduse echilibrul și căzuse de pe gard. Toată povestea îl făcu și pe el să pufnească-n râs. Cât despre noi, să nici nu mai vorbim. Ne-am distrat de minune.

– Gata, acuma plec, ne spuse el nu mult după aceea:

– Nuuu! strigarăm cu toții. Nu pleca. Rămâi cu noi, că dacă pleci nu te mai întorci.

– Ba da, pe cuvânt că ma-ntorc.

– Când? Diseară? Spune, când?

– Curând, o să vedeți.

– Ne ești drag, ținem la tine.

– Și eu țin la voi. Ca dovadă, o să vă mai arăt ceva frumos. De obicei, când plec, dispar dintr-odată. Acum, însă, o să mă topesc încet ca să vedeți și voi cum e.

Se ridică-n picioare și totul se termină cât ai bate din palme. Se subție, se tot subție, până când ajunse ca un balon de săpun. Atâta doar că-și păstrase forma. Vedeam prin el tufele ca printr-un balon de săpun. Pe pojghița balonului juca delicatul curcubeu care-ți lua ochii cu strălucirea lui. Știți cum face balonul de săpun când se lovește de covor: sare ușor de două-trei ori și-abia pe urmă se sparge. Așa și el. Țâșnea, sărea pe iarbă, sălta, plutea un pic, cădea iar pe iarbă și tot așa până când... poc! și gata. Și-n locul lui nu rămase nimic.

A fost o priveliște pe cât de ciudată pe atât de frumoasă. Nu vorbeam. Stăteam doar visători și clipeam uluiți. La un moment dat Seppi se ridică oftând și zise trist:

– Mă tem că totul a fost o nălucire.

Nicolaus suspină și spuse cam tot asta. Mă simțeam nefericit când îi auzeam vorbind așa, fiindcă și pe mine mă rodea aceeași îndoială. Apoi îl zărirăm pe părintele Peter, bietul de el, care se apropia necăjit. Umbla cu capu-n pământ și căuta ceva. Ajunse lângă noi.

– Stați de mult pe-aici, băieți? zise el când dădu cu ochii de noi.

– Nu prea de mult, părinte.

– Atunci, erați aici când am trecut eu. Poate-mi dați o mână de ajutor. Ați venit pe potecă?

– Da, părinte.

– Foarte bine. Tot pe-aici am venit și eu. Mi-am pierdut punga cu bani. N-aveam mult în ea, dar pentru mine și foarte puțin înseamnă mult, fiindcă altceva nu mai am. Nu cumva ați găsit-o voi?

– Nu, părinte, dar te-ajutăm s-o cauți.

– Asta vroiam să vă rog și eu. Ah, uite-o!

N-o văzuserăm până atunci. Totuși era acolo, chiar pe locul unde stătuse Satan când a-nceput să se topească. Peter o ridică de jos.

– Punga-i a mea, zise el mirat din cale-afară, dar nu și ce-i înăuntru. Asta-i umflată, a mea era turtită. A mea era ușoară, asta-i grea.

Îi desfăcu baierele. Era doldora de bani de aur. Ne lasă să ne uităm la ei pe săturate. Făcurăm ochii cât cepele, fiindcă nu mai văzuserăm nicicând atâta bănet adunat grămadă. Toți trei deschiserăm gura să zicem: „Asta-i mâna lui Satan", dar nu se auzi nimic. Așa cum v-am spus, nu puteam da-n vileag lucruri pe care el vroia să le tăinuim. Ne-o spusese cu gura lui.

– Băieți, voi ați făcut asta?

Am pufnit toți trei în râs. A pufnit și el când și-a dat seama ce prostie spusese.

– Cine-a fost aici?

Iar am deschis gura să răspundem, dar am rămas cu ea deschisă. Ar fi fost o minciună să spunem: „Nimeni", iar adevărul nu se lăsa defel mărturisit. M-am gândit puțin și am zis:

– N-a fost nici o ființă omenească.

– Așa-i, săriră ceilalți, după care-și puseră lacăt la gură.

– Nu-i așa, spuse părintele Peter privindu-ne sever. Când am trecut pe-aici adineauri nu era nimeni, dar asta nu-nseamnă nimic. Între timp cineva a fost pe-aici. Nu zic că omul cu pricina n-a fost pe-aici înainte de a veni voi, nici nu spun că l-ați văzut. Dar cineva a trecut pe-aici. De asta-s sigur. Pe cinstea voastră că n-ați văzut pe nimeni?

– N-am văzut nici o ființă omenească.

– Ajunge, știu că spuneți adevărul.

Începu să numere banii, acolo pe cărare, iar noi, în genunchi, îl ajutam să-i facă grămăjoare.

– Sunt mai bine de-o mie și o sută de ducați, zise el. O, Doamne, de-ar fi ai mei! Și am atâta nevoie de ei!

Vocea i se frânse în tremurul buzelor.

– Părinte, sunt ai dumitale, toți, până la ultimul bănuț! strigarăm în cor.

– Nu, nu-s ai mei. Numai patru-s ai mei. Restul...

Rămase pe gânduri, bietul de el. Mângâia bănuții din palmă. O clipă uită de tot. Stătea ghemuit acolo, cu capul cărunt descoperit. Ți se rupea inima când îl vedeai.

– Nu, nu-s ai mei, zise el trezindu-se brusc. Nu știu de unde-or fi venit. Vreun dușman... e-o cursă!

– Părinte, dumneata n-ai nici un dușman în sat, spuse Nikolaus, în afară de astrolog. Nici Marget n-are. Și nimeni nu-i așa de bogat să pună la bătaie o mie o sută de ducați numai ca să-ți joace o festă. Am dreptate sau nu?

Argumentul i se păru corect și asta-l mai înveseli.

– Dar, oricum, tot nu-s ai mei.

Spuse asta trist, ca unul care nu s-ar supăra dacă l-ai contrazice, ba chiar s-ar bucura.

– Ai dumitale sunt, părinte. Și noi toți suntem martori. Așa-i, băieți?

– Da, și-o să-i luăm partea dac-o fi nevoie.

– Domnul să vă binecuvânteze! Mai că m-ați convins. De-aș avea măcar o sută și ceva de ducați! Atâta face ipoteca. Rămânem fără acoperiș, dacă nu plătim mâine. Și tot avutul meu sunt ăi patru ducați din...

– Sunt ai dumitale toți, până la ultimul galben, și trebuie să-i iei. Ne punem noi chezași. Ce zici, Seppi? Dar tu, Theodor?

Amândoi răspunserăm că da. Nikolaus îi îndesă banii în punga veche și jerpelită și-l sili să-i ia. Omul spuse c-o să oprească două sute de ducați cu care să-și salveze casa și-o să lase restul de bani în păstrare, cu dobândă, până când o veni proprietarul să și-i ia. Cât despre noi, trebuia să semnăm o hârtie ca să arătăm de unde veneau banii, o hârtie cu care să dovedească sătenilor că nu scăpase de necazuri purtându-se necinstit.

4

Ce mai vâlvă s-a iscat a doua zi când părintele Peter i-a plătit lui Solomon Isaacs în aur curat, iar restul de bani i-a lăsat la el în păstrare, cu dobândă! Toate lucrurile

s-au schimbat în bine. Au venit mulți săteni la părintele Peter acasă ca să-l felicite. O grămadă de prieteni vechi, care se-ndepărtaseră între timp, s-au reîntors bucuroși la el. Și, culmea, Marget a fost invitată la o petrecere!

Totul era cât se poate de limpede. Părintele Peter a povestit întâmplarea de-a fir a păr și pe urmă a spus că habar n-avea cum de se-ntâmplase. Era clar, după părerea lui, că era mâna Providenței.

Vreo doi-trei inși au clătinat din cap și au zis, ca pentru ei, că mai degrabă-și băgase Satan coada. Și, zău; ghiciseră de minune pentru niște oameni simpli ca ei. Alții, mai șmecheri, ne dădeau târcoale și-ncercau să ne momească pe noi, băieții, „să spunem adevărul". Ne promiteau că n-or să sufle-o vorbă nimănui. Vroiau să știe așa, doar pentru ei, fiindcă toată întâmplarea era tara curioasă. Ar fi vrut chiar să cumpere secretul cu bani pești. De-am fi putut născoci ceva să se potrivească... dar n-am fost în stare. Nu ne-a dus mintea, așa că norocul ne-a scăpat, printre degete. Păcat!

Păstram secretul fără trudă. În schimb celălalt, secretul cel mare și minunat, ne mistuia pe dinăuntru. Ardeam de dorința să-l spunem la toți, ca să-i lăsăm cu gura căscată. Dar trebuia să-l ținem în noi. De fapt, se ținea singur, Satan spusese c-așa o să fie, și așa era. Ne duceam zi de zi în pădure ca să fim singuri și să putem vorbi de Satan. Și, cu mâna pe inimă, numai la ei ne gândeam și nici că ne mai păsa de altcineva. Îl pândeam zi și noapte doar-doar s-o întoarce. Eram tot mai

nerăbdători. Nu ne mai păsa de ceilalți băieți nici cât negru sub unghie și nu ne mai jucam deloc cu ei. Când ne gândeam la Satan, ne păreau așa de fără sare și piper! Nu dădeam doi bani pe isprăvile lor. Erau tare răsuflate pe lânga aventurile care-l purtaseră pe Satan prin vremi trecute și printre stele, pe lângă minunile pe care le făcea, pe lângă dispariţiile și izbucnirile lui și câte altele, în prima zi am stat ca pe jar, și pricina nu era decât una. Dădeam târcoale casei părintelui Peter sub tot felul de pretexte. Ducații de aur ne puseseră pe foc. Ne era teamă să nu se facă praf și pulbere, ca banii din poveste. Dacă se fac... dar nu s-au făcut. Până seara nu s-a plâns nimeni, așa c-am plecat mulțumiți că-s bani de aur curat și ne-am alungat neliniștea din inimi.

Apoi ne mai rodea ceva și vroiam să-l întrebăm pe părintele Peter. În cele din urmă ne-am dus cam cu teamă la el în seara următoare, după ce trăseserăm la sorți. Întrebarea i-am pus-o eu și m-am străduit să fie cât mai într-o doară. Nu prea mi-a ieșit, fiindcă nu mă pricepeam deloc.

– Ce e *simțul moral,* părinte?

M-a privit uimit peste ochelarii lui mari.

– Păi, zise el, facultatea care ne-nvață să deosebim binele de rău.

Răspunsul m-a lămurit într-o oarecare măsură, dar nu de tot. Am rămas un pic dezamăgit, chiar încurcat. Părintele așteptă să-i mai pun și alte întrebări, dar mie nu-mi venea nimic în minte.

– Are vreo valoare simțul ăsta moral? am zis eu, neștiind ce altceva să spun.

– Dacă are valoare! Dumnezeule! Băiete dragă, e singurul lucru care-l pune pe om mai presus de animalele fără grai și-i dă dreptul să aspire la viața cea fără de moarte.

Cum nu-mi venea în minte ce să mai spun, am plecat cu ceilalți băieți. Aveam senzația aceea vagă, pe care-o ai adesea, că mănânci de te spargi, dar nu se prinde de tine. Nikolaus și Seppi vroiau să-i lămuresc, dar eu nu mai aveam nici un chef.

Am trecut prin salon. Marget era la spinetă cu Mărie Lueger. Iată deci că se-ntorsese o elevă, și încă una cu dare de mână. O să vină și celelalte. Marget sări-n picioare și veni fuga la ușă. Cu ochii-n lacrimi, ne mulțumi pentru a treia oară – c-am salvat-o pe ea și pe unchiul ei și nu i-a lăsat s-ajungă pe drumuri. I-am spus din nou că nu noi îi salvaserăm. Dar așa era ea, nu mai termina cu mulțumirile și recunoștința când îi făcea cineva un bine. Am lăsat-o deci să spună ce-avea de spus. În grădină l-am găsit pe tânărul Wilhelm Meidling. Se-nserase și aștepta să termine Marget lecția, ca s-o ducă la plimbare pe malul râului. Era avocat. Se descurca destul de bine și încet-încet își făcea un nume. Ținea mult la Marget și ea ținea la el. N-o părăsise odată cu ceilalți, ci rămăsese tot timpul lângă ea. Nu-și pierduse nici un moment încrederea în Marget și-n unchiul ei. N-avea cine știe ce talent, dar era bun și chipeș. Și astea-s tot un fel de talente, că te-ajută de multe ori în viață. Ne-ntrebă cum merge lecția, iar noi îi răspunserăm

că era aproape gata. Poate c-așa era. Habar n-aveam, dar nu ne costa nimic să-i facem omului o bucurie.

5

Într-a patra zi coborî și astrologul din turnul cel vechi și dărăpănat din susul văii. Pesemne c-ajunsese vestea până la el. Ne luă deoparte și ne ceru să-i spunem toată povestea. I-am spus ce-am putut, fiindcă ne era teamă de el. Se gândi ce se gândi un timp și pe urmă ne-ntrebă:

– Și câți ducați ziceți că erau?

– O mie o sută șapte.

– Foarte ciudat... murmură el ca pentru sine, da, foarte ciudat. Curioasă coincidență.

După asta începu să pună-ntrebări, iar noi o luarăm de la capăt cu răspunsul.

– O mie o sută șase ducați sunt o grămadă de bani, spuse el în cele din urmă.

– Șapte, îl corectă Seppi.

– Da? Șapte? Ei, un ducat acolo mai mult sau mai puțin nu contează, dar voi ați zis o mie o sută șase la-nceput.

N-am îndrăznit să-i spunem că greșeala era a lui, dar știam c-așa era.

– Ne cerem iertare, făcu Nikolaus, am vrut să spunem șapte.

– Nu-i nimic, băiete. Observasem numai că nu se potrivește ceva. Au trecut vreo câteva zile și n-aveți cum

să vă amintiți exact. Omul se poate-nșela dacă la numărătoare nu-i nimic deosebit care să-i atragă atenția.

– Ba a fost ceva, sări Seppi.

– Ce, fiule? întrebă astrologul fără interes.

– Mai întâi am numărat cu toții banii din grămezi, monedă cu monedă. La toți ne-au ieșit o mie o sută șase. Dar eu, ca să mă distrez, luasem un ducat pe furiș când a-nceput numărătoarea. Pe urmă l-am pus la loc pe furiș și am zis: „Cred că-i o greșeală pe undeva. Sunt o mie o sută șapte. Haideți să-i mai numărăm o dată". Zis și făcut. Avusesem, bineînțeles, dreptate. S-au mirat și ei. După aia le-am povestit ce făcusem.

Astrologul ne-ntrebă dacă-i adevărat și noi i-am răspuns că da.

– E-n regulă, zise. Acuma știu cine-i hoțul. Băieți; banii ăștia-s de furat.

Apoi plecă. Eram tare tulburați și ne-ntrebam ce-o fi vrut să spună. Ne-am lămurit după o oră, când tot satul vuia că-l arestaseră pe părintele Peter fiindcă furase o sumă mare de bani de la astrolog. Toată lumea vorbea câte-n lună și-n stele. Mulți ziceau că nu-i stă-n fire părintelui Peter să fure și că trebuie să fie o greșeală. Alții, însă, clătinau din cap zicând că mizeria și sărăcia pot împinge la orice pe omul disperat. De un lucru nu se-ndoia nimeni, și-anume că povestea părintelui Peter era de necrezut. Astrologul, ziceau ei, ar fi putut face rost de bani pe-o cale ca asta, dar părintele Peter nu, nici în ruptul capului. Lucrurile luară o întorsătură proastă și

pentru noi, doar eram singurii martori ai părintelui Peter. Oamenii se-ntrebau cât ne-o fi plătit ca să zicem că istoria aia de necrezut e-adevărată. Lumea nu se codea să ne-o arunce verde-n fața și cu toții ne luau peste picior când îi rugam să ne creadă pe cuvânt, că spuseserăm adevărul.

Cel mai aspru ne dojeneau părinții. Tații ne mustrau că ne dezonorăm familiile și ne porunceau să ne lepădăm de minciună. Nu vă puteți închipui cât erau de furioși când o țineam una și bună că spuseserăm doar adevărul. Mamele plângeau și ne implorau să dăm înapoi banii cu care fuseserăm mituiți, ca să ne redobândim numele bun, să mărturisim totul și să spălăm rușinea de pe obrazul familiei. În cele din urmă, de atâta hărțuială, am încercat să spunem toată povestea cu Satan și celelalte. Dar în zadar, nu ieșea nimic. Trăgeam mereu nădejde c-o să vină Satan să ne scoată din încurcătură, dar el nu se arăta deloc.

Nu trecuse decât o oră de la discuția noastră cu astrologul, dar acum părintele Peter era la închisoare și banii, sigilați, în mâna oamenilor legii. Erau toți într-o pungă. Solomon Isaacs spunea că nu se atinsese de ei de când îi numărase. Jura că erau aceiași bani, adică o mie o sută șapte ducați. Părintele Peter ceru să fie judecat de tribunalul ecleziastic, dar celălalt preot, părintele Adolf, spuse că preoții suspendați nu se mai aflau sub jurisdicția tribunalului ecleziastic. Episcopul fu de aceeași părere, și cu asta lucrurile se lămuriră. Cazul urma să fie trecut unui tribunal laic. Dar curtea nu se întrunea decât mai târziu. Wilhelm Meidling avea să-l apere pe părintele

Peter, dându-și firește toată silința. Nouă ne spuse însă în taină că lucrurile nu puteau să se termine cu bine, fiindcă pe de o parte cazul era destul de șubred, iar pe de alta, se-mpotriveau oamenii, cu puterea și prejudecățile lor.

Astfel luă sfârșit scurta fericire a lui Marget. Sărmana de ea n-avea prieteni care să-i împărtășească durerea și nici nu spera să vină cineva. Un bilețel nesemnat sosi să-i spună că nu mai era invitată la petrecere. Nu mai vroia nimeni să ia lecții cu ea. Din ce să trăiască? De stat, putea să stea în casă, fiindcă ipoteca fusese plătită. Banii însă îi păstra deocamdată stăpânirea, nu bietul Solomon Isaacs. Bătrâna Ursula, care fusese dădaca lui Marget și făcea de toate pentru părintele Peter (era bucătăreasă, cameristă, menajeră, spălătoreasă și câte altele), spunea c-o să aibă Domnul grijă. Dar o spunea numai din obișnuință, ca o bună creștină ce se afla. Ea era gata oricând să dea o mână de ajutor, numai că nu prea avea cum.

Noi, băieții, vroiam să mergem la Marget s-o îmbărbătăm, dar părinții noștri nu ne lăsau. Se temeau și ei de gura lumii. Astrologul umbla prin târg și ațâța spiritele împotriva părintelui Peter. Zicea că hoțul cel nerușinat îi furase o mie o sută șapte ducați de aur și mai zicea că bagă mâna-n foc că părintele Peter îi luase banii, fiindcă exact suma pe care-o pierduse el o găsise părintele Peter.

La patru zile după ce s-a-ntâmplat nenorocirea, veni la noi, într-o după-amiază, bătrâna Ursula și ne ceru să-i dăm rufe la spălat. O rugă pe mama să nu spună nimănui, ca să nu-i rănească mândria lui Marget, că de afla fata, n-o

s-o lase, deși, biata de ea, nu prea avea ce mânca și slăbea văzând cu ochii. Dealtfel, bătrâna se cam topise și ea. Se vedea cât de colo. Ca una care răbdase de foame, Ursula a mâncat tot ce i-a dat mama, dar n-am putut s-o convingem să ducă ceva și acasă. Zicea că Marget n-ar fi mâncat din pomana dată de alții. A luat niște rufe și a plecat cu ele la râu să le spele. Vedeam de la fereastră că maiul era prea greu pentru puterile ei. Am chemat-o înapoi și i-am dat câțiva bănuți. N-a vrut să-i ia, de teamă să nu bănuiască Marget ceva. Dar până la urmă am înduplecat-o. A zis c-o să spună că-i găsise pe drum. Ca să nu păcătuiască prin minciună și să nu-și pângărească sufletul, m-a pus să mă fac că-i scap pe jos, iar ea s-a uitat unde i-am „scăpat". După asta a pornit-o spre locul cu pricina, i-a găsit, i-a luat de jos mirată și bucuroasă și a plecat mai departe. Ca toți sătenii, putea să-nșire la minciuni cu nemiluita, fără să se teamă de flăcările iadului sau de valurile de pucioasă. Dar asta era o minciună nouă și i se părea primejdioasă, din lipsă de exercițiu. Dac-ar fi exersat-o vreo săptămână, nu i-ar mai fi dat nici o bătaie de cap. Așa suntem noi, oamenii.

Eu eram tare necăjit din pricina lui Marget. Cu ce-o să trăiască ea? Ursula nu putea să găsească bani pe drum în fiecare zi, nici măcar la două zile. Și mi-era rușine că nu eram lângă Marget tocmai, când avea atâta nevoie de prieteni. Dar n-aveam nici o vină. Nu mă lăsau părinții, și ce era să fac?

Mergeam pe cărare abătut, când deodată mă învioră o adiere proaspătă care-mi dădu fiori în tot trupul. Eram

prea fericit ca să mai scot vreo vorbă. După semnul ăsta, mi-am dat seama că Satan era prin preajmă. Știam semnul de rândul trecut. Peste o clipă era lângă mine, iar eu îi povestem de necazurile mele, de ce se-ntâmplase cu Marget și cu unchiul ei. Tot vorbind așa, am cotit și-am dat cu ochii de bătrâna Ursula, care stătea la umbră sub un copac. Ținea în poală o pisicuță de pripas, numai piele și os, și-o mângâia. Am întrebat-o unde-o găsise. Mi-a spus că venise din pădure și se luase după ea. Probabil că era orfană și fără prieteni, zicea bătrâna, așa c-o s-o ia acasă să aibă grijă de ea.

– Văd că ești săracă lipită, zise Satan. Ce-ți mai trebuie o gură de hrănit? De ce nu dai mâța unui om bogat?

Ursula se-nfurie când auzi ce spune Satan.

– Poate-o vrei dumneata, zise ea. După hainele-astea frumoase și după cum arăți, aș zice că ești bogat. S-o dau unui om bogat! pufni ea. Auzi colo! Bogaților nu le pasă decât de ei. Numai săracilor le pasă de săraci și-i ajută. Săracilor și Celui de sus. O să aibă el grijă de pisică.

– Dar de ce zici așa?

Ochii Ursulei se-aprinseră de mânie.

– Zic fiindcă știu! Nici o vrabie nu cade la pământ fără s-o vadă el.

– Și ce dac-o vede? Cui folosește c-o vede el căzând?

Ursula încercă să vorbească, dar fălcile i se-ncleștaseră.

Era-ngrozită de ce auzise.

– Vezi-ți de drum, conașule, strigă ea când își mai veni în fire, că de nu, îți pun bățu' pe spinare!

Eu amuțisem de spaimă. Știam că, după cât preț punea Satan pe specia umană, nu l-ar fi mustrat cugetul s-o ucidă într-o clipită pe bătrână, că doar „mai sunt destui ca ea". Mi se-nțepenise limba și nu izbuteam să spun nimic ca s-o avertizez. Dar nu s-antâmplat nimic. Satan stătea liniștit. Liniștit și nepăsător. Bănuiesc că insultele Ursulei nu puteau să-l atingă mai mult decât l-ar atinge pe-un rege insultele unui cărăbuș. Când îl amenințase pe Satan, bătrâna sărise în picioare, sprintenă ca o fetișcană. Cred că nu mai sărise-așa de mulți ani. Sunt sigur că-și băgase Satan coada. De câte ori venea, era ca o adiere proaspătă pentru cei slabi și bolnavi. O-nvioră și pe prăpădita de mâță, care o zbughi din poala femeii și-ncepu s-alerge după o frunză. Asta o umplu de uimire pe Ursula. Se uita la pisică și clătina din cap a mirare. Mânia îi trecuse.

– Ce-o fi pățit? zise ea. Adineauri abia se ținea pe picioare.

N-ai mai văzut pisici din astea pân-acum, spuse Satan.

Ursula n-avea de gând să se poarte frumos cu străinul ăsta care-o-lua peste picior, așa că se uită chiorâș la el și i-o trânti.

– Cine te-o fi chemat aici ca să mă bați la cap? Și de unde știi ce-am văzut și ce nu?

– Ai văzut vreo mâță să aibă perii de pe limbă îndreptați înainte?

– Nu, dar nici dumneata.

– Uite-aici, pune-i mâna pe limbă și vezi.

Ursula se mișca acum destul de iute, dar pisica era și mai iute. Nu izbuti să pună mâna pe ea și se dădu bătută când văzu că n-are încotro.

– Strig-o pe nume, zise Satan, poate-așa vine.

Ursula încercă cu mai multe nume, dar pisica habar n-avea.

– Spune-i Agnes! Ia-ncearcă!

Pisica răspunse la nume și veni.

– Pe cinstea mea c-așa-i, spuse Ursula după ce se uită la limba pisicii. N-am mai văzut până acum o mâță ca asta. E-a dumitale?

– Nu.

– Atunci cum de ți-a venit numele așa la țanc?

– Fiindcă pe toate pisicile din rasa asta le cheamă Agnes. La alt nume nici nu răspund.

– Nemaipomenit! făcu Ursula impresionată.

Apoi i se așternu pe chip o umbră de-ngrijorare, fiindcă o năpădiră superstițiile. Puse pisicuța jos cu strângere de inimă și zise:

– Mă tem că trebuie să-i dau drumul. Nu că mi-ar fi frică... nu, nu de-asta, deși preotul... mă rog, am auzit o grămadă de oameni... da, o grămadă... Și-apoi, e mult mai bine acuma și poate să se descurce singură.

Oftă și dădu să plece.

– E tare drăguță și ne-ar ține de urât, murmură ea. Casa-i tristă și pustie în zilele-astea... cu domnișoara Marget necăjită și slabă ca o umbră și cu stăpânu' la- nchisoare.

– Ar fi păcat să n-o iei, făcu Satan.

Ursula se-ntoarse iute, de parc-atât ar fi așteptat.

– De ce? întrebă ea, tristă și îngândurată.

– Fiindcă-i cu noroc.

– Zău? Chiar așa? Ești sigur că-i așa, tinere? Cum adică-i cu noroc?

– Păi, până una-alta aduce bani.

– Bani! făcu Ursula dezamăgită. Pisică și s-aducă bani! Auzi colo! Cui s-o vinzi? Pe-aici lumea nu cumpără pisici. Nici măcar n-ai cui să le dai de pomană, darmite să le vinzi.

Și cu asta vru să plece.

– Am zis eu s-o vinzi? Am spus c-o să faci bani cu ea. Specia asta se numește Pisica Norocoasă. Dacă ai o mâță din astea, în fiecare dimineață găsești patru groși de argint în buzunar.

Mă uitam la bătrână și-i citeam indignarea pe chip. Se simțea jignită. Băiatul își bătea joc. Cel puțin așa credea ea. Își vârî mâinile-n buzunar și era gata să-i zică vreo două ca s-o țină minte. Clocotea de mânie. Deschise gura și rosti trei vorbe tari... când deodată amuți. Furia de pe față se preschimbă-n uimire, ori teamă sau cam așa ceva. Ursula scoase încet mâinile din buzunar, le desfăcu și rămase încremenită. Într-una ținea bănuțul pe care i-l dădusem eu, iar în cealaltă, patru groși de argint. Un timp se uită lung la ei, de frică parcă să nu dispară.

– Așa-i! rosti ea cu înflăcărare-n glas. E-adevărat. Mă simt rușinată și nu știu cum să-ți cer iertare, o, stăpânul și binefăcătorul meu!

Se duse-n fugă la Satan și-i sărută mâna de mai multe ori, după obiceiul austriecilor.

În sinea ei credea pesemne că mâța avea puteri vrăjitorești, că era o unealtă a diavolului. Și ce dacă! Cu-atât mai mult o să-și împlinească menirea și-o să dea familiei pâinea cea de toate zilele, și încă una bună. Doar știți că-n materie de bani, până și cel mai pios țăran pune mai mult preț pe o înțelegere cu diavolul decât pe una cu arhanghelii. Ursula o porni spre casă cu Agnes în brațe. Tare-aș fi vrut, am zis eu, să am norocul ei și s-o pot vedea pe Marget.

În clipa următoare mi s-a tăiat răsuflarea, căci eram chiar acolo. Marget, în fața noastră, ne privea uimită. Era slăbită și palidă. Știam că lucrurile n-or să rămână de față cu Satan, și nu m-am înșelat. L-am prezentat pe Satan, adică pe Philip Traum, și ne-am așezat la vorbă. Ne simțeam în largul nostru. Eram oameni simpli, de la țară, și ne-mprieteneam pe dată, dacă un străin era o fire deschisă. Marget ne-a-ntrebat cum de-am intrat, că ea nu ne-auzise. Traum i-a spus că ușa era deschisă, așa c-am intrat și am așteptat-o să ne iasă-n întâmpinare. Da' de unde! Ușa nu era deschisă și noi intraserăm prin zid, prin acoperiș, pe horn sau altcumva. Da' ce contează! Când Satan vrea să-l crezi, păi îl și crezi, așa că Marget se-arătă mulțumită de explicație. Și-apoi, cel mai mult o preocupa Traum. Nu-și putea lua ochii de la el, de frumos ce era. Asta m-a bucurat și m-a umplut de mândrie. Speram c-o să-și arate puterile, dar n-a fost așa. Parcă nu-l interesa decât să fie binevoitor și să-ndruge verzi și uscate. Zise

că-i orfan. Pe Marget o podidiră lacrimile de milă. Mai zise că nu și-a cunoscut mama, fiindcă murise când era el mic. Taică-său era tare bolnav și n-avea nici o avere pe lumea asta, de fapt nu poseda nimic. Avea însă pe undeva pe la tropice un unchi cu stare, cu o afacere grozavă, care-l întreținea și pe el. Simplul fapt că pomenise cineva de-un unchi bun îi aduse din nou lacrimi în ochi lui Marget. Fata spuse că speră ca unchii lor să se-ntâlnească într-o bună zi. Pe mine mă trecură fiorii. Philip spuse că, și el tot asta speră. Pe mine mă trecură din nou fiorii.

– Poate c-o să se-ntâlnească, zise Marget. Unchiul dumitale călătorește mult?

– Da, merge peste tot fiindcă are treburi în tot locul.

Stând așa de vorbă, biata Marget mai uită de supărare. Cred că era singura oră de destindere și voie bună pe care-o avusese-n ultimul timp. Mi-am dat seama că-i place Philip. Știusem c-o să fie așa. Iar când el i-a spus că vrea să se facă preot, am văzut clar că-i place mai mult ca oricând. În sfârșit, când i-a făgăduit c-o să-i aranjeze să-l vadă pe unchiul ei la închisoare, a dat-o gata. Zicea c-o să le facă un mic dar paznicilor. Ea o să trebuiască să se ducă-n fiecare seară după asfințit și, fără nici o vorbă, „să le-arăți hârtiuța asta când intri și să le-o mai arăți o dată când ieși". Apoi mâzgăli niște semne ciudate pe o hârtie și i-o dădu. Fata nu mai contenea cu mulțumirile și aștepta acum cu nerăbdare să apună soarele. În vremurile alea de restrişte, întemnițaților nu le era îngăduit să-și vadă prietenii. Stăteau uneori ani și ani fără să vadă vreun

chip drag lor. Bănuiam că semnele alea erau o inscripție magică. Îmi închipuiam că paznicii, când le vedeau, nici nu știau ce fac și uitau imediat totul. Așa și era.

– E gata cina, domnișoară, strigă Ursula vârând capul pe ușă.

Când ne văzu, bătrâna se sperie grozav și-mi făcu semn să mă duc la ea. Mă-ntrebă dacă i-am pomenit lui Marget ceva de pisică. Oftă ușurată când auzi că nu și mă rugă să tac și mai departe. Dacă află domnișoara Marget de pisică, zicea ea, o să creadă că-i vreo unealtă ă Necuratului și-o să cheme preotul s-o purifice de toate puterile miraculoase. Și-odată cu astea o să dispară toate binefacerile. Spre mulțumirea ei, i-am promis că n-o să scot o vorbă. Începusem să-i spun lui Marget că vreau să plec, dar Satan mă-ntrerupse zicând foarte politicos – nu mai știu exact ce-a zis, dar până la urmă s-a invitat pur și simplu la cină, cu mine cu tot. Bineînțeles că Marget se simțea îngrozitor de încurcată, fiindcă știa că mâncarea din casă n-ar ajunge măcar pentru o vrăbiuță leșinată. Ursula îl auzi și veni în cameră cu un aer deloc mulțumit. Mai întâi rămase uluită văzând-o pe Marget așa de proaspătă și roșie-n obraji, și chiar i-o spuse. Pe urmă îi zise ceva în limba vorbită-n țara ei de baștină, Boemia. Mai târziu am aflat că-i spusese:

– Trimite-l de-aici, domnișoară Marget, că n-avem ce le da de mâneare.

Nici n-apucă Marget să deschidă gura, că Satan îi și spunea ceva bătrânei, tot pe limba ei. Și ea și stăpână-sa rămaseră foarte mirate.

– Nu ne-am întâlnit noi mai devreme pe drum? zise Satan.

– Ba da. domnule.

– Ah, ce plăcere! Mă bucur că mă recunoști.

Și, apropiindu-se de ea, îi șopti la ureche:

– Ți-am spus doar că-i o pisică norocoasă. Nu te teme, face ea rost de mâncare.

Vorbele lui Satan îi luară Ursulei o piatră de pe inimă. Ochii-i sticleau ca la vederea arginților. Valoarea pisicii creștea vădit. Era momentul ca Marget să spună ceva de invitația la masă. Și găsi forma cea mai potrivită, adevărul, care-i venea cel mai la-ndemână fiindcă-i era în fire. Spuse că nu prea are ce să ne ofere, dar că suntem bineveniți să ne-nfruptăm din puținul ei.

Am mâncat în bucătărie și Ursula a servit la masă. În tigaie era un pește rumen și-mbietor. Era limpede că Marget nu se-aștepta să dea peste-o mâncare atât de aleasă. Ursula îl puse pe masă, iar fata îl împărți în două, pentru mine și Satan, zicând că ea nu prea are chef de pește. N-apucă însă să-și termine vorba, când observă că-n tigaie mai apăruse un pește. Se uită mirată, dar nu spuse nimic. Se gândea probabil c-o să lămurească Ursula lucrurile mai târziu. Au mai fost și alte surprize: carne, vânat și vinuri și fructe, lucruri pe care nu le mai văzuseră prin casă în ultima vreme. Dar Marget n-a scos nici un sunet de uimire, ba chiar nu părea defel mirată. Era lucrătura lui Satan, fără doar și poate. El vorbea întruna povestind lucruri interesante, iar timpul trecea cât se

poate de plăcut și vesel. Spusese o grămadă de minciuni fără nici un gând rău. Era și el un înger acolo și nu putea mai mult. Îngerii nu deosebesc binele de rău. Știam asta, fiindcă-mi amintisem de vorbele lui. Acum încerca să intre pe sub pielea Ursulei. I-o lăudă lui Marget confidențial, dar destul de tare ca bătrâna să-l audă. Zicea că-i o femeie grozavă și că spera într-o bună zi să i-l prezinte pe unchiul lui. Nu mult după asta, Ursula se sclifosea și se fandosea ca o fetișcană, își netezea rochia și se înfoia ca o găină bătrână și proastă. Și tot timpul se făcea că n-aude ce spune Satan. Mi-era tare rușine, fiindcă asta dovedea tocmai ce zisese Satan despre noi, că suntem o seminție de proști fără căpătâi. Satan spuse că unchiul lui dădea petreceri multe și că o femeie cu multă minte care să le patroneze ar spori și mai mult atracțiile, casei.

– Unchiul dumitale e cu siguranță un domn desăvârșit, nu-i așa? întrebă Marget.

– Da, răspunse Satan nepăsător. Unii zic chiar că-i prinț, ca să-l flateze, dar el nu-i ipocrit. Pune preț numai pe meritul omului, nu-i pasă de rang.

Ședeam cu mâna atârnată pe lângă scaun. Agnes veni să-mi lingă degetele și-atunci am descoperit un secret. Vroiam să spun: „E-o greșeală, asta-i o pisică obișnuită. Perii de pe limbă-s îndreptați înapoi, nu înainte". Dar nu-mi ieși nici un cuvânt din gură. Satan îmi zâmbi și-atunci am înțeles cum stăteau lucrurile.

Când se-nseră, Marget umplu un coș cu mâneare, fructe și vin și dădu fuga la-nchisoare, iar Satan și cu mine

plecarăm spre casă. Îmi ziceam în sinea mea că tare-aș vrea să văd cum arată o temniță pe dinăuntru. Satan îmi auzi gândul și iată-ne în închisoare, chiar în camera de tortură. Erau acolo roata și toate celelalte instrumente. Pe pereți atârnau unul sau două felinare chioare, care dădeau locului o-nfățișare și mai sinistră. Erau și oameni acolo, chiar și călăi, dar nu ne-a observat nimeni fiindcă eram invizibili. Un tânăr zăcea legat. Satan îmi spuse că-l bănuie de erezie. Călăii se pregăteau să-l facă să vorbească.

Îi cereau omului să-și mărturisească vina, dar el o ținea morțiș că n-are ce să mărturisească fiindcă nu-i nimic adevărat. Atunci îi înfipseră sub unghii așchie după așchie și tânărul urla de durere. Satan nu era tulburat defel, dar eu n-am putut să-ndur și a trebuit să mă scoată-n grabă de-acolo. Mi se făcuse rău și abia mă mai țineam pe picioare. Aerul proaspăt mă aduse însă în simțiri. În drum spre casă i-am spus că era ceva bestial, animalic.

– Ba nu, omenesc. Să nu insulți animalele, fiindcă nu merită o palmă ca asta. Așa e stirpea voastră, continuă el, josnică. Mințiți tot timpul, găsiți virtuți pe care nu le-aveți, dar le refuzați totdeauna animalelor mai presus de voi, deși numai ele au virtuțile-alea cu adevărat. Nici un animal n-a făcut vreodată un act de cruzime. Cruzimea e talentul exclusiv al celor cu simț moral. Când un animal provoacă suferință, o face inconștient, nu-i nimic rău în asta, pentru că el nu știe ce-i răul. Și nu provoacă suferință din plăcere. Numai omul face asta, inspirat de simțul ăla moral al lui. Un simț care te face să deosebești

binele de rău și-ți dă libertatea să-l alegi, pe cel care-ți convine.

Și ce câștigă omul din asta? Alege tot timpul. Dar în nouă cazuri din zece, alege răul. Răul nici n-ar trebui să existe.

Și de n-ar fi simțul moral, nici n-ar exista. Dar omul e tare stupid și nu-și dă seama că simțul moral îl coboară până la treapta cea mai de jos de pe scara ființelor vii. E rușinos să ai simț moral. Te simți mai bine? Hai să-ți mai arăt ceva!

6

Peste o clipă eram într-un sat din Franța. Ajunseserăm într-o fabrică mare, unde, învăluiți într-un nor de praf, bărbați, femei și copilași trudeau pe o căldură și-ntr-o murdărie de nedescris. Aveau numai zdrențe pe ei. Munceau și picau de oboseală, fiindcă erau storși de vlagă și aproape morți de foame.

– Uite și-aici un fel de simț moral, zise Satan. Proprietarii sunt bogați și foarte evlavioși. Dar dau acestor oameni sărmani, frații și surorile lor, un salariu c-abia le-ajunge să nu cadă din picioare de foame. Muncesc paisprezece ore pe zi, iarna și vara deopotrivă, cu toții, până și copiii. Trudesc de la șase dimineața până la ora opt seara. Stau în niște cocini, la patru leghe de fabrică. Și de două ori pe zi fac drumul ăsta pe jos, prin noroi sau zloată, pe

ploaie, ninsoare, lapoviță sau furtună. Și asta ani în șir. Dorm doar patru ore pe noapte. Într-o cameră cumplit de murdară și de puturoasă stau înghesuite câte trei familii. Vin molimele peste ei și-i seceră ca pe niște muște. Au făcut vreo crimă nenorociții ăștia? Nu! Atunci ce-au făcut de-s pedepsiți atât de aspru? Absolut nimic, decât că s-au născut în seminția voastră de ființe fără minte. Ai văzut care-i soarta unui răufăcător în închisoare. Acuma vezi care-i soarta celor nevinovați și cumsecade. Sunteți voi oare o rasă de oameni cu cap? Oare nevinovații ăștia care duhnesc o duc mai bine decât ereticul din temniță? Zău că nu. Pedeapsa lui e un fleac pe lângă patimile ăstora. După ce-am plecat noi, l-au tras pe roată și i-au zdrobit oasele. Acuma-i mort și a scăpat de societatea voastră scumpă. Dar sclavii ăștia amărâți de-aici mor cu-ncetul de ani de zile și unii n-or să scape de viață încă mulți ani de-aici încolo. Uite cum îi învață simțul moral pe stăpânii fabricii să facă deosebirea între bine și rău. Și se consideră mai buni decât câinii! Ah, cât sunteți de iraționali și proști, cât sunteți de mărunți! Nici nu pot să-ți spun.

Apoi lăsă seriozitatea la o parte și se-apucă să-și bată joc de noi, să râdă că ne mândream cu faptele noastre războinice, cu marii noștri eroi, cu faima noastră nepieritoare, cu regii noștri puternici, cu aristocrația noastră de viță veche, cu venerabila noastră istorie. Și a râs întruna, că ți se făcea rău să-l tot auzi. Până la urmă s-a mai liniștit un pic și-a zis:

– Dar dacă mă gândesc bine, nici nu-i chiar așa de râs. E de-a dreptul patetic să afli ce scurte vă sunt zilele,

cât vă place să vă dați în spectacol ca niște copii, biete umbre fără noimă ce sunteți!

Deodată totul a dispărut din fața ochilor mei și mi-am dat seama ce se-ntâmplase. Eram din nou în sat la noi. În jos, spre râu, vedeam licărind luminile de la „Cerbul de aur". Pe urmă am auzit un strigăt de bucurie în întuneric.

– S-a-ntors!

Era Seppi Wohlmeyer. Simțise deodată că-i clocotește sângele-n vine și că-și recapătă buna dispoziție. Era semn clar că Satan se-afla prin preajmă. Știa sigur asta, cu toate că era prea întuneric și n-avea cum să-l vadă. Veni spre noi și-o pornirăm împreună mai departe. Bucuria lui parcă n-avea margini. Puteai să juri că-i un îndrăgostit care și-a regăsit iubita pierdută. Seppi era un băiat isteț, vioi și, spre deosebire de Nikolaus și de mine, plin de entuziasm. Era preocupat la culme de ultimul eveniment senzațional și numai de asta vorbea: dispariția lui Hans Oppert, vagabondul satului. Lumea începuse să fie curioasă. Nu îngrijorată, zicea el, ci curioasă. Asta era cuvântul potrivit și exprimă destul de bine starea de spirit. Nimeni nu-l mai zărise pe Hans de câteva zile.

– De când s-a purtat ca un animal, preciză Seppi.

– Ca un animal? Cum adică? întrebă Satan.

– Păi, își bate mereu câinele. E un câine bun, singurul lui prieten. Îi e credincios, și-l iubește, și nu face rău nimănui. Acum două zile Hans l-a bătut din nou, fără nici o vină, c-așa i-a venit. Câinele urla și parcă-l implora. Theodor și cu mine ne rugam și noi de el, dar

ne-a amenințat și a dat în câine mai abitir. A dat așa de tare, că i-a scos un ochi. „Na, acu' sunteți mulțumiți? ne-a zis. Uite ce-ați făcut dacă v-ați băgat unde nu vă fierbe oala! Pe urmă a râs, animal fără suflet ce e.

Lui Seppi îi tremura glasul de milă și furie. Știam ce-o să-i răspundă Satan, și chiar așa a și fost.

– Iar cuvântul ăsta folosit aiurea, iar insulta asta murdară! Animalele nu fac lucruri de-astea, numai oamenii.

– Mă rog, dar oricum a fost inuman din partea lui.

– Nu, Seppi, n-a fost. A fost uman, specific uman. Și nu-mi place deloc să te-aud vorbind de rău animalele, care-s mai presus ca voi. Le atribui apucături pe care nu le au și pe care nu le are nimeni altcineva decât specia umană. Nici un animal nu-i atins de boala ce se cheamă simț moral. Ia seama la cuvinte, Seppi. Dezbară-te de vorbe de-astea mincinoase.

Vorbise cam cu asprime, cum nu făcea de obicei, și-mi părea rău că nu-l prevenisem pe Seppi să fie mai atent la cuvântul ăla. Știam ce simțea bietul băiat. N-ar fi vrut în ruptul capului să-l supere pe Satan, mai degrabă i-ar fi jignit pe toți ai lui. Tăceam stânjeniți, dar curând am răsuflat ușurați. Apăru amărâtul de câine cu ochiul scos. Se duse drept la Satan și-ncepu să i se jelească pe limba lui. Satan îi răspunse și el pe-aceeași limbă. Era clar că vorbeau câinește. Ne așezarăm cu toții în iarbă. Luna lumina și norii-ncepuseră să se risipească. Satan îi luă câinelui capul în mâini și-i puse ochiul la loc. Câinele se simțea acum mai bine. Dădea din coadă și-i lingea mâna

lui Satan. Se vedea cât era de recunoscător. De spus, tot asta spunea. Ştiam că asta spunea, deşi nu-i înţelegeam limba. Cei doi vorbiră puţin câineşte.

– Zice că stăpânu-său era beat, ne explică Satan.

– Aşa e, întărirăm noi.

– Şi peste o oră a căzut în râpa de dincolo de poiana dintre stânci.

– Ştim locul, sânt vreo trei leghe până acolo.

– Câinele a venit de mai multe ori în sat. S-a rugat de oameni să se ducă acolo, da' l-au izgonit. Nimeni nu l-a ascultat.

Acuma ne-aducem aminte, dar atunci nu-nţeleseserăm ce vroia.

– N-a vrut decât să-şi ajute stăpânul care-l chinuise. Altceva nu-l interesa. N-a mâncat nimic şi nici nu i-a trebuit. L-a vegheat două nopţi la rând. Ei, ce ziceţi de stirpea voastră? Oare numai ei i-s deschise porţile raiului, aşa cum vă-nvaţă dascălii voştri? Nu şi amărâtului ăsta de câine? Are speţa umană ceva în plus faţă de morala şi mărinimia câinelui ăstuia?

Vorbi apoi cu câinele, care sărea-n sus, vesel şi fericit, gata să-i îndeplinească dorinţele.

– Chemaţi oamenii şi mergeţi după câine. O să v-arate el unde-i leşul. Luaţi şi un preot cu voi să-i facă tot dichisul, căci moartea-i pe-aproape.

Şi cu asta dispăru, spre mâhnirea şi dezamăgirea noastră. Am chemat sătenii şi pe părintele Adolf şi ne-am uitat cum bietul om şi-a dat obştescul sfârşit. Nimănui

nu-i păsa de el. Numai câinele jelea și-i lingea fața race. Nimic nu-l putea împăca. L-am îngropat acolo, fără sicriu, fiindcă n-avea nici bani, nici prieteni, afară de câine. De-am fi ajuns c-o oră mai devreme, preotul l-ar fi trimis pe amărâtul ăla-n rai. Acuma-l înghițise hăul iadului și-avea să ardă-n vecii vecilor. Ce păcat că, într-o lume unde oamenii nu știu cum să-și irosească timpul, nu s-a găsit o oră, una singură, pentru ființa asta nenorocită! Și-ar fi avut atâta nevoie de ea! Ar fi fost puntea spre fericirea veșnică, în loc de durerea fără de sfârșit. M-a cuprins groaza când mi-am dat seama cât de importantă poate să fie o oră. Mi-am spus atunci că n-o să mai pierd timpul fără să mă cuprindă remușcările. Seppi era deprimat și amărât. Zicea că-i mai bine să fii câine, ca să nu te pândească primejdii cumplite ca astea. Am luat câinele acasă și l-am ținut la noi. Lui Seppi i-a venit o idee foarte bună, care ne-a înveselit și ne-a făcut să mai uităm de necaz. Zicea că dacă animalul îl iertase pe omul care-i făcuse atâta rău, probabil c-o să-l ierte și Dumnezeu de păcate.

A urmat o săptămână plicticoasă. Satan n-a venit deloc și nu s-a întâmplat nimic deosebit. Noi, băieții, nu-ndrăzneam să mergem la Marget, fiindcă noaptea era lună plină și ar fi prins de veste părinții noștri. Dar ne-am întâlnit de câteva ori cu Ursula, care ieșise la plimbare cu pisica și de la ea am aflat că lucrurile mergeau bine. Ursula era gătită cu haine noi și se vedea c-o duce bine. Cei patru groși veneau fără greș în fiecare zi, dar nu-i cheltuiau pe mâncare, vin și altele asemenea – de astea se-ngrijea pisica.

Așa stând lucrurile, Marget suporta destul de bine singurătatea. Ba era chiar mulțumită, datorită lui Wilhelm Meidling. În fiecare seară stătea cu unchiul ei la-nchisoare câte o oră-două. Îl îngrășase cu obolurile pisicii. Era însă curioasă să afle vești despre Philip Traum și trăgea nădejde c-o să-l mai aduc pe la ea. Ursula nu era nici ea mai puțin curioasă și punea o mulțime de-ntrebări, mai cu seamă despre unchiul lui. Băieții se distrau grozav, fiindcă le povestisem câte aiureli îi îndrugase Satan. Mare lucru nu scoase ea de la noi, căci Satan ne pecetluise limbile.

Ursula ne mai dădu o veste: acuma c-avea bani destui, își luase o-slugă s-o ajute prin casă și la celelalte treburi. Se străduia să spună lucrurile cât mai firesc, ca să nu sară-n ochi, dar se vedea cât de colo că se umfla în pene ca un curcan fudul. S-o fi văzut, biata de ea, cât era de-ncântată c-ajunsese la o mărire ca asta și cum încerca să-și ascundă bucuria. Când am auzit însă ce servitor tocmise, ne-am întrebat dacă făcuse-un lucru cu cap. Eram noi tineri și necopți la minte, dar știam destule. Servitorul ăsta era Gottfried Narr, un băiat cumsecade și cam nătâng, care nu supăra pe nimeni și nu făcuse nimic rău, dar familia lui avea o pată-ntunecată ce-i umbrea reputația: cu nici șase luni în urmă bunică-sa fusese arsă pe rug pentru vrăjitorie. Când ai boala asta-n sânge nu-i dai de leac dacă arzi un om pe rug. Și nu era deloc timpul ca Ursula și Marget să aibă de-a face cu unul dintr-o familie ca asta, în ultimul an vânătoarea de vrăjitoare se-ntețise mai mult ca oricând. Nici cei mai bătrâni săteni nu-și aduceau aminte

să fi fost vreodată mai aprigă. Era destul să pomenești de-o vrăjitoare, ca să-i faci pe oameni să-și iasă din minți de frică. Și nici nu era de mirare. De câțiva ani încoace apăruseră mai multe feluri de vrăjitoare decât erau înainte. Odinioară vrăjitoarele erau numai femei bătrâne, dar de câțiva ani găseai de toate vârstele, până și copii de opt- nouă ani. În zilele noastre, cine nu te-așteptai avea de-a face cu diavolul, indiferent de vârstă sau sex. Ne străduiserăm noi să stârpim vrăjitoarele din mica noastră comunitate, dar cu cât ardeam mai multe, cu atât apăreau altele în locul lor.

Odată, într-o școală de fete la numai zece leghe de noi, profesorii observaseră că spinarea unei eleve era toata roșie și plină de bășici. Se temeau să nu fie urmele diavolului. Fata era speriată din cale-afară și s-a rugat de ei să n-o spună. Zicea că-s doar mușcături de purici. Bineînțeles că lucrurile nu puteau rămâne așa. S-a făcut un control și-au găsit că unsprezece din cele cincizeci de fete erau însemnate rău de tot, iar restul, mai puțin. S-a făcut și-o comisie. Cele unsprezece fete au început să plângă după mamele lor și n-au vrut să mărturisească nimic. Zece zile și zece nopți le-au ținut închise pe-ntuneric, în încăperi separate, și le-au dat numai apă și pâine neagră. După tratamentul ăsta erau trase la față și se sălbăticiseră. Nu mai plângeau, căci le secaseră lacrimile. Mormăiau doar și nu se atingeau de mâncare. Apoi una din ele a mărturisit: a povestit cum zburaseră adesea călare pe mătură până la sabatul vrăjitoarelor, undeva în munți,

într-un loc pustiit de vânturi. Jucaseră, băuseră și chefuiseră cu nu știu câte sute de vrăjitoare și cu Ucigă-l Crucea. Toate se comportaseră scandalos, îi ocăriseră pe preoți și-l huliseră pe Dumnezeu. Asta-i tot ce-a spus fata. Nu sub formă de poveste, fiindcă nu era-n stare să-și amintească nici un amănunt, dacă nu i le pomeneai unul câte unul. Comisia, însă, știa ce-are de făcut, știa ce-ntrebări să pună, căci fuseseră scrise toate cu două sute de ani în urmă, special pentru a fi de folos unor comisii ca asta.

– Ai făcut așa și pe dincolo? o întrebau membrii comisiei.

Fata răspundea mereu „da". Era sfârșită, sleită de puteri, și parcă nici nu-i mai păsa. Când celelalte zece auziră de ea că a mărturisit, mărturisiră și ele și răspunseră „da" la toate întrebările. Pe urmă le-au ars pe rug pe toate deodată. Așa și trebuia, c-așa era drept. Toată suflarea satului s-a dus să caște gura. M-am dus și eu. Dar, când am văzut că una din ele era o fată drăgălașă cu care mă jucam uneori, când am văzut-o acolo ca vai de ea, legată de rug cu lanțuri, când am văzut-o pe maică-sa plângând amarnic și înecând-o-n sărutări, agățându-i-se de gât și strigând: „Doamne, Dumnezeul meu", m-am cutremurat și-am plecat în grabă.

Era un ger cumplit când au ars-o pe bunica lui Gottfried. Dacă te durea capul, ea te freca pe cap și pe gât și te vindeca. Așa spunea ea, dar toată lumea știa c-o făcea cu ajutorul diavolului. Și tocmai de asta o-nvinuiseră toți. Aveau de gând s-o ia la întrebări, dar bătrâna i-a oprit și

a mărturisit fără-nconjur că era-n cârdășie cu Necuratul. Așa c-au hotărât s-o ardă în piața publică, a doua zi în zori. Omul care trebuia să facă focul ajunse primul și-și văzu de treabă. A doua zi sosi ea, adusă de soldați. O lăsară acolo și plecară după altă vrăjitoare. Neamurile ei nu veniseră: dacă se-nfuria mulțimea, putea să-i facă de două parale și chiar s-arunce cu pietre după ei. M-am dus să-i dau bătrânei un măr. Stătea ghemuită lângă foc să se încălzească și aștepta. Buzele uscate și mâinile zbârcite i se-nvinețiseră de frig. Apăru și-un străin, un drumeț care trecea pe-acolo. Îi vorbi blând și, văzând că nu eram decât eu prin preajmă, zise că-i părea rău de ea. O-ntrebă dacă era adevărat ce mărturisise. Ea-i răspunse că nu. Omul rămase uimit când o auzi și se-ntristă și mai tare.

– Atunci de ce-ai mărturisit? o-ntrebă el.

– Sunt bătrâna și săracă lipită pământului, zise ea. Muncesc să-mi câștig o pâine. N-aveam încotro, trebuia să mărturisesc. Dacă nu recunoșteam, poate că-mi dădeau drumul și m-ar fi nenorocit de-a binelea. Nimeni n-ar fi uitat c-am fost bănuită odată de vrăjitorie și n-aș mai fi găsit nimic de lucru. Oriunde m-aș fi dus, toți ar fi pus câinii pe mine. Aș fi murit de foame curând-curând. Tot mai bun e focul. Scap repede. Ați fost buni cu mine. Vă mulțumesc la amândoi.

Se ghemui mai aproape de foc și-ntinse mâinile să se-ncălzească. Fulgii moi de nea i se așezau în tăcere pe capul cărunt, făcând ca albul părului să pară mai curat. Mulțimea începu să se adune. Un ou zbură spre ea și-o

lovi în ochi. Se sparse și-ncepu să-i curgă pe față. Toata lumea pufni în râs.

I-am povestit odată lui Satan de cele unsprezece fete și de bătrână, dar toată istoria nu l-a mișcat defel. A spus doar că așa suntem noi, oamenii, și că tot ce facem nu are noimă. A spus c-a văzut când s-au plămădit oamenii. Nu din lut, ci din noroi. Sau, mă rog, mai mult din noroi decât din lut. Știam unde bate: simțul moral. Îmi citi gândul și-ncepu să râdă de parcă-l gâdilase cineva. Apoi chemă un bou de pe-o pajiște, îl mângâie și vorbi cu el.

– Uite, ne zise, ăsta n-ar lăsa copii să moară de foame, nu i-ar lăsa singuri să-și piardă mințile de groază ca să-i ardă pe urmă, fiindcă au mărturisit lucruri născocite de alții mai bătrâni, lucruri care nu se-ntâmplaseră nicicând. N-ar zdrobi inima unei sărmane bătrâne nevinovate și nici n-ar face-o să se teamă de semenii ei. Și nu și-ar bate joc de ea tocmai când îi e sfârșitul aproape. Animalul ăsta nu s-a mânjit cu simțul moral. E asemenea îngerilor. Nu știe ce-i răul și nici nu-l făptuiește.

Încântător cum era, Satan putea să te jignească de moarte dacă așa-i venea. Și-i venea totdeauna când era vorba de specia umană. O privea mereu de sus și nu găsea măcar un cuvânt bun pentru ea.

Cum vă spuneam, noi, băieții, ne cam îndoiam că făcuse bine Ursula când îl luase-n slujba ei tocmai acum pe unul din familia Narr. Și-am avut dreptate să ne-ndoim. Oamenii au aflat și au fost firește revoltați. Unde mai pui ca Marget și Ursula n-aveau destul nici pentru ele. Cu ce

să mai hrănească o gură? De unde bani? Asta-i interesa în primul rând și, ca să afle, s-au hotărât să nu-l mai ocolească pe Gottfried și au început să intre-n vorbă cu el. Lui îi plăcea să pălăvrăgească în voie, nu vedea nici un rău în asta și nici nu se gândea la vreo cursa. Cât despre vorbărie, se putea lua la-ntrecere cu gaițele din porrț.

– Bani! zicea el. Păi au o grămadă. Îmi dau doi groși pe săptămână, pe lângă mâncare. Și trăiesc amândouă în mare îndestulare, pe cinstea mea. Nici prințul nu se-nfruptă din bunătăți ca ale lor.

Lucrurile astea ciudate le-a povestit astrologul părintelui Adolf, duminică dimineața, când se-ntorceau de la slujbă. Părintele era foarte tulburat.

– Trebuie să cercetăm, făeu el.

Pretindea că trebuie să fie lucru necurat la mijloc și-i îndemnă pe săteni să intre iar în vorbă cu Marget și Ursula și să bage de seamă la tot ce se-ntâmplă. Le mai spuse să fie cu ochii-n patru ca să nu-i bănuiască ele c-au vreun gând ascuns. La-nceput oamenii s-au cam codit să calce într-un loc blestemat ca ăsta, dar părintele le spuse să n-aibă nici o grijă că-s sub paza lui și n-o să li se întâmple nimic. Mai ales dacă iau cu ei un strop de apă sfințită și țin la-ndemână mătăniile și crucea. Asta-i liniști și-i făcu să pornească la luptă cu dragă inimă. Invidia și răutatea îi împinseră pe cei mai josnici în primele rânduri.

Și-așa sărmana Marget se trezi că-i vin din nou oameni în casă. Era fericită ca o mâță care-a dat de căldură. Ca orice om, se bucura că-i merge bine și nu se

dădea-n lături să se fudulească puțin. Era recunoscătoare că oamenii se-apropie de ea și că prietenii și ceilalți săteni îi arată din nou prietenie. Poate fi ceva mai rău decât să te vezi disprețuit și părăsit de vecini? Dintre toate, asta-i poate cel mai greu de îndurat.

Opreliștile odată-nlăturate, eram și noi liberi să mergem din nou acolo. Și chiar așa tăceam zi de zi, cu părinți cu tot. Pisica se-ntrecea pe sine, făcând să răsară ca din pământ mese-mbelșugate și bucate alese pentru oaspeți, mâncăruri și vinuri cum nu mâncaseră și nu băuseră ei vreodată. De auzit, auziseră de ele, poate doar de la servitorii prințului. Până și vasele și tacâmurile erau cu totul neobișnuite.

Uneori Marget nu reușea deloc să se dumirească și-o sâcâia pe Ursula cu-ntrebări. Bătrâna însă se ținea tare și-i dădea zor cu providența, fără să pomenească o vorbuliță despre pisică. Marget știa că providența face minuni, dar nu putea să creadă că tot belșugul lor de-acolo se trăgea. Se temea însă ca nu cumva vorbele ei s-aducă altă nenorocire. Se gândise și ea la vrăjitorie, dar alungă îndoiala. Doar începuse să le meargă bine înainte de venirea lui Gottfried în casă. Pe de altă parte, știa cât e Ursula de pioasă și de pornită împotriva vrăjitoarelor. Când apăruse Gottfried, providența era înstăpânită-n gospodăria lor și primea recunoștința cuvenită. Pisica nu se supăra din pricina asta, arătându-se cu cât trecea vremea mai generoasă.

În orice comunitate, mare sau mică, există mulți oameni care nu-s nici răi, nici ranchiunoși de felul lor.

Fac rău numai când intră frica-n ei, când le e-n joc propriul interes ori când se-ntâmplă cine știe ce. Așa era și-n Eseldorf. Mulți săteni erau cumsecade și de treabă în mod obișnuit. Acum însă, când vremurile nu erau deloc obișnuite, de groaza vrăjitoarelor pierise orice urmă de bunătate și-nțelegere din suflete. Cu toții se temeau de întâmplările inexplicabile care se petreceau în casa lui Marget. Nici o clipă nu se-ndoiau că-i o treabă vrăjitorească la mijloc și frica le întuneca mințile. Mai erau și unii la care li se rupea inima când se gândeau ce primejdie le paște pe Marget și Ursula, dar bineînțeles că n-o spuneau. Nici n-ar fi fost prudent. Așa că toți ceilalți își vedeau de-ale lor și nu s-a găsit unul măcar care s-o sfătuiască pe fata neștiutoare și pe bătrâna fără minte, să le prevină că trebuie să-și schimbe noul fel de viață. Noi, băieții, vroiam să le prevenim, dar când era la o adică, de teamă dădeam bir cu fugiții. N-aveam în noi destulă bărbăție și curaj să fim generoși. Dacă dădeam de bucluc? Nici unul nu ne-am mărturisit slăbiciunea și am făcut ce-ar fi făcut și ceilalți dac-ar fi fost în locul nostru: ne vedeam de ale noastre. Știam că suntem josnici că mâncăm și bem din bunătățile lui Marget, la rând cu toată adunătura aia de iscoade, și că ne-nghesuiam s-o măgulim și să-i facem complimente la fel ca ceilalți. Ne uitam ce fericită era Marget, o fericire prostească, și ne cuprindeau remușcările, dar n-am scos unul o vorbă măcar s-o prevenim. Era fericită, mândră ca o prințesă și-așa de recunoscătoare că i se-ntorseseră

prietenii! Şi când te gândeşti că în tot timpul acesta oamenii n-o slăbeau din ochi ca să aibă ce să-i povestească părintelui Adolf!

Numai că el nu se dumerea defel. Trebuia să fie vreun vrăjitor prin preajmă, dar-unde? Pe Marget şi pe Ursula nu le văzuse nimeni făcând scamatorii, şi nici pe Gottfried. Cu toate astea vinul şi bucatele nu se mai sfârşeau, iar dacă mergeai în vizită la Marget, nu exista să vrei ceva şi să nu găseşti. Minuni ca astea erau ceva obişnuit pentru vrăjitori şi cei ce se pricepeau la farmece. Nimic nou pân-ăici. Dar să le faci pe toate fără descântece, bubuituri, zguduituri, fulgere sau invocări de spirite, asta era ceva nou, cu totul neobişnuit. În cărţi nu scria nimic care să semene cu cele întâmplate. Lucrurile vrăjite erau întotdeauna ireale. Dacă-l scoţi din locul vrăjit, aurul se face ţărână, bucatele se strică şi pe urmă dispar. Acum, însă, proba asta dădu greş. Iscoadele-i aduceau bucatele, părintele Adolf se ruga deasupra lor şi le descânta, dar în zadar. Toate rămâneau la fel de-adevărate ca înainte. Natura-şi urma cursul şi bucatele se stricau, da-n tot atâta timp ca şi cele obişnuite.

Părintele Adolf nu era doar încurcat, era exasperat. Pentru că dovezile aproape-l convinseseră – dar asta n-o mărturisea nimănui – că nu era nici o vrăjitorie la mijloc. Nu era pe de-a-ntregul convins, fiindcă putea să fie o formă nouă de meşteşug vrăjitoresc. Mai rămânea o cale: dacă bunătăţile-astea nu veneau din afară, ci apăreau de-acolo, dinăuntru, atunci era cu siguranţă vrăjitorie.

7

Peste șapte zile Marget urma să dea o petrecere cu patruzeci de invitați. Minunată ocazie! Casa era răzlețită de celelalte, așa că iscoadelor nu le era greu să stea cu ochii pe ea. Deci stătură cu ochii pe ea o săptămână-ntreagă, zi și noapte... Ai casei ieșeau și intrau ca de obicei, dar erau tot timpul cu mâinile goale. Nici ei, nici alții n-aduceau nimic. Asta era limpede. Bucatele pentru patruzeci de persoane nu se aduceau de-afară. Și asta era limpede ca lumina zilei. Dacă cineva ajuta în vreun fel, ajutorul nu venea decât dinăuntru. E drept că Marget pleca seară de seară cu coșul după ea, dar iscoadele văzuseră cu ochii lor că se-ntorcea cu el gol.

La prânz casa se umplu de oaspeți. Mai târziu veni și părintele Adolf. Nu mult după el apăru astrologul, deși Marget nu-l invitase. Iscoadele îi spuseseră că nu venise nimeni cu brațele-ncărcate, nici pe ușa din față, nici pe cea din spate. Când intră, văzu că petrecerea era-n toi. Toți mâncau vârtos. Se uită în jur și băgă de seamă că toate bucatele-alea alese și fructele, fie ele de prin partea locului sau nu, erau ca oricare altele, supuse pieirii. Nu-i scăpă nici că erau proaspete și fără cusur. Nici vorbă de apariții stranii, descântece ori bubuituri. Dar acum se lămurise. Era vrăjitorie. Și nu numai atât: era un fel de vrăjitorie nouă, la care nimeni nici nu visase măcar. O forță teribilă, copleșitoare. Astrologul se hotărî să-i descopere taina. Vestea o să meargă până departe, o

s-ajungă în cele mai ascunse colțuri ale lumii și o să facă toate semințiile să-ncremenească de uimire. Numele lui o să se-acopere de glorie eternă. Dăduse norocul peste el, și încă unul nemaipomenit, copleșitor. Mai-mai să-l apuce amețeala de-atâta fericire pe bietul astrolog.

Toți îi făcură loc. Politicoasă, Marget îl pofti să stea jos, iar Ursula îi porunci lui Gottfried să aducă o masă pentru distinsul oaspete. Bătrâna îi puse-n față tot ce trebuie și-l întrebă apoi ce-i dorește inima.

– Adu-mi ce vrei, zise astrologul.

Cei doi servitori aduseră bucate din cămară și câte o sticlă de vin alb și roșu. Astrologul, care neîndoielnic nu văzuse asemenea bunătăți pân-atunci, își turnă o cană de vin roșu și o dădu peste cap. Mai turnă una și pe urmă începu să mănânee cu poftă

Nu m-așteptam să vină și Satan, fiindcă trecuse mai mult de-o săptămână de când nu mai știam nimic de el. Dar iată-l că-și făcu apariția. Simțeam că era acolo, deși aveam o grămadă de oameni în față și nu puteam să-l văd. L-am auzit cum își cerea scuze că venise nepoftit. Dădu să plece. Marget, însă, se grăbi să-l oprească. El îi mulțumi frumos și rămase mai departe la petrecere. Fata îl luă cu ea și-l prezentă prietenelor, lui Meidling și câtorva dintre oaspeții mai în vârstă. Se-auzeau șoapte după șoapte:

– E străinul de care-am tot auzit, dar nu l-am zărit pân-acuma fiindcă-i mereu pe drumuri.

– Măi, dar chipeș mai e! Cum îl cheamă?

– Philip Traum.

– Păi i se potrivește!

(Uitasem să vă spun, „Traum" înseamnă pe nemțește „vis".)

– Ce meserie are?

– Învață, să se facă preot, așa zice lumea.

– Înfățișarea chipeșă a să-i aducă noroc. O s-ajungă cardinal..

– Dar de unde vine?

– De undeva de pe la tropice. Se spune că are un unchi bogat pe-acolo.

Și tot așa mai departe. Se-mbulzeau cu toții să-l cunoască și să-i vorbească. Toată lumea observase că-n casă se lăsase dintr-odată o răcoare plăcută. Se cam mirară ei, fiindcă afară soarele dogorea ca înainte și cerul era senin, dar firește că nimeni nu ghici pricina.

Astrologul băuse a doua cană cu vin și și-o turnă pe-ai treia. Când puse sticla jos, o răsturnă din greșeală. O prinse

Însă repede, și n-apucă să se verse prea mult din ea. O ridică s-o vadă în lumină.

– Ce păcat! făcu el. Ăsta-i vin domnesc.

Deodată fața i se lumină ca de-o bucurie, ca de-o victorie ori de cine știe ce altceva.

– Aduceți repede o carafă, zise el.

I-o aduseră și se apucă să toarne-n ea vinul din sticlă. Licoarea rubinie țâșni gâlgâind în carafa albă și-ncepu să se ridice încet-încet până ajunse la margine. Toți se uitau înmărmuriți și-și țineau răsuflarea.

– Ia priviţi, zise el ridicând sticla. E încă plină.

M-am uitat la Satan, care s-a şi făcut nevăzut în aceeaşi clipă. Părintele Adolf se ridică atunci în picioare. Era roşu la faţă şi agitat.

– Casa asta e vrăjită şi blestemată! rosti el cu voce tunătoare făcându-şi cruce.

Lumea începu să ţipe şi toţi se bulucirăspre uşă.

– Ştiu acuma cine-s vinovaţii şi-i chem pe cei din casa asta să...

Dar vorbele i se opriră-n gât şi-l văzurăm cum se face stacojiu. L-am zărit atunci pe Satan care, ca o pojghiţă străvezie, se strecură-n trupul astrologului. După asta astrologul ridică o mână şi rosti cu un glas care părea al lui:

– Staţi! Rămâneţi pe loc!

Toţi încremeniră unde erau.

– Aduceţi o pâlnie.

Îngrozită şi tremurând din toate-ncheieturile Ursula o aduse. El vârâ pâlnia în sticlă, luă carafa cea mare şi-ncepu să toarne vinul înapoi. Oamenii se holbau cu gurile căscate. Doar ştiau că sticla era plină când începuse el să toarne. Astrologul goli toată carafa în sticlă şi zâmbi către cei din jur. Pe urmă chicoti şi le zise cu indiferenţă:

– Asta-i o nimica toată. Oricine-o poate face! Ce mare lucru! Dar eu, cu puterile mele, sunt în stare să fac lucruri şi mai şi.

– Oh, Dumnezeule, e posedat! strigară cu toţii, năpustindu-se înspăimântaţi spre uşă.

Casa se goli iute și rămăserăm numai noi, băieții, și Meidling. Noi știam secretul și l-am fi dezvăluit dac-am fi putut, dar nu puteam. Îi eram recunoscători lui Satan că sărise-n ajutor la timp.

Marget, albă ca varul, plângea de ți se rupea inima. Meidling stătea ca o stană de piatră. La fel și Ursula. Dar cel mai de plâns era Gottfried. Nici nu se putea ține pe picioare, așa era de pierit și îngrozit. Știți doar că se trăgea dintr-o familie, de vrăjitori și-ar fi fost vai și-amar să cadă bănuiala asupra lui. Veni și Agnes din preumblare, cu aerul unei mâțe cuminți și pioase. Încercă să se frece de Ursula, fiindcă simțea nevoia să fie mângâiată, dar Ursula se temea de ea. Se feri, cu grijă, însă, ca să nu pară nepoliticoasă, căci nu se face să ai relații încordate c-o asemenea pisică. Noi, băieții, o luarăm pe Agnes în brațe și o mângâiarăm. Nu și-ar fi ales-o Satan ca prietenă dacă n-ar fi avut o părere bună despre ea. Și asta era garanția cea mai grozavă pentru noi. După cât se părea. Satan se-ncredea în orice care n-avea simț moral.

Afară, oaspeții îngroziți se risipiră care-ncotro și o luară la goană că-ți venea să le plângi de milă. Făceau atâta tărăboi cu tropăitul, plânsetele, țipetele și strigătele lor, c-adunară curând tot satul. Înspăimântați și cuprinși de panică, oamenii veneau grămadă, se-mbrânceau și se-nghionteau unii pe alții. Când apăru părintele Adolf, mulțimea se despărți în două, ca Marea Roșie la trecerea Profetului. Și pe poteca deschisă astfel venea bodogănind astrologul. Pe unde trecea el cu pași mari, șirurile

se strângeau la loc și oamenii amuțeau de groază, cu privirile înghețate și răsuflarea tăiată. Niște femei chiar leșinară. După ce-a trecut astrologul, mulțimea s-a adunat la un loc și-a pornit-o în urma lui. Mergeau la distanță, vorbeau agitați și puneau tot felul de întrebări să afle ce se-ntâmplase. Povestea o pornea apoi din gură-n gură, cu unele adăugiri care curând umflaseră carafa până ajunsese butoi și făcuseră sticla să-nghită vinul din butoi și tot să rămână goală până la urmă.

Când ajunse în piață, astrologul se-ndreptă spre un scamator cu haine fistichii, care-nvârtea în aer trei mingi de alamă. Îi luă mingile și se-ntoarse spre mulțime.

– Amărâtul ăsta de măscărici, glăsui el, nu-și cunoaște meseria. Uitați-vă aici, să vedeți un adevărat maestru.

Zicând așa, zvârli în sus minge după minge și le făcu să se-nvârtească prin aer într-un oval subțire și strălucitor. Mai zvârli una și-ncă una și-n curând nimeni nu mai avea habar de unde le scotea. Mai aruncă una și-ncă una și-ncă una. Ovalul se lungea mereu, iar mâinile i se mișcau atât de iute că, la un moment dat, nu le mai deosebeam. Semănau a-mpletitură sau a ceva fără formă precisă. Unii ziceau că zburau vreo sută de mingi prin aer. Ovalul se lungise și-ajunsese la douăzeci de picioare. Strălucea de-ți era mai mare dragul. După asta, astrologul băgă mâinile-n buzunar și porunci mingilor să se-nvârtească singure. Iar ele îi dădură ascultare.

– Gata, ajunge! spuse el peste câteva clipe.

Ovalul se frânse, mingile căzură cu zgomot și se-mprăștiară care-ncotro. Pe unde cădeau, oamenii se fereau îngroziți din calea lor și n-ar fi pus mâna pe ele nici morți. Pe astrolog îl pufni râsul. Își bătu joc de ei și le spuse că-s lași și fricoși ca niște babe. Zări apoi o sârmă întinsă și zise că proști mai sunt oamenii dacă dau bani să se uite la un saltimbanc nepriceput, care face de ocară arta asta frumoasă. S-aștepte ei să vadă ce-nseamnă măiestrie. Făcu un salt și sări direct pe sârmă. Apoi țopăi într-un picior de la un cap la altul și înapoi, cu mâinile la ochi. Pe urmă se puse să facă tumbe înainte și înapoi, douăzeci și șapte la număr.

Se auziră murmure de uimire, fiindcă astrologul era bătrân și până atunci se mișcase anevoie, uneori chiar șchiopătase. Acum însă se arăta destul de sprinten și-și făcea giumbușlucurile cu cea mai mare vioiciune. În cele din urmă sări ca o minge de pe sârmă și-o luă pe drum în sus, până dispăru după colț. Spectatorii, palizi și muți de uimire, răsuflară ușurați și se priviră unii pe alții, de parc-ar fi-ntrebat: „A fost aievea? Ai văzut și tu sau am visat?“ Începură să vorbească între ei cu jumătate de glas, se împărțiră în grupuri toț mai mici și se risipiră pe la casele lor. Vorbeau, dar erau tot înspăimântați. Mergeau unul lângă altul, cu chipurile apropiate, se-apucau strâns de braț și făceau tot felul de mișcări, cum fac oamenii când sunt zguduiți sufletește.

Noi, băieții, ne țineam după tații noștri și trăgeam cu urechea la ce șușoteau. Când s-au adunat acasă să stea

de vorbă, noi tot pe lângă ei eram. Erau tare triști fiindcă, ziceau ei, o mare nenorocire o să se-ăbată peste satul nostru după ce ne-au năpădit vrăjitoarele și diavolii. Tata își aduse-aminte atunci că părintelui Adolf îi pierise glasul când vroise să-i denunțe pe cei din casă.

– Pân-acuma n-au îndrăznit să se-atingă de-un slujitor al Domnului. Nu pricep cum de-au putut-o face-acum! Doar avea și crucifix, nu?

– Da, întăriră ceilalți, l-am văzut și noi.

– E grav, prieteni, foarte grav. Până azi mai eram la adăpost, dar acuma, gata, s-a sfârșit!

Ceilalți se cutremurară și repetară ca pentru ei:

– Da, s-a sfârșit. Dumnezeu și-a luat mâna de pe noi.

– Așa e, spuse tatăl lui Seppi Wohlmeyer, n-avem cui cere ajutor.

– Oamenii or să-și dea seama de asta, grăi judecătorul, tatăl lui Nikolaus, și disperarea o să-i facă să-și piardă curajul și puterile. Grele vremuri venit-au peste noi!

Și oftă. Wohlmeyer spuse și el tulburat:

– Vestea o să zboare pretutindeni și străinii or să ne ocolească satul, fiindcă Dumnezeu și-a luat mâna de pe noi. O să fie greu și pentru „Cerbul de aur".

– Adevăr grăiești, vecine, spuse tata. Pe toți o să ne lovească necazul. Bunul nostru nume, averea o să aibă de suferit. Și, Dumnezeule...!

– Ce-i?

– Dacă se-ntâmplă asta, s-a sfârșit cu noi!

– *Ce-i,* um Gottes Willen?[1]

– Interdictul!

Cuvântul căzu ca un trăsnet, și cu toții rămaseră încremeniți de groază. Când își dădură seama ce nenorocire-i paște, tresăriră de parcă le-ai fi turnat în cap o găleată cu apă rece. Lăsară gândurile la o parte și se puseră, de îndată pe croit planuri, că să găsească o portiță de scăpare. Unul zise una, altul zise alta, întoarseră problema pe toate fețele și tot chibzuită până se făcu seară și-și mărturisiră că deocamdată nu luaseră nici o hotărâre. Se despărțiră triști, cu inima grea, plină de presimțiri sumbre.

Pe când își luau rămas-bun, m-am furișat afară și-am pornit-o spre Marget, să văd ce se-ntâmplă acolo. Pe drum m-am întâlnit cu multă lume, dar nimeni nu mi-a răspuns la salut. Ar fi trebuit să mă mir, dar mi-am dat seama că oamenii erau așa de răvășiți de spaimă, că-și pierduseră capul de tot. Erau palizi și trași la față. Umblau ca bezmeticii. Mergeau cu ochii deschiși, dar nu vedeau nimic. Mișcau din buze, dar nu scoteau un sunet. Amărâți, își frângeau mâinile fără să știe de ei.

Când am ajuns, la Marget parcă era înmormântare. Fata stătea lângă Wilhelm pe canapea, dar nici unul nu zicea nimic. Nici măcar nu se țineau de mână. Amândoi erau negri la față de supărare. Marget avea ochii roșii de-atâta plâns.

---

[1] Pentru numele lui Dumnezeu (în limba germană în original)

– Îl tot implor să plece, spuse ea, să nu mai vină pe-aici, să-și salveze viața. Nu pot să-ndur să fiu ucigașa lui! Casa asta-i blestemată și n-o să scăpăm nici unul de rug. Dar uite la el că nu vrea să m-asculte. Vrea să piară odată cu noi.

Wilhelm zise că n-o să plece. Dacă Marget e la ananghie, locul lui e alături de ea și n-o să se clintească de-acolo orice s-ar întâmpla. Fata începu să plângă iar. Mi se rupea inima pentru ea. Acuma-mi părea rău că venisem. Se auzi atunci o bătaie în ușă. Intră Satan, proaspăt, chipeș și voios, aducând cu el o adiere de bucurie, care ne molipsi îndată pe toți. Nu pomeni nimic de cele-ntâmplate și nici de groaza care le-ngheța tuturor sătenilor sângele-n vine, ci-ncepu să vorbească de tot felul de lucruri vesele și minunate. Vorbi mai întâi de muzică. Foarte isteț din partea lui, fiindcă alungă mâhnirea fetei și-o făcu să fie numai ochi și urechi. Biata de ea nu mai auzise pe nimeni vorbind așa de bine și de frumos despre muzică. Se simțea atât de fericită, era atât de fermecată de ce-auzea, că toată simțirea i se vedea pe față și-n vorbe. Observă și Wilhelm asta și nu se arătă prea încântat. Satan trecu apoi la poezie și ne recită ceva. Recită frumos și Marget îl privi din nou vrăjită și din nou Wilhelm nu se arătă prea încântat. De data asta băgă de seamă și Marget și o năpădi remușcarea.

În seara aceea am adormit fericit. Ascultam ropotul ploii în geamuri și bubuitul înfundat al tunetului. Noaptea târziu, Satan mă sculă din somn și-mi spuse:

– Hai cu mine. Unde vrei să mergem?

– Cu tine, oriunde.

Dintr-odată ne izbi lumina orbitoare a soarelui.

– Suntem în China, zise el.

Fusese o surpriză cum n-am mai avut niciodată. Eram beat de fericire și mândru nevoie mare la gândul c-ajunsesem așa departe, cum n-ajunsese nimeni din satul nostru, nici chiar Bartel Sperling, care se umfla-n pene cu călătoriile lui. Ne-am învârtit în zbor deasupra împărăției mai mult de-o jumătate de ceas și am văzut-o de la un cap la altul. Erau lucruri de necrezut, unele încântătoare, altele înfricoșătoare că nici nu puteai să crezi că există. De exemplu... Dar am să vorbesc de asta mai târziu. Tot atunci o să vă spun și de ce-a ales Satan tocmai China. Acuma nu vreau să-mi întrerup istorisirea. În cele din urmă ne-am oprit și am coborât pe pământ.

Ne-am așezat pe vârful unui munte, care se-nălța deasupra unei întinderi de stânci cu trecători și văi, râuri și câmpii, presărate cu orașe și sate ce dormitau la soare. Undeva, departe, se zărea un petic albastru de mare. Era un tablou liniștit, de vis, care-ți fermeca ochiul și-ți picura tihnă în suflet. De ne-ar sta-n puteri să schimbăm peisajul ori de câte ori simțim nevoia, viața ni s-ar părea mai ușoară. O schimbare ca asta mută povara existentei de pe un umăr pe celălalt și-ți gonește din minte și din trup necazurile care te sâcâie.

Și cum stăteam de vorbă cu Satan, mi-a venit ideea să-ncerc să-l conving să se poarte altfel. I-am spus toate câte le făcuse și l-am rugat să se gândească mai bine și să nu

mai facă oamenii să sufere. I-am mai spus că-mi dau seama că n-are intenții rele, dar c-ar trebui să se gândească și la urmări înainte de a face un lucru, așa la nimereală și sub impulsul momentului, cum le făcea el pe toate. Atunci n-o să mai pricinuiască atâta rău. Satan nu se supără că i-am vorbit pe șleau. Părea doar surprins și amuzat.

– Fac eu oare lucrurile la-ntâmplare? zise el. Nici pomeneală de-așa ceva! Și să stau să mă gândesc la ce o să vină după aia? Ce rost are? Știu întotdeauna dinainte ce-o să vină.

– Vai, Satan, dar cum de-ai putut să faci toate astea?

– Am să-ți explic cum, și-ncearcă să-nțelegi, dacă poți. Voi sunteți o specie aparte. Orice om e o mașină de suferințe și una de fericire, puse la un loc. Amândouă lucrează armonios și cu mare precizie, pe principiul „dă și ia". După orice fericire care-apare într-o parte, vine de îndată o supărare sau o durere, poate chiar mai multe, în cealaltă parte. De cele mai multe ori, viața omului e împărțită aproape egal între fericire și nefericire. Când nu e așa, cu siguranță că predomină nefericirea. Niciodată invers. La unii mașina de suferințe face aproape toată treaba singură. Un om ca ăsta trece prin viață aproape fără să știe ce-i fericirea. Pe orice pune mâna, orice face nu-i aduce decât nefericire. Ai văzut vreodată oameni ca ăștia? Pentru ei viața nu are farmec, nu-i așa? E-o pacoste. Uneori, un ceas de bucurie îl plătesc cu ani și ani de nenorociri. Nu știai? Se-ntâmplă din când în când. Am să-ți

dau un exemplu sau două. Nu-i nevoie să-ți mai spun că oamenii din satul tău nu-nseamnă nimic pentru mine.

N-am vrut s-o recunosc pe față și i-am răspuns că bănuiam c-așa stau lucrurile.

– Da, nu dau doi bani pe ei. Și nici nu i-aș putea prețui, de vreme ce deosebirea între ei și mine e de necuprins. Ei n-au nici un pic de minte.

– Minte?

– Da, n-au nimic de felul ăsta. O să-ți arăt cândva ce numește omul minte și, când am să-ți descriu amănunțit tot haosul de-acolo, ai să-nțelegi. Oamenii n-au nimic comun cu mine. Nu ne leagă nimic. Au sentimente mărunte și stupide, vanități, obrăznicii și ambiții mărunte și stupide, viața lor măruntă și stupidă e doar un hohot de râs, un suspin, și dispariție. Și n-au nici un simț, în afară de simțul moral. Să-ți explic mai clar. Uite-aici un păianjen roșu, nici cât o gămălie de ac. Te-ar putea duce gândul că pe elefant îl interesează dacă păianjenul e fericit sau nefericit, bogat ori sărac, dacă iubita îi împărtășește dragostea sau nu, dacă maică-sa e sănătoasă ori bolnavă, dacă e bine văzut în societate sau nu, dacă-l zdrobesc dușmanii sau îl părăsesc prietenii, dacă i se năruie speranțele sau se-alege praful de ambițiile lui politice, dacă moare între ai săi ori undeva aiurea, între străini, neglijat și disprețuit? Toate astea nu-l interesează pe elefant. Nu-nseamnă nimic pentru el. Nu poate micșora ceea ce simte la dimensiunile microscopice ale păianjenului. N-are nimic împotriva păianjenului, dar nu se poate coborî atât de jos până la el.

Nici eu n-am nimic cu oamenii, dar îmi sunt indiferenți, așa cum elefantul nu s-ar obosi să-i facă vreun rău păianjenului. Pentru că, de și-ar pune mintea, i-ar face chiar un bine dacă i-ar ieși păianjenul în cale și toată treaba nu l-ar costa nimic. Cât despre mine, le-am făcut oamenilor numai bine și absolut nici un rău. Elefantul trăiește un secol, păianjenul, o zi. O distanță astronomică îi desparte pe cei doi ca forță, înțelepciune și demnitate. Distanța dintre mine și om e infinit mai mare decât cea dintre păianjen și elefant. Mintea omului e greoaie și reușește cu trudă să pună cap la cap niște fleacuri. Rezultatul îl știi, ce să-ți mai spun. Mintea mea creează îți dai seama ce-nseamnă asta? Plăsmuiește tot ce vrea, într-o clipă numai. Creează din nimic. Creează fluide, solide, culori – orice și de toate, numai din acel nimic aerian care se numește Gând. Omul imaginează întâi firul de mătase, apoi mașina care să-l facă, pe urmă tabloul și, după săptămâni de trudă, îi dă formă în țesătura pânzei. Eu gândesc toate astea, și-n clipa următoare ele există. Mă gândesc la o poezie, la muzică, la o partidă de șah, mă rog, la orice alt lucru, și-ntr-o clipă îl am în fața ochilor. Asta-nseamnă minte nemuritoare. Nimic nu-i imposibil pentru ea. Nimic nu mi-e ascuns vederii. Străpung stâncile cu privirea și zăresc lumina zilei în bezna nopții. N-am nevoie să deschid vreo carte. O sorb pe de-a-ntregul dintr-o singură ochire, prin copertă. Nici într-un milion de ani nu uit vreun cuvânt din ea sau pagina la care se află. Nu mi-e străin nimic din ce se petrece-n țeasta omului, a păsării, a peștelui, a gândacului

sau a oricărei alte ființe. Pătrund în mintea înțeleptului c-o singură privire și-al meu e tot ce-a strâns el într-o viață de om. El poate să uite și chiar uită, dar eu țin minte tot și nu uit nimic. Citesc acuma-n gândurile tale că m-ai înțeles destul de bine pân-aici. Deci să mergem mai departe. Să zicem că-ntr-o împrejurare oarecare, elefantului ar putea să-i placă de păianjen (presupunând că-l vede). Dar de iubit, n-ar putea să-l iubească. El își revarsă iubirea numai asupra propriei sale specii, a celor de-un fel cu el. Iubirea unui înger e sublimă, divină, mai presus de-nchipuirea omului, infinit mai presus de ea. Dar se oprește doar la augustul neam al îngerilor. De-ar cădea o clipă doar asupra unei ființe omenești, ar preface-o în cenușă. Nu, noi nu-i putem iubi pe oameni, dar putem fi inofensiv de indiferenți față de ei. Uneori, oamenii pot chiar să ne și placă. Îmi placi tu și îmi plac băieții, îmi place părintele Peter și, de dragul vostru, fac tot ce fac pentru săteni.

Îl bănuiam că-și bate joc de mine. El înțelese și-mi explică:

– Le vreau binele sătenilor, deși nu pare deloc așa la prima vedere. Când e vorba de noroc sau nenoroc, cei de teapa voastră nu știu niciodată care-i una și care-i alta. Și asta pentru că n-au cum să-și prevadă viitorul. Ce fac eu acum pentru săteni o să dea cândva roade. Uneori chiar pentru ei, cei de-acum, alteori pentru urmașii lor care n-au văzut încă lumina zilei. Nimeni n-o să știe că de la mine vin, dar asta n-o să știrbească adevărul cu nimic. Voi, copiii, aveți un joc: așezați un șir de cărămizi în

picioare, la mică distanță una de alta, și-o împingeți pe prima. Cărămida cade, o răstoarnă pe cea de-alături, cea de-alături o răstoarnă pe următoarea și tot așa, până cad toate. La fel și cu viața omului. Copilul, de cum se naște, răstoarnă prima cărămidă, și celelalte o urmează implacabil. Dac-ați citi viitorul ca mine, le-ați vedea pe toate câte-or să se-ntâmple. Nimic nu poate schimba cursul vieții odată ce-a pornit-o pe-un făgaș. Adică, nimic n-o să-l schimbe, fiindcă fiecare gest dă negreșit naștere altuia, care dă naștere altuia și tot așa până la sfârșit. Atotvăzătorul poate urmări firul evenimentelor, le poate contempla desfășurarea din leagăn până la mormânt.

– Dumnezeu îi hărăzește omului cursul vieții?

– Nu, nu-l hărăzește dinainte. Asta o face mediul în care trăiește omul. Primul lui gest îl determină pe următorul, și toate celelalte vin la rând. Dar să presupunem, de dragul discuției, că omul sare peste unul din gesturile astea, un fleac la prima vectere. Să zicem că i-e hărăzit ca, într-o anumită zi, la o anumită oră, minut, secundă, fracțiune de secundă, să se ducă la fântână și nu se duce. Din clipa aceea firul vieții lui o să se schimbe imens. De-atunci și până la mormânt viața omului o să fie cu totul diferită de cea pe care-o pusese la cale primul lui gest. Dacă s-ar fi dus la fântână, și-ar fi putut aștepta sfârșitul pe un tron împărătesc. Dar fiindcă nu s-a dus, viața i s-a schimbat din temelii și omul nostru, un biet cerșetor acum, a ajuns în groapa comună. Dacă, să zicem, Columb ar fi sărit în copilărie, peste-o verigă cât de mică din lanțul celor

hărăzite de primul lui gest de copil, toată viața i s-ar fi desfășurat altfel. Ar fi-mbrăcat haina preoțească și-ar fi murit într-un sătuc necunoscut din Italia, iar America ar fi rămas nedescoperită încă două secole. Sunt sigur de asta. Să fi sărit peste oricare din miliardele de verigi din lanțul vieții lui, Columb ar fi avut cu totul altă existență. Am studiat cele un miliard de posibilități din viața lui Columb și numai într-una apare descoperirea Americii. Voi, oamenii, habar n-aveți că toate gesturile voastre au o dimensiune și o importanță unică, dar așa este. Să zicem că prinzi o anumită muscă hărăzită ție. Ei bine, lucrul e tot atât de important ca oricare alt gest hărăzit...

– Cum ar fi cucerirea unui continent, de pildă?

– Da. Numai că omului nu-i scapă nici o verigă. Nu s-a-ntâmplat niciodată să-i scape! Chiar când încearcă să cântărească dacă să facă un lucru sau nu, însuși gândul ăsta e o verigă, un gest, care își are locul bine stabilit în lanț. Iar când, în cele din urmă, ia o hotărâre, e exact veriga următoare. Vezi, deci, că omul nu pierde nici una din ele. N-are cum. Chiar de-ar încerca, ceea ce ar face ar fi tot o verigă peste care nu se poate trece, un gând hărăzit să-i vină-n minte la un moment dat, pus la cale de primul gest din copilărie.

Părea atât de înfricoșător!

– Omul e deci prizonier pe viață, am zis cu tristețe, și n-are cum să scape.

– Așa e, el singur nu se poate feri de urmările primului său gest din viață. Dar eu pot să-l feresc.

M-am uitat îngândurat la Satan, care a urmat:

– Multora din consătenii voștri le-am schimbat firul vieții.

Aș fi vrut să-i mulțumesc, dar n-am găsit cuvintele potrivite și am renunțat.

– Am să mai schimb câte ceva. O cunoști pe micuța Lisa Brandt?

– Cum de nu! O cunoaștem cu toții. Mama zice că n-are pereche de frumușică și drăgălașă ce e. Zice c-o să fie mândria satului când o crește mare și că toți o să se uite la ea ca la soare, ca și-acuma, dealtfel. Am să-i schimb viitorul.

– Să-l faci mai bun? am întrebat.

– Da. Și am să-l schimb și pe-al lui Nikolaus.

De data asta m-am bucurat din toată inima și i-am spus:

– Nu-i nevoie să te-ntreb ce ai de gând. Sunt sigur c-o să fii generos cu el.

– Da, așa mi-am pus în cap.

Mintea mea începu pe loc să clădească un viitor măreț pentru Nicky. Îl și făcusem mare general și *hofmeister*[1], când îmi dădui seama că Satan aștepta să mă uit la el ca să spună mai departe. Mi-era rușine că-i arătasem ce gânduri ieftine îmi umblă prin cap și mi-era teamă să nu-și bată de joc de mine. Dar n-o făcu, ci vorbi mai departe:

– Nicky are de trăit până la șaizeci și doi de ani.

---

[1] Intendent al curții (în limba germană în original)

– Grozav, spusei eu.

– Lisa, treizeci și șase. Dar, după cum ți-am spus, am să le schimb destinele. Peste exact două minute și un sfert, Nikolaus o să se trezească din somn și o să vadă că-i intră ploaia-n casă. Îi era scris să se-ntoarcă pe partea cealaltă și s-adoarmă la loc. Dar eu am hotărât să se scoale și să-nchidă fereastra mai întâi. Fleacul ăsta o să-i schimbe tot cursul vieții de-aici încolo. Dimineața o să se scoale cu două minute mai târziu decât i-e hărăzit în lanțul vieții. Prin urmare, nimic n-o să i se mai întâmple ca în lanțul vechi.

Își scoase ceasul și se uită o clipă la el.

– Nikolaus s-a sculat să-nchidă fereastra, spuse Satan. Viața i s-a schimbat. Destinul lui cel nou a și-nceput. Să vezi ce urmări o să aibă.

Mă trecură fiorii. Toată treaba era foarte ciudată.

– Dacă n-ar fi schimbarea asta, peste douăsprezece zile ar trebui să se-ntâmple anumite lucruri. De exemplu, Nikolaus ar salva-o pe Lisa de la înec, ar ajunge pe malul râului la țanc, la zece și patru minute, ora stabilită mai demult. Apa ar fi puțin adâncă, așa că băiatul ar reuși ușor și sigur. Dar acuma o s-ajungă cu câteva secunde mai târziu. Lisa o să se zbată și-o să nimerească într-un loc cu apă adâncă. Nikolaus o să facă tot ce poate ca s-o scape, dar o să se-nece amândoi.

– O, Satan, dragul meu Satan! am strigat printre lacrimi. Salvează-i! Nu lăsa să se-ntâmple lucrul ăsta groaznic. Nu vreau pentru nimic în lume să-l pierd pe

Nikolaus. E tovarăşul meu de joacă, prietenul meu drag. Şi-apoi, gândeşte-te la mama Lisei, biata de ea.

M-am agăţat de el, i-am cerşit îndurare, l-am implorat, dar era ca de piatră. Mă puse să stau jos şi-mi spuse să-l ascult până la sfârşit.

– Am schimbat destinul lui Nikolaus, şi asta l-a schimbat şi pe-al Lisei. Dacă n-aş fi făcut aşa, Nikolaus ar salva-o pe Lisa şi pe urmă ar răci. După asta s-ar alege c-o scarlatină cumplită, cum numai la voi, oamenii, se vede. Urmările ar fi îngrozitoare. Patruzeci şi şase de ani Nikolaus ar sta ţintuit la pat. Surd, mut şi orb, s-ar ruga zi şi noapte să vină moartea să-l ia. Vrei să-i fac destinul cum a fost înainte?

– O, nu, pentru nimic în lume! Fie-ţi milă! îndură-te şi lasă-i destinul cum e acum.

– Aşa-i cel mai bine. Orice verigă aş fi schimbat, lucrurile n-aveau cum să iasă bine. Avea un miliard de destine posibile, dar nici unul nu merita osteneala. Toate erau pline de necazuri şi nenorociri. Dacă n-aş interveni eu, ar face o faptă eroică peste douăsprezece zile – o faptă ce-ar dura şase minute de la cap la coadă – iar răsplata ar fi cei patruzeci şi şase de ani de suferinţă şi durere, de care ţi-am vorbit. La asta mă gândeam nu demult, când ţi-am spus că un gest care-aduce celui care-l face un ceas de fericire şi mulţumire de sine e răsplătit – sau pedepsit – cu ani şi ani de suferinţe.

Mă întrebam de la ce ar salva-o pe micuţa Lisa moartea ei timpurie.

– De la zece ani de chinuri, răspunse el gândului meu nerostit, timp în care o să se vindece greu după un accident. Pe urmă, de la nouăsprezece ani de pângărire, rușine, depravare și crimă, încheiați cu moartea de mâna călăului. Peste douăsprezece zile o să moară. Maică-sa i-ar salva viața dac-ar putea. Nu-s eu mai bun decât mama ei?

– Da, ești mai bun și mai înțelept.

– Și-acuma vine cazul părintelui Peter. O să fie achitat pentru că o să i se dovedească nevinovăția fără putință de tăgadă.

– Zău? Crezi că se poate?

– Sunt convins. O să-și redobândească reputația dinainte și o să fie fericit până la sfârșitul zilelor.

– Cred și eu, de vreme ce o să-și recapete bunul nume?

– Nu din asta o să i se tragă fericirea. Am să-i schimb destinul în acea zi, spre binele lui. N-o să știe niciodată că și-a regăsit demnitatea pierdută.

Cu modestie, mintea mea neștiutoare încerca să afle amănunte, dar Satan nu dădu nici o atenție acestui gând al meu. Apoi mi-am amintit de astrolog. Mă-ntrebam pe unde-o fi.

– În Lună, îmi răspunse Satan scoțând un sunet pe care l-am luat drept chicot. L-am trimis pe partea nevăzută a Lunii. Nu știe unde l-am trimis și nu-i prea merge bine, dar las' că-i prieste lui. Tot vrea să studieze stelele. O să mai am nevoie de el numaidecât. O să-l aduc înapoi și o să-l fac să-și piardă mințile din nou. Îl așteaptă o viață lungă, necruțătoare și cumplită, dar am să i-o schimb,

fiindcă n-am nimic cu el și mă simt dispus să-i fac un bine. Cred că o să-l ard pe rug.

Avea niște idei așa de stranii despre bunătate! Dar ăștia-s îngerii și n-ai cum să-i schimbi. Ei nu-s ca noi. Și pe deasupra, oamenii nici nu-nseamnă nimic pentru ei. Sunt doar un moft. Cam ciudat să-l expedieze pe astrolog atât de departe. Putea să-l zvârle undeva prin Germania, că era mai la-ndemână.

– Departe? făcu Satan. Pentru mine nimic nu-i departe și distanțele nu există. Soarele e la mai puțin de o sută de milioane de mile de noi și luminii care ne-nvăluie îi trebuie opt minute pân-aici. Eu pot să fac drumul ăsta, sau oricare altul, într-un timp așa de scurt că nici nu-l poți măsura pe ceas. Nu-i nevoie decât să mă gândesc la călătorie, că dorința mi s-a și îndeplinit.

– Uite, Satan, am spus întinzând mâna, lumina cade pe mâna mea. Pune-ți gândul în mișcare și prefă-o într-un pahar cu vin.

Satan făcu întocmai, iar eu am băut vinul.

– Sparge paharul, zise el.

L-am spart.

– Vezi, e-adevărat. Sătenii credeau că mingile alea de alamă erau vrăjite, trecătoare ca fumul. Se temeau să le atingă. Tare ciudați mai sunteți! Dar hai să mergem. Am treabă. Te duc la culcare.

Zis și făcut. După asta dispăru. Dar vocea lui răzbătu spre mine prin ploaie și beznă:

– Da, spune-i lui Seppi, dar numai lui.

Răspunsese întrebării mele nerostite.

8

Somnul nu se lipea de mine. Nu fiindcă eram mândru de călătoriile pe care le făcusem, nu fiindcă trăiam încă emoțiile drumului până-n China, când ocolisem Pământul, nu fiindcă mă uitam cu dispreț la Bartel Sperling, care-și zicea „peregrinul" și ne privea de sus pe toți, că doar fusese o dată la Viena și era singurul din Eseldorf care făcuse o asemenea ispravă și văzuse minunile lumii. Altădată, toate astea nu m-ar fi lăsat să dorm, dar acum nici nu mă sinchiseam de ele. Sufletul mi-era plin de Nikolaus, gândul îmi zbura numai la el și la zilele fericite pe care le petrecuserăm împreună verile, când ne zbenguiam și ne hârjoneam prin pădure, pe câmp și pe malul râului, sau iarna, tind patinam ori ne dădeam pe gheață, iar părinții ne credeau la școală. Și-acum el avea zilele numărate. Verile și iernile or să vină și-or să treacă, noi o să ne jucăm și-o să zburdăm ca și-nainte, numai că locul lui o să rămână gol. N-o să-l mai vedem pe Nikolaus. Mâine el n-o să bănuiască nimic și-o să fie cum a fost de când îl știu. N-o să-mi vină să cred când o să-l aud râzând și o să-l văd făcând șotii. Pentru mine el o să fie un mort cu mâini de ceară, cu ochi împăienjeniți, cu fața umbrită de giulgiu. Nici poimâine n-o să aibă vreo bănuială, nici răspoimâine. Puținele zile care i-au mai rămas or să se scurgă iute. Clipa cea groaznică o să vină tot mai aproape și destinu-i o să-l prindă tot mai tare în strânsoarea lui, destinul pe care numai Seppi și cu mine îl știam. Douăsprezece zile, numai

douăsprezece zile! Mă-nfioram când mă gândeam la asta. Îmi dădeam seama că nici când eram numai eu singur cu el nu-i mai spuneam ca de obicei, Nick sau Nicky. Când îl pomeneam, îi ziceam cu respect amândouă numele, cum ştiam că se vorbeşte despre morţi. Şi tot aşa, pe măsură ce-mi veneau în minte, de-a valma, crâmpeie din prietenia noastră, vedeam că erau, cele mai multe, situaţii în care-l nedreptăţisem sau îl jignisem. Mă mustrau amarnic amintirile-astea şi-mi chinuiau sufletul plin de remuşcări, cum ni se-ntâmplă când ne aducem aminte că nu ne-am purtat bine cu un prieten care ta trecut în lumea celor drepţi şi pe care l-am vrea din nou lângă noi, măcar pentru o clipă, ca să-i cădem în genunchi şi să-l implorăm:

– Fie-ţi milă de mine şi iartă-mă!

Odată, când eram de nouă ani, Nikolaus a făcut un drum de aproape două leghe ca să-l ajute pe vânzătorul de fructe. Omul l-a răsplătit cu un măr mare, minunat. Prietenul meu a pornit-o în goană spre casă, cu el în mână. Era mut de uimire şi nu-şi încăpea-n piele de bucurie. Când ne-am întâlnit, mi-a dat mărul să-l văd, dar nu i-a trecut prin cap c-aş putea să am gânduri ascunse. Eu am luat-o la sănătoasa cu măru-n mână. Fugeam şi muşcam din el. Nikolaus fugea după mine şi mă ruga să i-l dau înapoi. Când m-a ajuns, i-am dat sâmburii, că doar atâta-mi mai rămăsese. Şi râdeam să mă prăpădesc. Atunci s-a-ntors cu spatele şi a-nceput să plângă. Zicea că vrusese să-l ducă surioarei lui. A fost o lovitură pentru mine. Fetiţa fusese bolnavă şi-şi revenea greu. Tare s-ar

mai fi umflat în pene Nikolaus s-o vadă cum se bucură, să-i citească-n ochi uimirea și să-i primească mângâierile. Dar mi-a fost rușine să recunosc că mi-e rușine, așa c-am trântit niște vorbe grosolane, josnice și m-am făcut că nu-mi pasă. De zis, n-a zis nimic, dar mi-a aruncat o privire plină de durere și a plecat spre casă. Și mulți ani privirea lui îndurerată îmi apărea în fața ochilor noaptea. Mă dojenea și mă făcea din nou să roșesc. Imaginea asta pălise puțin câte puțin. Apoi a dispărut. Dar iat-o acum din nou, și încă foarte limpede.

Altădată, la școală, când eram de unsprezece ani, am răsturnat călimara și mi-am pătat patru caiete. Eram în primejdie să primesc o pedeapsă. Dar am aruncat vina asupra lui și a primit el chelfăneala în locul meu.

Nu mai departe de anul trecut, am făcut un târg cu el și l-am tras pe sfoară. I-am dat un cârlig mare de undiță, aproape rupt, pentru trei cârlige mici, dar bune. Când a prins primul pește, i s-a rupt cârligul. El nu știa că-s eu de vină și n-a vrut să ia înapoi unul din cârligele mici, pe care cugetul meu frământat mă făcea să i-l dau. A spus doar:

– Târgu-i târg. Cârligul era prost, dar n-ai tu nici o vină.

Nu, nu puteam dormi. Toate nedreptățile astea mărunte și prăpădite mă mustrau, mă chinuiau și-mi pricinuiau o durere mult mai mare decât cea pe care-aș fi simțit-o dacă nedreptățeam un om în viață. Nikolaus trăia, dar asta n-avea nici o importanță. Pentru mine el era ca mort. Vântul vuia încă pe sub streșini, iar ploaia mai răpăia în geamuri.

Dimineața l-am căutat pe Seppi și i-am spus tot. Eram pe malul râului. Buzele i se mișcară, dar nu scoase un sunet.

Mă privea numai, împietrit de uimire. Se făcuse alb ca varul la față. Rămase așa câteva clipe, cu ochii scăldați în lacrimi, apoi întoarse capul să nu-l văd că plânge. L-am apucat strâns de mână și am pornit-o adânciți în gânduri, fără să rostim un cuvânt. Am trecut podul și am rătăcit pe luncă, pe dealuri și prin pădure, într-un târziu ne recăpătarăm graiul și, nestăvilite, începură să se reverse amintiri despre Nikolaus, despre toate câte le trăiserăm împreună cu el. Când și când Seppi murmura ca pentru sine:

– Douăsprezece zile! Nici măcar douăsprezece zile.

Ne-am spus că trebuie să fim tot timpul cu el, să-l ținem cu noi cât mai mult, pentru că fiecare zi era prețioasă acum. Dar nu ne-am dus să-l căutăm. Ar fi fost ca și cum am fi dat ochii cu morții și ne era frică. N-am zis noi chiar așa, dar asta simțeam. Și-am sărit ca arși când, la o cotitură, ne-am pomenit față-n față cu Nikolaus.

– Hei, ce-ați pățit? ne strigă el voios. Ați văzut, vreo stafie?

N-am putut nici unul să scoatem o vorbă, dar nici n-a fost nevoie. El era dispus să vorbească pentru noi toți, fiindcă tocmai se-ntâlnise cu Satan și era vesel nevoie mare din pricina asta. Satan îi spusese de călătoria noastră în China. Nikolaus îl rugase să-l ia și pe el într-o plimbare ca asta și Satan îi promisese c-o să-l ia. Avea să fie un drum lung și minunat. El îi ceruse să ne ia și pe noi, dar Satan îi spusese că nu se poate. O să ne ia, poate, altădată. Acuma

nu. O să vină după el în ziua de treisprezece. Nikolaus număra de pe acum orele, nu mai avea răbdare.

Era ziua fatală. Și noi numărăm orele.

Am mers hoinărind pe unde vedeam cu ochii. Am luat-o numai pe potecile pe care le-ndrăgiserăm de când eram mici și am depănat amintiri din vremurile de demult. Nikolaus era voioșia-ntruchipată. Numai el, căci Seppi și cu mine nu ne puteam alunga mâhnirea. Îi vorbeam pe un ton neobișnuit de blând, de tandru, de cald și nu-i scăpă asta. Era o surpriză plăcută pentru el. Eram plini de atenție și nu mai conteneam cu amabilitățile. De fiecare dată îi spuneam:

– Stai un pic, lasă, că fac eu.

Îl bucura și gestul ăsta. Eu i-am dat șapte cârlige de undiță – tot ce-aveam – și l-am convins să le ia, iar Seppi i-a dăruit briceagul lui cel nou și un titirez cu zbârnâitoare vopsit în roșu și galben. Darurile astea trebuiau să-l despăgubească pe Nikolaus pentru micile înșelătorii cărora le căzuse victimă mai demult și pe care, probabil, nici nu și le mai amintea. Toate-l impresionau teribil. Nu-i venea să creadă că țineam atâta de mult la el. Recunoștința cu care ne răspundea ni se-nfigea ca un pumnal în inimă de câte ori ne gândeam cât de puțin o meritam. Când ne-am despărțit, radia de fericire și ne-a spus că n-avusese niciodată o zi mai frumoasă.

În drum spre casă Seppi îmi zise:

– L-am prețuit întotdeauna, dar niciodată ca acuma când știm c-o să-l pierdem.

A doua zi, ca dealtfel în fiecare zi, ne-am petrecut tot timpul liber cu Nikolaus. La asta adăugam orele pe care le furam (și noi și el) de la muncă și de la alte îndatoriri, înfruntând mustrări aspre și amenințări cu pedepse aprige, în fiecare dimineață săream amândoi speriați și, pe măsură ce zilele se scurgeau, numărам în gând:

– Mai sunt doar zece zile...

– Mai sunt doar nouă zile...

– Doar opt.

– Doar șapte.

Sorocul se apropia. Tot timpul Nikolaus era vesel și fericit și nu contenea să se mire că nu eram și noi la fel. Își storcea creierul să scornească ceva care să ne-amuze, dar izbânda era doar amăgitoare. Își dădea seama că voioșia noastră nu pornea din suflet, că râsul se-mpiedica de ceva, se poticnea parcă, dureros, și se pierdea într-un suspin. Încerca să afle care-i pricina, ca să ne-ajute să scăpăm de necaz sau să ni-l facă mai ușor împărțindu-l cu noi. Așa că trebuia să-i îndrugăm la minciuni cu grămada ca să-l liniștim.

Dar cel mai dureros era faptul că Nikolaus își făcea tot felul de planuri și multe mergeau dincolo de ziua de 13! De câte ori pomenea de așa ceva, parcă ne împlânta un cuțit în inimă. Avea un singur gând: să găsească o cale ca să ne alunge mâhnirea și să ne-nveselească. Până la urmă, când nu mai avea decât trei zile de trăit, îi veni o idee grozavă, care-l făcu să sară-ntr-un picior de bucurie: să facem o petrecere cu dans în pădure, cu băieți și fete,

în locul unde-l întâlnirăm prima dată pe Satan. Și avea să fie pe 14. Cumplit! Era chiar ziua înmormântării lui. Dar n-am îndrăznit să spunem nimic. Ne-am fi ales doar cu un „De ce?" – la care n-am fi putut să răspundem nimic. Ne-a rugat să-i dăm o mână de ajutor ca să-și invite prietenii, și așa am și făcut. Unui prieten care e pe moarte nu-i poți refuza nimic. Era însă înfiorător, pentru că de fapt făceam invitații la înmormântarea lui.

Au fost unsprezece zile de coșmar și totuși acum, când mă uit în urmă, după o viață de om, amintirea lor mi-e încă plăcută și frumoasă. Au fost, la drept vorbind, zile petrecute în tovărășia unui mort scump inimii mele. De atunci n-am mai avut un alt prieten la care să țin așa de mult și de care să nu mă pot despărți. Ne agățam de fiecare oră, de fiecare minut, le socoteam pe măsură ce se-mpuținau și, când zburau, simțeam durerea pe care-o simte avarul când își vede avutul jefuit bănuț cu bănuț, iar el nu e-n stare să miște un deget.

În ultima seară am stat afară prea mult. De vină eram noi, Seppi și cu mine, fiindcă nu ne-nduram să ne despărțim de Nikolaus. Era târziu de tot când l-am lăsat în fața casei lui și am plecat. Am mai zăbovit puțin prin preajmă și am tras cu urechea. De ce ne era teamă n-am scăpat. Tatăl lui îi dădea bătaia promisă și țipetele băiatului răzbăteau până la noi. Am stat numai o clipă s-ascultăm și am plecat în grabă, cuprinși de remușcări, pentru că toate se-ntâmplaseră din vina noastră. Ne părea rău și pentru tatăl lui și ne ziceam în gând: „De-ar ști el! De-ar ști el!" Dimineața

Nikolaus n-a venit la întâlnire, aşa că ne-am dus la el acasă să vedem ce se-ntâmpla. Ne lămuri mama lui:

– Taică-su şi-a ieşit din fire din cauza hoinărelilor voastre şi nu vrea să mai audă de asta. Ai nevoie de Nikolaus, ia-l de unde nu-i! Şi afli pe urmă c-a umblat hai-hui cu voi doi. Aseară taică-su i-a tras o bătaie bună. Pân-acuma îmi era milă şi nu ştiu de câte ori l-am rugat să-l ierte şi-l scăpăm, dar de data asta mi-a cerut degeaba ajutor. Îmi ieşisem şi eu din fire.

– De l-aţi fi scăpat şi-acuma! spusei eu cu vocea puţin tremurată. Într-o zi poate că v-ar mai alina durerea din suflet dacă v-aţi gândi la asta.

Femeia călca. Stătea aproape cu spatele la mine. Se-ntoarse şi, cu o privire uimită şi-ntrebătoare, exclamă:

– Ce vrei să spui?

Nu mă aşteptam la o-ntrebare ca asta şi nu ştiam ce să-i răspund. Mă simţeam stânjenit, pentru că se tot uita la mine. Atunci sări Seppi să mă scoată din încurcătură:

– Ei, sigur c-ar fi plăcut să vă amintiţi, căci dacă am întârziat aşa de mult pe-afară, pricina e că Nikolaus se-apucase să ne spună cât de bună sunteţi cu el şi că niciodată nu mănâncă bătaie dacă sunteţi pe-aproape ca să-l scăpaţi. Punea atâta suflet când ne povestea şi noi eram numai ochi şi urechi, că nici unul nu ne-am dat seama ce târziu se făcuse.

– A spus el asta? Zău? şi-şi şterse ochii cu şorţul.

– Întrebaţi-l şi pe Theodor, o să vă spună tot ce v-am spus şi eu.

– Ce băiat bun e Nick! făcu ea. Tare rău îmi pare că l-am lăsat pe taică-su să-l bată! N-o să se mai întâmple niciodată. Și când mă gândesc că aseară mă foiam de colo până colo și eram furioasă din cauza lui, iar el mă vorbea de bine și vă spunea cât mă iubește! Of, Doamne, dacă le-am ști pe toate, n-am greși niciodată. Dar așa, suntem niște biete animale fără grai. Bâjbâim și facem greșeală după greșeală. De-acum înainte n-am să mă pot gândi la seara trecută fără o strângere de inimă.

Era și ea ca toți ceilalți. Se pare că-n zilele acelea cumplite nimeni nu deschidea gura fără să ne facă să ne cutremurăm. Toți „bâjbâiau" și n-aveau habar ce lucruri adevărate, dureros de adevărate, rosteau din întâmplare.

Seppi întrebă dacă Nikolaus o să iasă la joacă cu noi.

– Îmi pare rău, răspunse femeia, dar n-are voie. Ca să-l pedepsească și mai rău, taică-su nu-l lasă deloc să iasă astăzi din casă.

Aveam speranțe mari! Citeam asta-n ochii lui Seppi. „Dacă nu poate ieși din casă," ne gândeam noi, „nu poate nici să se înece." Ca să fie sigur, Seppi mai întreabă:

– Trebuie să stea-n casă toată ziua sau numai dimineața?

– Toată ziua. Și ce păcat! E o zi așa frumoasă, iar el nu-i deloc obișnuit să stea-ntre patru pereți. Noroc că are de lucru și-și face planuri pentru petrecerea aia, Poate-i trece timpul mai ușor. Trag nădejde că nu se simte prea singur.

Seppi citi în ochii ei rugăciunea mută, așa că-și luă inima-n dinți și-ntrebă dacă ne dă voie să mergem și noi sus, ca să-i ținem de urât lui Nikolaus.

– Cum să nu! răspunse ea din toată inima. Văd că sunteți prieteni adevărați! Să stați cu el când ați putea să vă zbenguiți în voie pe câmp sau în pădure! Știu că sunteți băieți buni, deși nu prea vă străduiți să vă faceți și mai buni. Luați prăjiturile astea pentru voi, și dați-i și lui una, de la mama lui.

Cum am intrat în camera lui Nikolaus, am dat cu ochii de ceas: era zece fără un sfert. Așa să fie? Numai atâtea minute mai avea de trăit? Am simțit că mi se strânge inima. Nikolaus sări bucuros să ne-ntâmpine. Era tare vesel, făcea pregătiri pentru petrecere și de asta nici nu se simțise singur.

– Stați jos, ne spuse. Să v-arăt ce-am făcut. Am terminat chiar acum un zmeu și zău că-i tare frumos. L-am pus la uscat în bucătărie. Mă duc să-l aduc.

Își cheltuise toate micile lui economii mărunte și cumpărase diverse nimicuri hazlii, să le dea ca premii la jocuri. Erau înșirate frumos pe masă, ca într-o vitrină.

– Uitați-vă la ele pe-ndelete, ne spuse el. Eu mă duc la mama s-o rog să calce puțin zmeul cu fierul, dacă nu s-a uscat cum trebuie.

Apoi o zbughi pe scări în jos, bocănind și fluierând.

Nici nu ne-am uitat la lucrurile-alea. Nu ne interesa nimic decât ceasul. Ședeam acolo și-l fixam cu privirea în tăcere, ascultându-i ticăitul. Nu ne scăpa nici o mișcare a

minutarului: era un pas în plus făcut pe drumul spre viață sau spre moarte. Într-un târziu Seppi oftă adânc și spuse:

– Zece fără două minute. Încă șapte minute și o să treacă de ora morții. Theodor, o să scape! O să...

– Taci! Stau ca pe ace. Uită-te la ceas și taci din gură.

Mai trecură cinci minute. Gâfâiam de încordare și emoție. Încă trei minute. Se-auziră pași pe scară.

– E salvat!

Sărirăm în picioare, cu ochii la ușă. În cameră intră mama lui Nikolaus cu zmeul în mână.

– Nu-i așa că-i frumos? zise ea. Și, Doamne, cât s-a mai muncit să-l facă! S-a apucat de treabă când s-a luminat de ziuă și cred că l-a terminat cu puțin timp înaintea venirii voastre.

Îl sprijini de perete și se dădu un pic înapoi, să-l vadă mai bine.

– L-a pictat singur-singurel. După mine, desenele-s foarte bune. Biserica nu-i grozavă, de ce să zic, dar ia uitați-vă la pod. Îl recunoașteți imediat. M-a rugat să-i aduc eu zmeul sus... Vai, dar e zece și șapte și eu...

– Dar Nicky unde-i?

– Nicky? Se-ntoarce numaidecât. A ieșit un pic.

– A ieșit?!

– Da. Tocmai când cobora scările, a venit mama micuței Lisa să-mi spună că fetița ei plecase hai-hui, nu știe nici ea pe unde. Părea cam neliniștită, așa că l-am trimis pe Nikolaus s-o caute. Ce dacă trece peste cuvântul lui taică-su! Dar voi de ce sunteți așa de albi la față?

Te pomenești c-oți fi bolnavi. Ia staţi nițel aici să vă aduc ceva! Nu v-o fi căzut bine prăjitura. E nițel cam grea, dar credeam...

Dispăru fără să-și termine vorba, iar noi ne repezirăm la fereastra din spate să ne uităm spre râu. La celălalt capăt al podului se strânse lume și oamenii alergau într-acolo din toate părțile.

– Gata, s-a sfârșit. Bietul Nikolaus! De ce, o, de ce l-o fi lăsat să iasă din casă?

– Hai să plecăm, spuse Seppi aproape plângând. Să plecăm repede, să nu ne mai întâlnim cu maică-sa. În cinci minute o să afle.

Dar nu ne era dat să scăpăm. Mama lui Nikolaus ne ieși în cale la capătul scării, cu sticluța de leacuri în mână. Ne puse să ne-ntoarcem, ne așeză pe scaun și ne dădu să-n-ghițim doctoria. Apoi stătu să vadă cum ne simțim și nu se arătă deloc mulțumită, așa că ne mai ținu acolo, făcându-și neîncetat mustrări de cuget că ne lăsase să mâncăm prăjiturile care ne căzuseră greu.

Apoi se-ntâmplă lucrul de care ne era groază. Afară se auziră pași grei, târșiți și, solemn, își făcu apariția un grup cu capetele descoperite. Oamenii puseră pe pat trupurile celor doi înecați.

– Oh, Dumnezeule! strică biata mamă și căzu în genunchi, cuprinzându-l în brațe pe băiatul ei fără viață și acoperindu-i cu sărutări fața udă. Eu l-am trimis, eu l-am împins la moarte. Dacă ascultam și-l țineam în casă, nu se-ntâmpla nimic. Mi-am primit pedeapsa meritată.

Și ce crudă am fost cu el aseară, când mă implora, pe mine, mama lui, să-i vin în ajutor.

Și-o ținu așa, în vreme ce femeile celelalte plângeau toate, o compătimeau și-ncercau să-i aline durerea. Dar ea nu-și putea ierta ce făcuse și n-avea nimeni să-i aline durerea. Zicea mereu că, de nu l-ar fi trimis afară, băiatul ar fi trăit și acum și că ea-i pricinuise moartea.

Asta arată cât de nechibzuiți sunt oamenii când se-nvinuiesc singuri pentru faptele lor. Satan știe el ce știe. Ne spusese că nimic nu se-ntâmplă dacă, prin primul gest, n-a fost rânduit să se-ntâmple. Cu puterile noastre, n-o să fim niciodată-n stare să schimbăm înlănțuirea rânduită și nici să facem ceva care să-i rupă vreo verigă.

Auzirăm atunci alte țipete și o văzurăm pe Frau Brandt, cu hainele răvășite și părul despletit, izbind în dreapta și-n stânga ca să-și facă loc prin mulțime. Se aruncă peste trupul fără viața al copilei și-ncepu să-l mângâie, implorând printre gemete și sărutări. Apoi se ridică, aproape vlăguită de durerea care izbucnea năvalnică, înălță spre cer pumnul strâns și rosti cu fața brăzdată de lacrimi și împietrită de revoltă:

– De aproape două săptămâni aveam presimțiri și mi se-arătau în vis semne că moartea o să lovească în tot ce am mai scump. Zi și noapte, de dimineața până seara și de seara până dimineața, m-am târât în țarină înaintea Lui și L-am rugat să se-ndure de copila mea nevinovată, să o păzească de rele... Și uite răspunsul Lui!

Păzise El copila de rele, dar de unde să știe ea!

Femeia îşi şterse ochii şi obrajii de lacrimi şi rămase-n picioare o vreme. Se uita la copilă şi o mângâia pe faţă şi pe păr. Într-un târziu vorbi din nou, cu aceeaşi amărăciune-n glas:

– Nu-i loc pentru, milă-n inima lui de piatră. Niciodată n-am să mă mai rog!

Îşi strânse la piept fetiţa moartă şi plecă poticnindu-se. Mulţimea se dădu în lături să-i facă loc. Toţi rămăseseră fără grai la auzul vorbelor cumplite. Sărmana femeie! Vorba lui Satan: nu ştim să deosebim binele de rău şi mereu îl luăm pe unul drept celălalt. De câte ori n-am auzit, de atunci încoace, oameni care se rugau lui Dumnezeu să cruţe vieţile unor bolnavi, dar eu n-am mai făcut-o niciodată.

A doua zi făcură slujbă pentru amândoi deodată, în bisericuţa noastră. Veniseră toţi sătenii, şi printre ei şi invitaţii la petrecere. Satan era şi el acolo şi mi se părea firesc, de vreme ce înmormântările erau rodul strădaniilor lui. Nikolaus plecase din lumea asta fără să primească dezlegarea de păcate, aşa că oamenii făcură chetă pentru slujbe, ca să-l scoată din purgatoriu. Se strânseră numai două treimi din câţi bani era nevoie şi părinţii ar fi trebuit să împrumute restul. Dar Satan îi dădu el. Ne şopti numai nouă că purgatoriul nici nu există, dar că-şi adusese obolul pentru ca părinţii lui Nikolaus şi prietenii lor să fie cruţaţi de griji şi necazuri. Gestul ni se păru foarte frumos, dar Satan ne spuse că banii nu-l costau nimic.

La cimitir, un tâmplar luă zălog trupul micuței Lisa, deoarece mama fetiței îi datora cincizeci de groși pentru ce-i lucrase el cu un an în urmă. Femeia nu-i putuse plăti datoria și nici acum nu putea. Tâmplarui luă moarta acasă și o ținu în pivniță patru zile. În vremea asta mama dădea târcoale casei, plângea și-l implora. Până la urmă tâmplarui îngropă fetița în țarcul cu vite al fratelui său, fără nici o slujbă bisericească. Asta o făcu pe femeie să-și iasă din minți de durere și rușine. Își lăsă baltă treburile și-ncepu să bântuie prin târg în fiecare zi. Îl blestema pe tâmplar și hulea legile-mpâratului și ale bisericii. Ți se rupea inima când o vedeai. Seppi îl rugă pe Satan să facă ceva, dar el îi răspunse că tâmplarul și toți ceilalți făceau parte din tagma oamenilor și se purtau cât se poate de bine pentru specia asta. Dac-ar vedea că un cal se poartă în felul ăsta, n-ar sta cu mâinile-n sân, și noi trebuia să-i dăm de știre dacă om vedea vreun cal făcând lucruri atât de omenești, și el o să-l oprească. Ne-am zis că vorbele lui erau pline de sarcasm, fiindcă, fără doar și poate, asemenea cai nu existau pe lume.

După câteva zile ne-am dat seama că n-aveam cum să domolim chinul sărmanei femei, așa că l-am rugat pe Satan să-i cerceteze firul vieții și să vadă dacă n-ar putea-o îndrepta pe un făgaș mai bun. Ne spuse că, așa cum stăteau lucrurile atunci, mama Lisei avea de trăit cel mult patruzeci și doi de ani, și cel puțin douăzeci și nouă, dar că, și-ntr-un caz și-n altul, o să-ndure chinuri, foame, frig și durere. Singurul ajutor pe care putea să i-l dea era s-o facă să sară peste trei minute din viața ei. Ne întrebă dacă să se-apuce de

treabă sau nu. Timpul era prea scurt ca să luăm o hotărâre. De atâta încordare și emoții, simțeam, că-se-nvârte pământul cu noi și, până să ne dăm seama pe ce lume suntem și să cerem amănunte, Satan ne spuse c-au mai rămas doar câteva secunde. Atunci rostirăm într-o suflare:

– Fie!

– Gata! ne spuse. Femeia era să dea colțul și am întors-o din drum. Asta i-a schimbat cursul vieții.

– Și ce-o să se-ntâmple, Satan?

– Nu-i nevoie să așteptăm. Se-ntâmplă chiar acum. S-a luat la ceartă cu Fischer, țesătorul. La mânie, Fischer o să facă fără șovăială ce n-ar fi făcut nicicând, dacă nu era cearta asta. Omul a fost de față când ea își jelea copilul mort și rostea blestemele-alea.

– Și ce-o să facă?

– Ce-o să facă? Face chiar acum: o denunță. În trei zile femeia o să ajungă pe rug.

Ne pieri graiul. Eram împietriți de groază pentru că, dacă nu ne-am fi amestecat în viața ei, n-ar fi avut soarta asta nenorocită. Satan ne citi gândurile și spuse:

– Ce vă trece acum prin minte e exact pe măsura oamenilor, adică o prostie. Femeia asta a avut noroc. Că murea azi că murea altă dată, tot în rai ar fi ajuns. Dar dacă moare așa de repede, mai dobândește douăzeci și nouă de ani de rai, pe lângă cât e-ndrituită, și scapă de douăzeci și nouă de ani de chinuri aici.

Cu o clipă înainte ne hotărâserăm cu amărăciune să nu-i mai cerem lui Satan nimic pentru vreunul din

prietenii noștri, fiindcă el nu știa să facă bine unui om decât ucigându-l. Dar lucrurile arătau altfel acum, iar noi ne bucuram de ce făcuserăm și ne cuprindea fericirea numai când ne gândeam.

Nu peste mult timp începui să-mi fac griji pentru Fischer și-ntrebai sfios:

– Satan, întâmplarea asta schimbă cumva și firul vieții lui Fischer?

– Dacă-l schimbă? Sigur, și încă radical! Dacă n-o întâlnea adineauri pe Frau Brandt, ar fi murit la anul, la treizeci și patru de ani. Așa, însă, o să trăiască până la nouăzeci și o să aibă o viață prosperă și-ndestulată, cum e la voi, oamenii.

Eram bucuroși și mândri de ce făcuserăm pentru Fischer și ne așteptam ca Satan să ne-mpărtășească sentimentele. Dar el n-a dat nici un semn cum c-așa ar fi și asta ne-a cam neliniștit. Speram să spună ceva, dar n-a scos o vorbă. Ca să ne risipim îngrijorarea, îl întrebarăm dacă era vreun rău în norocul care dăduse peste Fischer. Satan cântări puțin întrebarea noastră și ne răspunse, codindu-se oarecum:

– Vedeți voi, lucrurile sunt destul de delicate. Dacă-i lăsam viața să se desfășoare ca până acum, țesătorul nostru ar fi ajuns în rai.

– Oh, Satan! făcurăm noi îngroziți. Iar așa...

– Ei, nu vă amărâți. Ați vrut sincer să-i faceți un bine, și asta să vă fie mângâierea.

– O, Doamne, Doamne, dar n-are cum să ne fie mângâiere! Trebuia să ne spui și n-am mai fi făcut așa.

Vorbele noastre, însă, nu l-au mișcat deloc. Nu simțise nicicând durerea sau necazul și nici măcar nu știa ce sunt. Nu le știa decât teoretic, adică mental. Și firește că atâta nu e de ajuns. Dacă nu le simți pe pielea ta, nu poți cunoaște lucrurile astea decât vag și aproximativ. Am încercat în fel și chip să-l facem să-nțeleagă ce grozăvie se-ntâmplase și cât de vinovați eram, dar n-a priceput nimic. Ne zise că, după părerea lui, n-are nici o importanță unde se duce Fischer. În rai n-o să-i simtă nimeni lipsa, fiindcă erau „destui acolo". Încercarăm să-l facem să-nțeleagă că altceva avea importanță, că numai Fischer, și nimeni altul, trebuia să-și dea cu părerea asupra acestui lucru. Dar în zadar. Ne spusese că puțin îi pasă de Fischer, fiindcă mai sunt pe lume o mulțime ca el.

Fischer tocmai trecea pe partea cealaltă a drumului și, când îl văzurăm, ni se făcu rău. Ne gândeam ce soartă-l aștepta din cauza noastră. Dar el habar n-avea de ce i se-ntâmplase! După pasul lui vioi și sprinten se vedea cât de mulțumit e de el pentru ce-i făcuse bietei Frau Brandt. Se tot uita peste umăr și parcă aștepta ceva. Cum era lesne de-nchipuit, nu peste multă vreme apăru Frau Brandt între soldați, zornăindu-și lanțurile. În urma ei, gloata se-mbulzea țipând și ocarând-o:

– Păcătoaso! Eretico!

Unii îi fuseseră vecini și prieteni în timpurile bune. Acum încercau s-o lovească, iar soldații nu se prea osteneau să-i oprească.

– Ah, oprește-i, Satan! îl implorarăm până să ne dăm seama că nu-i putea întrerupe dintr-ale lor nici o clipă, fără să le schimbe toată viața de-acum înainte.

Satan suflă o dată scurt asupra lor și toți prinseră să se răsucească, să se clatine, încercând să se agațe-n gol. După asta se rupseră de mulțime și-o luară la fugă în toate părțile, țipând ca din gură de șarpe. Parcă-i durea ceva și nu mai puteau să-ndure. Suflând peste ei, îngerul le sfărâmase câte-o coastă la toți. Nu ne puturăm stăpâni să nu-l întrebăm dacă și viața li se schimbase.

– Da, cu totul. Unii s-au ales cu niște ani în plus, alții au pierdut ceva ani. Câțiva o să aibă de câștigat în diverse feluri de pe urma schimbării, dar numai câțiva.

Nu l-am întrebat dacă nu cumva dăduserăm și altora norocul bietului Fischer. Nici nu vroiam să știm. Credeam din tot sufletul că Satan vrea să facă bine, dar începeam să ne pierdem încrederea în judecata lui sănătoasă. Tare mai vroiam să-l facem pe Satan să ne citească viețile și să ne spună ce avem de făcut ca să iasă mai bine, dar, după cele-ntâmplate, dorința noastră începuse să dea înapoi și făcea loc altor preocupări.

Vreo două zile tot satul a trăncănit cu-nflăcărare pe seama lui Frau Brandt și a misterioasei nenorociri care se-abătuse asupra gloatei, așa că la proces n-aveai unde să arunci un ac de atâta lume. Judecătorilor nu le-a fost

greu s-o scoată vinovată, fiindcă femeia a rostit din nou cuvintele alea înfricoșătoare și a spus că nu și le ia-napoi. Au prevenit-o că i-e viața în joc, dar ea le-a zis că n-au decât să i-o ia sănătoși, că tot nu mai are ce face cu ea. Mai bine să trăiască-n chinuri printre diavolii de meserie, decât printre imitatorii lor din sat. O acuzară c-a rupt coasele sătenilor prin vrăjitorie și o-ntrebară dacă nu e vrăjitoare.

– Nu sunt, răspunse ea cu dispreț. Credeți că dac-aș avea eu atâta putere, ar mai sufla vreunul din voi măcar cinci minute? Mincinoși cu fețe de sfinți ce sunteți! Nu, v-aș ucide pe toți cât ai clipi din ochi. Dați sentința și lăsați-mă-n pace. M-am săturat de tovărășia voastră.

O găsiră așadar vinovată. O excomunicară, lipsind-o de bucuriile raiului, și o osândiră la flăcările iadului. Pe urmă, înveșmântată într-o cămașă grosolană, fu dată pe mâna autorităților laice, care o duseră în piața publică, în dangătul solemn, prevestitor de moarte, al clopotului. O văzurăm prinsă-n lanțuri pe rug și zărirăm primul fir de fum albăstrui ridicându-se în aerul nemișcat. Atunci, încrâncenarea de pe chip i se domoli și, uitându-se la mulțimea îngrămădită-n fața ei, femeia rosti cu blândețe:

– Ne-am jucat împreună odată, în vremurile de demult, când nu eram decât niște copii nevinovați. De asta vă iert.

Am plecat de acolo degrabă. N-am văzut cum o mistuia focul, dar i-am auzit țipetele, deși ne băgaserăm degetele-n urechi. Când n-am mai auzit-o, am știut c-a

ajuns în rai, cu toată excomunicarea. Ne părea bine de moartea ei și nu regretam că noi i-o pricinuiserăm.

Într-o bună zi, la puțină vreme după întâmplarea asta, Satan apăru din nou. Îl așteptam neîncetat să vină fiindcă, de câte ori era pe-aproape, viața ieșea din amorțeală. Ni se arătă chiar în pădure, unde ne-ntâlniserăm prima oară. Ca toți băieții, vroiam distracție și-l rugarăm să ne dea un spectacol.

– Prea bine, spuse el. V-ar plăcea să vedeți istoria speciei umane? Și cum își desăvârșește ea acel produs pe care-l numește civilizație?

Îi răspunserăm că da.

Atunci, într-o clipită, schimbă locul în care ne aflam, ducându-ne în Grădina raiului. Acolo îl văzurăm pe Abel rugându-se la altar. Apoi apăru Cain și se-ndreptă spre el cu măciuca-n mână. Părea că nu ne vede. Pe mine era cât pe-aci să mă calce pe picior, dacă nu mi-l trăgeam. Vorbi cu fratele lui într-o limbă pe care n-o înțelegeam. Deveni apoi violent și amenințător. Noi știam ce o să se-ntâmple și-ntoarserăm o clipă capetele. Dar auzirăm loviturile amestecate cu țipete și gemete. Se așternu tăcerea și-l văzurăm pe Abel cum își dă duhul într-o baltă de sânge. Cain era alături și-l privea răzbunător, fără să se căiască.

Plăsmuirea dispăru. Urmă un lung șir de războaie, crime și masacre fără nume. Veni apoi potopul, cu arca lui Noe rătăcind pe apele învolburate și munții falnici în depărtare zărindu-se prin vălul încețoșat al ploii.

– Rasa voastră n-a făcut progrese mulțumitoare până acum, zise Satan. Să-i mai acordăm o șansă.

Scena se schimbă și apăru Noe, potopit de vin.

Pe urmă se iviră Sodoma și Gomora unde, după spusele lui Satan, „încercai să găsești doi-trei oameni respectabili". Pe urmă Lot, cu fetele lui în peșteră.

Pe urmă ni se-nfățișară războaiele evreilor și văzurăm cum învingători îi măcelăresc pe supraviețuitori și vitele lor, dar lasă-n viață fetele tinere și le-mpart între ei.

Pe urmă o văzurăm pe Iael cum se furișează în cort și-și înfige unghia în tâmpla oaspetelui adormit. Eram tare-aproape. Când sângele țâșni și-ncepu să curgă într-un mic torent roșu la picioarele noastre, ne-am fi putut mânji mâinile cu el dac-am fi vrut.

Pe urmă veniră războaiele din Egipt, războaiele grecilor, războaiele romanilor, care muiară pământul într-o hidoasă baie de sânge. Văzurăm fărădelegile pe care le-au făcut romanii cartaginezilor și spectacolul înfiorător al masacrului acelor viteji. Îl văzurăm și pe Cezar invadând Britania, „nu fiindcă barbarii de acolo i-ar fi pricinuit vreun rău", ne explică Satan, „ci fiindcă râvnea la țara lor și dorea să aducă văduvelor și orfanilor binefacerile civilizației".

Pe urmă se născu creștinismul. Evurile Europei defilară prin fața ochilor noștri, văzurăm creștinismul și civilizația cum trec mână-n mână prin epoci, „lăsând moartea și durerea în urmă", așa cum remarcă Satan, „ca și alte senine ale progresului rasei umane".

Și mereu vedeam războaie după războaie abătându-se peste toată Europa și peste lumea-ntreagă. „Uneori în interesul familiilor regale", ne spuse Satan, „alteori ca să zdrobească un popor lipsit de apărare. Nici un agresor n-a avut vreodată un scop cinstit când a dezlănțuit un război. Asemenea război nu există în istoria omenirii."

– Ați văzut, ne spuse Satan, ce progrese ați făcut până acum și trebuie să recunoașteți că, într-un fel, e minunat. Să vedem cum o să fie viitorul.

Și ne arătă măceluri înfricoșătoare prin forța cu care distrugeau viața, devastatoare prin mașinile lor de război. Erau mai înfricoșătoare și mai devastatoare decât tot ce văzuserăm până atunci.

– Vă dați seama, zise el, că ați progresat fără-ncetare. Cain a săvârșit crima cu măciuca. Evreii au ucis cu suliițe și săbii. Grecii și romanii au adus în plus armura de apărare, ca și minunata artă a conducerii și organizării militare. Creștinul a venit cu puștile și praful de pușcă. În numai câteva secole o să-mbunătățească într-atât eficiența aducătoare de moarte a armelor sale distrugătoare, încât toată lumea va trebui să recunoască adevărul că, fără civilizația creștină, războiul ar fi rămas de-a pururi o bagatelă nenorocită.

Începu să râdă fără rușine și-și bătu joc de stirpea omenească, deși știa că vorbele lui ne răneau și ne făceau să ne crape obrazul de rușine. Numai un înger putea să se poarte astfel. Pentru el suferința nu-nseamnă nimic. Nici măcar nu știe ce e, decât din auzite.

De câteva ori Seppi şi cu mine încercaserăm, umili şi sfioşi, să-l convertim şi, fiindcă nu spusese nimic, îi luaseră-ţi tăcerea drept un fel de-ncurajare. Se-nţelege de la sine că vorbele lui de-acum ne dezamăgeau fiindcă ne dovedeau că nu-l impresionaserăm câtuşi de puţin. Gândul ne mâhnea. Ne-am dat seama atunci ce trebuie să simtă misionarul care, după ce trăieşte c-o frumoasă speranţă, o vede năruită dintr-odată. Ţinurăm tristeţea-n noi, conştienţi că nu e momentul să ne continuăm opera.

Satan se opri din râsu-i răutăcios şi zise:

– E un progres remarcabil. De cinci-şase mii de ani încoace, cinci-şase civilizaţii superioare s-au ridicat, au înflorit, au stârnit uimirea lumii-ntregi, apoi au pălit şi-au dispărut. Şi nici una din ele, în afara ultimei, n-a inventat un mijloc prompt şi adecvat cu care să ucidă oamenii. Toate celelalte civilizaţii s-au întrecut pe sine – uciderea fiind ambiţia de căpătâi a speciei umane şi evenimentul primordial al istoriei ei – dar numai civilizaţia creştină a cunoscut triumful cu care să se poată mândri. Peste două-trei secole toată lumea o să ştie că ucigaşii cei mai înzestraţi şi capabili sunt creştini. Păgânii o să dea fuga la şcoala creştinilor, nu ca să le-nveţe religia, ci ca să le dobândească puştile. Or să le cumpere ca să ucidă cu ele misionari şi neofiţi.

Între timp spectacolul se reluase şi ni se perindau prin faţa ochilor popor după popor, două-trei secole la rând, într-o procesiune măreaţă, nesfârşită. Se zbateau cu furie să străbată mări de sânge, sufocate de fumul

bătăliilor, prin care se vedeau flamuri scânteietoare și flăcări roșietice țâșnind din guri de tun. Necontenit răsunau pocnetele flintelor și vaietele celor care se zvârcoleau în ghearele morții.

– La ce duc toate astea? întrebă Satan chicotind răutăcios. La nimic. Nu câștigați nimic. Vă-ntoarceți mereu de unde-ați plecat. De-un milion de ani stirpea voastră s-a înmulțit plictisită cu sârg, și tot plictisită a repetat prostia asta. La ce bun? Nu-i minte să poată ghici! Cine trage vreun folos? Nimeni, decât o mână de uzurpatori, o mână de monarhi și aristocrați prăpădiți, care nu dau două parale pe voi, care s-ar simți jigniți dacă i-ați atinge și v-ar trânti ușa-n nas dac-ați vrea să intrați, pentru care robiți, luptați, muriți și nu vă e rușine, ba chiar vă făliți cu asta, a căror existență e o permanentă insultă la adresa voastră, iar voi vă temeți s-o spuneți răspicat, care trăiesc din pomana voastră, dar își iau față de voi aerul binefăcătorului față de cerșetorul din drum, care vă vorbesc ca de la stăpân la sclav și cărora le răspundeți ca de la sclav la stăpân, pe care-i veniați cu vorbe, în timp ce-n străfundul sufletului – dac-aveți așa ceva – vă disprețuiți pe voi înșivă pentru asta. Cel dintâi om a fost un prefăcut și-un laș, calități care n-au dispărut încă la urmașii lui. Asta e temelia pe care s-au ridicat toate civilizațiile. Să bem pentru dăinuirea lor! Să bem pentru înflorirea lor! Să bem...

În momentul acela ne citi pe fețe cât de tare ne rănise, își curmă fraza și termină cu chicotelile. Schimbat dintr-odată, rosti blând:

– Nu, o să bem unul în sănătatea celuilalt şi hai s-o lăsăm încolo de civilizaţie! Vinul care ne-a venit din senin, după dorinţă, e pământesc şi-i destul de bun pentru cealaltă urare. Aruncaţi paharele. O să-nchinăm cu un vin ce n-a trecut niciodată prin lumea asta.

L-am ascultat. Am întins mâinle şi am luat cupele care coborau de sus. Aveau formă frumoasă, dar nu erau făcute dintr-un material de care să fi auzit noi. Parcă se mişcau, parcă erau vii. Culorile din ele se mişcau însă cu siguranţă. Erau strălucitoare, scânteietoare şi aveau tot felul de nuanţe. Nu stăteau o clipă locului, curgeau încoace şi-ncolo în unde bogate, care se ciocneau, se spărgeau şi străfulgerau văzduhul cu explozii delicate de culori încântătoare. Semănau, cred, cu opalul care face ape şi risipeşte-n jur splendida lor strălucire. Iar vinul n-avea seamăn pe lume. Sorbirăm şi căzurăm într-un extaz straniu şi-ncântător, de parcă raiul ni s-ar fi strecurat în trupuri.

Cu ochii plini de lacrimi, Seppi rosti ca într-o rugă:

– O s-ajungem şi noi acolo într-o zi şi-atunci...

Se uită pe furiş la Satan, cu speranţa că îngerul o să-i răspundă: „Da, o să fiţi şi voi acolo într-o zi“, dar Satan părea să se gândească la altceva şi nu spuse nimic. Am simţit atunci că-mi îngheaţă sângele-n vine, fiindcă ştiam că auzise ce-a spus Seppi. Nimic, rostit sau nerostit, nu-i scăpa vreodată. Bietul Seppi, abătut, nu-şi termină vorba.

Pocalele, trei parhelii strălucitoare, se-nălţară, despicară cerul şi-apoi se făcură nevăzute. De ce n-au mai rămas? Părea un semn rău şi asta mă-ntristă. Oare o să-mi mai văd vreodată pocalul? O să-l mai vadă Seppi pe-al lui?

9

Era uimitor cum stăpânea Satan timpul și distanțele. Pentru el acestea nu existau. Le zicea scorneli omenești și spunea că n-au nimic natural în ele. De multe ori mergeam împreună în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii și stăteam acolo săptămâni și luni întregi, dar de obicei totul nu dura decât o fracțiune de secundă. Și-o dovedeam cu ceasu-n mână. Sătenii erau foarte amărâți din pricina comisiei de anchetare a vrăjitoarelor care se temea să se ridice împotriva astrologului, a celor din casa părintelui Peter și, în general, împotriva oricui, în afară bineînțeles de cei săraci și năpăstuiți. Într-o zi își pierdură oamenii răbdarea și se puseră pe vânat vrăjitoare pe socoteala lor. Începură să fugărească o doamnă de neam, de care se știa că are obiceiul să vindece bolnavii prin practici diavolești: îi îmbăia, îi spăla și le dădea de mâncare, în loc să le ia sânge și să-i curățe pe dinăuntru, cum făcea, și pe bună dreptate, doctorul-bărbier. Femeia veni ca o vijelie, urmărită de urletele și blestemele gloatei, și căută să se-adăpostească prin case, dar toată lumea îi trânti ușa-n nas. O hăituiră mai bine de-o jumătate de ceas. Noi ne țineam după ea ca să vedem ce se-ntâmplă. Până la urmă o lăsară puterile și căzu la pământ. Oamenii puseră mâna pe ea și-o duseră târâș lângă copac. Aruncară o frânghie pe după o ramură groasă și se-apucară să-i facă un laț la capăt. În timpul ăsta unii țineau femeia strâns, iar ea țipa

și-i implora. Fetița ei se uita printre lacrimi, dar i-era frică să spună sau să facă ceva.

O spânzurară pe biata femeie. Am aruncat și eu c-o piatră-n ea, deși în fundul sufletului îmi părea rău. Dar toți dădeau cu pietre și fiecare se uita la vecin. Dacă n-aș fi făcut la fel ca ei, ar fi observat și-ar fi avut ce să vorbească. Satan pufni în râs.

Toți din preajmă se-ntoarseră spre el, mirați și nemulțumiți. Nu era momentul prielnic pentru râs. Purtarea lui liberă și batjocoritoare, muzica lui neomenească îi făcuseră pe toți să se uite bănuitori la el și-i stârniseră pe mulți, în secret, împotrivă-i. Fierarul cel trupeș se-ntoarse spre Satan și-l întrebă cu voce ridicată ca să-l audă toată lumea:

– De ce râzi? Răspunde! Și spune-le celor de față de ce n-ai dat cu pietre.

– Ești sigur că n-am dat?

– Da. Și nu-ncerca să scapi, c-am stat tot timpul cu ochii pe tine.

– Și eu... și eu am văzut! strigară alți doi.

– Trei martori, numără Satan. Muller, fierarul, Klein, ajutorul măcelarului, și Pfeiffer, calfa țesătorului. Trei mincinoși de duzină. Mai sunt alții?

– Nu contează dacă mai sunt alții sau nu și nici ce crezi despre noi. Trei martori ajung ca să se lămurească cum stau lucrurile. Dacă nu dovedești c-ai dat cu pietre, e vai și-amar de tine.

– Da, da! strigă oamenii din mulțime și se-nghesuiră cât putură mai mult pe lângă cel care era centrul atenției.

– Dar mai întâi să ne răspunzi la cealaltă-ntrebare, țipă fierarul, umflându-se-n pene că era purtătorul de cuvânt al gloatei și eroul zilei. De ce râzi?

Satan zâmbi și răspunse plin de bunăvoință:

– Fiindcă văd trei lași aruncând cu pietre-ntr-o femeie care-și dă duhul, când și ei sunt la doi pași de moarte.

Sub trăsnetul ăsta venit ea din senin, mulțimea superstițioasă se dădu-napoi cu răsuflarea tăiată.

– Puah! Ce știi tu? zise fierarul grozăvindu-se.

– Ce știu? Tot! Sunt ghicitor de meserie și v-am citit în palmă vouă trei, ba chiar și altora, când ați ridicat mâna să dați cu pietre-n femeie. Unul din voi o să moară de mâine-ntr-o săptămână, altul o să moară la noapte și-al treilea mai are de trăit doar cinci minute. Uitați-vă la ceas!

Vorbele lui Satan stârniră senzație. Sătenii se făcură albi la față și-și întoarseră fără voie privirile spre ceas. Măcelarul și țesătorul arătau ca loviți de-o boală, dar fierarul își luă inima-n dinți și zise cu-nsufletire:

– N-avem mult de așteptat pentru prima profeție. Dacă nu se-adevereşte, s-a zis cu tine, tinere domn. Ascultă ce-ți spun eu!

Nu mai scoase nimeni nici o vorbă. Toți se uitau țintă la ceas. Se lăsase o linște adâncă, impresionantă. Trecură patru minute și jumătate. Fierarul scoase deodată un icnet și-și încleștă mâinile în dreptul inimii.

– N-am aer! Făceți-mi loc! spuse el lăsându-se în jos.

Gloata se trase înapoi și nimeni nu sări, să-l ajute. Omul căzu grămadă și-și dădu duhul. Ceilalți se holbară

la el, apoi la Satan, pe urmă unii la alții. Buzele li se mișcau, dar nu ieșea nici un sunet.

– Trei din voi au văzut că n-am aruncat cu pietre, spuse atunci Satan. Poate că au mai văzut și alții. Să-i auzim.

Cam intrase panica-n ei și, deși nimeni nu-i răspunse direct lui Satan, mulți începură să se acuze cu furie unii pe alții.

– Tu ai spus că n-a aruncat! zicea unul.

– Minți și o sa te fac eu să-ți înghiți vorbele! îi răspundea altul.

Într-o clipă se iscă învălmășeală. Furioși, oamenii se loveau și se-mbrânceau vociferând. La mijloc se afla cineva indiferent la toate: femeia moartă atârna-n laț fără griji, cu sufletul împăcat.

Plecarăm de-acolo. Nu mă simțeam în largul meu și-mi spuneam în gând: „Le-a zis că râde de ei, dar mințea. De mine râdea".

Asta-l făcu să izbucnească din nou în râs.

– Da, de tine râdeam, făcu el. Îți era teamă c-o să spună ceilalți cine știe ce, și ai aruncat cu piatra-n femeie, cu toate că-n sufletul tău erai revoltat. Dar râdeam de ceilalți.

– De ce?

– Fiindcă și ei sunt la fel ca tine.

– Cum vine asta?

– Foarte bine. Erau șaizeci și opt de oameni acolo și, din ei, șaizeci și doi nu doreau să dea cu pietre mai mult decât doreai tu.

– Satan!

– Da, da, așa e. Vă cunosc eu. Sinteți ca o turmă de oi. Vă conduce minoritatea și rareori, sau niciodată, majoritatea. Vă-năbușiți sentimentele și credințele și-i urmați pe cei câțiva care fac gălăgia cea mai mare. Uneori, mâna aia de gălăgioși are dreptate, alteori nu. Dar ce dacă! Mulțimea merge după ea. Cei mai mulți oameni, fie ei sălbatici sau civilizați, sunt în taină buni la suflet și se feresc să-i facă pe alții să sufere, dar când văd minoritatea agresivă și fără milă, nu-ndrăznesc să-și urmeze propriul lor impuls. Ia gândește-te un pic? O ființă blajină iscodește ce face alta și face tot ce poate ca s-ajute cu sârg la făptuirea unor nedreptăți care le revoltă pe amândouă. Sunt expert în materie și știu că, demult de tot, nouăzeci și nouă de oameni dintr-o sută s-au opus cu tărie ca vrăjitoarele să fie ucise atunci când o mână de smintiți bigoți au stârnit pentru prima oară nebunia asta. Și mai știu că și-n ziua de azi, după-atâtea secole de prejudecăți și-nvățături neroade care s-au transmis de la om la om, numai unul din douăzeci prigonește o vrăjitoare fiindcă e convins c-așa trebuie să facă. Cu toate astea, în aparență toți le urăsc pe vrăjitoare și vor să le vadă moarte. Dar într-o bună zi, o altă mână de oameni o să se ridice de partea cealaltă și-o să facă tărăboi – sau poate că asta o s-o-mplinească un singur om, un om îndrăzneț cu glas răsunător și un chip plin de hotărâre. Și-atunci, într-o săptămână, toată turma de oi o s-o cârmească după el, iar vânătoarea de vrăjitoare o să se termine ca din senin. Monarhiile, aristocrațiile și religiile se bazează toate pe acest mare defect

al speciei voastre: neîncrederea omului în cel de lângă el și dorința lui ca, pentru propria-i siguranță și liniște, să fie bine văzut de vecini. Instituțiile astea or să rămână mereu și-or să înflorească mereu, or să vă oprime mereu, or să vă jignească și-or să vă insulte pentru că voi o să rămâneți mereu sclavi ai minorității. N-a existat niciodată vreo țară unde cei mulți să fie, în străfundul inimii, credincioși vreuneia dintre instituțiile astea.

Nu mi-a picat bine să-l aud că ne face turmă de oi și i-am spus că nu cred c-are dreptate.

– Și totuși e adevărat, mieluşelule, îmi răspunse Satan. Uită-te cum arătați voi în războaie. Parc-ați fi berbeci. Și ce ridicoli sunteți!

– În războaie? Cum așa?

– Războiul n-a fost niciodată drept și nici onorabil când e vorba de cei care-l pun la cale. Pot să văd ce-o să se-ntâmple peste un milion de ani și-ți spun că regula n-o să se schimbe decât în câteva cazuri. Mâna de gălăgioși, ca de obicei, o să țipe că vrea război. Popii, precauți și prudenți, or să obiecteze la-nceput. Imensa, nesfârșita masă fără personalitate a națiunii o să se frece somnoroasă la ochi și-o să-ncerce să se lămurească de ce trebuie să fie război. Pe urmă o să spună cu seriozitate și indignare: „E nedrept și dezonorant și nici nu e nevoie de el!“ Atunci ceata o să țipe și mai tare. Câțiva oameni cinstiți din partea cealaltă or să protesteze și-or s-aducă argumente împotriva războiului, cu vorba și cu pana. La-nceput lumea o să-i asculte și-o să-i aplaude. Dar n-o

să dureze mult: ceilalți or să-i acopere cu țipetele lor, iar antirăzboinicii or să-și subțieze rândurile și-or să-și piardă popularitatea. Curând o să vedeți ceva ciudat: vorbitori alungați cu pietre de la tribună și cuvântul liber sufocat de hoarde de oameni furioși care, în adâncul inimii, sunt totuși alături de oratorii alungați cu pietre – așa cum fuseseră de la bun început – dar care nu-ndrăznesc s-o recunoască. Și iată că-ntreaga națiune – cu popi cu tot – o să se pună pe scos strigăte de luptă pân-o să răgușească și-o să dezlănțuie prigoana împotriva oricărui om cinstit care o să cuteze să deschidă gura. Și gurile de felul ăsta n-or să se mai deschidă. În continuare oamenii de stat or să scornească minciuni de două parale și-or să dea vina pe poporul pe care tot ei l-au atacat. Și fiecare om o să fie mulțumit cu minciunile-astea care liniștesc conștiința, o să le studieze sârguincios și-o să refuze să ia în considerație orice posibilitate de a le respinge. Și astfel o să se convingă încetul cu încetul ce drept e războiul și o să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru somnul mai dulce pe care-l are după procesul ăsta de autoamăgire grotescă.

10

Zilele treceau una după alta, dar nici urmă de Satan. Ne plictiseam fără el. Astrologul se-ntorsese de pe Lună și umbla teleleu prin sat, sfidând opinia publică. Din când în când se alegea cu câte-un pietroi în spinare de

la vreun vânător de vrăjitoare, care pândea momentul potrivit că să dea cu pietre după el și pe urmă să se facă iute nevăzut, în timpul ăsta asupra lui Marget lucrau două forțe aducătoare de bine. Satan, căruia Marget îi era perfect indiferentă, o cam rărise cu vizitele, după ce fusese pe la ea o dată sau de două ori. Asta-i rănise fetei mândria și o făcuse să-și pună-n gând că trebuie să și-l smulgă din suflet. Uneori bătrâna Ursula îi aducea vești despre Wilhelm Meidling, care, gelos pe Satan, o apucase pe calea pierzaniei, și toată povestea o umplu pe Marget de remușcări. Așa că acuma cele două forțe se-ntâlniseră și Marget trăgea foloase de pe urma lor, interesul ei pentru Satan scădea văzând cu ochii și tot așa creștea cel pentru Meidling. Mai era un pic și Marget s-ar fi întors tot la el. Și pentru asta trebuia doar ca Wilhelm să prindă curaj, să izbândească ceva care să-l ridice din nou în ochii oamenilor și ei să înceapă să-l vorbească de bine.

Iată că sosi momentul potrivit. Marget îl rugă pe Wilhelm să-l apere pe unchiul ei la proces. Mare bucurie pentru el! Se lăsă de băutură și-ncepu să se pregătească plin de sârguință. De fapt, mai mult cu sârguință decât eu speranțe, fiindcă situația nu era deloc promițătoare. A stat de vorbă de multe ori cu Seppi și cu mine, la el în birou, și a încercat să scoată de la noi tot ce știam. Nădăjduia să găsească prin pleavă și ceva sămânță bună, dar, ce să mai vorbim, recolta era slabă de tot.

O, de-ar veni Satan! Numai la asta mi-era gândul. Ar găsi el ceva să salveze situația. Doar spusese că părintele

Peter o să câștige procesul, așa că, fără doar și poate, știa și ce e de făcut. Dar timpul trecea și el tot n-apărea. Sigur, nu mă-ndoiam că procesul o să iasă bine și că părintele Peter o să trăiască fericit câte zile-o mai avea. Ne-o spusese Satan cu gura lui. Totuși știam c-aș fi mult mai împăcat dac-ar fi venit el să ne spună ce să facem. Sosise timpul s-aibă și părintele Peter zile mai bune, fiindcă, zicea lumea, era vlăguit de câte-ndurase-n temniță și-o să se prăpădească dacă nu scapă odată de toate necazurile-astea.

În sfârșit sosi și ziua procesului. Toată suflarea satului veni, cu mic, cu mare. Veniră și-o mulțime de străini care bătuseră cale lungă pân-acolo. Da, veniseră toți, în afară de acuzat. Bătrânul era prea stors de vlagă ca să-ndure calvarul. Marget venise însă. Stătea acolo plină de speranță și-ncerca să pară cât mai stăpână pe ea. Banii erau și ei acolo. Cineva-i răsturnă pe masă și norocoșii putură să-i pipăie și să-i întoarcă pe-o parte și pe alta.

Astrologul fu poftit pe banca martorilor. Se gătise cu pălăria și cu mantia cea mai bună.

ÎNTREBARE: Pretindeți că acești bani vă aparțin?
RĂSPUNS: Da.

Î: Cum i-ați dobândit?

R: Am găsit punga pe drum, când mă-ntorceam dintr-o călătorie.

Î: Când?

R: Acum mai bine de doi ani.

Î: Ce-ați făcut cu ei?

R: I-am duș acasă și i-am pus bine într-un loc tăinuit din observatorul meu, cu gând să-l găsesc pe proprietar, dacă s-o putea.

Î: Ați încercat să-l găsiți?

R: Timp de câteva luni am făcut cercetări stăruitoare, dar n-am ajuns la nici un rezultat.

Î: Și pe urmă?

R: Am considerat că nu merită să mai caut și intenționam să dau banii pentru orfelinat, că trebuiau să termine aripa dinspre stăreție și mănăstirea de maici. Așa că i-am scos din ascunzătoare și i-am numărat, să văd dacă sunt toți. Și atunci...

Î: De ce vă opriți? Continuați.

R: Îmi pare rău că trebuie să spun, dar chiar așa s-a întâmplat. Tocmai numărasem banii și-i puneam la locul lor, când m-am uitat în sus. Atunci am dat cu ochii de părintele Peter, care era în spatele meu.

Se-auziră murmurând mai multe voci:

– Nu prea miroase-a bine!

Alții, însă, replicau:

– Vai, dar mincinos mai e!

Î: Și asta v-a neliniștit?

R: Nu. Pe moment nu m-am gândit la nimic rău, fiindcă părintele Peter venea adesea neanunțat ca să-mi ceară câte un mic ajutor.

Marget se făcu roșie ca focul când auzi cât de nedrept și fără rușine îl învinuiește de cerșetorie pe unchiul ei. Și-ncă cine! Chiar omul pe care părintele Peter îl

dăduse-n vileag, întotdeauna ca șarlatan. Era gata-gata să zică ceva, dar și-a dat seama unde se afla și s-a stăpânit.

Î: Continuați.

R: În cele din urmă m-am temut să dau banii pentru orfelinat. M-am hotărât să mai aștept un an ca să-mi continui cercetările. M-am bucurat de norocul părintelui Peter când am auzit și nu l-am bănuit de nimic rău... Dar la o zi sau două după ce m-am întors acasă, am descoperit că-mi dispăruseră banii. Și tot n-am bănuit nimic, până când nu m-a izbit potrivirea ciudată a trei lucruri legate de banii pe care-i găsise părintele Peter.

Î: Care anume?

R: Părintele Peter a găsit banii pe o potecă, eu îi găsisem pe drum. Părintele Peter găsise numai ducați de aur, eu, la fel. Părintele Peter a găsit o mie o sută șapte ducați, eu tot atâta.

Depoziția astrologului se încheie aici și, fără discuție, făcu impresie asupra întregii adunări. Se vedea bine asta.

Wilhelm Meidling îi puse câteva-ntrebări, apoi ne chemă pe noi, băieții, să spunem ce știm. Lumea-ncepu să râdă și nouă ni se făcu rușine. Oricum, ne simțeam tare prost, fiindcă pe chipul lui Wilhelm se citea că i se spulberaseră toate speranțele. Bietul tânăr se străduia din răsputeri, dar toate-i fuseseră potrivnice. Puțina-nțelegere care se mai găsea nu era defel de partea clientului său. Poate că juraților și asistenței le venise greu să creadă istoria astrologului – știau doar ce fel de om e – dar pe-a părintelui Peter n-o credeau nici atât. Avocatul astrologului zise că

n-o să ne întrebe nimic, fiindcă povestea noastră era un pic cam delicată și-ar fi o cruzime din partea lui să ne mai sâcâie. Noi eram și-așa destul de încurcați, dar când lumea se porni să chicotească, abia mai puteam îndura. Apoi avocatul ținu un mic discurs sarcastic și se-amuză pe seama istorisirii noastre. O făcu să pară atât de copilărească, ridicolă, stupidă și imposibil de crezut, că toți râseră cu lacrimi. În cele din urmă Marget nu mai putu să-ndure și izbucni în plâns. Mie mi se rupea inima de milă.

Deodată am observat ceva care-mi dădu curaj. Era Satan! Stătea lângă Wilhelm, dar ce deosebire: Satan era încrezător, i se citea curajul pe chip și-n priviri, pe când Wilhelm era descurajat și abătut! Seppi și cu mine ne liniștirăm. Ne gândeam că Satan o să depună mărturie și o să convingă curtea că albu-i negru și negru-i alb sau orice culoare-o avea el chef să fie. Ne uitarăm în jur să vedem ce gândea lumea despre el (știți doar cât era de chipeș, îți pierea graiul când îl vedeai ce frumos e), dar nimeni nu-l observase. Ne-am lămurit atunci că era invizibil pentru ceilalți.

Avocatul își încheia pledoaria și, pe când făcea asta, Satan porni să se topească-n Wilhelm. Se topi și dispăru de tot. Și-atunci se petrecu o schimbare: spiritul lui Satan începu să strălucească în ochii lui Wilhelm.

Avocatul își sfârși discursul cu voce gravă și plină de demnitate:

– Iubirea de bani este pricina tuturor relelor, spuse el arătând spre grămada de bani. Uitați-vă la ei, ispita

ispitelor, pătați încă de rușinea ultimei lor izbânzi, dezonorarea unui slujitor al Domnului și-a celor doi sărmani frați ai săi întru păcate. Nădăjduiesc că, de-ar avea glas, banii ne-ar mărturisi că aceasta este cea mai josnică și cea mai zguduitoare din toate biruințele lor de pân-acum.

Și se așeză. Apoi Wilhelm se ridică.

– Din depoziția reclamantului, spuse el, înțeleg că a găsit banii aceștia pe drum acum mai bine de doi ani. Rog să mă corectați dacă am înțeles greșit.

Astrologul dădu din cap în semn de aprobare.

– Și banii astfel găsiți nu au mai fost înstrăinați până la o anumită dată – ultima zi a anului trecut. Rog să mă corectați dacă greșesc.

Astrologul aprobă dm cap. Wilhelm se-ntoarse spre instanță și spuse:

– Dacă fac dovada că banii aceștia nu sunt cei găsiți de astrolog înseamnă că nu sunt ai lui, nu-i așa?

– Da. Dar nu este procedural. Dacă aveați un martor care să poată dovedi acest lucru, era de datoria dumneavoastră să ne anunțați și să-l convocați aici ca să...

Judecătorul se opri brusc și-ncepu să se consulte cu ceilalți. În timpul ăsta celălalt avocat sări ca ars, protestând împotriva aducerii unui nou martor în această ultimă fază.

Judecătorii hotărâră că obiecția lui e întemeiată și trebuie admisă.

– Dar nu e vorba de un martor nou, spuse Wilhelm, în parte a și fost audiat. Mă refer la monede.

– La monede? Ce pot să spună monedele?

– Pot să spună că nu sunt cele pe care le-a avut dinainte astrologul. Pot să spună că nu existau în decembrie anul trecut. Data de pe ele poate să spună asta.

Și-așa era! În sală se produse mare agitație. Judecătorii și avocatul acuzării se grăbeau care mai de care să cerceteze monedele și nu mai conteneau cu exclamațiile. Toată lumea îl admiră pe Wilhelm pentru ideea minunată pe care-o avusese. În cele din urmă se făcu liniște și curtea anunță:

– Toate monedele, cu excepția a patru dintre ele, sunt datate anul acesta. Curtea exprimă acuzatului sincera ei compasiune și regretul profund pentru că, dintr-o regretabilă eroare, un om nevinovat a fost pe nedrept umilit prin detenție și proces. Cazul se clasează.

Prin urmare banii vorbiseră, deși avocatul acuzării se-ndoise de asta. Curtea se ridică și mai toți veniră la Marget să-i strângă mâna și s-o felicite. Pe urmă trecură la Wilhelm să-i strângă și lui mâna și să-l laude. Satan ieșise din Wilhelm și se uita în jur cu interes. Iar oamenii treceau prin el în toate părțile. Habar n-aveau că era acolo. Wilhelm nu știa cum de-i venise ideea cu banii, atunci în ultimul moment și nu mai devreme. Zicea că-i venise deodată, ca o inspirație, și c-o spusese fără nici o ezitare pentru că, deși nu se uitase la bani înainte, i se părea lui cumva c-așa stau lucrurile. Și de data asta a fost cinstit ca de obicei. Altul în locul lui ar fi spus că ideea îi venise mai demult, dar n-o dezvăluise ca să fie o surpriză.

Parcă-i mai pălise un pic strălucirea. Nu mult, dar se vedea bine că nu mai avea în priviri lumina pe care-o avusese când fusese una cu Satan. Dar aproape c-o recăpătă pentru o clipă, când Marget veni la el să-l laude și să-i mulțumească. Nu putea să nu vadă cât de mândră era de el. Astrologul rămase cu buzele umflate și plecă blestemând. Solomon Isaacs adună banii și se duse cu ei. Acum erau pe veci ai părintelui Peter.

Satan dispăruse. Bănuiam c-o ștersese spre închisoare, ea să-i ducă întemnițatului vestea cea mare. Așa și era.

Marget și noi ceilalți pornirăm într-acolo în goană, veseli nevoie mare.

Ei bine, să vă spun ce făcuse Satan. Apăruse în fața sărmanului întemnițat și-i spusese:

– Procesul s-a terminat și onoarea ta o să rămână de-a pururi pătată de hoție. Așa a hotărât curtea.

Șocul zdruncină mintea bătrânului. Peste zece minute, când sosirăm noi, bietul om se plimba cu un aer solemn și dădea porunci în dreapta și-n stânga. Zicea unuia din temniceri că-i mare șambelan, altuia că-i prințul cutare sau prințul cutare, amiral al flotei, feldmareșal sau alte năzbâtii de-astea și era vesel ca un scatiu. Se credea împărat!

Marget se aruncă la pieptul lui și izbucni în plâns. Toți ceilalți se-nduioșară aproape până la lacrimi. Bătrânul își recunoscu nepoata, dar nu pricepea de ce plânge. Așa c-o bătu blând pe umeri și-i zise:

– Nu mai plânge, draga mea. Te vede lumea și prințesei moștenitoare nu-i stă bine să boceasca. Spune-mi ce necaz ai că aranjăm noi. Un împărat poate orice.

Pe urmă se uită în jur și-o zări pe bătrâna Ursula ștergându-se cu șorțul la ochi.

– Dar cu tine ce-i? întrebă el uimit.

Printre suspine, Ursula abia putu să-ngaime cât era de amărâtă că-l vede „așa". Bătrânul stătu o clipă pe gânduri, pe urmă mormăi ca pentru sine:

– Ciudată mai e și ducesa văduvă! Cumsecade, n-am ce zice, dar se smiorcăie întruna și nu-i în stare să-ți spună de ce. Și nici ea nu știe de ce.

Apoi dădu cu ochii de Wilhelm:

– Prinț al Indiei, acuma văd eu că din pricina ta e mâhnită prințesa moștenitoare. Lacrimile n-o să-i mai curgă pe obraji. N-am să mai stau în calea fericirii voastre. O să-mpartă tronul cu tine și-mpreună o-să-l moșteniți pe-al meu. Ce zici, micuță prințesă? E bine? Acum ai de ce zâmbi, nu?

O mângâie pe Marget și-o sărută. Era așa de-ncântat de el și de cei din jur, că nu știa ce să mai facă pentru noi.

Începu să împartă regate în dreapta și-n stânga și toți ne-aleserăm măcar c-un principat. Până la urmă se lăsă convins să plece acasă și-o porni țanțoș în pas de marș. De-a lungul drumului se-adunase o grămadă de oameni. Când își dădură seama cum îl mai ungea pe inimă să fie ridicat în slăvi, îl aclamară cu toții, iar el le răspunse

înclinându-se cu condescendență și zâmbind îngăduitor. Când și când întindea mâna și zicea:

– Binecuvântat fii, poporul meu!

Doamne, ce priveliște jalnică! Marget și bătrâna Ursula plângeau tot timpul.

În drum spre casă m-am întâlnit cu Satan și i-am reproșat că mă trăsese pe sfoară spunându-mi o minciună. Vorbele mele nu l-au deranjat deloc.

– Greșești! mi-a răspuns el simplu și calm. Ți-am spus adevăru-adevărat! Ți-am spus c-o să fie fericit toată viața de-acum înainte. Și-o să fie, fiindcă mereu o să se creadă împărat, iar mândria și bucuria asta or să-l țină până-n ultima clipă. Este și-o să rămână singurul om cu-adevărat fericit din împărăția asta.

– Dar cu ce preț, Satan, cu ce preț! Nu puteai să-l faci fericit fără să-i iei mințile?

Era greu să-l scoți pe Satan din sărite, dar cu vorbele mele reușisem și asta.

– Nătărăule! îmi aruncă el. Nu poți să-ți dai seama, nesocotit ce ești, că mintea limpede și fericirea nu pot sta nicicum la un loc? Omul cu mintea-ntreagă n-are cum să fie fericit, fiindcă pentru el viața-i adevărată și o vede cu ochii lui cât e de hidoasă. Numai nebunii-s fericiți, și nici ei toți. Cei câțiva care-și închipuie că-s regi sau zei sunt fericiți. Restul nu-s mai acătării decât cei zdraveni la cap. Sigur, nimeni nu-i în toate mințile tot timpul, dar când ți-am spus ce ți-am spus, mă gândeam la cazurile extreme. Omului ăsta i-am luat flecușețul înșelător pe

care-l numiți voi Minte. În schimbul vieții lui de mucava i-am dat o iluzie poleită cu aur. Rezultatu-l vezi și tu și tot mai dai cu gura! Am spus c-o să-l fac fericit de-a pururi, și așa am și făcut. Am ales singura soluție care se potrivește cu stirpea voastră și tu tot nemulțumit ești! Greu e să vă mulțumească cineva pe voi, oftă el descurajat.

Era limpede ca lumina zilei. Satan nu știa să facă omului un bine decât luându-i zilele sau mințile. Mi-am cerut scuze cum m-am priceput mai bine, dar în sinea mea nu dădeam doi bani pe binefacerile lui. Așa gândeam atunci.

Satan obișnuia să spună că noi, oamenii, nu facem decât să ne amăgim întruna. Din leagăn până la mormânt ne păcălim cu falsuri și iluzii pe care le luăm drept adevărate și uite-așa toată viața noastră nu-i decât o-nchipuire. Din noianul de virtuți pe care credem că le-avem și cu care ne-mpăunăm, abia dac-avem una singură. Ne credem făcuți din aur, și când colo, suntem doar alamă. Odată, când era-ntr-o asemenea dispoziție, a pomenit de simțul umorului. Vorbele lui mi-au dat curaj, fiindcă, ziceam eu, din ăsta aveam destul.

– Vorbește omul din tine! mi-o tăie el. Sunteți gata oricând să vă mândriți cu ce n-aveți, iar picul de pilitură de alamă din voi să-l vedeți cât un munte de praf de aur. Aveți un simț denaturat al umorului, și cu asta basta. Mulți din voi îl au. Toți ăștia văd partea comică din vreo mie de lucruri mărunte și banale, în special nepotrivirile bătătoare la ochi, grotescul, absurditățile, tot ce provoacă râsul zgomotos, prostesc. Dar zecile de

mii de lucruri de un comic ales care există pe lumea asta rămân ascunse minții lor amorțite. Veni-va oare ziua când specia umană o să descopere caraghioslâcul acestor lucruri puerile, ca să-și bată joc de ele și să le distrugă prin râs? Fiindcă specia voastră, în toată sărăcia ei, are fără discuție o armă într-adevăr puternică: râsul. Forța, banii, puterea de convingere, rugămintea fierbinte sau persecuția, toate astea se opintesc să miște din loc minciuna fără margini, o-mping un pic, o slăbesc un pic și le trebuie sute și sute de ani pentru asta. Râsul însă, numai el, le face praf și pulbere într-o clipă. Nimic nu rezistă sub canonada râsului. Vă agitați întruna fără rost și luptați cu alte arme. Dar pe asta o folosiți vreodată? Nu. O lăsați să ruginească. O folosiţi şi voi măcar o dată? Nu, pentru că vă lipsește mintea și curajul.

Călătoream și ne-am oprit într-un târg din India să ne uităm la un scamator care distra localnicii cu șmecheriile lui. Erau foarte izbutite, dar eu știam că Satan e-n stare de lucruri și mai și. Așa că l-am rugat să-și arate un pic talentul și el mi-a spus că s-a făcut. Își luă înfățișarea unui indian cu turban și o cârpă-n jurul șalelor și, arătându-se grijuliu față de mine, mă făcu să-nțeleg pe moment limba, băștinașilor.

Scamatorul ne arată un sâmbure, îl puse într-un ghiveci micuț, îl acoperi cu pământ și-aș̦ternu un petec deasupra. După un minut petecul începu să se ridice. În zece minute se-nălțase de-un sfert de metru. Apoi, luând petecul de pe ghiveci, scamatorul scoase la iveală

un pomișor cu frunze și fructe coapte. Gustarăm și noi fructele. Erau bune de mâncat.

– De ce acoperi ghiveciul? zise Satan. Nu poți face pomul să crească la lumina soarelui?

– Nu, răspunse scamatorul. Atâta putere n-are nimeni.

– Ești doar un biet ucenic. Nu-ți cunoști meseria. Dă-mi mie sămânța, să-ți arăt. Ce vrei să iasă din ea? întrebă el după ce-o luă.

– E sâmbure de cireașă. Păi o să iasă un cireș.

– Ei, ăsta-i un fleac. Orice începător îți scoate-un cireș dintr-un sâmbure de cireașă. Ce zici de un portocal?

– Bine, râse scamatorul.

– Să-l fac să dea și alte fructe, pe lângă portocale?

– Dac-așa vrea Dumnezeu!

Și râseră cu toții.

Satan băgă sâmburele-n pământ, presără deasupra un pumn de țărână și-i zise:

– Crești!

Se ivi un lăstar firav și începu să crească. Crescu așa de iute, că-n cinci minute era un copac în lege, iar noi ne lăfăiam la umbra lui. Se auzi un murmur de uimire. Pe urmă toți se uitară-n sus, și văzură un lucru pe cât de curios, pe-atât de minunat. Ramurile se-ndoiau de fructe de toate felurile și culorile: portocale, struguri, banane, piersici, cireșe, caise și altele. Oamenii aduseră coșuri și începură să culeagă poamele. Se-ngrămădeau care mai de care să-i sărute mâna lui Satan și să-l proslăvească, zicând că-i prințul scamatorilor. Vestea dădu ocol târgului și toată

lumea veni în goană să vadă minunea. Firește că nu uitau să aducă și coșurile. Dar pomul se întrecea pe sine: oamenii culegeau fructele și el făcea poame mereu. Umpleau coșuri cu sutele, dar fructele rămâneau tot atâtea. În cele din urmă apăru un străin cu haine albe și pălărie de soare.

– Plecați de-aici! făcu el furios. Să nu vă văd în ochi, javre nesătule ce sunteți! Copacu-i al meu, că-i pe pământurile mele.

Localnicii puseră coșurile jos și se plecară smeriți. Satan se plecă și el smerit cu mâna la frunte, după obiceiul locului.

– Rogu-te, spuse el, lasă-i să se bucure un ceas, doar un ceas, nici un minut mai mult. După aia poți să-i oprești și-o să-ți rămână mai multe poame decât ai putea mânca Domnia-Ta și toată țara asta într-un an de zile.

Străinul se înfurie și mai tare.

– Cine ești, tu, vagabondule, să dictezi mai-marilor tăi ce să facă și ce nu? strigă el și izbi-n Satan cu bastonul și picioarele.

Fructele putreziră pe crăci, iar frunzele se veștejiră și căzură. Străinul se uită cu ochi plini de uimire la ramurile dezgolite.

– Ai mare grijă de copac, îi spuse Satan, fiindcă sănătatea ta și-a lui sunt legate una de alta. N-o să mai rodească niciodată, dar dacă-l îngrijești bine, o să trăiască mult. Toarnă-i apă la rădăcină toată noaptea, ceas de ceas, și fă asta cu mâna ta. Să nu lași pe altu-n locul tău și să nu uzi pomul ziua, c-o să fie-n zadar. Dacă uiți să-l uzi o singură

dată într-o noapte, pomul o să moară, şi tu odată cu el. Să nu pleci niciodată-n ţara ta, căci n-ai s-ajungi acolo. Nu pleca de-acasă fie că e vorba de-afaceri sau de distracţii. Nu-ţi poţi permite să rişti atâta. Să nu arendezi locul ăsta şi nici să nu-l vinzi. Ar fi nesăbuinţă curată.

Străinul era mândru şi nu cerşi îndurare. Mie, însă, mi s-a părut c-ar fi vrut s-o facă. Şi, cum stătea el aşa şi se uita uluit la Satan, noi dispărurăm şi ne pomenirăm în Ceylon.

Îmi părea rău de omul ăla. Îmi părea rău că Satan nu făcuse ca de obicei, să-l omoare sau să-l scoată din minţi. Ar fi fost ca o mană cerească. Satan îmi auzi gândul şi-mi zise:

– Aş fi făcut-o dacă nu era nevastă-sa la mijloc. Ea nu m-a jignit nicicum. Acuma vine la el din ţara lor de baştină, Portugalia. Deocamdată se simte bine, dar nu mai are mult de trăit. Îi duce dorul de nu ştiu când şi vrea să-l convingă să se-ntoarcă amândoi acasă la anul. Dar o să moară şi n-o să afle că el nu poate pleca de-acolo.

– El n-o să-i spună?

– Să-i spună? N-o să-ncredinţeze nimănui taina asta. O să-i fie teamă până şi să doarmă. Mai devreme sau mai târziu ar putea-o dezvălui în somn. Dacă o aude servitorul vreunui oaspete venit din Portugalia?

– Şi n-a înţeles nici un localnic ce i-ai spus?

– Nu, dar el o să trăiască mereu cu spaima că unii au înţeles. Spaima asta o să-l chinuie întruna, fiindcă a fost tare nemilos cu oamenii ăia. O să-i vadă-n vis cum îi doboară pomul cu securea şi asta o să-l facă să-şi blesteme zilele. De nopţi am avut eu grijă.

Mă durea, deși nu foarte tare, când îl vedeam cu câtă satisfacție făcea planuri să-l lovească pe străin.

– Satan, oare el crede ce i-ai spus?

– Mai întâi și-a zis că nu crede, dar dispariția noastră a dat o mână de-ajutor. Și pomul ăla, ivit ca din senin, a dat și el o mână de-ajutor. Și fructele-alea ciudate și ireale, și pomul care s-a uscat dintr-odată, toate astea au ajutat și ele la ceva. N-are decât să creadă și să gândească ce vrea. Un lucru-i sigur: o să ude pomul. Și-nainte de lăsarea serii o să-și înceapă viața cea nouă, cu o măsură de prevedere firească, cel puțin pentru el.

– Adică ce?

– O să aducă un preot să izgonească diavolul din pom. Voi, oamenii, aveți atâta umor cât nici nu bănuiți!

– Preotului o să-i spună?

– Nu. O să-i spună că un scamator din Bombay a scos pomul din pălărie și că vrea să-l scape de demonul scamatorului, ca să-n-florească și să dea rod nou. Descântecele preotului n-or să ajute și-atunci portughezul o să lase totul baltă și-o să-și pregătească stropitoarea.

– Dar preotul o să dea foc pomului. Știu precis asta. N-o să-i îngăduie să rămână pe fața pământului.

– Da, și oriunde în Europa ar da foc și omului. Dar în India oamenii-s civilizați și nu se poate-ntâmpla una ca asta. Omul nostru o să ia preotul la goană și o să-nceapă s-aibă grijă de pom.

– Satan, amară viață i-ai mai făcut! am zis eu după ce am stat un pic pe gânduri.

– Oarecum. Nu trebuie să uite nici o clipă şi să creadă că viaţa-i o sărbătoare.

Zburam dintr-un loc într-altul şi dădeam ocol Pământului ca înainte. Satan îmi arăta o sumedenie de ciudăţenii. Cele mai multe scoteau la iveală slăbiciunea şi josnicia speciei noastre. Acuma o făcea la câteva zile o dată. Nu din răutate, sunt sigur, ei doar pentru că-l amuza şi-l interesa, aşa cum pe un naturalist îl amuză şi-l interesează o colecţie de furnici.

11

Vreme de-un an Satan o ţinu tot aşa cu vizitele, apoi veni din ce în ce mai rar şi pe urmă mult timp nu mai veni deloc. Ds-asta mă simţeam singur şi tare abătut. Vedeam că nu-l mai interesează lumea noastră măruntă şi c-ar putea oricând să pună capăt vizitelor pe meleagurile noastre. Într-o bună zi îşi făcu, în sfârşit, din nou apariţia. Mă năpădi bucuria, dar nu mă ţinu mult. Venise, spunea el, să-şi ia adio. Avea de cercetat alte colţuri ale universului şi asta o să-i dea de lucru mai mult decât aş putea eu să-l aştept.

– Chiar pleci şi n-o să te mai întorci niciodată?

– Da, îmi răspunse. Am fost tovarăşi multă vreme şi ne-a plăcut la amândoi. Acuma trebuie să plec şi n-o să ne mai vedem niciodată.

– În viața asta, nu, dar în alta? O să ne-ntâlnim cu siguranță în altă viață, nu-i așa?

Am auzit atunci răspunsul ăsta ciudat, rostit liniștit și simplu:

– Nu există nici o altă viață.

O undă ascunsă, izvorâtă din spiritul lui, îmi pătrunse-n suflet aducând cu ea un sentiment vag și nedeslușit, dar binecuvântat și plin de speranță vorbele-alea de necrezut ar putea fi adevărate, *trebuie* să fie adevărate.

– Theodor, ai bănuit-o vreodată?

– Nu. Cum să bănuiesc? Dar dac-ar fi așa...

– Așa este.

Am simțit deodată cum mă învăluie recunoștința, dar nu eram în stare să-i dau glas, fiindcă îndoiala mă-mpinse să-ntreb:

– Dar... dar... am văzut viața viitoare. Am văzut-o de-adevăratelea, așa că...

– A fost halucinație. N-a existat niciodată.

Aproape mi se tăiase răsuflarea. O speranță imensă *se* zbatea în mine:

– O halucinație? O ha...

– Viața însăși e doar o halucinație, un vis.

Vorbele lui Satan căzură ca un trăznet. Dumezeule mare, de câte mii de ori nu mă gândisem la asta visând cu ochii deschiși!

– *Nimic* nu există. Totul e *vis*. Dumnezeu... omul... lumea... soarele, luna, pustietatea stelelor... toate sunt vis. Nu există. *Nu există nimic. Doar spațiul gol... și tu!*

– Eu?

– Iar tu nu ești tu. N-ai trup, n-ai sânge, n-ai oase, ești doar un *gând*. Nici eu nu exist, sunt numai un vis, visul tău, născocirea minții tale. Peste o clipă ai să-ți dai seama de asta și atunci ai să mă izgonești din închipuirile tale. Iar eu o să mă risipesc în neantul din care m-ai plăsmuit... Uite-mă cum pier... mă sfârșesc... dispar. Foarte curând o să fii singur în spațiul fără liman, o să cutreieri de-a pururi nesfârșita-i singurătate, fără prieteni sau tovarăși de drum. Căci o să rămâi un *gând,* singurul gând de pe lumea asta, nepieritor, fără de moarte. Iar eu, umila ta slugă, te-am dezvăluit ție însuți și te-am eliberat. Visează alte vise, mai frumoase! Ciudat că n-ai bănuit asta cu ani în urmă... acum nu știu câte secole, ere, eoni... căci ai existat, solitar, de-o eternitate. Ciudat într-adevăr că n-ai bănuit că universul tău și tot ce e-n el sunt numai vise, halucinații, închipuiri! Ciudat fiindcă se vede clar cât de nebunești sunt, ca toate visele: un Dumnezeu care putea plămădi la fel de lesne copii buni ca și răi, dar a preferat să-i facă numai răi; care ar fi putut dărui fericire fiecăruia dintre ei, dar n-a dăruit-o nici măcar unuia; care i-a învățat să-și prețuiască viața, așa amară cum e, dar le-a scurtat-o cu zgârcenie; care a dat îngerilor lui o fericire veșnică și nemuncită, dar celorlalți fii ai săi le-a pretins să muncească pentru ea; care a dat îngerilor lui vieți lipsite „de suferință, dar și-a osândit ceilalți fii la mizerie cruntă, la boli ale minții și trupului; care predică dreptatea și a inventat iadul... predică

mila și a inventat iadul... predică legea de aur și iertarea înmulțită cu de șapte zeci de ori șapte și a inventat iadul; care predică celorlalți morala, dar el însuși n-are nici una; care se-ncrâncenează împotriva crimelor, dar le comite pe toate; care a creat omul fără să-l roage nimeni, dar încearcă să arunce asupra oamenilor răspunderea pentru faptele lor, în loc s-o păstreze onorabil pentru el, așa cum se cuvine; care, în sfârșit, în perfecta-i obtuzitate divină, îi cere acestui biet sclav năpăstuit să-l venereze!... Îți dai seama *acum* că toate lucrurile astea nu-s posibile decât în vis. Îți dai seama că sunt pure nebunii infantile, plăsmuiri nătângi ale unei imaginații inconștiente de aberațiile ei... Într-un cuvânt, sunt un vis, iar tu făuritorul lui. Semnele visului se văd cu ochiul liber. Ar fi trebuit să le recunoști mai demult. Tot ce ți-am dezvăluit este purul adevăr: Dumnezeu nu există, nici universul, nici specia umană, nici viața pământească, nici raiul, nici iadul. Totul e vis... un vis grotesc, de nebun. Nu există nimic, decât tu însuți. Iar tu ești doar un *gând*... un gând vagabond, un gând zadarnic, un gând de pripas, rătăcind pierdut prin pustiul veșniciei!

Dispăru lăsându-mă pradă spaimei. Căci știam și-mi dădeam seama că tot ce spusese era adevărat.

REFERINȚE CRITICE

Legătura indisolubilă dintre felul de viață și de gândire al lui Mark Twain și al poporului său acordă operei lui un caracter profund patriotic. Faptul că scrisul său izvorăște din concepțiile atunci generalizate în păturile largi ale națiunii sale, din ciocnirea acelor concepții, a făcut ca însuși umorul lui Twain să fie denumit *homespun humor* – adică „țesut acasă" –, iar colecțiile literare să-l considere, în unanimitate, creatorul și reprezentantul tipic al umorului american.

Umorul lui Mark Twain are o pluralitate de surse și aspecte. Scriitorul își împletește observațiile cu acelea ale eroilor lui, eroi pe care „îi vede și îi aude" în permanență, din imediată apropiere. Oamenii lui Twain acționează după deprinderile comune ale timpului și locului indicat de autor. Notarea lucidă a apucăturilor, a gesturilor și a vorbirii personajelor (mai ales a vorbirii!) e adeseori întretăiată de intervenția directă a autorului, care intră ca un comentariu firesc, pe o undă de emoție. Varietatea caracteristică tehnicii lui Twain îmbrățișează formele cele mai îndrăznețe. Astfel, în cele mai multe cazuri, descrierea stării sufletești a unui personaj e pusă sub semnul surâsului îngăduitor sau ironic al autorului care privește din unghiul de vedere al cititorului său; or, nu numai o dată, Mark Twain recurge la ochiul său plastic, la marele-i talent descriptiv, aducând cadrul naturii să-l ajute, cu ecoul ei amplu, pentru a sublinia o stare sufletească sau un moment impresionant.

Mihnea GHEORGHIU, *Prefață*, în Mark Twain, *Opere*, vol. 1, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1954, pp. 22–23

... Ideile și stările lui Mark Twain de mai târziu și-au găsit reflectarea în povestirea *Străinul misterios*, publicată în 1916. În povestea despre satul austriac cuprins de somnolență Eseldorf, autorul își revizuiește motivele principale ale creației sale. Copilăria, cu aerul ei libertin de pe malul fluviului Mississippi, în spiritul celui din *Aventurile lui Tom Sawyer*, este încadrată într-un tablou posomorât al obiceiurilor și tradițiilor din Evul Mediu. Distanța dintre secolele al XVI-lea și al XX-lea nu e atât de mare, pare-se, în această creație: de la vânătoarea de vrăjitoare și camera de tortură, Twain trece la otrava propagandei șoviniste, la sălbătăciile colonizatorului și capitalistului. Evul Mediu se apropie mult de contemporaneitate și Satan – eroul obișnuit al lui Twain de mai târziu – își bate joc de autor. Valorile lui Satan sunt îmbibate de veninul fără margini al autorului, dar în gura lui sunt puse și celebrele cuvinte despre arma râsului, ironiei, în fața căreia nimic nu rezistă.

În secolul al XX-lea, modul de reflectare artistică al realistului Twain este adeseori apropiat de cel al romancierului Herman Melville – *Aventurile lui Huckleberry Finn*, ca și *Moby Dick*, îl apropie nemijlocit pe cititor de lumea tragică a noii proze americane. În 1920, criticul Van Wyck Brux și-a publicat cartea lui protestatară *The Ordeal of Mark Twain*; bazându-se pe primele publicații postume, el demonstrează că talentul lui Twain a fost încătușat de către societatea pragmatică, iar capacitățile lui satirice au rămas neexplorate, irealizabile. Un gând asemănător a exprimat și Theodore Dreiser, stigmatizând convenționalismele și „tabuurile", cărora Twain trebuia să li se supună, nevoit fiind să nu dea publicității lucrările lui cele mai îndrăznețe. Aceste reconsiderări polemice ale manierei de creație a lui Twain erau dictate de necesitățile orientărilor critice, deși în ele nu se lua în seamă cât de mult contribuise Twain la conturarea acestei

direcții. Faptul a devenit și mai evident în momentul când publicațiile ulterioare l-au reliefat în toată mărimea sa pe Twain satiricul, care și-a devansat timpul său. ...

Studierea creației lui Twain în SUA este strâns legată de istoria modernă a societății americane. Tendințelor radicale din lumea științelor academice li se opun permanent cele conservatoare, dar majoritatea lucrărilor poartă pecetea triumfului orientării critice în proza contemporană, care își are izvorul său evident în *Aventurile lui Huckleberry Finn*. Pentru această direcție, Twain, în primul rând, este un novator (Sherwood Anderson remarca indiferența lui sănătoasă față de precedentul literar) și descoperitorul acelei Americi în care răul este învecinat cu poeticul. Comicul furtunos al lui Twain este valabil, de asemenea, și în atmosfera tragică a noii proze americane (Erskine Caldwell, William Faulkner), ceea ce relevă vivacitatea lui tumultuoasă.

Twain este unul dintre remarcabilii umoriști ai timpului nou, un mare realist, critic și satiric. El este recunoscut pretutindeni și ca un clasic al literaturii pentru copii. Timpul confirmă câtă dreptate avea Bernard Shaw, care a prezis că, pentru viitorul istoric al Americii, cărțile lui Twain vor fi la fel de necesare cum sunt pentru un istoric francez operele politice ale lui Voltaire.

M.B. LANDOR, Mark Twain, în *Kratkaia literaturnaia enciclopedia*, M, 1972, vol. 7, pp. 428–429

CUPRINS

Cronologie 11

Jurnalul lui Adam și al Evei 13

Ceasul 51

Povestea băiețelului cuminte 56

Alonzo Fitz Clarence. Rosannah Ethelton
și iubirea lor cea mare 63

Edward Mills și George Benton 93

O întâmplare ciudată 103

Povestea cu stafia 144

Familia mcWilliams și sistemul de alarmă
care te apără de hoți 154

Două povestioare 164

Pașaportul care a întârziat pe drum 181

Fabulă 207

Străinul misterios 210

Referințe critice 345

Colecția „Carte pentru toți“

1. M. Eminescu, *Poezii*

2. I.L. Caragiale, *Momente și schițe*

3. Ion Creangă, *Amintiri din copilărie. Povești, povestiri*

4. Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

5. I.S. Turgheniev, *Părinți și copii*

6. Cella Serghi, *Cartea Mironei*

7. A.P. Cehov, *Doamna cu cățelul*

8. Mircea Eliade, *La țigănci. Pe strada Mântuleasa*

9. Mark Twain, *Jurnalul lui Adam și al Evei*

10. Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*

MARK TWAIN

JURNALUL LUI ADAM ȘI AL EVEI

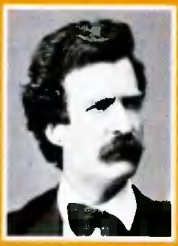

Mark Twain nu e doar Samuel Clemens. A fost mult mai mult decât un simplu umorist. A fost un mare literat și un stilist cu vână puternică, exprimându-se într-un fel care era doar al lui, cu amploare, cu putere, într-un mod direct... A rămas americanul din Vestul Mijlociu și literatul cu concepții democratice... Fiecare literă a scrisului său era vitală pentru respirația personalității lui.

Hamlin GARLAND

Tradiție din 1989

ISBN 978-606-33-0828-4

9 786063 308284